

[p. 1]

diverse data

[Losse “items” over verkiezingen van olderman en raeluede uit verschillende jaren (vanaf 1508 – 1512, 1543, 1544 en 1547) en andere informatie]

Item. Johan Byter, olderman Anno XV^c octuae.¹

Item. Jnt jair dusent vyffhondert ende XiX, vp suncte Jacobs auent angaende hefft Engelbert Assynck a[n] den ~~tenter~~ tenden groff ende smal verdynget sees jaer lanck vnde sal des jairs geuen [v]ijij mudde roggen vnde eyn punt wasses.

²[Anno] XV^c ende negen, vp gyldebers vort Mathias Schoppijnck olderman.

[Anno] XV^c ende X. Ende was syn anderde jaer.

[Anno XV^c] ende eluene, wort Arndt Wernssynck olderman des dynxedages nae onser [kermysse . Soe] hefft Arndt vorscreuen de gy[lde] den raelueden weder auergegeuen. Alsoe dat de [...] [vorscreuen b]y borgermeesteren schepenen ende raet der stadt Oldenzaell wort wedder [...] [gedaen t...] Pelegrym Pastoers ende Mathias Schoppijnges angaende vpten [xx] dach in februario Ann^o prescripto bet vpten dijnxedach nae onser kermysse [...] Anno [...] Xij.

Jtem. [To gedenckene] dat die raeluede vp dach Nicolai Anno [...] XXXiX hebben beleuet

[...] van [d] D.egeken], ~~geku~~ gegunt #³ dat hie nv jnt dijt voirscreuen jaer ~~sa~~ Johan Hamsijnck sal [...] [vp] die iij mudde roggen die hir vur betalt hefft ... iX mudde roggen vnde dan vortan [jair lanck] Xij mudde roggen, also die iij jar vmme sijnt sal ~~an~~ hie wederr betalen [...] pacht als bij namen X mudde roggen jairlix.

[ ] [Jtem.] Johan Brynck, olderman A(nn)o [...et gaff 3 Gosseler et 4 XL...].

[Nõ Johan Volkerinck lij lb i ...]⁴

Anno XV^c Xlijij   Anno XV^c XLijij

[Anno XV^c Xlijij]: Vyt van Halle] olderman--- Gr [.];Johan Hamsijnck, Johannes Puester, Johan Brynck,Johan Dubbels.

Anno XV^c XLijij: Johan Vogelsanck olderman;Johannes van Deuenter,Goschallick Hellij[n]ges, Henricus Wernsijnck, obijt in isto anno [.....] Johan Volkerijnck, meister Derick van Reckelinchüese

¹ Een Gertrudis Byters, met haar moeder Fenna, wordt in het *Calendarium Plechelmi* (p. 59/60) vermeld. In 1483 lossen een Herman Bitter met zijn vrouw Neele Comans te Swolle aan het Albergse convent een rente uit hun tuin af (HCO, AA, regest nr 495).

² Vanaf hier is de tekst aan de linker kant van deze bladzijde deels onherstelbaar beschadigd, deels gerestaureerd.

³ Doordat de linker kant van de tekst - en daarmee ook de linker marge - praktisch verdwenen is, kan er geen toevoeging meer gevonden worden.

⁴ Hierna is de tekst zeven regels lang gescheiden in twee delen door middel van een verticale streep. Er volgen in die gescheiden delen aantekeningen m.b.t. olderman en raeluede. De tekst behorend bij [Anno XV^c Xlijij] staat in het origineel links van de streep. De tekst behorend bij [Anno XV^c XLijij] staat in het cartularium rechts.

[...] Gert Bomhouwer a(nn)o XL^V] olderman [X lb II V stuver].

de[s]se

Item. Detert is Johan Brinck schuldich gebleuen XXij punt j stuuer.

Item. Noch is *Detert* schuldich Johan Volkerijnck jn sijn jaer iij mudde roggen; dijt hort vorscreuen Lieuen Vrouwen.

Item. Hj[er] is Johann noch toe schuldich XVij punt van hauer vnde XXij stuver van s[chede] gelt vnde [...]

Vnser Lieuen Vrouwen nicht an.

Item. In Vytes jaer js Detert noch schuldich V½ mudde roggen myn twe spijnt.⁵

Su(m)ma [facit] an roggen die noch verstant js *facit* Xi mudde ≠ i½ stuver.

Item. Dubbeldijnck schult vns XLV Jogemdaller vnde XLVj mudde roggen altera die Egidiij, Anno XLVij vnde ysset sacke, dat dat hillick vort ghet met Dubbeldijnck sonne vnde ...⁶ soe wort hem to gued scholde XV Jogemdaller vnde Vj mudde roggen; des sal hie vort btalene Sodenberch XV Jogemdaller soe bliff hie noch schuldich ~~XL~~ XV Jochemdaller vnde ~~XL~~ mudde roggen vnde vnde och was hie noch schuldich XLVj mudde roggen vnde dar wort hem van to guede gescholden Lij mudde roggen.⁷

[p. 2]

diverse data

[Losse “items” over verkiezingen van olderman en raetluede uit verschillende jaren en andere informatie (vanaf 1546 - 1559)]

Anno XV^c XLVj angande *tertia feria post dedicacionis* Js gekaren vor olderma⁸ ende ratluede

Item. Meister Derick Ryder Doctor olderma⁹, Raetluede: Johan Vogelsanck, Gosschallick Hellynges, Johannes van Deventer, Merten Wessels.

Anno XV^c XLVij

Item. Johan Dubbels, olderman. Raetluede: Ghert Bomhouwer, Johan Hamsijnck, Johannes Puester, Ghert Brandes vnde Johan van Batthen.

⁵ *Spijnt* is een maat voor verschillende waren; vooral een korenmaat, in het bijzonder van haver. De inhoud is een vierde van een schepel of twee achtendelen. De tekst vanaf *Item. Detert* tot en met *Xi mudde ≠ i½ sceppel* is later gecancelleerd.

⁶ Er werd ruimte vrijgelaten voor de naam van de toekomstige bruid, die echter niet werd ingevuld.

⁷ Onderaan de pagina staan nog enkele (klad)berekingen; er blijkt niet uit, waartoe ze dienen. *XL[i] g(ulden) blyff[3] gl; XLV [stuvers] blyff X.*

⁸ De *n* in de auslaut is kennelijk vergeten.

⁹ De *n* in de auslaut is opnieuw weggeleggen.

Anno XV^c XLvij

Item. Bernt Potken, olderman. Raetluede: Meister Derick Rijdder Doctor, Gosschallick Hellijnges, Merten Wessels, Johan Vogelsanck.

Anno XV^c XLIx.

Olderman, Qüyrijn van Nüess. Raetluede: Jo[han] Dubbels, Johan Hamsijnck, Johan Puester, Johan Lansijnck,] Merten van Delden, Peter Schap,

Anno XV^c L.

Item. Anno XV^c L. Olderman: Johan van Batthem. Ratluette: Gosschallick Hellynck, Johan Vogelsanck, meister Derick Doctor, Bernt Potteken. Vnde Bernt vorscreuen starff vp gil[debiers] dach anno XV^c Lj.

Anno Lj, vp gyldebeirs dach gekaren tot olderman vnde [raetluede].

Item. Olderman: Merten van Delden. Raetluede: Johan Hamsynck, Johannes Puester, [Johan] Dubbels, Johan Herynck vnde Egbert Robertynck.

Anno XV^c Lij, vp gyldebeirs gekaren: olderman vnde raetlude.

Item. Peter Scap: olderman. Raetlude: Johan van Batthem, Gosschallick Hellynges, Johan van Delden, Wernerus Hellemeyges..

Item. Johan Herynck wart olderman, anno XV^c Lij, vp gylbers dach. Ende sijnem¹⁰ ratlueden weren: Johan Hamsijnck, ende ↳ Merten van Delden, Johannes Puester, Johan Dubbels ende Roleff Kppers.

Anno dusent V hundert LiX ijs veder gekaren voor en alderm[an] [...] den Doctor vnde raetlude: Johan Wrese, Arent Hu^eijseken,¹¹ Johan Herinck, Merten van Delden.¹²

[p. 3]

1483 zonder datum

[Johan Quant, richter te Oldenzaell, oorkondt dat Bruen Scaep aan het OLV-gilde een jaarrente van acht mud rogge, gaande uit het Richtershues te Lemslo in kerspel en gericht Oldenzaell, verkocht heeft. Keurnoten waren Henricus Henzonis en Johan Husekens]

Vth dat Rijctershues tLemsle.

JC, Johan Quant, een gesworen rychter in der tijt toe Oldenzaell, doe kond ende kentlick allen lueden ende betughe auermits dese apenen besegelden breue, dat voir my ynt

¹⁰ Duidelijk een *m*.

¹¹ De ^e is boven de *u* geschreven.

¹² De laatste drie regels en ook daarvoor de tekst [...] *den doctor* zijn van een duidelijk andere hand. Johan Herinck is in 1563 Oldenzaals afgevaardigde naar de rechtsdag in Deventer (OA Oldenzaal, 210).

gerichte, daer ick stede ende stoel becledet hadde mit mijnen koernoten ende gerichteslueden hijr na bescreuen als ick mit rechte solde, zeluen gecomen is Bruen Scaep. Ende kande vor mij vor hem vnde sijne erffgenamen, dat hie redeliche ende reckelicke hadde vercoft ende vercofte vor my auermids desen breue jn enen rechten steden vasten erfcope erfliche, ewelike ende ommermer, mit hande, mit munde, mit allen vertichnissen ende vplatijnghen als recht was, den oldermanne der giltscop Onser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzaell ende sijnen mede raidslueden deser voirscreuen gilde, zo de nv sijnt yn der tijt ende oren nakomenen to behoeff der armen: achte mudde gudes droghen schonen claren winterrogghen jairliker gulde bij Deuenter marketmathen vth sijnen haluen erue ofte vth der helffte van sijnen erue ende gude, gheheiten des Richtershues ghelegen mijt sijnen olden ende nijgen tobehoer yn der buerschop to Lemslo yn den kerspel ende gerichte van Oldenzaell, vmme eyne summa van gelde de hem deger al vnde wall toe willen betalt weer, daer em doe yn der tijt wal angenoghede; daer hem vnde sijnen erffgenamen voirscreuen altoes wal an genoghen zolde, als he vor mij enkande. Ende hie lauede hijrvmme vor hem vnde vor sijne erffgenamen, deser prouisoren ende raetlueden ende oren nakomenen, we die sijnt in der tijt, deser voirscreuen jairlix roggenrenthe to staene, toe warenen ende rechte waerschop to doene toe ewighen daghen voir alle de ghenne, de des to rechte komen willen. Ende gude rede betalinghe nv vortan alle jair kummerloes te leueren tusschen alle sancte Merten in den wynter ende der hoechtijt to mydwijnter bijnen Oldenzaell yn eyn hues, daer des desen voirscreuen prouisoren ende raetluden to behoeff der armen best gheoget. Weert oeck zake dat des nicht en geschiede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van vaerschop¹³ offte van betalijnghe deser voirscreuen jairlix renthe, dat queme to woe dat to queme - dat moghen dese voirscreuen prouisoren ende raetlude ende ore nakomenen, we de dan synt yn der tijt, to behoeff der armen tot allen tijden to samen vthmanen ende ynwynnen van Bruene ende van sijnen erffgenamen vorscreuen ende vth deser sijner helfte van des Rychtershues voirscreuen ende vort van den ghenen, de de telet ende bouwet eder sich onderwynnet, mit allen gherichten, geistelick ende waertlick, dat eyne recht den anderen nicht to hynderen onuervolget ende onuerclaget vor iemande gelike rechte verschenene ende onuerjairde heren pacht, sonder ienigerhande hulperede, sonder ienich wederzeggen ende sonder al argelist. Hijr weren an ende auer als rechte koernoten ende gerichtesluede Henricus Henzonis ende Johan Husekens ende meer guder luede genoech. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen vorscreuen zamptlick ende itlick bysunder, soe heb ick, Johan Quant als eyn gezwaren richter myns genediges heren, vmme bede wyllen beider parthien vorscreuen myn zegel yn getuech des gerichtes witlich beneden an dessen breiff gehanghen. Ende vmme de meerre vestenisse willen deses breues ende aller puncten voirscreuen, so hebbe ick, Bruen Schaep, voir mij, voir myn erfgenamen

---

¹³ Met een v in de anlaut!

voirscreuen myn segel witliche mede an desen breeff gehangen. Gegeuen jn den jair onses Heren dusent veirhondert

[p. 4]

dree vnde tachtentich, opten naesten maendach nae [cetera desunt].

16 september 1472

[Peter ten Toerne en Wigbolt ten Grotenhues, burgemeesters in Oldensaell, en gemene schepenen en raad oorkonden dat Henrick Lansingk en zijn vrouw Mette aan het OLV-gilde een jaarrente van twee mud rogge, gaande uit hun bouwland op de Esch aan de Tigginccksteghe verkocht hebben]

Desse breff ~~je~~ nabescreuene js holdenen van twe mudde roggen wth Henrick Lansynges lande vnde dat besijtten die erffgenamen Johan Hellemyses. Desse nabescreuene twe mudde roggen hefft Crisstoffer Hellemyses affgeloest.

Wij Peter ten Toerne ende Wigbolt ten Grotenhues, yn der tyt borgermeistere yn Oldensaell, ende wij ghemenen schepenen ende raid der stad van Oldenzaell, doen kond ende kentlick allen lueden ende betueghen myt dessen apenen bezegelden breue, dat voir ons yn schependoem als voir schepene seluen gecomen sijn, Henrick Lansingk¹⁴ ende Mette sijn echte wijff, myt Henrick voirscreuen oren echten manne als myt oren¹⁵ rechten monber ende enkanden voir ons, voir hem vnde voer oer erffgenamen, dat se ¹⁶rede¹⁷licke vnde reckelicke hadden vercofft ende vercofften voir ons vermids desen breue jn eynen¹⁸ steden vasten erfcope erflicke, ewelicke ende ommermer, mit handen, mijt mundenn, mijt allen vertichnissen ende oplatinghen als recht was, dem¹⁹ alingen prouisoren, raetlueden Onsser Lieuer Vrouwen-gijltscop tot Oldenzaell, & so de nv sijn yn *der tijt* ende oren nakomenen to behoeff der armen: twe mudde gudes, droghen, schonen, claren wynterroggen jaerlike gulde bij Deuenter marctmathe vth oren stucke boulandes op den stad Goten-Essche an der Tiggincck Steghe tusschen lande Johane Wonders an der eyner zijde vnde des Swarte Johans lande an de ander zijde ende vort vth oren alinghen anderen erffnissen ende guden als se nv ter tijt hebn ofte hijnamals, wylt God, vorcrygen mogen omb eyne summa van

¹⁴ Op de vorige regel - in de rechter marge - moet een stuk tekst verdwenen zijn; waarschijnlijk *lan*.

¹⁵ Hier zal opnieuw een stukje tekst in de rechter marge (onder het plakband?) verdwenen zijn.

¹⁶ Ook hier is een stukje tekst in de rechte marge verdwenen, waarschijnlijk *rede*.

¹⁷ In de linker marge staat: *Desse twe mudde roggen synt affgelost jnt jaer doe Johan van Bathem olderman was vnde synt wed[der] belecht.*

¹⁸ de laatste vier letters van *eynen*, namelijk *ynen*, zijn niet meer in de tekst te vinden.

¹⁹ Boven de *m* staat een soort afkortingsteken.

gelde *de hem deger al vnde wal to willen betalt weer, daer hem vnde oren erffgenamen voirscreuen altoes wal an ghenogen solde, als se vor ons enkanden.* Ende see laueden hijr *ommevoir hem vnde voir ore erffgenamen den voirscreuen prouisoren ende raetlueden ende oren nakomenen voirscreuen to behoeff der armen, deser jairlixs roggengulde voirscreuen to stane ende to waerne ende rechte waerscop to done tot ewighen daghen voir al de ghene, de des to rechte comen willen ende gude rede betalynghe nv vortan alle jaer kummerlos to leuerne tusschen sancte Martijn yn den wynter ende der hochtijt to mydwynter bynnen Oldenzael yn eyn hues, daer desen voirscreuen prouisoren ende raetlueden ende oren nakomenen best genoget.* Wert oeck sake dat des nicht en gheschiede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerscop ofte van betalinghe desser voirscreuen renthe offte woe dat to queme - dat moghen dese voirscreuen prouisores ende raetluede ende oer nakomenen, we de dan sijn in der tijt, tot allen tijden vthmanen ende ynwynnen van Henricke ende Metten voirscreuen ende van oren erffgenamen ende vort van allen den yennen, de hem deses voirscreuen stucke boulandes ende vort ores alingen anderen gudes eyn deills offt al onderwynnen, mit allen gherichten geestelick vnde wertlick - dat eyne recht den anderen nijt to hijnderen, onuervolget ende onuerclaget voir yemande gelike rechte onuerjarde heren pacht - sonder yenigerhande hulperede, sonder enich wederseggen ende sonder al arglijst. Vort so kanden voir ons Henrick ende Mette voirscreuen, dat dit voirscreuen stucke boulandes mijt ghijnen jarlixs renthen vorder belastet weer, dan mijt dreen mudde roggen jarliker renthe, de Elseke Helmiges ende Wernerus, oir sone, daer jarlixs vth hebn. Jn orkunde der warheijt aller puncten ende articulen voirscreuen ende eyn itlick bijsunder, so hebn wij, borgermeisteren, schepene ende raid onsser stad jngezegel omb bede wijllen van

[p. 5]

beijden tzijden voirscreuen wjtlische beneden an dessen breeff gehanghen. Gegheuen yn den jaer onsses Heren dusent veirhondert twe vnde tzeuentich, op den naesten wondesdach na Exaltacionis Sancte Crucis.

5 februari 1442

[Burgemeesters, schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Ludiken ten Torne, richter aldaar, en Alijt zijn echtgenote, aan Jorden van Deipenbrocke en Mette, als echtgenoten, een jaarrente van zes schepel rogge hebben verkocht, gaande uit hun huis bij het kerkhof en uit een stuk land op de Lutken Essche, geheten de Veltbrede]

Wij borgermeisteren, schepenen ende raid der stadt van Oldensael maken kondt allen lueden²⁰ myt dessen apenen breue, dat vor ons yn schependom als vor schepenen seluen gekamen synt Ludiken ten Torne, jn der tijt rychter tot Oldenzael, ende Alijt sijn echte wijff mit ²¹em als mit oren rechten monber. Ende enkanden vor vns, vor em ende oer erffgenamen, dat sie²² redeliche ende reckeliche hadden vercoft ende vercoften in enen rechten steden vasten erfcope erflike ewelicke ende ommermer: sees schepel guedes schonen claren wynterrogghen jaerlicher gulde by Deuenter marctmathe Jordene van Deipenbrocke, Metten sijnen echten v²³ijue ende oren erffgenamen ofte holder desses breues mit oren wylle vth oren hues, stallynge ende alinger weer, beleghen tod Oldenzaell by den kerckhaue alre nast Woltkaten weer vp de ene zijde ende Lambert Gruters weer vp de ander zijde; ende vth oren stucke boulandes belegen vp den Lutken Essche, geheiten de Veltbreede, ende vort vth al oren alinghen anderen erffnissen ende gueden als se ende oer erffgenamen vorgenomd nv ter tijt hebn ende namaels vorkrijgen moghen, omb ene summa van gelde die em deger al vnde wal tot oren willen betalt weer, dar em ende oeren erffgenamen vorgenomd altoes wal an genogeden²⁴ solde. Ende sie laueden desser jairlixs guld vorgenomd rechte waerscop to doene tot ewigen daghen vor em ende oer erffgenamen vorscreuen ende vort vor alle deghene, die des to rechte wylle comen; ende gude rede betalynghe²⁵ nv vortan tot ewighen daghen alle jair kummerloes to leueren tusschen sancte Merten in den wynter ende mydwynter bynnen Oldensael, in eyn hues dars Jorden, Metten ende oren erffgenamen vorscreuen best genoget. Ock laueden Luediken ende Alijt vor em ende oer erffgenamen vorgenomd, Jorden, Metten ende oren erffgenamen ofte holder sbrefs vorgenomd, alle gebreck toe vervullene, dat an waerscop of an betalynghe desser jairlix gulde vorscreuen vp enige tijt gesche. Ende weert ock saecke, dat hijr enigerhande gebreck in volle dat weer van warschop of van betalynghe - wo dat to qweme - dat mogen Jorden, Mette ende oer erffgenamen voirscreuen ofte holder sbreffs tot allen tijden jnmanen ende vthwynnen van Ludikene, Alijde ende oeren erffgenamen voirscreuen. Ende vort van allen denghennen, die em deser vorscreuen alijnghen²⁶ erffnissen ende guedes, eyns deels ofte al, onderwynden; myt geistlicken ende myt waertlichen gerichten, dat ene recht den anderen niet to hijnderen, onuervolget ende onuerclaget vor yemande - gelijke rechte heren pacht, sonder enich wedderzegghen

²⁰ In de rechter marge staat: [G] Hermen ten Torne.

²¹ Hier is – zoals op meer plekken in het cartularium – de restauratie van het soms gehavende boek zodanig geschied, dat niet met zekerheid kan worden vastgesteld, of er onder een soort plakband niet toch nog een stukje originele tekst staat.

²² In de rechter marge staat: 6 scepel.

²³ Weliswaar duidelijk met v in de anlaut geschreven, maar wel direct naast de strook plakband.

²⁴ Er moet hier aan een schrijffout gedacht worden, waarbij dan oorspronkelijk bedoeld kan zijn: *an genogede*; de “Nasalstrich” en het woord *solde* zijn dan direct daarna als correctie geschreven.

²⁵ In de rechter marge staat *sijnt al geloest, A° XXXVIIJ vp [v.....] lechtmisse*.

²⁶ In de rechter marge staat - slecht leesbaar - waarschijnlijk het woordje *punt*.

ende sonder al argelijst. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articule vorgenomd, soe hebben wij, borgermeistere, schepenen ende raed vorscreuen onser stat cleijne segel omme bede willen van beiden tzijden wytlicken an dessen breiff gehangen. Gegheuen jn den jaer onses Heren dusent vierhondert twe ende viertich, vp sancta Agathen dach Virginis.

21 februari 1481

[Goetzen Scaep en Johan Thijes, burgemeesters van Oldenzael, en gemene schepenen en raad oorkonden dat Berndt Wijnekens en Alijt zijn echtgenote een jaarrente van zes schepel rogge, gaande uit hun huis bij het kerkhof en uit een stuk land op de Lutken Essche, aan het OLV-gilde hebben verkocht]

Eyn Transfix vp den vorscreuen breff.

Wije, Goetzen Scaep ende Joan Thijes, yn der tijt borgermeistere yn Oldensaell, ende wije, gemeynen schepenen ende rait der stat van Oldensael, doen kond ende kentlick allen lueden ende betughen auermits desen apenen transfixbreue, dat vor ons yn

[p. 6]

scependoem seluen gekamen is Berndt Wijnekens ende Alijt syn echte wijff mit Bernde vorscreuen als mit oren echten ende rechten monber. Ende enkanden vor ons, vor hem vnde vor oer erfgenamen, dat se erflicken hadn vercoft vmme eyne summa van gelde de hem beiiden tot oren wijllen wal betalt weer dem²⁷ prouisoren ende raetlueden der giltscop Onser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzaell toe behoeff der armen ende oren nakomenen desen tegenwordighen ~~breeff~~ principalen coepbreiff daer dyt transfix beneden doirstecken ende angehangen is. Ende Berndt ende Alijt voirscreuen makeden dese voirscreuen prouisores ende raetluede ende oer nakomene to behoeff der armen rechte volgers, opbores, vthmaners ende ynwynners der sees scepel roggen jairlicher gulde ende renthe, jn allen manieren als de principaels breeff vorscreuen daer van vthwijset ende ynbegrepen heuet op Gostuen, wedewen Hermen Mauricij saliger gedachten ende op oer erfgenamen vorscreuen, sonder enigerhande hulperede, sonder enich wederseggen ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen vorscreuen samptlick vnde eyn ittelijck puncte ende articule voirscreuen bijsunder, so hebn wij, borgermeistere, schepenen ende raet vorgenomd, onses stades secreetsegel vmme bede willen van beiden tzijden wytlike beneden an desen breif gehangen. Gegeuen jn den jair onses Heren dusent veirhondert eyn vnde tachtentich, vp den naesten wondesdach na Juliane virginis.

30 maart 1443

[Burgemeesters, schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Johan en Peter ten Torne Ludikenszoon aan Lambert Segeverdijnck en zijn vrouw Fenne hebben verkocht een jaarrente van een mud rogge, gaande uit een stuk land op de Luttiken Essche, Veltbrede geheten, en uit hun gaarden bij de molen op deze es]

Wij²⁸ borgermestere, schepene ende raed der stat van Oldensael maken kond allen lueden ende betughen mit dessen apenen besegelden breue, dat vor ons yn schependoem als vor schepenen seluen gekamen sijnt Johan ten Torne, Ludikens sonne, ende Peter ten Torne, gebroedere, ende Mette, Johans vorscreuen echte wijff, myt Johanne voirscreuen als myt oren rechten monber. Ende enkanden vor ons, vor em ende oere erffgenamen, dat se redelicken ende reckelicken hadn vercoft ende vercoften rechtes stedes erffcopes, erfflicke, ewelickende ommermer, mit handen ende mit monden, mit allen vertichnissen ende vplatijnghe also recht was, Lamberte Segeuerdijnck, Ffennen sijnen echten wijue ende oren erffgenamen: eyn mudde guedes schonen claren wynterroggen²⁹ jairlicker gulde bij Deuenter mathe vth oren stucke boulandes geheten die Veltbrede - belegen vp den Luttiken Essche tot Oldensaell - ende vth oren garden beleghen by der molen vp dessen voirscreuen essche. Ende vort vth alle oren anderen erffnissen³⁰ ende gude als sie nv ter tijt hebben ende namals vercrijgen mogen, vmb ene summa gelde de em deger al vnde wal tot eren willen betalt weer; dar em³¹ doe in der tijt wal angenogede ende dar em ende oren erffgenamen altoes wal an genogen solde, als sie vor ons enkanden. Ende Johan, Peter ende Mette vorgenomd laueden hijrvmme vor em ende vor oer erffgenamen voirscreuen, ~~lam~~ Lamberte, Ffennen ende oren erffgenamen voirscreuen, desser jairlix gulde vorscreuen rechte waerscop to doene tot ewigen dagen, vor alle de yenne de des to rechte willen comen ende gude rede betalynge nv vortan alle yaer kummerloes to leueren tusschen sancte Marten in den wynter ende mydwynter bynnen Oldensael, in eyn hues daers Lamberte, Ffennen ende oren erffgenamen best genoget. Wert ock³² saecke dat hij enigerhande gebreck yn volle, dat weer van waershop oft van betalynghe desser vorscreuen gulde - wo dat to qweme – dat

[p. 7]

²⁷ Boven de merkwaardige *m* is opnieuw een soort afkortingsteken geschreven.

²⁸ In de linker marge staat: Hermen ten Toome.

²⁹ In de linker marge staat: i mudde roggen.

³⁰ In de linker marge staat een korte notitie bestaande uit drie tekens, waarvan het eerste teken doorgehaald is en de twee volgende niet ontraadseld.

³¹ In de linker marge staat *Js geloest*.

³² Dit woordje werd later boven de regel toe gevoegd.

mogen Lambert ende Ffenne ende oer erffgenamen vorgenomd tot allen tijden inmanen ende vthwynnen van Johanne, Peter, Metten ende oren erffgenamen vorscreuen ~~tot allen~~ ende vort van alle dengennen, die em desser vorscreuen alingen erffnissen ende guedes eysns deils of al onderwijnnen. Mit geistelicken ende mit waertlicken rechten en gerichten, datene recht den anderen nicht to hijnderen, onuervolget ende onuerclaghet voer gemande³³, gelicke rechte heren pacht. Sonder enigerhande ~~hulpe reede~~ wederseggen ende sonder al arglijst. Jn orkunde der waerheit aller puncten vorgenomd, soe hebben wij, borgemestere, schepene ende raed vorscreuen, onser stadt cleijne segel omme bede willen van beiden tzijden wytlickan an dessen breiff gehangen. Ende omme der mere konde ende vestenisse willen aller puncten vorscreuen, soe hebben wij Johan ende Peter ten Torne, gebrodere vorgenomd, onse segele vor ons ende vor Metten vorgenomd omme oere bede willen ende vort vor alle onse erffgenamen, wytlickan mede an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer onses Heren dusent vierhondert dree ende virtich, des naesten saterdages na Vnser Lieuen Vrouwen daghe annunciacio.

4 juni 1457³⁴

[Johan Oesterwijck en Johan Tijes, burgemeesters in Oldensael, en gemene schepenen en raad oorkonden dat Lambert Zeigverdijnck met zijn vrouw Fenne de rente van een mud rogge, gaande uit een stuk land op de Luttiken Essche, Veltbrede genaamd, en uit hun gaarden bij de molen op deze es, aan Berndt Kalvijnck hebben verkocht]

Transfix vp den vorscreuen breiff.

Wij Johan Oesterwijck ende Johan Tijes, borgemeistere in der tijt in Oldensael ende wij gemenen schepenen ende raed der stat van Oldenzael enkennen ende betugen in desen apenen transfixbreue, dat vor ons in scependom seluen gecomen sijnt, Lambert Zeiguerdynck ende Ffenne sijn echte wijff mit em als mit oren rechten monber. Ende vercofften erfflicken vor ons, vor em ende oer erffgenamen - mit handen ende mit monden, mit allen vertichnissen ende vplatijnghen als recht was - Bernde Kaluynck ende sijnen erffgenamen dessen tegenwordighen principalsbreiff daer dijt transfixs beneden doer gestecken is, omb eine summa van gelde die em wal tot oren willen betalt weer daer em ende oren erffgenamen voirscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijr omme vor ons ende oer erffgenamen vorscreuen Berende ende sijnen erffgenamen vorscreuen desses vorscreuen principals breiffs toe stande ende to waerne ende rechte waerscop toe donde tot ewigen daghen vor alle de yenne die des to rechte willen comen, so dat Beemt ende sijne erffgenamen voirscreuen

³³ Merkwaardige vorm voor normaal *jemande*.

³⁴ Formsma (*Archieven Oldenzaal*) dateert abusievelijk 11 juni 1457.

nv vort an tot ewigen dagen solen wesen rechte besitters desses principalsbreffs ende
rechte vpbores vthmanres ende jnwynners desses mudde roggen jaerlicker gulde jn
allen maneren als die principalsbreff vorscreuen wtwyset ende inbegrepen hefft, vp
Lamberte, Ffennen ende oren erffgenamen; sonder enigerhande hulperede, sonder
enich wederseggen ende sonder al argelijst. Jn orkunde der waerheit aller puncten
ende articule vorscreuen ende eyn itlick bysonderen, soe hebn wy onser stat jn³⁵ segel
ome bede willen van beiden tzijden worscreuen³⁶ witlicken beneden an dessen³⁷ breiff
gehangen. Gegeuen jn den jaer onses Heren dusent vierhondert seuen ende vyftich, vp
den hillighen Pynxterauent.

26 juni 1480

[Goetzen Schaep en Johan Thies, burgemeesters van Oldenzael, en gemene
schepenen en raad oorkonden dat Berndt Vasterdijnck en zijn echtgenote Gese aan het
OLV-gilde in Oldenzal een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit
hun huis in de stad]

Noch eyn transfix vp den seluen breiff.

Wij, Goetzen Schaep ende Johan Thijes, yn der tijt borgermeistere yn Oldensael, ende
wij, gemeynen scepenen ende rait der stat van Oldenzaell, kennen ende tughen
auermiids dessen apenen transfixbreue, dat voir ons yn scepdom seluen gekomen
sijnt Berndt Kaleuynck ende Grete sijn echte wijff myt Bernde voirscreuen als myt oren
rechten monber. Ende enkanden vor ons, voir hem vnde voir oer erffgenamen, dat sie
erff

[p. 8]

liken hadden vercofft vmme eyne summa van gelde, de hem to willen wal betalt weer,
den alinghen ende gemeynen prouisoren ende raetluden der giltscop Onser Lieuer
Vrouwen bynnen Oldenzal ende oren nakomenen to behoeff der armen dessen
tegenwoirdighen principaelen breff, daer dyt transfix beneden doersteken ende
angehangen is. Ende Berndt ende Grete voirscreuen makeden dese voirscreuen
prouisoren ende raetluede ende oren nakomenen to behoeff der armen, holders desses
³⁸ breues mit sijnen vollenkommenen willen ende rechte volgers, vpborres, vthmaenres
ende ynwynners deses mudde roggen jaerlicker gulde ende rente, jn allen maneren als
dat de principaele coepbreeff vthwijset ende de willebreff daer van vp Bernde yn

³⁵ Later is iets onleesbaars (een soort o) boven de tekst toegevoegd.

³⁶ Met een w in de anlaut!

³⁷ In de linker marge werd, met een verwijsteken, transfix toegevoegd.

³⁸ In de rechter marge wordt verwezen naar de vergeten woorden: vorscreuen # principaelen.

begrepen hefft, sonder ienigerhande hulperede, sonder ienich wederseggen ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articule voirscreuen ende eyn ittelick bysunder, so hebbe wij onser stat yngesegel vmme bede willen van beyden tzijden voirscreuen witlicke beneden an dessen transfixbreff gehangen. Gegeuen yn den jair onses Heren dusent veirhondert ende tachtentich, op den naesten maendach na Natiuitatis Johannis Baptiste.

26 oktober 1446

[Burgemeeesters, schepenen en raad van Oldensaell oorkonden dat Johan en Peter ten Torne aan Gosschallik Johanssone en zijn vrouw Fenne een jaarrente van vier mud rogge verkocht hebben, gaande uit de Veltbrede en uit hun gaarden op de Luttiken Essche bij het hek]

Wij,³⁹ borgermestere, schepenen ende raed der stat van Oldensaell maken kondt ende kentlick allen lueden ende betughe⁴⁰ myt dessen apenen breue, dat vor ons jn schependoem als vor schepenen seluen gecomen sijnt Johan ende Peter ten Torne gebrodere ende enkanden vor ons, vor em ende oer erffgenamen, woe dat sie redeliche ende reckeliche hadden vercofft ende vercoften aldaer vormits dessen breue jn enen rechten steden vasten erfkope erflicke, ewelicke ende ommermer - mijt handen ende mit monden mit allen vertichnissen ende vplatyngen als recht was - Gosschallike Johans sone, Ffennen⁴¹ sijnen echten wijue ende oren erffgenamen: vier mudde guedes, schonen, claren wynterrogghen jarlike gulde bij Deuenter mathe vth oren stucke boulandes belegen⁴² vp den Luttiken Essche tot Oldenzael ende is geheiten die Veltbrede, ende vth oren gaarden belegen vp den vorscreuen essche bij den Hecke, ombene summa van gelde die em deger al ende wal tot oren wijllen betalt weer; daer em doe in der tijt wal angenogede ende daer em ende oren erffgenamen vorgenomd altoes wal angenogen sal, als sie vor ons enkanden. Ende Johan ende Peter vorscreuen laueden hijrome vor em ende oer erffgenamen vorscreuen, Gosschallick, Ffennen ende oren erffgenamen vorscreuen desser jairliks roghengulde vorscreuen rechte waerschoep to doende tot ewighen daghen vor alle deyenner, die des to rechte wyllen comen ende guede, rede betalynghe nv vortan alle jar kummerloes toe leuerne tusschen sancte Merten in den wynter ende mytwynter bynnen Oldenzael in een hues, daers Gosschallick, Ffennen ende oren erffgenamen vorscreuen beest genoeght. Wert oeck zaecke dat hijr enich gebreck in volle, dat weer van waerschoep ofte van

³⁹ In de linker marge staat: *Hermen ten Torne*.

⁴⁰ Kennelijk is hier de n vergeten.

⁴¹ In de linker marge is later toegevoegd: 4 mudde

⁴² In de linker marge staat - met verwijstekens: *sijnt al geloest*.

betalynghe of woe dat to queme, dat moghen Gosschalick, Fenne ende oer erffgenamen vorgenomd tot allen tyden jnmanen ende vthwynnen van Johanne, Peter ende oren erffgenamen vorscreuen - van oer eyn besonderen ofte vam⁴³ em beyden to gelijcken - tot oeren koer ende vort van alle dengennen, de em desses vorscreuen stukke boulandes ende gaerdens voirscreuen eyn deels off al onderwynnen; mit geistelicken ende mit weertlicken gerichten dat ene recht den anderen nicht to hijnderen, onuervolghet

[p. 9]

vor yemande, gelicke rechte heren pacht, sonder enigerhande hulpereede, sonder enich weddersegghen ende sonder al argelijst. Jn orkunde der waerheit aller puncte ende articule vorgenomd, soe hebben wij, borgermestere, schepenen ende raed vorscreuen, onser stat secreetsegel om bede wijllen van beyden tzijden wytlickien beneden an dessen breff gehangen. Ende omb meerre konde ende vestenisse wylle aller puncten vorscreuen, soe hebben wy Johan ende Peter⁴⁴ ten Torne, gebrodere vorscreuen, onse segele vor ons ende onse erffgenamen vorscreuen wytliken mede an dessen breiff gehanghen. Gegeuen jn den Jaer ons Heren dusent virhondert seess ende virtich, crastino Crispini et Crispiniani martirum.

27 februari 1467

[Johan ten Toerne en Rotger van Besten, burgemeesters van Oldensael, en gemene schepenen en raad oorkonden dat Gosschalick Johanssone, Cord Quastenborch en hun echtgenotes Fenne en Engele, de jaarrente van vier mud rogge gaande uit de Veltbrede en uit hun gaarden op de Luttiken Essche bij het hek geschonken hebben aan het OLV-gilde]

Transfix

Wij, Johan ten Toerne ende Rotger van Besten, borgermestere, ende wij, gemenen scepenen ende raet der stat van Oldensael, enkennen ende betughen in dessen apenen transfixsbreue, dat voer ons jn scependoem als vor scepenn⁴⁵ seluen gecomen sijnt, Gosschalick Johanssone, Cord Quastenborch, Ffenne ende Engele oer echten wiue mit em als mit oren rechten monbers. Ende enkanden vor em en oer erffgenamen, woe dat sie hadden holdaer gemacket ende mackeden holder desses principaelsbreues mit oren wyllen, mit handen ende mit monden, mit allen vertichnissen ende vplatynghen als recht was tot ewighen daghen Onser Leuen Vrouwen-raetlueden der gylden tot

⁴³ Verschrijving voor *van*.

⁴⁴ In de rechter marge staat – niet goed leesbaar - waarschijnlijk een cijfer plus afkortingsteken.

⁴⁵ Geen scepenen. Dus ofwel een verschrijving ofwel enkelvoudsvorm.

Oldenzaell tot behoeff der armen, dessen tegenwordigen principaelsbreff, daer dyt transfix beneden doer gesteken ende gehangen is, soe dat die vorscreuen raetluede ende oer nakoemende solen wesen rechte besitters desses breffs, vpboers, vthmanres ende inwynners der vir mudde rogghen jarliker renthe, daer desse vorscreuen principaelsbreff van spreckt, sonder enich wederseggen ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articule vorscreuen, soe hebn wij onser stadt jngesegel omb bede wyllen van beiden tzyden voirscreuen, wytliken beneden andessen transfixsbreiff gehangen. Gegeuen jn den jaer onses Heren MCCCC souen entzestich, des naesten vrijgdages na den hilligen sondach Reminiscere.

24 februari 1476⁴⁶

[Wernerus Helmighes en Johan Schulte, burgemeesters in Oldenzal, en gemene schepenen en raad, oorkonden dat Peter ten Toerne aan Arnd Knippingk een jaarrente van een half mud rogge, gaande uit zijn kamp geheten Het Inslach, gelegen buiten de Steenporte aan de Zodenberger Esch, heeft verkocht]

Wij, Wernerus Helmighes ende Johan Schulte, yn der tyt borgermeistere yn Oldenzal,⁴⁷ ende wij, gemenen schepenen ende raid der stad van Oldenzaell, doen kond ende kentlick allen lueden ende betueghen myt dessen ~~pe~~ apenen besegelden breue, dat vor ons yn scependoem als voir scepene seluen ghecomen is, Peter ten Toerne ende enkande voor ons, voor em ende voor sijne erffgenamen, dat he redelicke vnde reckeliche hadde vercofft ende vercoffte voor⁴⁸ ons vermids desen breue jn eynen rechten, steden, vasten erfcope, erfflickie ende ommermer; mit hande, myt monde, mit allen vertichnissen ende oplatynghen als recht was, Arnde Knippingk ende sijnen erffgenamen eder holder desses breues myt sijnen wyllen: eyn halff mudde⁴⁹ guedes, droghen, schonen, claren wynterroggen jarlicker gulde bij Deuenter marctmathen vth sijnen kampe, geheten dat Jnslach, soe dat gelegen is voor Oldenzail buten⁵⁰ der Steenporten an den Zodenberger Essche; vmbe eyne summa van gelde, de hem deger al vnde wal to wijllen wal betaelt weer, daer hem doe wal angenogede ende daer hem vnde sijnen erffgenamen voirscreuen altoes wal an ghenoghen solde, als he voor ons enkande. Ende

[p. 10]

⁴⁶ Tot aan het eind van de vijftiende eeuw werd - in schrikkeljaren - Sint Mathias dach meestal (bewijsbaar ook in Oldenzaal) op 25 februari in plaats van op 24 februari gevierd (Grotfend, H, *Zeitrechnung*, 78). Vergelijk voor de datering van het schrikkeljaar 1496: *OLV-cartularium*, 32).

⁴⁷ In de rechter marge staat: *Hermen ten Torne*.

⁴⁸ In de rechter marge staat, duidelijk gemaakteerd *is geloest*.

⁴⁹ In de rechter marge staat $\frac{1}{2}$ mudde.

⁵⁰ In de rechter marge staat zoiets als een cijfer met een afkorting. Misschien is bedoeld: 4 mudde.

Ende⁵¹ he lauede hijrvmme voir ons, vor hem ende vor sijne erffgenamen, Arnde voirscreuen ende sijne erfgenamen eder dem⁵² holder deses breifs voirscreuen deser voirscreuen deser⁵³ roggengulde erfliker jairliker rente to staene, to waerne ende der rechte waerscop to doene tot ewighen daghen voir alle deghene, de des to rechte komen willen ende gude rede betalynge, nv vortan alle jaer kummerloes to leueren tusschen sancte Martijn yn den wynter ende der hoechtijt to midwynter bynnen Oldenzaell yn een hues, daer des Arnde voirscreuen ende sijnen erffgenamen eder holder deses breues voirscreuen best genoget. Weert oeck zake dat des nijt en geschede ende hijr enich ghebreck yn volle - dat weer van waerscop oft van betalynghe deser voirscreuen rente - dat queme to wo dat to queme - dat mach Arnd voirscreuen ende sijne erfgenamen eder holder deses breues mijt sijnen willen to samenen vthmanen ende ynwynnen van Peter voirscreuen ende van sijnen erfgenamen ende vort van allen den ghenen, de hem deses voirscreuenen sijs Jnslaeges ende vort sijns alinghen anderen guedes als he nv tijt heuet ende hijrnamals, wilt God, vercrijghen mach eyns deels offte al onderwynnen, mit allen gerichten geistlick vnde wartlick, dat eyne recht den anderen nijt to hinderen, onuervolget ende onuerclaget voir yemande gelike rechte verschenene ende onueriaerde heren pacht, sonder yenigerhande hulperede, sonder enich wederzeggen ende sonder al argelijst. Voirt so kande voir ons Peter voirscreuen, dat dese voirscreuen sijn kamp, geheten de Ynslach, nijt vorder myt jairlixs renten bezwaert weer dan myt eynen mudde, dat de heren des capittels van Oldenzaell daer jairlixs vth hebben, vor memorie saligen heren Arnd Wonders. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen voirscreuen samptlick vnde eyn itlick bijsunder, soe hebn wij, borgermeistere, scepenen ende raid vorscreuen, onses staeds sereetsegel vmme bede wijllen van beijden tzijden vorscreuen witlicke beneden an desen breiff ghehangen. Gegeuen yn den yaer onses Heren dusent veerhondert seess vnde tzeuentich, op sant Mathias auend.

17 maart 1477

[Hermen van Erden en Roleff van Averhaghen, burgemeesters van Oldenzaell, en gemene schepenen en raad oorkonden dat Arnd Knippingk de jaarrente van een half mud rogge gaande uit zijn kamp geheten Het Inslach, gelegen buiten de Steenporte aan de Zodenberger Esch, aan het OLV-gilde heeft verkocht]

Transfix

---

⁵¹ Twee keer!

⁵² Boven de m is een soort afkortingsteken geschreven.

⁵³ Deser lijkt per ongeluk door de schrijver toegevoegd.

Wij, Hermen van Erden ende Roleff van Auerhaghen, borgermeistere jn der tijt jn Oldenzaell, ende wij, gemeynen scepenen ende raid der stad van Oldenzaell, doen kond ende kentlick allen luiden⁵⁴ mit desen apenen transfixbreue, dat voir ons yn schependoem seluen gekamen is Arnd Knippingk. Ende enkande voir ons, voir hem ende voir sijne erfgenamen, dat he erfflike hadde vercofft vmbe eyne summa van gelde, de hem to willen wal betaelt weer, den olderman der giltscop Onser Lieuer Vrouwen ende den alinghen raetlueden to behoeff der armen desen tegenwoirdighen principaelen breef, daer dijt transfix beneden doirsteken ende anghehangen is. Ende Arnd voirscreuen makede dese voirscreuen prouisores holders deses principalen coepbreues mit sijnen wijlen rechte volgers, opboeres, vthmanres ende ynwynners des haluen mudde rogghen jairlicher gulde ende renthe, jn allen manieren als de principaelsbreeff voirscreuen dat vthwijset ende jnbegrepen heuet op Arnde voirscreuen ende sijne erfgenamen, sonder enich wederseggen ende sonder argelist. Jn orkunde der waerheit aller puncten vnde articulen voirscreuen, so hebn wij onser stat yngezegel vmb bede willen van beijsen tzijden voirscreuen witlick beneden an desen transfixbreeff gehangen. Gegeuen yn den jair ons Heren dusent veirhondert zeuen vnde tzeuentich, op sanct Gertrude dach.

⁵⁵ Item To gedenckene dat Hermen ten Torne hijr noch to s jarlix sal to geuen: eijn scheppel rodden vor zeligen Engelen sijner suster testament.

[p. 11]

23 januari 1492

[Jacob Bodeker en Johan Luetzijnck, burgemeesters in Oldensael, en gemene schepenen en raad oorkonden dat Berndt Wynekens met zijn vrouw Alijt aan het OLV-gilde een jaarrente van een half mud rogge, gaande uit hun bouwland op de Lutken Essche bij de "Ghaeten" heeft verkocht]

Dyt nabescreue halue mudde vth Berndt Wynekens lande js affgeloeest jn t tyden des ~~old~~ oldermans Conradus Reyger, anno MV^c vnde XIX, ~~vp~~ ⁱⁿ vp sancte Peter ad Cathedram vnde is nv heel doet.

Wij, Jacob Bodeker ende Johan Luetzynck, jn der tijt borgermeistere yn Oldensael, ende wij, gemeynen schepenen ende raet der stadt van Oldenzaell, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betughen auermyts dessen apenen bezegelden breue, dat vor ons yn schependoem als vor schepenen seluen gecomen sijn Berndt Wynekens ende Alijt, sijn

⁵⁴ Bewust *luiden* of verschrijving voor *lueden*?

⁵⁵ Later toegevoegd met veel versere (dikkere) inkt, zodat de inkt op de volgende bladzijde heeft afgegeven.

echte huesfrouwe myt Berende vorscreuen als myt oren echten ende rechten monber. Ende bekanden daer vor ons, vor em ende voer oere erffgenamen, dat sie redeliche ende reckeliche hadden vercofft ende vercofften vor ons auermysts dessen breue yn enen rechten, steden, vasten erffkope - erfflicke, ewelicke ende ommermer, myt handen, myt munden, myt allen vertichnissen ende vplatijnghen als recht was - dem⁵⁶ oeldermanne der gyldeschop Onser Lieuen Vrouwen bynnen Oldensael ende den alynghen raetlueden der gjildeschop Onser Lieuen Vrouwen vorscreuen, so se die nv synt yn der tyt ende oren nakomenen: eyn halff mudde guedes, droghen, schonen, claren wynterrogghen yaerlicher gulde by Deuenter mathe vth sijnen vryen stucke boulandes beleghen vp den Lutken Essche by der Ghaeten tusschen lande Symons van Tye op die eyne zyt ende Cort Schomakers lande vp die ander zyde; ommeene summa van gelde die hem degher al ende wal to wylle betaelt weer, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijromme vor ons, vor em ende vor oer erffgenamen desen prouisoren vorscreuen ende oren nakomenen vorscreuen desser yarlix roggengulde vorscreuen to staene, to waerne ende rechte waershop te doene tot ewighen daghen vor alle dieghenne, die des toe rechte comen wylle. Ende gude rede betalynghe nv vortan alle jaer kummerloes to leueren tusschen alle sancte Mertyn yn den wynter ende der hoechtyt thoe mytwynter bynnen Oldenzaell, yn eyn hues, daer des desen vorscreuen oldermanne ende sijnen medeprouisoren ende raetlueden ende oren nakomenen vorscreuen best genoghet. Weert oeck zake dat des nicht en gheschege ende hijr ienich gebreck yn volle - dat weer van waershop offt van betalynghe desser vorscreuen renthen, dat qweme to woe dat to qweme - dat mach desse vorscreuen oelderman ende sijne mederadeslueden, so die nv sijnt in der tijt ende ore nakomenen vorscreuen, tot allen tijden to samen vthmanen ende ynwijnnen van Bernde ende Alije vorscreuen ende van oren erffgenamen ende vth dessen vorscreuen stucke boulandes ende vort van alle denghenen, die em des eyns deils offte all onderwynnen, daer van telen offte bouwen ende vort vth alle oren anderen erffnisze ende gude, dat sie nv ter tyt hebben offte hijr namaels, wijl God, verkrijgen mogen myt allen gerichten, geistelick offte wertlick dat ene recht den anderen nycht to hijnderen onuervolget ende onuerclaget vor yemande gelike rechte vorschenene ende onuerjaerde heren pacht, sonder enich weddersegghen ende sonder al argelyst. Vort so bekanden Bernt ende Alijt vorscreuen vor ons, dat dyt vorscreuen stucke boulandes nicht vorder beswaert en weer dan myt seuen ort goldes, welke seuen ort vorscreuen Elzeken Helmyges daer yaerlikes vth heuet. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen vorscreuen samentlick ende eyn ytlick punct bysonderen, soe hebn wy, borgemestere, schepenen ende raet vorscreuen om bede willen van beijden tzyden vorscreuen onser stadt secretsegel wytlike beneden an dessen breff gehanghen. Gegheuen jn den jaer onsses Heren

---

⁵⁶ Boven de m is weer een soort afkortingsteken geschreven.

dusent veirhondert ende twe ent negentich, des naesten mandaghes na suncte Anthonius daghe.

[p. 12]

17 februari 1434

[Gemene schepenen en raad van Oldenzaell oorkonden, dat Johan ten Greuynckhave en zijn vrouw Gese aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge, gaande uit hun huis in de stad, verkocht hebben]

Vth des Schultenhues ten Greuijnchaüe: eijn mudde roggen.

Wij,⁵⁷ gemenen schepenen ende raed der stat van Oldenzaell, enkennen ende betughen myt dessen apenen breue dat vor ons yn schependoem als voer schepenen seluen gekomen sijnt, Johan ten Greuynckhaue ende Gese syn echte wyff myt em als myt oren monber. Ende enkanden vor ons, woe dat sie vor em ende voer oer erffgenamen hebben vercofft den raetluden ende verwaeres der gylschop Vnser Leuen Vrouwen tot Oldenzael: Eyn mudde guedes wynterrogghen by Deuenter mathe, rechte jaerliker gulde, wth oren hues ende alyngen erffnissen als dat bynnen Oldensaell geleghen is tusschen heren Johan van Delden ende Lubbertes hues ten Monekynckhaue. Omb ene summa van gelde die em wal betalt weer als sie vor ons enkanden. Ende desse gulde vorgenomd toe betaelene erflicke alle jaer ende kummerloes to leueren tusschen sancte Merten in den wynter ende mydwynter bynnen Oldensaell, jn eyn hues, daers den raetlueden ende verwaeres vorscreuen genoget. Oeck hebben sie gelauet desser gulde vorscreuen rechte waershop ende guede betalynghe tho doene den raetlueden ende verwaeres vorscreuen vth dessen hues ende erffnisze vorscreuen ende alle gebrecke toe verrichtene, dat an waershop of an betalynghe desser vorscreuen gulde vp enige tyt geschege. Ende oft hijr gebreck in volle - dat weer van waershop of van betalynghe desser vorscreuen jarlix gulde of woe dat toe qweme, ende eyn ytlick articul vorscreuen bysonder - dat moghen die raetluede ende verwaeres vorscreuen manen ende ynwynnen van Johanne, Gesen of van oren erffgenamen vorscreuen off van dengenen, die sich desses hueses ende erffnisze vorscreuen eyns dels off al onderwynnen; myt geistelicken offt mit waertlichen gerichten dat ene recht den anderen nyt toe hijnderen onuervolget ende onuerclaget vor vns als men rechte jarlix gulde ende heren pacht bynnen vnser staet vth toe manen ende yn twynnen pleget, sonder al argelist. Jn orkünde ende vestinge aller punten vorscreuen, soe hebbe wy omme bede wyllen beyder partyen vnser stat cleyne segel wytlicken an dessen breiff

---

⁵⁷ Deze oorkonde werd gecancelleerd.

gehangen. Gegheuen jn den jaer vnses Heren, dusent veirhondert vier ende dertich,
des naensten wonsdages vor suncte Peter ad Cathedram.

22 januari 1493⁵⁸

[Jacob Bodeker en Johan Luetzijnck, burgemeesters van Oldensael, en gemene schepenen en raad oorkonden dat Gerdt ten Toerne met zijn echtgenote Gertrudt aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge, gaande uit een stuk bouwland op de Sodenberger Essche, verkocht heeft]

Eyn mudde rogghen vt Gert ten Torns lande vp den Sodenbergher Eyssch. Jtem,
noch gyfft hie eyn mudde roggen *vnde* die breiff is verkomen *jn* die Gelresche Veede.

Wij, Jacob Bodeker ende Johan Luetzijnck, yn der tyt borgemestere yn Oldensael, ende wij, gemenen schepenen ende raet der stat van Oldensael, doen kont ende kentlick allen lueden ende betughen auermysts dessen apenen besegelden breue dat vor ons yn schependoem als vor schepenen seluen ghecomen sijnt Gerdt ten Toerne ende Gertrudt sijn echte huesfrouwe myt Gerde vorscreuen als myt oren echten ende rechten monber. Ende bekanden daer vor ons, vor em⁵⁹ ende voer oere erffgenamen, dat sie redeliche ende reckeliche hadn vercoft ende vercofften vor ons auermysts dessen breue yn eynen rechten steden vasten erfcope erfflicke, ewelike ende ommermer, myt handen, myt munden, myt allen vertichnissen ende vplatynghen als recht was, Dem⁶⁰ oelderman

[p. 13]

der gyldeschop Onser Lieuen Vrouwen bynnen Oldensael ende den alynghen raetlueden der gyltschap Onser Lieuen Vrouwen vorscreuen, so die nv synt yn der tijt, ende oren nakomenen: eyn mudde guedes droghen schonen claren wynterrogghen yaerliker gulde by Deuenter mathe, vth synen vryen stucke boulandes, so dat beleghen is vp den Sodenberger Essche tusschen lande des Hillighen Geistes vp die eyne zyt ende Engelen ten Torne vp die ander zyt; vmb eyne summa van gelde, die hem deger al *vnde* wal to willen betaelt weer, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijromme vor ons, vor em ende voer oer erffgenamen vorscreuen, desen prouisoren vorscreuen ende oren nakomenen vorscreuen desser jaerlix roghengulde vorscreuen to staene ende to waerne ende rechte waerschop te doene tot ewighen daghen vor al dieyenne, de des to rechte comen ≠ wylben. Ende guede rede betalynghe nv vortan alle jaer

⁵⁸ Naast dit afschrift is ook het charter bewaard gebleven (Oud-Archief Oldenzaal, inv. nr 308).

⁵⁹ Ook hier weer dat merkwaardige afkortingsteken boven de *m*.

⁶⁰ Opnieuw dat - niet te duiden - afkortingsteken boven de *m*.

kummerloes to leueren tusschen alle sancte Mertijn yn den wynter ende der hoechtyt to myddwynter bynnen Oldensael yn eyn hues, dar des desen vorscreuen olderman ende synen medeprouisoren ende raetlueden ende oren nakomenen vorscreuen best genoget. Weert oeck zaecke dat des nicht en gescede ende hijr yenich ghebreck yn volle - dat weer van waerschop off van betalynghe deser vorscreuen renthe, dat qweme to woe dat to qweme - dat mach desse olderman ende sijne mederaedesluede, so die nv sijnt yn der tyt, ende oerre nakomenen vorscreuen to allen tijden to samenen vthmanen ende ynwynnen van Gerde ende Gertrude vorscreuen ende van oeren erffgenamen vorscreuen ende vth desen vorscreuen stucke boulandes ende vort van alle denghenen, die em desses vorscreuen stucke landes eyns deyls off al onderwynnen, daer van telen off bouwen. Ende vort vth alle oeren anderen erffnisze ende guede dat sie nv ter tyt hebn off hijr namals, wil Godt, verkrighen mogen myt allen gerichten, geistelick ende wertlick, dat eyne recht den anderen nicht to hijnderen onuervolget ende onuerclaget vor yemande, gelike rechte vorschennene ende onuerjaerde heren pacht, sonder jenich wedderseggen ende sonder al argelijst. Vort so kanden Gerdt ende Gertrudt vorscreuen vor ons, dat dyt vorscreuen stucke landes nyt vorder yaerlikes bekummert off bezwaert en weer dan myt twen cleynen scepel zades, die daer vth heuet heer Johan ten Toerne, vicarius to Oldenzael. Des to orkunde der waerheyt aller puncten vorscreuen, so hebn wy, borgermestere, schepenen ende raet vorscreuen, om bede willen beider partijen vorscreuen, onser staet secretsegel wytlike beneden an dessen breiff gehanghen. Gegeuen jn den yaer onsses Heren dusent vierhondert ende dre ent neghentich, des naesten dinxedaghes na suncte Anthonius daghe.

23 mei 1452

[Burgemeesters, schepenen en raad van Oldensaell oorkonden dat Gerdt Holtkamp aan Gobele die Muller met zijn echtgenote Grete een jaarrente van zeven schepel rogge, gaande uit hun huis aan de Dornyngerstrate, heeft verkocht]

Wij, borgermeister, schepenen ende raed der stadt van Oldensaell doen kont allen lueden ende betughen myt dessen apenen besegelden breue, dat vor ons yn schependoem als vor schepenen seluen gekamen is Gerdt Holtkamp. Ende enkande vor ons, vor em ende syne erffgenamen, dat hie hadde vercoft ende vercoffte auermits dessen breue jn enen rechten steden vasten erffkope – erflicke, ewelicke ende ommermer, myt hande, myt monde, mit allen vertichnissen ende vplatynghen als recht was - Gobelen den Muller, Greten sijnen echten wyue ende oren erffgenamen offte holder desses breues myt oren wyllen: seuen scepel guedes, claren wynterrogghen

jaerliker gulde by Deuenter mate vth sijnen hues ende alinger weer beleghen bynnen Oldensael in der Dornyngerstraten, alre negest Berendt Johannynges weer vp de

[p. 14]

eyne sijde ende Gertrued Eden weer vp die ander sijde; omb eyne summa van gelde, die em deger al vnde wal tot synen willen betalt was dar em ende sijnen erffgenamen vorscreuen altoes wal angenoghen solde als he vor ons enkande. Ende hie lauede hijrvmme vor em ende syne erffgenamen vorscreuen, Gobelen, Greten ende oren erffgenamen off holder sbreffs vorscreuen desser jaerlix roggengulde vorgenomd rechte waerschop to donde tot ewigen daghen ende guede rede betalynghe nv vortan alle jaer kummerloes toe leuerne tusschen sancte Merten jn den wynter ende mydwynter bynnen Oldensael in eyn hues, daers Gobelen ende Greten ende oren erffgenamen oftte holder sbreffs vorscreuen best genoget. Weert oeck zake dat des nicht enschede ende hir enich gebreck in volle - dat weer van waerschop off van betalynghe off wo dat to qweme - dat mogen Gobele, Grete ende oer erffgenamen off holder sbreffs vorgenomd tot allen tijden jnmanen ende vpboren ende wtwynnen van Gerde ende sijnen erffgenamen voirscreuen ende vort van allen dengennen, die em desses vorscreuen huses ende alyngher weer eijns deyls of al onderwynnen. Mit allen gerichten, geistelick ende wertlick, dat ejne recht den anderen nicht to hynderen - onveruolget ende onuerclaget vor yemande - gelicke rechte heren pacht, sonder enigerhande hulperede, sunder yenich wedderseggen ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articule vorgenomd ende eyn yttelick besonderen, soe hebn wy onser stat jngesegel omb bede willen van beyden tzijden wytlicken beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den Jaer ons Heren dusent veirhondert twe ende vyftich, des nasten dinxedages na onses Heren Hemeluardes dach.

24 september 1457

[Johan Wonder en Johan Loth, burgemeesters in Oldensael, en gemene schepenen en raad oorkonden dat Marten, zoon van wijlen Gobele die Mollener, aan Gese van Aken de jaarrente van zeven schepel rogge, gaande uit hun huis aan de Dornyngerstrate, heeft verkocht]

Transfix

Wij, Johan Wonder ende Johan Loth⁶¹, in der tyt borgermeisteren in Oldensael, ende wij, gemenen schepenen ende raet der stad van Oldensael, enkennen ende betughen

---

⁶¹ Een familie Lot uit Oldenzaal speelt in 1504ook een rol in een rechtszaak voor het veemgericht. Zekere Henric Loth klaagt bij vrijgraaf Wilhelm Graes (stolheer is de graaf van Bentheim-Steinfurt) over rechtsweigering door Zutphen (Kossmann-Putto, J., *Veemgerecht*, 206, *104).

mit dessen apenen transfixsbreue dat vor ons jn schependom seluen gecomen is, Marten, zeligen Gobelen sonne des Molleners. Ende enkande vor ons, vor em, Beliken sijn echte husfrouwe ende vor alle oer erffgenamen, dat sie erflicken hadden vercofft omme ene summa ~~van~~ geldes die em wal tot sijnen wyllen betalt weer, Gesen van Aken⁶² - sier suster - ende oren erffgenamen, sijn alinghe andeyl ende tosaeghe als em mit rechte an vereruet müchte wesen van sijnen zelighen vader ende moder, den God beide genade. Ende makede hijr omme Gesen ende oer erffgenamen vorscreuen van sijnre wegenen medeholderssche desses principalsbreues ende eyne rechte besytersche desses breues ende eyne vpboresche, wthmanresche ende ynwynresche der alyngen roggengulde, daer desse principalsbreff van sprekt, sonder al argelist. Jn orkunde der waerheyt aller puncten vorscreuen, soe hebn wij ons stat jngesegel wytlickien beneden an dessen⁶³ breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer onses Heren M CCCC seuen ende wyftich,⁶⁴ sabbato post Mauricij cum socijs sui[s].

1483 z.d.

[Derck van Thije en Rotger van Besten, burgemeesters in Oldensaell, en gemene schepenen en raad van de stad oorkonden dat Gese van Aken en haar dochter Styne de jaarrente van zeven schepel rogge, gaande uit hun huis aan de Dornyngerstrate, aan het OLV-gilde hebben geschonken]⁶⁵

Transfix

Wij, Derck van Thije ende Rotger van Besten, jn der tijt borgermeistere yn Oldensaell, ende wij, gemeijnen scepenen ende rait der stat van Oldensael, doen kond ende kentlick allen lueden auermysts dessen apenen besegelden transfixsbreue, dat voir ons yn scependom als voir scepenen zeluen gecomen sijnt Gese van Aken ende Styne or dochter mit Henrico Henzonis oren gekoren monber, de hem beyden vor ons gegeuen vort⁶⁶ als recht was. Ende kanden vor ons mit oren monber voirscreuen, dat se voer em ende vor ore erffgenamen, mit gueden voirsatighen zijnne ende wal voirbedachten

[p. 15]

mode tot eynen ewighen testamente vor salicheijt ore zijelen hadden ghegheuen ende geuen, vermyts dessen breue, jn de gyltscop Onser Lieuer Vrouwen toe behoeff der

⁶² Stina van Aken geeft volgens het *Calendarium St. Plechelmi* (p. 80) *1 modium siliginis ex Parva Westerick* voor haar memorie.

⁶³ In de linker marge, na een verwijsteken, is toegevoegd *transfixs*.

⁶⁴ Opnieuw een *w* in de anlaut.

⁶⁵ De heren van Be(e)sten woonden oorspronkelijk in het gebied van het huidige kerkdorp Beesten. Zij waren ministerialen van de bischoppen van Osnabrück.

⁶⁶ In plaats van *wort*.

armen: dessen tegenwordighen principalen breeff daer dyt transfix beneden doersteken ende anghehangen is. Ende Gese ende Stijne voirscreuen makeden desse voirscreuen prouisores ende raetluede desser gyltscop ende oer nakomenen holders desses principaelen coepbreues toe behoeff der armen mit oren wyllen, rechte volgers, opborres, vthmaenres ende ynwynners der seuen schepel rogen jairlicher gulde ende rentejn allen manieren als dat desse principale breeff vthwyset ende ynbegrepen heuet op Gobelen den Molner ende Greten sijn⁶⁶ echte wijff ende op ore erffgenamen, sonder enich wederseggen ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen voirscreuen, soe hebben wy, borgermeistere, schepenen ende rait voirscreuen - vmme bede willen van beiden tzijden voirscreuen - onser stat secreetsegel witlich beneden an desen transfixbreiff gehanghen. Gegeuen jn den jair onses Heren dusent veirhondert dre vnde tachtentich, opten nasten maendach na [cetera desunt].

3 juli 1493

[Roleff van Ouerhaghen en Henrick Bijter, burgemeesters, met de gemene schepenen en de raad van Oldensaell, oorkonden dat Johan ten Toerne en zijn vrouw Odele aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge, gaande uit twee gaardens gelegen op de Haghen buiten de Dornyngherporte, hebben verkocht]

Desse nabescreuene breiff is holdene van eynen mudde roghen, dat Johan ten Toerne ende Odele, sijn huesfrouwe, hebn vercofft vth twen stucke gardens. Vnde soe hefft zelige Johan ten Torne bij sijnen leuene daervan geloest eyn halleff mudde, als Ffredericus Brant secht vnde voer stieet.

Wij, Roleff van Ouerhaghen ende Henrick Bijter, yn der tijt borgemestere yn Oldensaell, ende wij, gemenen schepenen ende raet der stat van Oldenzaell, doen kont ende kentlick allen lueden ende betughen auermyts dessen apenen besegelden breue, dat vor ons yn schependom als vor schepenen seluen ghecomen sijnt, Johan ten Toerne ende Odele sijn echte wyff myt Johanne vorscreuen als myt oren echten ende rechten monber. Ende bekanden daer voer ons, vor em ende voer oere erffgenamen, dat sie redeliche ende reckelicke hadn vercoft ende vercofften vor ons, auermyds dessen breue, yn enen rechten, steden, vasten erfcope - erflicke, ewelicke ende ommermer, myt handen, myt monden, myt allen vertichnissen ende oplatijnghen als recht was - dem⁶⁷ olderman der gjildeschop Onser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzael ende sijnen alyngen raetlueden, so die nv sijnt jn der tijt ende oren nakomenen: eyn mudde guedes droghen schonen claren wynterroggen yaerlicher gulde bij Deuenter mathe vth oren twen

---

⁶⁷ Met een soort afkortingsteken boven de m.

stucke gardens, so die beide belegen sijnt buten der Dornyngher⁶⁸ Porten vp den Hagen tusschen garden des Hijlighen Geistes vp die ene sijt ende Sijmons lant van Thije vp die ander sijt; vmb ene summa van gelde, die hem deger al vnde wal tot oren wijllen betalt weer, daer em doe ter tijt wal anghenogede ende oren erffgenamen voirscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijromme vor ons, vor em ende voer oer erffgenamen voirscreuen dem⁶⁹ oeldermanne ende sijnen raetlüeden ende oren nakomenen voirscreuen desser voirscreuen jaerlixs roggengulde to stane ende to waerne ende em der rechte waerschop tdoene tot ewighen daghen vor alle diegenne, die des to rechte comen willen. Ende guede rede betalijnghe nv vortan alle jaer kummerloes

[p. 16]

to leueren tusschen alle sancte Mertijn yn den wijnter ende der hoechtijt to mydwynter binnnen Oldensaell yn eyn hues daer des desen voirscreuen oldermanne ende sijnen mederadesluede ende oeren nakomenen vorscreuen best genoget. Wert oeck zake dat des niet en ghescede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerschop off van betalijnghe deser vorscreuen renthe, dat qweme to wo dat to qweme - dat mach desse voirscreuen oelderman ende sijne medesraedesluede, so die nv sijnt inder tijt, ende ore nakomenen vorscreuen, wie die dan sijnt yn der tijt, to allen tijden tosamenen vthmanen ende jnwynnen van Johanne ende Odelen vorscreuen ende van oren erffgenamen ende vth dessen twen stucke gardens voirscreuen ende vort van alle dengenen, die em desser gardene vorscreuen eyns deijs off al onderwijnnen ende vort vth alle oren anderen erffnisse ende guede, dat sie nv ter tijt hebben off hijrnamaels, wil God, vercrighen moghen, mijt allen gerichten geistelick ende wertlick, dat ene recht den anderen niet to hijnderen onuervolget ende onuerclaget vor yemande, gelike rechte vorschennene ende onuerjarde heren pacht, sonder enich wedersegghen ende sonder all argelist. Vort so kanden Johan ende Odele vorscreuen, dat desse twe gardenen vorscreuen vrij weren ende nerghent mede beswaert en were. Jn orkunde der waerheijt aller puncten ende articulen voirscreuen ende eyn ytlick punt bijsonderen, so hebn wij, borgermestere, schepenen ende raet vorscreuen, om bede wijllen van beiden tzijden vorscreuen, onser stadt secretsegel wytlickē beneden an dessen breiff gehangen. Gegheuen jn den jaer onses Heren dusent vierhondert ende dree ent negentich, des naesten guedensdages na Onser Lieuen Vrouwen, geheten Visitacionis Marie.

16 oktober 1503

---

⁶⁸ De oorspronkelijke letter in de auslaut houdt bijna het midden tussen een n en een r.

⁶⁹ Met een soort afkortingsteken boven de *m*.

[Wernerus Helmyges en Henrick Herijnck, burgemeesters, en schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Albert Wanynck aan het OLV-gilde een jaarrente van een halve gouden Rijnse gulden, gaande uit zijn huis in de stad, heeft geschenken]

Wij, Wernerus Helmyges ende Henrick Herijnck, jn der tijt borgermeistere yn⁷⁰ Oldensael, ende wij, gemene schepenen ende raet der stadt van Oldenzael, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betugen myt dessen apenen besegelden breue, dat vor ons yn schependom als vor schepenen seluen gekamen is Albert Wanynck. Ende bekande dar vor ons, vor em ende sijne erffgenamen, dat hie hadde na sijnen dode gegeuen ende gemaket ende gaff vor ons also recht was: enen gueden haluen goldenen Rinschen guldenen yarliker geltrenthe omme sijnre zielen salicheyt jn Onser Lieuen Vrouwen-gijlde to Oldenzael tot behoeff der armen tot enen ewighen testamente vth sijnen huese, hoffte ende alijnge weer so dat beleghen is bynnen Oldenzaell tusschen huese Hermans van Erden op die ene zijt ende Goesen Schapes hues op die ander zijt. Ende wanner Albert voirscreuen niet lenger in den leuenen en is, soe sullen diegene, die hem desses vorscreuen hueses, hoffte ende alynger weer eens deils offte al onderwynnen, die dat dan besijetten offte gebrucken, dan vortan alle jaer tot ewighen daghen dessen voirscreuen haluen goldenen Rynschen guldenen

[p. 17]

betalen tusschen alle sancte Mertijn yn den wynter ende der hoechtijt to mydwijnter bynnen Oldenzael yn ende an handen, daers den oeldermanne myt sijnen raetlueden van Onser Leuen Vrouwen-gijlde voirscreuen des best genoget. Ende wert zaeke dat hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerschop off van betalijnghe desser voirscreuen yaerliks geltrenthe, dat qweme to woe dat to qweme - dat mogen die raetluede van Onser Lieuen Vrouwen gijlde voirscreuen, wie die dan sijnt jn der tijt wesende, tot allen tijden to samen vthmanen ende jnwynnen van allen den genen, de sick des vorscreuen hueses, hoffte ende alinger weer eyns deijs off all onderwynnen, myt allen gerichte ende rechten, geistelick ende waertlick, off myt beiden rechten to gelijcke, dat eyne recht den anderen nicht to hijnderen onuervolget ende onuerclaget vor yemande, gelicke rechte vorschennene ende onuerjaerde heren pacht, sonder jenigerhande hulperede, sonder ienich wederseggen ende sonder al argelist, dat desen breue jn enigen puncten hijnderlick wesen mach. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articule vorscreuen ende een ytlick puncte bijsonder, soe hebn wij, borgermeistere, schepene ende raet vorscreuen, onser stat secretsegel - om bede willen van beijsen tzijden - witlicke beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer onses Heren Gods dusent vyfhondert ende dre, op den naesten maendach na sancte Victors daghe.

---

⁷⁰ In de linker marge staat: Albert Waninges. Daarna (een regel lager en met andere inkt): nō desse ½ gulden is (daarna weer een regel lager in de linker marge) tot ewigen dagen gegeuen.

30 augustus 1468

[Peter ten Torne en Werner Helmiges, burgemeesters, en schepenen en raad van Oldensaell oorkonden dat Hinrick Tymmerman met zijn echtgenote Gese aan Zwenne, weduwe van Zwarte Ludiken, een jaarrente van een half mud rogge, gaande uit een huis in de stad, hebben verkocht]

Wij, Peter ten Torne ende Werner Helmiges, borgemestere, ende wij, gemenen schepenen ende raet der stadt van Oldensaell, enkennen ende betugen myt dessen apenen breue, dat vor ons yn schependoem als vor schepenen seluen gecomen sijnt, Hinrick Tymmerman ende Gese syn echte vijff⁷¹ myt em als myt oren rechten monber. Ende enkanden vor em ende oer erffgenamen, dat sie erfflicken hadden vercoftt ende vercoften vormyts dessen breue - rechtes erffkopes, erfflickie, ewelike ende ommermer, mijt handen ende myt monden, myt allen vertichnissen ende vplatijngen als recht was - Zwennen, wedewe seligen Zwarten Ludikens, den Got genade, ende oren erffgenamen oft holder sbreffs myt oren wijllen: eijn hallf mudde guedes schonen claren wynterroggen jaerliker gulde bij Deuenter mathe vth oren hues, gaerden ende alijnger weer belegen bynnen Oldensael tusschen huesen ende weren Johan Lottes ende meister Heynen Stenhouders; ombene summa van gelde, die em deger al vnde wal tot oren willen betalt weer, daer em ende eren erffgenamen voirscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijromme vor em ende oer erffgenamen voirscreuen, Zwennen ende oren erffgenamen off holder sbreffs voirscreuen, desses voirscreuen haluen mudde roggen jaerliker renthe, rechte waershop to doene tot ewigen daghen vor al diegenne, die des to rechte comen willen. Ende gude reede betalijnge nv vortan alle jarlix kummerloes to leuerne tusschen sancte Merten ende mydwynter

[p. 18]

bijnnen Oldensael, in eyn hues, daers Zwennen ende oren erffgenamen ofte holder sbreffs voirscreuen best genoget. Weert oeck zake, dat des niet enschede ende hijr enich gebreck in volle - dat wer van waershop offte van betalinge of wo dat to queme ende woe vaecken dat geschede - dat mogen Zwenne voirscreuen ende oer erffgenamen of holder sbreffs tot allen tijden jnmanen ende vthwynnen van Henricke voirscreuen, Gesen ende oren erffgenamen voirscreuen ende vort vth dessen huese, gaerden ende alynger weer. Ende mede van alle dengennen, die em der eyns deyls offt al onderwynnen - myt allen gerichten, geistelick ende waertlick, dat ene recht den anderen niet to hijnderen, onuervolget ende onuerclaget vor jemande gelike rechte heren pacht, sonder enich wederseggen ende sonder al argelist. Oeck so bekanden Henrick ende Gese voirscreuen, dat desse voirscreuen weer myt ghenen jaerlix renthen

bezwaert en weer dan myt dessen vorscreuen haluen mudde roggen ende den deken
ende capittel van Oldenzaell eyn halleff müdde roggen des jaers ende Rotger van
Besten enen Louenschen des jaers to tynse. Sonder argelist, jn orkunde der waerheijt
aller puncten ende articule voirscreuen, so hebn wij onser stadt secreetsegel - om bede
willen van beiden tzyden vorscreuen - wytliken beneden an dessen breiff gehangen.
Gegeuen jn den jaer ons Heren dusent virhondert acht entzestich, des naesten
dinxedaghes na sant Johansdaghe Decollacionis.

1483 zonder datum

[Jacob Bodeker en Arnoldus Nannen, burgemeesters, en schepenen en raad in
Oldenzael, oorkonden dat Lambert Ludekensson met zijn echtgenote Eüesse aan het
OLV-gilde de jaarrente van een half mud rogge verkocht heeft, gaande uit een huis in de
stad]

Transfix.

Wij, Jacob Bodeker ende Arnoldus Nannen, jn der tijt borgermeistere yn Oldenzael,
ende wij, gemenen scepenen ende rait der stat van Oldenzal, doen kond ende kentlick
auermits desen apenen bezegelden transfixbreue, dat voir ons yn scepdom als voir
scepenen zeluen gekomen sijn, Lambert Ludekensson ende Eüesse sijn echte wijff
ende kanden vor ons, voir hem vnde voir ore erffgenamen dat sie erfliken hadden
~~vercofft~~ auergewijst ende opgedragen, wijseden ~~en~~ auer ende drogen op, mit handen,
myt munde, als sie mit rechte solden, den prouisoren ende raetluden der giltskop Onser
Lieuer Vrouwen bynnen Oldenzaell, zo de nv sijnt yn der tijt ende oren nakomenen to
behoeff der armen: dessen tegenwoirdighen principalen breiff, daer dyt transfix beneden
doersteken ende angehangen is. Ende Lambert ende Euesse voirscreuen makeden
desse voirscreuen prouisoren voirscreuen ende ore nakomenen holders desses
principalen breeffs vorscreuen mit oren willen to behoeff der armen ende rechte volgers,
opborres, vthmaners ende ynwijnres des haluen mudde rogggen jairliker gulde ende
renthe, jn allen manieren als de principaels breff voirscreuen dat vthwijset ende yn
begrepen heuet op Swennen, Lamberts voirscreuen moder ende vp oere erffgenamen.
Ende hijr sal mede gequijtet wesen zodaenen halue mudde roggen jairliker rente, so dat
Hermen ter Auest zaliger gedachten eertjts vth den huese, zo nv Lamberte ende
Euessen to behors,⁷² ghegeuen hefft, sonder ienich wedderseggen ende sonder al
argelist. Jn orkunde der waerheijt aller puncten ende articulen voirscreuen, so hebn wij,

---

⁷¹ Daadwerkelijk met de grafie *v* in de anlaut.

⁷² Een verschrijving voor *to behort*?

borgermeistere, schepenen ende rait voirscreuen vnser stat secreetsegell witlich beneden an desen breiff gehangen. Gegheuen jn den jair onses Heren dusent veirhondert dree vnde tachtentich, opten naesten maendach nae [cetera desunt].

[p.19]

28 september 1456

[Johan ten Torne en Rotger van Besten, burgemeesters van Oldensael, oorkonden dat Hinrich Berman, geheten Die Smyt, en zijn echtgenote Elsebe, aan de *gemene raetluden en verwaeres Onser Lieuen Vrouwen-gijlde* in Oldensaell en van het *Leprosen Zekenhues*, gelegen op de Wort voor Oldensaell, een jaarrente van een half mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun huis in de stad]⁷³

Wij, Johan ten Torne ende Rotger van Besten, in der tijt borgermeistere ynder tijt⁷⁴ in Oldensael, doen kond ende kentlick allen lueden ende betugen myt dessen apenenn breue, dat vor ons yn scepdom als vor scepden seluen gecomen sijnt, Hinrick Berman, geheten Die Smyt, ende Elsebe sijn echte vyff⁷⁵ mit em als mit oren rechten monber; ende enkanden vor ons, vor em ende ore erffgenamen, dat sie erfflicken hadden vercoftt ende vercofften vermits desen breue rechtes stedes erffkopes erfflike ewelike ende ommermer - mit handen ende mit mondern, mit allen vertichnissen ende vplatynghen als recht was - den gemenen raetluden ende verwaeres Onser Lieuen Vrouwen gijlde tot Oldensaell ende des Leprosen Zekenhuses, belegen vor Oldensaell vpter Wort: eyn half mudde guedes schonen claren wynterroggen jaerlicher gulde bij Deuenter mathe, vth oren hues, gaerden ende alinger weer, belegen bynnen Oldensaell alre naest Ffennen Hinrickinges weer vp die ene sijde ende Alike Ketelers weer vp die ander zijde; omb ene summa van gelde die em deger al ende wal tot oren willen betalt weer, daer em ende oren erffgenamen voirscreuen altos wal angenogen solde, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijromme dessen voirscreuen raetlueden tot behoff der armen desser jarlix roggengulde vorscreuen rechte waerschop to doene tot ewighen daghen, vor em ende ore erffgenamen vorscreuen ende vort vor alle die des to rechte wyllyn comen ende gude rede betalyngc nv vortan alle jaer kummerloes to leuerne tusschen sancte Marten in den wynter ende mydwijnter bynnen Oldensaell, in eyn hues, daers dessen vorscreuen raetlueden ende verwares in der tijt best genoget. Wert ock zaecke dat des niet enschede ende hijr enich gebreck in volle - dat weer van

⁷³ Opvallend zijn de twee namen van de verkopers (namelijk Berman en Schenckebeir) in de twee oorkonden van 28 september (de dag voorafgaand aan St Michael - d.w.z. kermistijd in Oldenzaal). Op dinsdag 5 oktober zou in het jaar 1456 gildebiersdag gevierd worden. Er zou verband vermoed kunnen worden tussen het te brouwen gildebier en het beroep van de verkopende partijen.

⁷⁴ Twee keer de uitdrukking *yn (in) der tijt*.

⁷⁵ In plaats van *wyff*.

v⁷⁶aerschop of van betalynghe off woe dat toe qweme - dat mogen desse vorscreuen raetluede ende vorwares Onsser Leuen Vrouwen gijlde ende des Leprosen Zekenhuis vorscreuen tot behoff der armen tot allen tijden jnmanen ende vthwynnen van Henricke, Elseben ende oren erffgenamen vorscreuen ende vort van alle dengenen, die em desses vorscreuen huses, gardens ende alynger weer eyns deyls of al onderwynden, mit allen gerichten geistelick ende waertlick - dat ene recht den anderen nicht toe hijn deren - onuervolget ende onuerclaget vor jemande, gelicke rechte heren pacht, sonder enigerhande hulperede ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articule vorscreuen, soe hebn wij onser stadt jngesegel om bede willen van beyden tzyden voirscreuen, wytliken beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer onsses Heren dusent veirhondert sess ende vyftich, vp sant Michels auent des hilligen engels.

28 september 1456

[Johan ten Torne en Rotger van Besten, burgemeesters, en schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Henrick Schenckebeir en zijn vrouw Alijt aan gemene *raetluede* en *vorwares* van het OLV-gilde in Oldensael en van het *Leprosen Zekenhuis*, buiten Oldensaell op de Wurt gelegen, een jaarrente van een halve mud rogge verkocht hebben *tot behoff der armen en der zeken*, gaande uit hun huis in de Dornyngerstrate]

Wij Johan ten Torne ende Rotger van Besten, borgermeistere in der tijt in Oldensael ende wij, gemenen schepenen ende raedt der stad van Oldensael, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betugen myt dessen apenen breue, dat vor ons jn schependom als vor scepene seluen gecomen sijnt, Henrick Schenckebeir ende Alijt sijn echte wyff met em als myt oren rechten monber. Ende enkanden vor ons, vor em ende oere erffgenamen, dat sie redeliche ende reckeliche hadden vercofft ende vercofften vermits dessen

[p. 20]

breue - rechtes stedes erfcoles, erfflike, ewegelike ende ommemer,⁷⁷ mit handen ende myt monden, mit allen vertichnissen ende vplatyngen als recht was - na oere twijer dode ende na dode orer dryer kijnder, als bij namen Johannes, Elseben ende Greten, den gemenen raetlueden ende vorwares Onser Lieuen Vrouwen gijlde tot Oldensael ende des Leprosen Zekenhuses buten Oldensaell vp die Wurt, tot behoff der armen ende der zeken des vorscreuen huses: ey eyn halleff mudde guedes schonen claren wynterroggen jaerliker gulde bij Deuenter mate, wt oren huse, spiker ende alinger weer beleghen bynnen Oldensaell in der Dornyngerstraten - alre naest Henrick Schomakers

---

⁷⁶ In plaats van *waerschop*.

⁷⁷ Geen *ommermer*.

hues vp die ene sijde ende Johan Mandemakers weer vp de ander sijde, omb ene summa van gelde die em deger al ende wal tot eren willen betaelt weer - dar em ende oren erffgenamen vorscreuen altoes wal angenogen solde - als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijromme vor em ende oer erffgenamen voirscreuen, desser jaerlix roggengulde vorscreuen to staene ende to waerne ende rechte waerschop to donde tot ewighen daghen wth desser alijngen weer vorscreuen, vor alle diegenne, die des to rechte willen comen. Ende gude rede betalinge, na dode desser viue voirscreuen, dan vortan jarlix kummerloes toe leuerne tusschen sante Marten ende mydwynter bynnen Oldenzael in eijn hues, daer den raetlüeden ende vorwaeres vorscreuen daen in der tijt best genoget. Weert oeck dat des daen niet enschede ende hijr enich gebreck tot enigen tijden in volle - dat weer van waerschop ofte van betalijnghe of woe dat to qweme - dat mogen die raetluede ende vorwares vorscreuen wtmanen ende jnwynnen, wanner die leste van dessen viuen vorscreuen nicht leng en is, daen vortan alle jaer vth desser vorscreuen alinger weer ende vort van alle dengenen, die em der voirscreuen weer eyns deyls offt al onderwynden, mit allen richten geistelick ende waertlick - dat ene recht den anderen niet toe hijnderne, onuervolget ende onverclaget vor jemende, gelike rechte heren pacht, sonder enigerhande hulperede, sonder jenich wedderseggen ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articule vorscreuen ende eyn itlick bysonderen, so hebben wy onser stadt jngesegel - omb bede willen van beiden tzijden vorscreuen - wytliken beneden an desen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer ons Heren dusent virhondert sess ende vyftich, vp suncte Michaels auent des hillighen engels.

16 maart 1474

[Warnerus Helmiges en Johan Schulte, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Henrick Vlakesbecke en zijn echtgenote Lubbe aan het OLV-gilde een jaarrente van drie schepel rogge verkocht hebben, gaande uit hun huis in de Dornyngerstrate]

Wij, Warnerus Helmiges ende Johan Schulte, yn der tijt borgermeistere yn Oldenzael, ende wij, gemenen scepenen ende raid der stad van Oldenzael, doen kond ende kentlick allen lueden auemyds dessen⁷⁸ breue, dat voir ons yn scependoem als voir scepenen seluen gecomen synt, Henrick Vlakesbecke ende Lubbe, sijn echte wijff myt Henricke vorscreuen oren manne als myt oren monber, ende enkanden vor ons, voir hem vnde voir ore erffgenamen, dat see redeliche ende reckliken hadden vercofft voor ons vermids desen breue jn eynen steden vasten erfcope, erflike, ewelike ende ommermer, mit handen, myt

[p. 21]

monden, myt allen vortichnissen ende vplatinghen als recht was, den alingen gemeynen prouisoren ende raetlueden Onsser Lieuer Vrouwen-gilde bijnnen Oldenzael ende oren nakomenen to behoeff der armen: dree scepel guedes drogen schonen claren wynterroggen jaerlicher gulde bij Deuenter marketmathen vth oren hues, hoffte ende alinger weer belegen bijnnen Oldenzaell, yn der Dornyngerstraten alre naest huese ende weer Cord Godebertinges an der eyner vnde huese Johannes Schenkebers an der ander zijden; vmb eyne summa geldes, de hem deger al vnde wal to willen betalt weer, daer hem doe yn der tijt wal an ghenogede ende daer hem vnde oren erfgenamen vorscreuen altoes wal an genogen solde, als sie voir ons enkanden. Ende sie laueden hijrvmme vor hem vnde vor ore erffgenamen, desen prouisoren ende raetlueden ende oren nakomenen desser vorscreuen roddenrenten⁷⁸ ende jarlicher gulde te stane ende to warne ende rechte warscop to doene tot ewighen daghen voir alle deghene, de des to rechte komen willen ende gude rede betalyngc nv vortan alle jaer kummerloes to leueren tusschen allen sancte Martyn yn den wynter ende der hoechtyt to mydwynter bijnnen Oldenzael yn eyn hues, daer des desen voirscreuen prouisoren ende raetlueden ende oren nakomenen, we dat de dan sijn yn der tijt, best genoget. Weert oeck zake dat des nicht en gheschiede ende hijr enich gebreck yn volle - dat wer van waerschap oft van betalijngc oft wo dat to qweeme - dat moghen dese voirscreuen prouisores ende raetluede ende ore nakomenen, we de sijn yn der tijt, to samenen vthmanen ende ynwynnen tot allen tijden van Henricke ende Lubben ende van oren erffgenamen vorscreuen ende vort van allen denghenen, de hem deses voirscreuen hueses ende haues ende alinger weir ende vort ores alingen guedes als se nv ter tijt hebn oft hijr namals, wilt God, vercrigen moghen eijn deels oft al onderwynnen, mit allen gerichten, geistelick vnde waertlick, dat eyne recht den anderen nijt to hinderen onuervolget ende onuerclaget vor yemande, gelike rechte vorschenene ende onuerjairde heren pacht, sonde⁷⁹ yenigerhande hulpereede, sonder yenich wederseggen ende sonder al argelijst. Vort so kanden vor ons Henrick ende Lubbe vorscreuen, dat dit voirscreuen hues ende alinge weer nijt vorder myt ienighen jairlixs renten bezwaert weer dan myt sess scepel rodden der veer⁸⁰, de Luetsinxster to Losser daer jairlix vth hefft; vnde de ander twe zaligen Jacob des Puesters wijff. Jn orkunde der waerheit aller puncten vnde articulen samentlick vnde eyn itlick punct vnde articule vorscreuen bijsunder, so hebn wij, borgermeistere, schepenen ende raid vorscreuen - vmb bede willen van beiden tzijden vorscreuen - onsser stad secreetsegel witlike beneden an desen breiff gehangen. Gegeuen yn den jair onsses Heren dusent veirhondert veir vnde tzeuentich, vp den naesten wondesdach na Oculi.

⁷⁸ Boven de tekst toegevoegd: apenen bezegelden.

⁷⁹ Hier is de *r* vergeten.

⁸⁰ De schrijver heeft hier verbeterd; waarschijnlijk heeft hij van een *w* een *v* gemaakt.

[p. 22]

7 juni 1480

[Goetzen Scaep en Johan Thijs, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Johan Wonder en zijn vrouw Rixa aan het OLV-gilde een jaarrente van vier mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun kamp aan de Clij-Essche buiten de Stenporte en uit hun gaarden buiten de Dornyngherpoorte]⁸¹

Johan Wonder vnde Rijxse sijn huesfrouwe hebn vercofft iiiij mudde roggen vth oren garden ende oren lande.

Wij, Goetzen Scaep ende Johan Thijs, yn der tijt borgermeistere yn Oldenzael, ende wij, gemenen scepenen ende rait der stat van Oldenzael, doen kond ende kentlick allen lueden ende betughen auermids dessen apenen bezegelden breue, dat voir ons yn scependom als voir scepenen seluen gekomen is Johan Wonder ende Rixa, sijn echte huesfrou, myt Johanne voirscreuen als mit oren rechten monber.⁸² Ende enkanden voir ons, voir hem ende vor ore erffgenamen, dat se redeliche ende reckeliche hadden vercofft ende vercoften voir ons, vermits dessen breue, jn eynen rechten, steden, vasten erfcope - erflike, ewelicke ende ommermer, mit handen, myt monden, mit allen vertichnissen ende oplatinghen als recht was - dem⁸³ alinghen gemeynen prouisoren ende raetluden der giltscop Onser Lieuer Vrouwen bynnen Oldenzaell to behoeff der armen ende oren nakomenen: veer mudde gudes schonen claren wynterroggen jairlicher gulde bij Deuenter marcketmathen vth oren campe, geleghen voir Oldenzael buten der Stenporten an den Clij-Essche ende vth oren gardenen geleghen buten der Dornyngherpoerten tusschen gardenen horende Henrick Vlakesbecken ende Gesen ten Greuynckhaue daaran⁸⁴ schetende mit den enen ende vnde mit den anderen ende schetende an Gostuen ten Torne bomgarden vnde de eyne zijde beneuen den Zodenberger Essche ende de ander zyde beneuen Wigbolts ende Cort Schomakers garden ende vth oren stucke boulants, gelegen vp den groten Stad-Essche tusschen lande horende yn de prouestije van der ejner ende lande horende yn die Scholhoue, so dat Rotger van Besten bouwet, van der ander zijden; vmme eyne summa van gelde, de hem to willen deger al vnde wal betalt weer, daer hem yn der tijt wal angenogede, daer hem ende oren erffgenamen voirscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijrvmme voir hem ende voir oer erffgenamen, desen

⁸¹ Vgl. *Calendarium Plechelmi*, 81.

⁸² Rixa Wonders geeft voor de memorie van haar en van haar man Johannes *medium modium siliginis* (*Calendarium St Plechelmi*, 81).

⁸³ De vorm *dem* met daarboven een soort afkortingsteken.

⁸⁴ In de rechter marge staat *js geloest*.

voirscreuen prouisoren ende raitlueden ende oren nakomenen voirscreuen to behoeff der armen deser jairlixs roggengulde voirscreuen toe staenen, to warenen ende der rechte waerschop to doen tot ewighen daghen voir alle deghene, de des to rechte komen willen. Ende gude rede betalinge nv vortan alle jair kummerloes to leueren tüsschen alle sancte Merten yn den wynter ende der hochtijt to mydwynter bynnen Oldensael yn eyn hues, daer des desen voirscreuen prouisoren ende raitlueden ende oren nakomenen best genoghet. Weert oeck zake dat des nijt en gheschiede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerschop ofte van betalyng desser voirscreuen jairlixs renthe, dat queme to wo dat to queme - dat moghen dese voirscreuen prouisores, raitluede ende vorwares ende oer nakomenen, dat de dan sijn yn der tijt, to behoeff der armen tot allen tijden to samenen vthmanen ende ynwynnen van Johanne ende Ryxen voirscreuen ende van oren erffgenamen ende vort vth desen voirscreuen kampe, gardenen ende lande voirscreuen. Ende vort van allen denghenen, de hem ores alinghen anderen guets als sie nv tijtlickes hebn vnde hijr namaels, wijlt God, verkrijgen mogen eyns deels ofte all onderwynden; dat sij leen offt eychlick guet, mit allen gerichten, geestlick ende waertlick, mit ore eyn alleijne ofte mit beiden to gelike, dat eyne recht dem⁸⁵ anderen nijt to hijnderen onuervolget ende onuerclaget voir jemande, gelijke rechte verschenene ende onuerjairde heren pacht, sonder jenigerhande hulperede, sonder ienich wedersegghen ende sonder al argelist. Voert so segede Johan voirscreuen kamp nijt vorder mit jairlixs renthe bezwaert weer dan mit eynen mudde roggen, welk Gerde van Besten daer ende vth meer sijns guets geuestet weer. Ende vort dat gardenen ende dat ander benompte land vrij weeren. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende

[p. 23]

articulen voirscreuen samptlick vnde eyn itlick bijsonder, so hebben wij, borgermeistere, schepenen ende raid vorscreuen - vmme bede willen van beiden tzijden voirscreuen - onser stadt secretsegel witlick beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jair onses Heren dusent veirhundert vnde tachtentich, op den naesten wondesdach nae Bonifacij.

Desse voirscreuen breiff spreckende van veir mudde roggen is affgelost van Johan Morbecken jnt jair XV^c XXXiij, doe Bernt Quant olderman was.

3 december 1465

[Henrick Lansynck en Wigbolt ten Grotenhues, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Grete, weduwe van Dirick Koppendreger, samen met haar zoons Dirick en Gerdt, aan Johan Thijes met zijn echtgenote Alyd een

⁸⁵ De vorm *dem* met daarboven een soort afkortingsteken.

jaarrente van een half mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun huis bij de stadsmuur]

Vth Gert Bennynge's hues by der muren by Johan Jegers hues.

Wij, Henrick Lansynck ende Wigbolt ten Grotenhues, in der tyt borgermeistere, ende wij gemenen scepene ende raet der stadt van Oldensael, maken kont ende kentlick allen lueden ende betugen myt desen apenen breue, dat vor ons jn scependom als vor schepenen seluen gecomen sijnt, Grete wedewe zelighen Dirick Koppendreger iers,⁸⁶ den Got genade, Dirick ende Gerdt Koppendriegers gebrodere, ore twier voirscreuen echte soens ende Alijt, Derickes voirscreuen echte wijff, Grete ende Alijt voirscreuen mit Diricke voirscreuen als mit oren rechten gekoeren monber, die em beiden voirscreuen vor ons wort gegeuen als recht was. Ende enkanden sementlicke voirscreuen vor em ende oer erffgenamen, dat sie erflicken hadden vercoft ende vercoften vormits dessen breue - jn enen rechten steden vasten erfkope, erfliche ende vmmmermer, mit handen, myt monden, myt allen vertichnissen ende vplatinghen als recht was - Johan Tyese, Alyde sijnen echten wyue ende oren erffgenamen: eyn halleff mudde guedes schonen claren wynterroggen jairliker renthe by Deuenter mate vth oren hues, garden ende alynger weer, beleghen bynnen Oldenzaell by onser stadt muren, tusschen husen Derick Beckers ende Wolter Lasschehaues; vmb ene summa van gelde, die em deger al vnde wal tot oren willen betalt weer, daer em ende oren erffgenamen⁸⁷ altoes wal angenogen solde, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijromme, vor em ende oren erffgenamen voirscreuen, Johanne ende Alije ende oren erffgenamen voirscreuen desser voirscreuen jairlxs roggenrente rechte waerschop to doene tot ewyghen daghen. Ende guede rede betalynghe nv vortan alle jair kummerloes to leuerne tusschen sante Martijn in den wynter ende mydwijnter bijnnen Oldensael jn eyne hues, daers Johan, Alyde ende oren erffgenamen vorscreuen best genoget. Weirt oeck zaecke, dat des nicht enschege ende hijr enich gebreck involle - dat weer van warscop ofte van betalynghe of wo dat to queme - dat mogen Johan, Alijt off oer erffgenamen vorscreuen tot allen tijden jnmanen ende vthwynnen van Greten, Dirike, Gerde ende Alheide of oren erffgenamen vorscreuen ende vort vt dessen vorscreuen alingen weer ende mede van allen dengenen, die em eyns deils off al onderwynnen. Mit allen gerichten, geistelick ende wertlick, dat ene recht den anderen nicht to hijndere, gelike rechte heren pacht.

[p. 24]

Ock sint vorweerde, dat Grete, Dirick, Gerd ende Alijt off oer erffgenamen vorscreuen dyt voirscreuen halve mudde roggenrenthe moghen wederopen alle jaer onuerjait vp alle sante Peters dach ad Cathedram, achte daghe vor offte na onbegrepen, mit sess

⁸⁶ Waarschijnlijk een verschrijving voor: "Koppendregers".

⁸⁷ Hier boven is een niet goed leesbare toevoeging geplaatst, waarschijnlijk: *vo[r]screuen*.

gueden goldenen auerlantschen Rinsche guldene genge ende geue, vp data sbreffs, of mit anderen gueden geliken paymente an golde, dat in tijt der betalynge daer guet voer sy, sonder argelist. Ende desse voirscreuen weer is mit anders genen renten belastert, so desse vorscreuenen vor ons enkanden. Jn orkunde der waerheyt aller puncten voirscreuen, soe hebn wy onser stat jngesegel ombede willen van beiden tzijden voirscreuen wytliken beneden an dessen breiff gehanghen. Gegeuen jn den jaer onses Heren MCCCC vyf entzestich, vp santa Babaren auent virginis et martiris.

28 november 1468

[Gerd die Brunger en Sluter Johan, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Johan Tyessone en zijn echtgenote Alijt aan het OLV-gilde een jaarrente van een half mud rogge uit hun huis bij de stadsmuur geschonken hebben]

Transfix

Wij, Gerd die Brunger ende Sluter Johan, borgemestere ende wij, gemenen schepenen en raet der stadt van Oldensael, enkennen ende betugen in dessen apenen transfixsbreue, dat vor ons in schependom als vor schepenen seluen gecomen sijnt, Johan Tyessone ende Alijt sijn echte wyff myt em als myt oren rechten monber. Ende enkanden vor em ende oere erffgenamen, dat sie hadden holder gemacket ende ende makeden holder tot ewighen daghen myt oren willen vermyts dessen breue, den gemenen raetluden ende prouisoren Onser Lieuen Vrouwen-gijlde tot Oldensael ende eren nakomenen dessen tegenwordigen principaelsbreff, daer dijt transfix beneden doergesteken ende angehangen is, so dat desse vorscreuen raetluede ende prouisores tot behoeff der armen solen wesen rechte besijters, vthmanres, vpboeres ende jnwijnres des haluen mudde rogghen jairlicher renthe in allen manieren alse desse voirscreuen principaelsbreff ynne begrepen heuet ende vthwyset, vp Johanne, Alijde ende oere erffgenamen voirscreuen. Sonder argelist, jn orkunde der waerheyt aller punten voirscreuen, so hebn wy onser stadt jngesegel - om bede willen van beyden tzijden - wytlicke beneden an dessen transfixbreff gehangen. Gegeuen jn den jaer ons Heren dusent vierhondert acht entzestich, des naesten mandaghes na Katherine virginis et martiris.

5 januari 1403

[Gemene schepenen van Oldenzael oorkonden dat Engelbert van den Woltkote met zijn echtgenote Gese in een testament aan de St Plechelmuskerk twee stukken bouwland

op de Weijtecamp achter de Greijnckhof geschonken hebben. Voorts hebben ze via een testament aan het OLV-gilde een jaarrente van twee mud rogge uit het goed Ter Scuren in Arnd in de buurschap Lemeslo geschonken]

Wij, gemeijnen schepenen van Oldenzael, maken kundt allen iuden med dessen breue dat vor ons gecomen zijnt daer wy zeten in schependoem, Engelbert van den Woltkote ende Gese sijn echte wyff - onse borger ende borghersche - wytlike orrer synne ende mit gueden beraden ende gheuen to rechten testamente, ewelike ende ommermer sunder wederopen, vor oer zielen den guden suncte Plechelmus to sijnre tymmerynghe behoeff to Oldenzele: twe stucke boulandes gelegen vp den Weytecampe, also alze de nv beleghen synt achter den Greijnchoue. Voertmer zo gheuen se to rechten testamente als vorgescreuen is: twe mudde gudes

[p. 25]

wijnterroggen Deuenter marketmathe iaerlix, ewelike ende vmmmermer, vth den gude Ter Schuren to Arnd - gelegen in der buerschop to Lemeslo in den kerspele van Oldensaele - in Vnsen Vrouwen Gijlde, welcke twe mudde roggen de raetlude Vnser Vrouwen-gijlde vorscreuen alle jair geuen solen den armen tot Oldenzele to mener aelmissen an brode, des dinxedages wan men Vnser Vrouwen-ghijldebeir zijt to Oldenzael. Ende vp dit lant ende twe mudde roggen vorscreuen hebbet ze vertegen mijt hande ende met munde also met rechte solden, also dat er eruende daer nicht meer an to hebben noch wachtene en solen wesen gheenreleye wys. Toe tûge der waerheit, wante wij vnsen orkunt hijr vp ontfenghen, so hebbe wij vnses stades cleyne segel an dessen breiff gehangen. Ghegeuen jnt iaer vnses Heren dusent veirhundert ende dree - vp derttende auent.

14 augustus 1451

[Burgemeesters, schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Alijt van Monster aan Gerd ter Steghe en aan zijn vrouw Gese een jaarrente van een mud rogge heeft verkocht, gaande uit haar huis in de stad]

Vth huse ende ganse wer Swennen Hundepipe.

Wij, borgermeistere, schepenen ende raid der stad van Oldensael maken kond ende kentlick allen iueden mit dessen breue, dat vor ons jn scependom seluen gekomen is Alijt van Monster mit Johanne Loth horen gekorenen monber, ende enkande dat sie

hadde vercoft ende vercofte mit consente Johans vorgenomd al daer vor⁸⁸ ons, stedes copes Gerde ter Steghen, Gesen synen echte wiue ende horen erffgenamen: eyn mudde guedes wynterroggen by Deuenter mathe rechte yarlike gulde wt horen hues ende alingen erfisse als dat bynnen Oldensael gelegen is tusschen husen ende erffnissen Gerde Schelkens ende Bernardus Oitmarsem; omb ene summa geldes de hoer wal betalt weer, als sie vor ons enkanden; to betalene erfflike alle yaer ende kommerloes to leueren tusschen sancte Martine in den wynter ende medewynter bynnen Oldensale vorgenomd in eyne hues, daers Gerde, Gesen ende horn erffgenamen vorgenomd genoget. Ock heuet Alijt vorgenomd gelouet vor oer ende hore erffgenamen vorgenomd, desser vorscreuen gulde rechte waerscop ende gude betalinghe to doene Gerde, Gesen ende horn erffgenamen wt dessen huese ende erffnisze vorscreuen ende hem alle gebrecke to verrichtene dat an warscop off an betalynghe desser vorscreuen gulde op enige tyde geschege. Ende off hijr gebreck in volle - dat queme to dat to queme ende eyn ytlich articule voirscreuen bysonder - dat mogen Gerdt, Gese ende hore erffgenamen vorscreuen manen ende wynnen van Aleyde vorscreuen, horen erffgenamen off van dengennen, de syck desses huses ende erffnisze vorscreuen eyndeels off al onderwynnen mit geistelicken offt myt wertliken rechten; dat ene recht den anderen niet to hijnderen onuervolget ende onuerclaget, als heren pacht. Argelist vthgespraken, jn orconde ende vestinge aller puncten vorscreuen, soe hebben wy onses stades cleyne segel - om bede willen beijder partijen vorscreuen - an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer dusent vierhundert eyn ende vyftich, op Onser Lieuen Vrouwen auent assumptionis.

[p. 26]

9 december 1472

[Peter ten Toerne en Wigbolt ten Grotenhus, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Gese Zelwerdes aan de St Plechelmuskerk en aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge geschonken heeft, gaande uit haar huis in de stad]

Transfix

Wij, Peter ten Toerne ende Wigbolt ten Grotenhus, yn der tijt borgermeistere yn Oldenzael, ende wij, gemenen scepene ende raid der stad van Oldensael, doen kondich allen lueden myt dessen breue dat voir ons yn scependoem seluen gekamen is, Gese Zelwerdes myt Johanne oren echten manne als myt oren monber, de dit nabescreuenen

---

⁸⁸ In de rechter marge staat *Js al geloest.*

mede volboirde ende beueste. Ende enkanden, dat se *omme salicheijt* willen orre zyelen, puerliken *omme Goids* willen, tot eynen rechten ewighen testamente hadde gegheuen ende gaff erffliken, eweliken ende ommermer, vermids dessen breue, dem⁸⁹ raelueden ende prouisoren der hilger kercken sancti Plechelmi tot Oldenzael to behoff der tymmeringhe desser voirscreuen kercken ende den raelueden ende prouisoren der giltscop Onser Lieuen Vrouwen bynnen Oldensael to behoeff der armen: desen tegenwoirdighen⁹⁰ principalen coepbreiff, daer dyt transfixs beneden doirsteken ende angehanghen is. Ende Gese voirscreuen makede myt Johanne voirscreue,*n* oren monber, dese voirscreuen samptliken prouisoren ende raeluede holders des principalen coepbreifs myt oren willen ende rechte volgers, opborres, vthmanres ende ynwynres to behoeff deser voirscreuen kercken ende der ghemeynen armen - jn allen manieren als dat dese principael coepbreiff vthwijset ende ynbegrepen heuet - op Gesen ende ore erffgenamen voirscreuen, sonder enigerhande hulperede, sonder enich wederseggen ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheyt aller puncte vnde articule, so hebn wy, borgermeistere, scepenen ende raed voirscreuen, onsser stad secreetsegel wytlicke omb bede willen beyder partyen voirscreuen an desen breif gehangen. Gegeuen yn den jair onsses Heren dusent veirhundert twe vnde tzeuentich, op den naesten wondesdach na Onser Lieuer Vrouwen Concepcio.

29 april 1482

[Wigbolt ten Grotenhues en Johan Luetsing, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Albert Teijg met zijn vrouw Mette aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun huis in de stad]

Vth huese Johan Hoefslach, die schomaker, vnde gjift nv jairlix voer dat mudde roggen eynen haluen goldenen guldenen. To betalene vp Martinij.

Wij, Wigbolt ten Grotenhues ende Johan Luetsing, yn der tyt borgermeistere jn Oldensael, ende wij, gemeynen scepenen ende rait der stat van Oldenzael, doen kond ende kentlick allen luden ende betughen auermits desen apenen besegelden breue, dat voir ons yn scepdom als voir scepenen zeluen gekamen sijnt Albert Teyg ende Mette, syn echte wyff, mit Alberte vorscreuen oren echten manne als mit oren rechten monber. Ende kanden vor ons, vor hem vnde voir ore erffgenamen, dat se redelike ende reckelicken hadden vercoft ende vercoften vor ons auermits dessen breue jn eynen rechten, steden, vasten erfcope - erflike, ewelike ende ommermer, mit handen, mit

⁸⁹ Boven de *m* is een soort afkortingsteken geschreven, dat niet getranscribeerd werd.

⁹⁰ In de linker marge is toegevoegd *js al gelost*. De inkt van deze toevoeging is op de andere pagina [p. 27] nog gedeeltelijk te zien.

monden, mit allen vertichnissen ende oplatyngen als recht was - dem⁹¹ olderman der giltskop Onser Lieuer Vrouwen bynnen Oldenzaell ende sijnen nakomenen to behoeff der armen: eyn mudde gudes, droghen, schoenen, claren wynterroggen jairliker gulde bij Deuenter marketmathen, vth oren hues ende alinger weer beleghen bynnen Oldensael an den markede alre naest Sluter Greten hues an der eyner vnde Lubbert Brinckes hues an de ander zijde; vmme eyne summa van gelde de

[p. 27]

hem deger al vnde wall toe wylle betalt weer, daer hem doe yn der tijt wal an genogede, daer hem vnde oren erfgenamen voirscreuen altoes wal angenogen zolle, als se vor ons enkanden.⁹² Ende ze laueden hijrvmme voir ons, vor hem ende voer ore erffgenamen, den olderman desser giltskop vorscreuen ende sijnen nakomenen voirscreuen to behoeff der armen desses mudde roghenrente jairliker gulde toe staenen, toe warenen ende rechte warschop to doen to ewighen daghen voir alle deghene, de des to rechte komen willen. Ende gude rede betalinghe nv vortan alle jair kummerloes to leueren tusschen alle sancte Merten yn den winter ende der hoechtyt to mydwinter bynnen Oldenzael yn eyn hus, dar des den olderman mit sijnen mederatluden to behoeff der armen best genoget. Weert oeck zake dat des nicht en ghesciede ende hijr ienich gebreck yn volle - dat weer van warschop oft van betalynghe desser voirscreuen jairlix roghenrente, dat queme to woe dat to queme - dat mach de oelderman deser voirscreuen giltskop mit sijnen mederaetlueden, we dat de dan sijnt yn der tijt, toe behoeff der armen voirscreuen tot allen tijden to samen vthmanen ende ynwynnen - mit allen gerichten, geestlick ende waertlick, dat eyne recht den anderen niet to hinderen - van Alberte ende Metten vorscreuen ende van oren erffgenamen ende vth dessen voirscreuen oren hues ende alinger weer ende vort van allen denghenen, de hem des ende vort ores alingen anderen erfnissen ende guets eyns dels oft al onderwynnen, onuervolget ende onuerclaget voir iemande, gelijke rechte verschenen ende onuerjairde heren pacht, sonder ienigerhande hulperede, sonder ienich wederzeggen ende sonder al argelist. Vort zoe kanden voir ons Albert ende Mette voirscreuen, dat dit voirscreuen hues ende alinge weer vry weren ende mit jairlixs renthe ombezwaert, beholtlick den tynsheren sijnen tyns. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen vorscreuen vnde nabescreuen, so hebn wy, borgermeistere vorscreuen, scepenen ende rait, vnser stat secretsegel wytlich beneden an desen breif

---

⁹¹ De vorm *dem* met daarboven een soort afkortingsteken.

⁹² AANVULLING.7.MAART2008: In 1520 (op 24 november) verkoopt de magistraat van Oldenzaal aan Gert Sluters en Gese e.l. een rente van 5 gouden Rijnse guldens elk jaar te betalen in Goor, gaande uit hun wijnhuis, wijn- en bieraccijns, twee windmolens en verder alle stedelijke inkomsten (charter uit Oud-Archief Goor, nr 458).

gehangen. Gegeuen jn den jair onses Heren dusent veirhondert twe vnde tachtentich,
op den naesten maendach na Jubilate.

18 juli 1470

[Peter ten Toerne en Werner Hellemyghes, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Cord Schomaker en zijn vrouw Jutte aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun huis tegenover het wijnhuis]

Nv Jorgen Lükens vnde gijfft vor dat mudde roggen jaerlixs eynen haluen goldenen gulden, tbetalene vp Martinij.

Wij, Peter ten Toerne ende Werner Hellemyghes, yn der tijt borgermeistere yn⁹³ Oldensael, ende wij, ghemenen scepenen ende raid der stadt van Oldenzael, doen kond ende kentlick allen luden auermysts dessen apenen bezegelden breue, dat vor ons yn scependom als voir scepenen seluen gekomen synt, Cord Schomaker ende Jutte, sijn echte wyff, myt Corde voirscreuen als myt oren rechten monber. Ende enkanden vor onss, vor hem ende ore erffgenamen, dat se redeliche ende reckeliche hadden vercoft ~~ver~~ ende vercoffen vor ons vermids dessen breue, jn eynen rechten steden, vasten erfcope - erflike, ewelike ende ommermer, mit handen ende myt monden, myt allen vertichnissen ende oplatingen, als recht was - den alinghen raetluden ende verwaeres der giltscop Onser Lieuer

[p. 28]

Vrouwen bynnen Oldenzael toe behoeff der armen: een mudde gudes, schonen, claren wynterroggen jarlicher gulde bij Deuenter mate vth oren hues, garden ende alinge weer, so dat belegen is bynnen Oldensael tegens den Wijnhues tusschen husen Gudeken Beuers an die eyne sijt vnde Henrick Koytenbrouwers hues an de ander zijden; omb eyne summa van gelde de em deger al vnde wal to willen betalt weer, daer em ende oren erffgenamen voirscreuen altoes wal an genogen solde, als ze voir ons enkanden. Ende see laueden hijromme voir em vnde ore erffgenamen, den voirscreuen raetluden ende oren nakomenen desser jaerlix roggengulde voirscreuen to stane ende to waerne ende rechte waerscop to doene tot ewighen daghen voir al deghene, de des to rechte komen willen. Ende gude, rede betalyng, nv vortan alle jaer kummerloes to leuerne tusschen sancte Merten yn den wynter ende mytwynter bynnen Oldensael yn eyn hues, daers den voirscreuen raetluden ende oren nakomenen voirscreuen best genoget. Wert

oeck sake dat des nijt en geschede ende hir enich gebreck yn volle - dat weer van waerscop oft van betalynghe oft wo dat to queme - dat mogen de raetlude ende ore nakomenen, we se dan sijn yn der tijt, to behoeff der armen tot allen tijden ynmanen ende vthwynnen van Corde ende Jutten ende oren erfgenamen ende vort van alle denghenen, de hem desses voirscreuen hueses, garden ende alinger weer eyns deels off all onderwynnen. Mit allen gerichten, geestelick vnde wartlick, dat eyne recht den anderen nijt to hinderen, onuervolget ende onuerclaget voir yemande, gelijke rechte heren pacht. Sonder enigerhande hulperede, sonder enich wederzeggen ende sonder al argelijst. Oeck so kanden vor ons Cord ende Jutte vorscreuen, dat dit voirscreuen mudde, dat see nv yn desen breue hebn gheuest, auer lange tijt van Henricke den Kueper ende Betteken sijnen echten wyue, - den God genade - den voirscreuen raetlueden vth dessen huese geuestet ende bebreuet weer gheuest; welker copbreeff daer van verloeren weer. Want se dan de giltscap Onsser Lieuer Vrouwen nijt geme verachtert zeghen, so gheuen se noch dessen breff vp dat selue mudde roggen den vorscreuen raetlueden. Vort so kanden voir ons Cord ende Jutte voirscreuen, dat dit voirscreuen hues ende alingeweer myt ghenre jarlix gulde belastet weer dan noch myt eynen mudde roggen jaerlicher gulde ende rente, dat Jutte Bonigerhaues zeder den tyden daer vth gekoft hefft, dat dit vorscreuen mudde de vorscreuen raetlude daer vth hedn. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen voirscreuen ende eyn itlick bysunder, so hebn wij borgermeistere, schepenen ende raid voirscreuen, onsser stad yngezel omme bede willen beyder partijen witlick beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen yn den jaer onsses Heren dusent veirhondert ende tzeuentich, op den naesten wondesdach na sanct Plechelm/ dach.

[p. 29]

26 februari 1454

[Johan Snoye, richter in Oldensaell, oorkondt dat Berendt de Blancke, geheten Echtler, en zijn echtgenote Swenne aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge hebben verkocht, gaande uit hun erve Lutke Westerwyck, gelegen in de marke Berchusen]

Bernt Blancke wth der Lutke Westerwick; tbetalene vp Martinij.

Jc, Johan Snoye, in der tyt en gezworen rychter to Oldensaell, doe kond allen lueden ende betuge myt dessen apenen breue, dat vor my jn gerychte myt ordel ende rechte geheget seluen gecomen synt, Berendt de Blancke, geheiten Echtler, ende Swenne, syn echte wyff, mit em als mit oren rechten monber. Ende enkanden vor my, vor em ende ore erfgenamen, dat sie redeliche ende reckeliche hadden vercoft ende vercoften

---

⁹³ In de rechter marge staat: Hinrick Lotteshues.

vormits dessen breue jn enen rechten, steden, vasten erfcope - erfflickende ende ommermer, mit handen ende mit monden mit allen vertichnissen ende vplatingen als recht was - den gemenen raetluden ende vorwars Onser Lieuen Vrouwen gijde tot Oldenzaell ende oren nacomen tot behoff der armen: eyn mudde guedes schonen claren wynterroggen jaerlicher gulde by Deuenter mathe wth oren erüe ende gude geheiten die Lutke Westerwyck, beleghen in der marke toe Berchusen in den kerspel ende gerichte van Oldenzaell; ombene summa van gelde die em deger al ende wal tot oren wyllen betaelt weer, daer em ende oren erffgenamen vorscreuen altoes wal angenogen solde als sie vor my enkanden. Ende sie laueden hijromme vor em ende ore erffgenamen vorscreuen, den raetluden ende oren nakomenen vorscreuen desser jarlix roggengulde vorscreuen rechte waerscop to done tot ewigen daghen vor alle diegenne die des toe rechte willen comen ende gude rede betalynghe nv vortan tot ewighen tijden jaerlix kummerloes to leuerne tusschen sancte Merten in den wynter ende mydwynter bynnen Oldensael in eyn hues, daers den raetluden in der tijt vorscreuen best genoget. Weert oeck zake dat des nicht enschede ende hijr enich gebreck in volle - dat weer van waerschop of van betalynghe off woe dat to queme - dat moghen die raetlude in der tyt vorscreuen tot allen tyden jnmanen ende wthwynnen van Bernde, Zwennen ende oren erffgenamen vorscreuen ende vort van allen dengenen, die em desses vorscreuen erffs ende guedes eyns deels off al onderwynnen. Myt pandige,⁹⁴ mit besaete, mit allen gherichten geistelick ende wertlick - dat ene recht den anderen niet toe hynderenen⁹⁵ - onuervolget ende onuerclaget vor yemande, gelike rechte heren pacht, sonder enigerhande hulperede ende sunder al argelist. Hijr weren mede an ende auer als cornoten des gerychtes Pelegrym ten Torne, Johan die Bijter, borger in Oldensael, ende mer gueder lude genoech, die dit mede segen ende horden. Jn orkunde der waerheyt aller puncten vorscreuen, soe heb ick, Johan vorscreuen, myn segel als eyn richter - omb bede wille van beyden tzijden voirscreuen- wytlicken beneden an dessen breiff gehanghen. Ende omb der mere konde ende vestnisse willen aller puncten vorscreuen ende eyn ytlick bysunderen, soe heb ick, Bernd die Blancke vorscreuen, myn segel vor my, vor Swennen myn echte wyff vorscreuen, omb ore bede willen ende als oer rechte monber ende vort vor onser twyer erffgenamen vorscreuen, wytlicken mede an dessen breiff gehangen. Gegheuen jn den jaer onses Heren dusent vierhondert vier ende wyftich,⁹⁶ des nasten dinxedaghes na sanct Mathias dach des hilligen apostels.

[p. 30]

30 april 1470

⁹⁴ Schrijffout voor *pandinge*?

⁹⁵ Schrijffout voor *hynderen*?

⁹⁶ *Wyftich* in plaats van *vyftich*.

[Peter ten Torne en Wernerus Helmiges, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Johan Puester Lambertzon met zijn echtgenote Gese, een jaarrente van een half mud rogge verkocht hebben aan de weduwe van Schulte ten Grevynckhaue, gaande uit hun huis direct naast het kerkhof bij het ijzeren rooster aan de grens van het kerkhof - tegenover de Dornijngerstrate]

Johan Puestershues by den kerckhaue: eyn halleff mudde roggen. Nv Bernt Kremer;vp Martinij tbetalene.⁹⁷

Wij, Peter ten Torne ende Wemerus Helmiges, yn der tijt borgermeistere yn Oldensal, ende wy, ghemenen scepenen ende raid der stad van Oldenzael, doen kond allen lueden ende betugen myt dessen apenen breue, dat vor ons yn scepdom als voir scepenen seluen gecomen is Johan Puester Lambertzon ende Wobbe, sijn echte wyff, myt Johanne vorscreuen als myt oren rechten monber. Ende enkanden voir ons, voir em vnde voir oer erfgenamen, dat see redeliche ende recklike hadden vercoft ende vercoften vor ons in dessen breue jn eynen rechten steden vasten erfcope - erflicke, ewelicke ende ommermer, mit handen ende myt mondern, myt allen vertichnissen ende oplatinghen als recht was - Gesen, wedewen des ~~schulten~~ zelighen Schulten ten Grevynckhaue ende oren erffgenamen eder holder deses breues myt oren willen: eyn halff mudde gudes schonen claren winterroggen jaerlicher gulde bij Deuenter mathe vth oren hues ende alinger wer gelegen alre naest den kerckhaue an der yseren roester op den Oirde tegens der Dornijngerstraten. Ende vort vth oren alingen anderen erffnissen ende gueden bynnen ende buten Oldensael, als see nv ter tyt hebn oft hijr namals, wilt God, verkrygen mogen; omb eyne summa van gelde de em deger al vnde wal tot oren willen betalt weer, daer em ende oren erffgenamen vorscreuen altoes wal an ghenogen solde als see vor ons enkanden. Ende see laueden hijromme vor em vnde voir ore erfgenamen, Gesen voirscreuen ende oren erffgenamen eder holder deses breues vorscreuen desser jaerlicher roggengulde voirscreuen to stane ende to waerne ende rechte waerschop tho doene tot ewighen daghen voir alle deghene, de des to rechte comen willen. Ende guede reede betalynghe nv vortan alle jaer kummerloes tho leuerne tusschen sancte Merten yn den wynter ende der hoechtijt midwinter bynnen Oldenzaell, yn eyn hues, daers Gesen ende oren erffgenamen eder holder deses breües best genoget. Weert oeck zaeke dat des nijt en gheschiede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerschap oft van betalynghe oft woe dat to queme - dat mach Gese offte ore erfgenamen eder holder deses breues vorscreuen tot allen tijden ynmanen ende vthwynnen van Johanne ende Wobben ende van oren erfgenamen ende vort van alle denghenen, de em desses vorscreuen hueses ende alingerweer ende vort ores alingen anderen guedes eyns deils oft al onderwynnen. Mit allen gerichten, geestlick vnde

wertlick, dat ene recht den anderen nijt to hynderen, onuervolget ende onuerclaget voir yemande, gelike rechte heren pacht; sonder enigerhande hulperede, sonder enich wederzeggen ende sonder al argelijst. Vort so bekanden voir ons Johan vnde Wobbe vorscreuen, dat dit voirscreuen hues ende alingeweir myt ghijner renthe eder jaerlixs pacht vorder bezwaert weer dan myt eynen haluen mudde roggen jaerliker rente, dat de salighe Schulte ten Greuynckhaue daer vth verkofft heuet; Egbert Hegehuesen eyn halleff mudde roggen vnde Johan Roterdynck to Loniker eyn mudde roggen. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articulen vorscreuen ende eyn itlick bysunderen, so hebn wij, borgermeistere, scepene ende raid vorscreuen, onsser stad yngezegel omme bede wylle van beiden tzijden vorscreuen witliken beneden an dessen breff gehangen. Gegheuen yn den jaer onsses Heren dusent veirhondert vnde tzeuentich, op den naesten mandach na Quasi Modo Geniti.

[p.31]

4 april 1499

[Johan Meynaldynck, richter te Borne, oorkondt dat Gerdt van Weluelde en zijn zoon Johan aan het OLV-gilde een jaarrente van drie mud rogge verkocht hebben, gaande uit het goed Alerdynck te Hertmen en uit het goed Engelbertynck te Senderen, beide gelegen in kerspel en gericht Borne]

Jc, Iohan ~~van~~ Meynaldynck, yn der tijt eyn geswaren rychter myns gnedighen heren van Vtrecht to Borne, doe kondt ende kentlick allen lueden ende⁹⁸ betughe myt dessen apenen besegelden breue, dat voer my jnt gerichte - daer ick stede ende stoel bekledet hadde met mynen cornoten ende gerichtesueden hijnna bescreuen, als ick myt rechte⁹⁹ - soluen seluen¹⁰⁰ ghecomen synt die erberen Gerdt van Weluelde ende Johan, syn sonne, ende bekanden daer vor my, voer em ende vor oer erffgenamen, dat sie redelicke ende reckeliche hadn vercoft ende vercoften vor my auermysts dessen breue yn enen rechten, steden, vasten erfkope - erflicke ende ewelicke ende ommermer, myt handen, myt monden, myt allen vertichnissen ende oplatynghen als recht was - den oeldermanne myt synen raetlueden der gyldeschop Onser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzael ende oeren nakomenen tot behoff der armen: dree mudde guedes, droghen, schonen, claeren wynterroggen yaerliker gulde ende rente vth oren twen vryen eruen ende gude, dat ene geheiten Alerdynck, so dat belegen is jn der buerscop toe¹⁰¹

⁹⁷ De tekst *Nv Bernt Kremer, vp Martinij tbetalene* werd - herkenbaar aan de inkt - later toegevoegd.

⁹⁸ In de rechter marge staat: Gerdt van Weluelde.

⁹⁹ Waarschijnlijk is hier het woord *solde* vergeten.

¹⁰⁰ Twee maal *soluen/seluen*.

¹⁰¹ In de rechter marge staat met andere inkt geschreven *js geloeset [..] feria post....]. [...] XLj.*

Hertmen, dat ander geheiten Engelbertynck, so dat belegen is jn der buerscop tœ van Senderen, to samen beleghen yn den kerspele ende gerichte van Bornen omb ene summa van gelde, de hem deger alynck ende al wal tot oren willen betalt weer, daer hem doe ter tijt wal anghenogede ende oren erffgenamen vorscreuen altoes wal anghenogen solde, als sie vor my enkanden. Ende sie laueden hijromme vor my, vor em ende vor oere erffgenamen vorscreuen, den oldermanne myt synen ~~willen~~ raetlueden vorscreuen so die nv synt yn der tyt wesende, ende oren nakomenen oeldermanne ende raetlüede vorscreuen, wie die dan synt yn der tyt wesende, tot behoeff der armen vorscreuen, desser voirscreuen dryer mudde rogghen yarlike gulde to stane ende to waerne ende hem der rechte guede waerscop tdoene tot ewighen daghen, vor alle dieghenne, die des to rechte comen willen ende guede rede betalynghe nv vortan alle jaer kummerloes to leuerne bynnen Oldensael tusschen sancte Mertyn yn den wynter ende der hochtyt to mydwynter - Oldenzaler mathe - in eyn hues, daers den oeldermanne myt sijnen raetlueden vorscreuen best genoget. Wert oock zaecke dat desse betalynghe aldus yaerlikes niet en schede ende hijr ienich gebreck yn volle - dat weer van waerscop offt van betalynghe desser dryer mudde roggen jaerlike gulde vorscreuen, dat qweme to woe dat to qweme - dat mach die olderman myt sijnen raetlueden vorscreuen, so die nv synt, ende ore nakomenen vorscreuen, wie die dan synt yn der tyt wesende, tot behoeff der armen tot allen tyden to samenen vthmanen ende jnwynnen van Gerde ende Johann vorscreuen ende van oren erffgenamen ende vort vth desen vorscreuen twen erüen ende guede also Alerdynck ende Engelbertynck. Ende vort van allen degenen, die em desser twyer erue vorscreuen eens deils off al onderwynnen, die dat telen offte bouwen ende vort vth alle oeren anderen erffnissen ende guede, dat sij leen off eygen, waer sie dat nv ter tyt hebn off hyr namaels dat, wylt Godt, verkrygen moge - myt allen gerichten ende rechten, geistelick off waertlick off myt beiden rechten toe gelike, dat ene recht den anderen nicht to hynderen, onveruolget ende onuerclaget vor jemande - gelike rechte verschennene ende onuerjaerde heren pacht ende sonder behelpinghe ~~ienich~~ ieniges rechtes, dat dessen breue hynderlick wesen sal. Dyt laueden sie aldus vor my, vor em, vor oer erffgenamen vorscreuen, stede vnde vast to holden, sonder jeniger

[p. 32]

hande hulperede, sonder ienich wedderseggen ende dit allent so voirscreuen steyt, sonder al argelist. Daer dyt gescede weren mede myt my, Johann rychter vorscreuen, an ende auer also rechte cornoten des gerichtes, Sweder Haseruelt ende Johan Hannynck, die oeren orkundt daer mede myt my op ontfengen ende vortmer gueder lude genoch, die dat gerichte mede ombestonden ende dyt mede seghen ende hoerden. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articulen vorscreuen ende eyn ytlick puncte besunder soe heb ick, Johan Meynaldynck, myn segel wytlicke beneden an dessen breff gehangen. Ende om der merre konde ende vestenisse willen desses breues ende aller

puncten vorscreuen, soe heb ick, Gerdt van Weluelde, myn segel vor my, vor Johann mynen sone, omme sijnre bede willen ende vort vor alle onse erffgenamen vorscreuen witlike mede an dessen breff gehangen. Gegeuen jn den jaer onses Heren Godes dusent vierhondert neghen entnegentich, op den naesten donredach na den hilligen Paeschdaghe.

25 februari 1496¹⁰²

[Hermen de Roede, richter te Borne, oorkondt dat Gerdt van Weluelde en zijn zoon Johan aan het OLV-gilde een jaarrente van zeven mud rogge verkocht hebben, gaande uit het goed Engelbertynck in de buurschap Zenderen en uit Aerdynck en Egbertynck in de buurschap Hertmen. Keurnoten waren Tonys Reyger en Ffrederick Brant]

Noch eynen breff van Gerdt van Weluelde ende Johan, sijn zonne, wth den eruen en guederen Engelbertynck, Aerdynck vnde Egbertynck, spreckende van souen mudde rogghen.

Jc, Hermen de Roede, yn der tyt yn geswaren rychter to Borne myns gnedigen ¹⁰³heren van Vtrecht, doe kondt ende kentlick allen lueden ende betughe auermids dessen apenen besegelden breue dat vor my jnt gerichte, daer ick stede ende stoel becledet hadde myt mynen cornoten ende gerichteslueden hijnra bescreuen als ick myt rechte solde, seluen gekomen synt die erberen Gerdt van Weluelde ende Johan, syn echte sone. Ende kanden, dat se samptlicken ende eyndrechtelicken, redelicken ende reckelicken hadn vercofft ende vercoften vor my, vor em ende voer oere erffgenamen auermids desen breue jn eynen rechten, steden, vasten, erffcope - erfflike, ewelicke ende ommermer, myt handen, myt monden, myt allen vertichnissen ende oplatynghen als recht was - den oeldermanne ende synen mederaetlueden Onser Lieuen Vrouwen-gylde to Oeldensael to behoeff der armen, so die nv synt yn der tyt ende oeren nakomenen raetluden: seuen mudde guedes, droghen, schonen, claren wynterroggen jaerliker gulde by Deuenter marketmathe vth oeren vryen eyghen eruen ende guederen, dat ene geheiten Engelbertynck, so dat belegen is jn der bursscap tho Zenderen ende vth Aerdynck ende Egbertynck, so die beide belegen synt jn der bursschop to Hertmen ende synt to zamenen beleghen jn den kerspele ende gerichte van Borne; vmme ene summa van gelde die em deger al vnde wal to willen betalt weer, daer hem doe yn der tyt wal angenogede, daer hem vnde oren erffgenamen vorscreuen

---

¹⁰² Het jaar 1496 is een schrikkeljaar. Volgens Grotfend, H., (*Zeitrechnung*, 78 en 168) moet Mathias dach op donderdag 25 februari 1494 vallen. Volgens de datering *naesten donredages na sancte Mathias auent* gebruikte men dus in Oldenzaal in het schrikkeljaar 1496 inderdaad de 25^e februari als Mathias dach.

¹⁰³ In de linker marge staat *js al affgelozet*.

altoes wal angenogen solde, als sie vor my enkanden. Ende sie laueden hijromme vor my, vor hem ende vor oer erffgenamen, dem¹⁰⁴ oeldermanne mit synen raetlueden voirscreuen to behoff der armen desser voirscreuen seuen mudde roggen jaerlicher renthe to staene, to waerne ende em der rechte waerscop to doene tot ewighen daghen vor alle diegene, die des

[p. 33]

to rechte comen wyllyn ende guede rede betalynghe nv vortan alle jaer kummerloes to leueren tusschen alle sancte Mertyn yn den wynter ende der hoechtijt to mydwynter bynnen Oldenzaell yn eyn hues, daers den oelderman myt synen raetlueden vorscreuen, so die nv synt jn der tyt, ende oeren nakomenen, wie die sijnt yn der tyt, best genoget. Weert oeck zake, dat des niet en gescede ende hir ienich gebreck yn volle - dat weer van waerschop offt van betalynghe deser vorscreuen seuen mudde rogghen jaerlicher renthe, dat qweme to woe dat to qweme - dat mach die oelderman myt synen raetlueden vorscreuen, so die nv synt yn der tyt ende ore nakomenen vorscreuen, wie die synt ynder tyt, toe allen tijden to samenen vthmanen ende jnwynnen van Gerde ende Johann vorscreuen ende van oeren erffgenamen ende vort vth dessen vorscreuen dreen eruen ende guedere Engelbertynck, Alerdynck ende Egbertynck ende vort vth oren anderen erfniessen ende guederen ende van denghenen, die hem der eyn deyl offt all onderwynnen, der telen offte bouwen, mijt allen gerichten ende rechten geistelick ende wertlick, myt oerre eyn alleijne off myt beiden rechten to gelike, dat ene recht den anderen nijt to hijnderen, onuervolget ende onuerclaget vor jemande gelike rechte vorschennene ende bynnenjarige heren pacht, sonder ienigerhande hulpereede, sonder ienich wedderseggen ende sonder al argelijst. Daer dyt geschede weren myt my, Hermen die Roede, rychter vorscreuen, an ende äuer also rechte cornoten ende gerichteslude, Tonys Reyger ende Ffrederick Brant ende meer gueder lude genoch, die dese vorscreuenen mede segen ende hoerden vnde dat gerichte mede ombestonden. Jn orkunde der waerheit ende gantzen vasten stedicheijt deses breues ende aller puncten voirscreuen, so heb ick, Hermen die Roede richter vorscreuen, jn ghetuch des gerichtes myn segel om bede willen beyder partyen vorscreuen witlike beneden an dessen breff ghehangen. Ende vmme die meere vestenisse willen desses breües ende aller puncten vorscreuen samptlick ende een ytlick bysonder, so heb ick Gerd van Weluelde¹⁰⁵, myn segel vor my, vor Johann mynen sone omme gebreck willen syns segels ende vort vor onser twijer erffgenamen, witlike beneden an dessen breff gehangen, des ick, Johan vorscreuen, nv vp desse tijt ende jn desser zake mede gebruuke. Gegeuen jn den jaer onses Heren Godes dusent vierhondert sess ent negentich, des naesten donredages na suncte Mathias auent.

¹⁰⁴ Met een soort afkortingsteken boven de *m*.

¹⁰⁵ De *l* in *Weluelde* was oorspronkelijk vergeten en werd later (boven het woord) toegevoegd.

19 april 1427

[Gerd van Eerde - alias De Duker, richter in Delden, oorkondt dat Johan de Rode van Hekeren Berndeszone en zijn echtgenote Hadewich verkocht hebben aan Schipper Hinrick met zijn vrouw Jutte een jaarrente van twee mud rogge, gaande uit het erve Baruetloe in de buurschap Wolde van het kerspel Delden. Keurnoten waren Goesen Bake en Godert Tanckinck]

Twe mudde vth Berüetloe to Wolde; to betalene vp Martinij.¹⁰⁶

Jck, Gerd van Eerde, anders geheten de Duker - eyn geswaren richter jn der tijt to Delden - make kond allen lueden myt dessen breue, dat vor my jngerichte¹⁰⁷ mit ordele ende rechte geheget seluen gecomen sint Johan de Rode van Hekeren - Berndes zone - ende Hadewich, syn echte wijff, mit hem als mit horen monber.¹⁰⁸ Ende enkanden, wo dat sie ende oer erffgenamen hebbet vercoft Schipper Hinrike ende Jutten sinen echten wyue ende oren erffgenamen: twe mudde gudes winter roggen by Deuenter mate erffliche yarlicher gulde wt den erue ende gude to Baruetloe ende sijnen alingen tobehoer, als dat gelegen is in der buerschap to Wolde ende in den

[p. 34]

kerspele van Delden; ombe ene summa geldes, der Johan ende Hadewich vercopers vorscreuen enkanden, dat hem wal betalt were; ende desse vorscreuen gulde to betalene erfflike alle yaer ende kummerloes to leuerne tusschen sancte Mertine in den winter ende midwinter bynnen Oldenzael in eyn hues, daers Hinrike ende Jutten vorscreuen offt oren erffgenamen genoget. Ok so hebben Johan ende Hadewich vorscreuen gelouet in den suluen gerichte vor hem ende oer erffgenamen, desser voirscreuen gulde rechte waershop vnde gude betalyng to done Hinreke ende Jutten vorscreuen of horn erfgenamen, wt dessen vorscreuen erue ende alle gebreck hem to verrichtene dat an warschap of an betalyng desser vorscreuen gulde vp enige tyd gesche ende wo waken zyck dat geuolle dat hem des behoff wer ende of hijr gebreck an schege - dat wer van warschap off van betalyng desser gulde vorscreuen off wo dat to queme ende eyn ytlich articule vorscreuen bysunderen. Dat moghen Hinrick ende Jutte vorscreuen off hor erffgenamen manen ende winnen van Johanne ende Hadewige vorscreuen off van horn erfgenamen ende van denghenen, de sick desses erues voirscreuen eyns deils offt al onderwynnen ende vort van aller erfnisse ende gude als sie nv ter tijd hebben, Johan ende Hadewich voirscreuen, ende hijr naest to kryghen

¹⁰⁶ De tekst *to betalene vp Martinij* werd kennelijk later toegevoegd.

¹⁰⁷ In de rechter marge staat *js geloest*.

¹⁰⁸ In 1437 is een Bernt Duker vrijgraaf voor de heer van Raesfeld als stolheer (Kossmann-Putto, J., *Veemgerecht*, 181). Klager is Gert van Galen versus Johan van Ittersum en honderd vier en twintig anderen (Zwolse burgers).

mogen mit geistelicken offt mit wertliken rechten - dat ene recht den anderen niet to hinderen, onuervolget ende onuerclaget - als men rechte iarlix gulde ende heren pacht wt to manen ende jn to wynnen pleget, dat de seluen Johan ende Hadewich vorscreuen in den soluen gerichte vor hem ende oer erffgenamen also verwilkoert hebbet; argelijst hijran wtgesproken. - Dar dijt geschach weren myt my an ende auer cornoten des gerichtes Goesen Bake ende Godert Tanckinck ende ander lude genoch. Jn orkunde ende vestenisse aller puncten vorscreuen so hebbe ick Gerd vorscreuen als eyn rychter myn segel ombede willen beider partyen vorscreuen an dessen breiff gehangen. Ende ick, Johan de Rode, ende Hadewich, sin echte wijff, beide vorscreuen - wandt alle dese puncten so hijr vorscreuen stan bij onser beider vryen willen geschein sint - so hebbe ick, Johan vorscreue, myn segel ombe mere konde willen mede an dessen breiff gehangen. Ende ick - Hadewich, echte wijff Johans voirscreuen - went ick op desse tijt soluen nyg segel en hadde, so hebbe ick gebeden Hinrick van Rede dessen breiff vor my to besegelene mit sijnen segele ombe der meren vestnisse wille aller puncten vorscreuen. Ende ick Hinrick van Rede hebbe ombe bede willen Hadewige vorscreuen myn segel mede an dessen breiff gehangen ombe gebreke wille des hors. Datum anno domini millesim^o quadringentesimo vicesimo septimo, jn vigilia Pasche.

3 september 1444

[Schipper Henrick en zijn vrouw Jutte oorkonden dat ze aan het OLV-gilde de jaarrente geschonken hebben van twee mud rogge, gaande uit erve Baruetloe in de buurschap Wolde van het kerspel Delden]

Transfix

Jc, Schipper Henrick, ende Jutte, sijn echte wiff, enkennen ende betughen in dessen apenen transfix breue vor ons ende onse erffgenamen, dat wij hebben auergegeuen ende to guede gescholden to ewighen dage Onser Lieuen Vrouwen Gijlde to Oldenzaell toe behoeff der armen dessen tegenwordigen principalsbreiff, daer dyt transfix doersteken is. Ende make desser voirscreuen gijlde holder desses breues mit onsen wyllen tot ewighen daghen, soe dat Onser Lieuen Vrouwen-raetlüde

[p. 35]

van desser vorgenomder gijlde nv vortan tot ewigen tijden die twe mudde roggen mogen jarlix vpboren, wtmanen ende jnwynnen jn allen manieren als desse principalsbreiff ynne begrepen heuet vp ons ende onse erffgenamen voirscreuen, sonder al argelist. Jn orkunde der waerheyt aller puncten vorscreuen, so heb ick, Schipper Henrick vorscreuen, myn segel vor my, vor Jutten myn echte wijff vorscreuen - ombe ore bede wyllen ende vor ons twijer erffgenamen - wytlycken an dessen transfixbreiff gehangen.

Gegeuen jn den jaer onses Heren dusent vier hundert vier ende virtich, des donredages na Decollacionis Johannis Baptiste.

21 februari 1443

[Johan de Rode en zijn echtgenote Hadewich oorkonden dat zij aan heer Evert die Ruter, kanunnik van St Marie in Utrecht en van St Plechelmus te Oldenzaal, een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit het erve Baruetlo in de buurschap Wolde van het kerspel Delden]¹⁰⁹

Noch eyn mudde wth Berüetlo to Wolde, to betalene vp Martinij.¹¹⁰

Jc, Johan de Rode, ende Hadewich, myn echte wyff, maken kondt allen Iuden ende betughen myt dessen apenen breue vor vns ende vnse erffgenamen, dat wije redeliche ende reckeliche hebben vercofft ende veropen vormits dessen breue rechtes, stedes erfcopies – erfflickie, ewelicke ende ommermer - heren Euerde den Ruter, canonick tsunte Marien tVtrecht ende to Oldenzaell, oft holder desses breues, myt sinen willen: een mudde rogghen ¹¹¹ jaerliker erffliker gulde by Deuenter market mathe, vth den erue to Baruetlo beleghen in der buerscop to Wolde ende in den kerspel van Delden; ombe ene summa van gelde, de vns deger al ende wal tot vnsen willen betalt is van heren Euerde vorscreuen, daer ons doe in der tijt wal angenogede ende daer ons ende onsen erffgenamen altoes wal angenogen sal. Ende wy hebben hijromme vertegen van desser jarlix gulde vorscreuen mit allen vertichnissen ende vplatyngen vermyts dessen breue onder mynen segele Johans vorscreuen als wy myt rechte solden. Ende wij, Johan ende Hadewich vorscreuen, sollen ende wyllyn desser jarlix gulde vorscreuen rechte waerscap doen tot ewigen daghen voer ons ende onse erffgenamen vorscreuen ende vort voer alle deghene, die des to rechte wyllyn comen. Ende gude, rede betalynghe nv vortan tot ewighen daghen alle jaer kummerloes to leuerne tusschen sunte Marten jn den wynter ende mydwynter bynnen Oldenzael, in eyn hues daers heren Euerde of holder sbreifs voerscreuen best genoget. Oeck solen wy ende onse erffgenamen voirscreuen alle gebreck richten ende vpstaen¹¹², dat an warscop off an betalynghe desser jarlix gulde vorscreuen vp enighe tijt gescege. Ende vort wert oeck zaeke dat hijr enigerhande gebreck in volle - dat weer van warscop of van betalynghe, wo dat to

¹⁰⁹ In 1471 (op 13 mei) treedt zekere Gheert de Ruter, richter in het kerspel Bornen, actief op in verband met *den co(n)uent en(de) susteren der derder regulen S(anc)ti Francisci by Almelo* en het erve Ouerynck (charter in de Oudheidkamer Enschede, nr G Om Tb 15).

¹¹⁰ De laatste vier woorden zijn van een andere inktkwaliteit en kennelijk later toegevoegd.

¹¹¹ In de rechter marge staat *js affgeloest*.

¹¹² Hier zou ook aan een *l* in plaats van *t* als leesvariant gedacht kunnen worden.

qweme - dat mogen her Euer of holder sbreiffs voirscreuen tot allen tyden ynmanen ende vthwynnen van ons ende onsen erffgenamen voirscreuen ende vort van allen denghennen, die em desses voirscreuen erffs ende guedes, geheiten dat Baruetlo, eyns deils off al onderwynnen; myt pendyngen, mit bezaten, myt allen gerichten geistelick ende waertlick, dat ene recht den anderen nyt to hijn derene, ons onuervolget ende onuerclaget voer yemande, gelike rechte heren pacht, sonder enigerhande wedderzeggen ende sonder all argelijst. Jn orkunde der waerheyt aller puncte ende articule voirscreuen ende een ytlick bysonderen, soe hebbe ick, Johan de Roede, vor my ende Hadewichge mynen echten wyüe voirscreuen ende vnse erfgenamen voirscreuen myn segel an dessen breiff gehanghen. Gegheuen jn den jaer vnses Heren dusent vierhunder¹¹³ dree ende viertich, vp suncte Peters auent Ad Cathedram.

[p. 36]

11 oktober 1445

[Euerardüs die Ruter, kanunnik van St Marie in Utrecht en van St Plechelmus te Oldenzaal oorkondt dat hij de jaarrente van een mud rogge, gaande uit het erve Baruetloe in de buurschap Wolde van het kerspel Delden, aan het OLV-gilde heeft geschenken]

Transfix

Jc, Euerardüs die Ruter, *canonicus tsante Marien tUtrecht ende tot Oldenzael, enkenne ende betughe vermits dessen apenen transfixsbreue, dat ick vor my ende myne erffgenamen hebbe gegeuen ende to gude geschulden tot ewighen daghen omme selicheyt wullen myr zielen tot enen rechten ewighen testamente, dessen principalsbreiff - daer dyt transfix doergesteken is - Onser Leuen Vrouwen Gijlde tot Oldensaell to behoeff der armen. Ende make hijromme den raetlueden desser vorgenomden gylde holder desses principals breffs to wesen tot ewigen daghen ende rechte volgers, jnmanres ende vpbores desses mudde roggen jaerliker erffliker gulde jn allen manieren als desse breiff voirscreuen ynne begrepen heuet; mit sodanen vorwarden, dat ick hijr aling ende al mede betalt hebbe die achterstedige ledinge eder delinghe, die ick versumet hebbe wanner men auer die vorstoruene broders ende susters desser vorscreuen gijlde geledet ende gedelt heuet. Ende betale hirtoe vermits dessen breue eyn mudde roggen alsodane ledinge ende delinghe als men jn tocomenden tyden delen ende leden sal auer die verstoruene broders ende susters vorscreuen, diewijle ick liüe ende leue. Ende wanner ick niet leng en byn - ende soe vroe als daen den raetlueden*

¹¹³ De *t* in *hundert* is niet geschreven.

vorscreuen myn doet ende eyn wtganck to wetene vaert - so solen se van stunden an auer my delen ende ledinge doen, gelijck als enen anderen broder die jn desser vorscreuen gijlde vorstoruen is ende sine ledinghe altyt wal betalt heuet, sonder al argelijst. Jn orkunde der waerheyt aller puncten vorscreuen, soe heb ick, Euerardus die Ruter vorscreuen, myn segel vor my ende myne erffgenamen wytlicken an dessen transfixsbreiff gehangen. Gegeuen jn den Jaer ons heren MCCCC vyff ende virtich, crastino Geronis et Victoris martirum.

16 juli 1470

[Peter ten Toerne en Wernerus Helmiges, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Johan Luetzijnck en zijn vrouw Ffenne aan Arnd die Yeger een jaarrente van twee mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun huis in de stad]

Vth Johan Luesijnckges hues: twe mudde rogghen. Ende vor desse twe mudde roggen gyfft hie des jaers eynen goldenen Rynschen guldenen, dat em gegunt wort doe Oldensael verbrant was jnt jaer dusent CCCC vnde Xijj; to betalene vp Martinij. Johan Luesijnck; nv Lübbert van Stenferde¹¹⁴

Wij, Peter ten Toerne ende Wernerus Helmiges, yn der tyt borgermeistere yn Oldensael, ende wy, gemenen scepenen ende raid der stad van Oldensael, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betughen myt dessen apenen breue, dat voir ons yn scepdom als voer scepene zeluen gekomen synt Johan Luetzijnck ende Ffenne, syn echte wijff, myt Johanne voirscreuen als myt oren echten vnde rechten monber. Ende enkanden voir vns, voir hem ende ore erffgenamen, dat see redelike ende reckeliche hadden vercoft ende vercoften voir ons, auermyts dessen breue, jn eynen rechten, steden, vasten erfcope - erflicke, ewelicke ende ommermer, mit handen ende myt munde, myt allen vertichnissen ende oplatinghen als recht was - Arnde den Yeger ende synen erfgenamen eder holder deses breues myt sijnen willen: twe mudde gudes schonen claren winterroggen jarlike gulde by Deuenter marketmathe vth oren hues

[p. 37]

ende alinger weer beleghen bynnen Oldenzael, tusschen huesen Ricwyn des Scroders an der eyner zyt vnde Willems hues des Scroders an der ander zijden; omb eyne summa van gelde, de hem deger al vnde wall to willen betalt weer, daer hem vnde oren erffgenamen vorscreuen altoes wal angenogen solde, als se voir ons enkanden. Ende

---

¹¹⁴ De datering CCCC vnde Xijj is geschreven met een verbindende streep boven de vier CCCC; kennelijk is daarmee dus bedoeld 1513. De tekstgedeeltes *to betalene vp Martinij* en *nv Lübbert van Stenferde* zijn - herkenbaar aan de inktkwaliteit - later toegevoegd.

see laueden hijromme voir hem vnde ore erffgenamen, Arnde ende synen erfgenamen eder holder deses breues voirscreuen, desser jairlxs roggengulde voirscreuen to stane ende to waerne ende rechte waerschop to done tot ewigen daghen voir al deghene, de des to rechte komen willen. Ende gude, rede betalinge nv vortan alle jaer kummerloes to leuerne tusschen sancte Mertyn yn den winter ende der hoechtijt to mydwynter bynnen Oldenzael yn eyn hues, daers Arnde ende sijnen erffgenamen eder holder deses breues best ghegoet. Weert oeck zaeke dat des nyt en ghesciede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van warscop oft van betalinghe oft wo dat to queme - dat mach Arnd ende sijne erffgenamen eder holder deses breues vorscreuen tot allen tijden vthmanen ende ynwynnen van Johanne ende Ffennen ende van oren erffgenamen ende vort van allen denghenen de hem deses voirscreuen hueses ende alingerweer voirscreuen eyn deels offt al onderwynnen, myt allen gerichten, geistelick vnde wartlick, dat eyne recht den anderen nyt to hijnderen, onuervolget ende onuerclaget voir yemande, gelike rechte heren pacht, sonder enigerhande hulperede, sonder enich wederzeggen ende sonder al argelist. Vort so kande Johan vnde Ffenne voirscreuen vor ons yn den seluen¹¹⁵ scepdom, dat dit voirscreuen hues ende alinge weer nicht vorder belastet weer dan myt eynen mudde roggen jaerliker rente, dat Henneken Karenpoirten daer jairlix vth heft. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articulen voirscreuen ende eyn itlick bysunderen, so hebben wy, borgermeistere, scepenen ende Raid voirscreuen, onser stad van Oldenzael yngesegel omme bede willen van beyden tzijden beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen yn den jaer onsses Heren dusent vierhundert vnde tzeuentich, op den naesten maendach na sancte Margareten dach.

27 januari 1472

[Johan ten Torne en Johan Gerdessoen, burgemeesters en gemene schepenen en raad van Oldenzaell oorkonden dat Arnd de Yeger de jaarrente van twee mud rogge gaande uit hun huis in de stad, aan het OLV-gilde heeft verkocht]

Transfix.

Wij, Johan ten Torne ende Johan Gerdessoen, yn der tyt borgermeistere yn Oldenzael, ende wy, gemeynen scepenen ende raid der stad van Oldenzaell, doen kond ende kentlick allen lueden ende betugen myt dessen apenen besegelden breue, dat vor ons yn scepdom als vor scepene seluen gekomen ys Arnd de Yegher ende enkande vor ons, vor hem vnde vor syne erffgenamen, dat hie erfflicken hadde vercoft omb eyne summa geldes, de hem to willen wal betalt weer, den olderman ende den gemeynen

---

¹¹⁵ De schrijver heeft hier een onduidelijke *u* van een teken voorzien dat op een umlaut lijkt, om zo de *u* van de *n* te onderscheiden.

raetlueden der giltskop Onser Lieuer Vrouwen bynnen Oldensael ende oren nakomene to behoeff der armen: dessen tegenwoirdigen ¹¹⁶# breiff, dar dit transfixs beneden dorsteken ende angehangen is. Ende Arnd voirscreuen makede dese voirscreuen raetluede ende ore nakomenen vorscreuen tot behoff der armen holder desses principalen breues myt synen willen ende rechte volgers, opborres, vthmanres ende ynwynners desser voirscreuen twijer mudde roggen iaerliker gulde - jn allen manieren als de principaelsbreiff vorscreuen dat vthwijset ende ynbegrepen heuet vp Arnde ende sijne erfgenamen voirscreuen - sonder yenich wedderzeggen

[p. 38]

ende sonder al argelist. Jn orkunde der warheit aller puncten ende articulen voirscreuen, so hebn wij, borgermeistere, scepenen ende raid vorsccreuen, onsser stad yngezel wytlickien beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen yn den jair onsses Heren dusent veihondert twe vnde tzeuentich, op den naesten maendach na Agneta *virginis*.

11 maart 1468

[Peter ten Torne en Werner Helmiges, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Wyneken die Scroder en zijn vrouw Hele aan het OLV-gilde een jaarrente hebben verkocht van een half mud rogge, gaande uit een huis in de stad]

Desse nabescreuene breff holt eyn halleff mudde roggen wth huse Wyneken die Scrode;¹¹⁷ vnde nv Wessel Pepperlacken ende gjif vor dat halue mudde eynen ort goldes. Nv Gert Reyneke; nv Ter Lynde, die kystemaker.¹¹⁸ Die betalijngc vp Martinij.

Wij, Peter ten Torne ende Werner Helmiges, borgermeistere, ende wij gemenen scepenen ende raed der stadt van Oldensael, enkennen ende betugen mit dessen apenen breue, dat vor ons jn scepdom als vor scepenen seluen gecomen synt, Wyneken die Scroder ende Hele sijn echte wijff myt em als myt oren rechten monber. Ende bekanden vor em ende oer erfgenamen, dat sie erffliken hadden vercofft ende vercoften vormyds dessen breue - rechtes stedes erfcoles, erfflicke, ewelike ende ommermer, myt handen ende myt monden, myt allen vertichnissen ende vplatinghen als recht was - den gemenen raetlueden Onser Lieuen Vrouwen-gylde tot Oldenzael ende oren nakomenen tot behof der armen: eyn halleff mudde guedes schonen claren

¹¹⁶ Het vergeten *principalen* werd, direct voorafgegaan door het verwijsteken #, in de rechter marge toegevoegd.

¹¹⁷ Er is geen r geschreven.

¹¹⁸ De tekst *Nv Gert Reyneke; nv ter Lynde die kystemaker. Die betalijngc vp Martinij* is kennelijk later toegevoegd.

wynterroggen jaerliker renthe by Deuenter mathe vth oren hues ende alinger weer belegen bynnen Oldensael, alre naest Gerdes weer ten Daggeler vp die eyne sijde ende Gosen Baertschere vp die ander sijde; ombene summa van gelde die em wall tot eren willen betalt weer, dar em ende oren erffgenamen vorscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijromme vor em ende ore erffgenamen vorscreuen, desser jaerlix roggenrenthe vorscreuen rechte waerscop to doene tot ewigen daghen vor alle diegene, die des to rechte comen willen. Ende gude rede betalynghe nv vortan jarlix kummerloes to leuerne tusschen sante Merten ende mydwynter bynnen Oldensael in eyn hues, daers den raetlueden ende prouisoren ende oren nakomenen best genoget. Weert zake dat des niet enschege ende hir enich gebreck jn volle - dat wer van waershop oft van betalijnghe of wo dat to queme - dat mogen die raetluede ende prouisores ende oer nakommenen vorscreuen tot allen tijden jnmanen ende vthwynnen van Wyneken, Helen ende mede van Bernde Wynekens, oerre twijer voirscreuen echte sone, die daer vor ons mede vor gelouet heuet als eyn recht waerborghe ende oren erffgename ende vth dessen voirscreuen huese ende alingen weer ende mede van alle dengenen, die em dar eyn deyls off all onderwynden, myt allen gerichten geistelick ende waertlick - dat ene recht den anderen niet toe

[p. 39]

hijnderne - onuervolget ende onuerclaget vor jemande, gelijke rechte heren verschenenne ende heren pacht, sonder enich wedderseggen ende sonder al argelist. Ende oeck enkanden Wyneken ende Hele vorscreuen, dat desse vorscreuen weer beswaert weer myt enen mudde roggen des jaers vor data sbreffs, dat desse voirscreuen gilde daer jaerlix vt heuet. Jn orkunde der waerheyt aller punten ende articule vorscreuen, so hebn wy onser stadt jngesegel - om bede willen van beyden tzijden vorscreuen - wytlicke beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer ons Heren dusent vierhondert acht entzestich, vp sante Gregorius auent, eyns hilligen pawess.

19 februari 1460

[Henrick van Rede en zijn zoon Godert oorkonden dat zij aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit het erve Die Kemenade in de buurschap Gamyncloe in kerspel en gericht Oldenzaell]

Jc, Henrick van Rede ende Godert van Rede, Hinrixs vorscreuen echte sone, doen kondt ende kentlick allen luden ende betugen myt dessen apenen breue vor ons,¹¹⁹ ende onse erffgenamen, dat wy redeliche ende reckeliche hebn vercofft ende vercopen

vormyts dessen breue - *jn enen rechten, steden, vasten erfcope - erfflickie, ewelicke ende ommermer, mit handen ende mit monden, mit allen vortichnissen ende vplatyngen als recht was* - Onser Leuen Vrouwen-raetlude der gylden tot Oldenzaell tot behoeff der armen ende oren nakomenen: eyn mudde guedes, schonen, claren wynterroggen jaerlicker gulde by Deuenter mathe, wt onsen vry eygenen erue ende gude, geheten die Kemenade, soe dat belegen is *jn der buerschop toe Gamyncloe jn den kerspel ende gerichte van Oldenzaell ende vort wt alle onsen anderen eruen ende gueden, als wy nv hebn ende namals - wyl God - vercrigen mogen; ombene summa geldes die ons wal tot onsen willen betalt is, daer ons ende onsen erffgenamen vorscreuen altoes wall angenogen sal.* Ende wy lauen hijromme vor ons ende onse erffgenamen vorscreuen, dessen voirscreuen raetlueden ende oren nakomenen desser jarlix roghengulde vorscreuen to stande ende to waerne ende rechte waerschop to donde tot ewigen dagen, vor alle diegene, die des to rechte comen willen. Ende gude, rede betalijnghe nv vortan alle jaer kummerloes leueren tusschen sante Merten ende mydwynter bynnen Oldensael, in eyn hues, daers den raetluden *jn der tyt best genoget. Wert oeck zaake dat des nicht ensche ende hijr enich gebreck involle - dat weer van waerschop offte van betalynghe, off wo dat to queme - dat mogen desse vorscreuen ratlude in der tyt tot allen tijden jnmanen ende vtwynnen van ons ende onsen erffgenamen vorscreuen ende vort van allen dengenen, die em desses vorscreuen erues ende guedes ter Kemenade ende vort onser alingen eruen ende guden vorscreuen eyns dels of al onderwynden; mit pandingen, mit besaete, mit allen gerichten geistelick ende waertlick - dat eyne recht den anderen niet toe hijnderen, ons onuervolget ende onuerclaget vor yemande, gelijke rechte heren pacht - sonder jenigerhande hulperede, sonder enich wedderseggen ende sonder al argelyst.* *Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articule vorscreuen, soe hebn wij, Henrick ende Godert van Rede vorscreuen, onse segele vor ons ende alle onse erffgenamen vorscreuen wytlicken an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer onses Heren dusent vierhondert ende tzestich, des dinxedages na Valentiniij martiris.*

[p. 40]

21 juni 1458

[Pelegrym ten Torne, richter te Oldensaell, oorkondt dat Pelegrym van Thije en zijn echtgenote Mechtolt aan Johan ten Toerne met zijn vrouw Gertrud en aan Johan Peterynck met zijn vrouw Grete een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit de erven Reymerijnck en Dat Varenbrock in de buurschap Hasselo in kerspel en gericht Oldensaell. Keurnoten waren "medeborgere" Johan Rotert en Cord Schomaker]

---

¹¹⁹ In de rechter marge staat *Hinrick van Rede*.

Eyn mudde vth Reymerinck ende Varenbrock to Hasselt.

Jc, Pelegrym ten Torne, in der tijt eyn geswaeren rychter tot Oldensaell, doe kond ende kentlick allen lueden ende betuge myt dessen apenen breue, dat vor my jngerichte mit ordel ende rechte geheget seluen gecomen synt, Pelegrym van Thijs ende Mechtolt, sijn echte wijff, mit em als mit oren rechten monber ende enkanden aldaer vor my, vor em ende oer erffgenamen, dat sie redeliche ende reckeliche hadden vercoft ende vercoften vormits dessen breue in enen rechten, steden, vasten erfcope – erflicke, ewelicke ende ommermer, myt handen ende myt mondien, myt allen vertichnissen ende vplatingen als recht was - Johanne ten Toerne, Getrude¹²⁰ sijnen echten wyue, Johanne Peterynck, Greten sijnen echten wijue ende oren erffgenamen off holder sbreffs myt oren wyllen: eyn mudde guedes, schonen, claeren wynterroggen jaerliker gulde by Deuenter mathe wt oren alingen andelen ende tobehoringen der twijer erue ende gueden geheten Reymerijnck ende dat Varenbrock, so die beide belegen synt jn der burschop to Hasselo jn den kerspele ende gerichte gerichte van Oldensaell; omb eyne summa van gelde die em deger al ende wal tot oren willen betalt weer daer em ende oren erffgenamen vorscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor my enkanden. Ende sie laueden hijromme vor em ende oer erffgenamen vorscreuen Johanne, Gertrude, Johan, Greten ende oren erffgenamen offte holder sbreffs vorscreuen, desser jaerlix¹²¹ roggengulde vorscreuen rechte waershop toe doende tot ewigen daghen vor alle diegenne, die des to rechte willen comen; ende guede, rede betalijngc nv vortan alle jaer kummerloes to leuerne tussche¹²² sante Merten ende mytwynter bynnen Oldensael in eyn hues, daers Johan[se] ende Johanne, Gertrud ende Greten ende oren erffgenamen offte holder sbreffs vorscreuen best genoget. Weert ock saeke dat desse twe erue ende guede leenguede weren, so laueden Pelegrijm ende Mechtelt vor en ende vorscreuen Johanne en Johane ende oren echten huesfrouwen offte holder sbreffs vorscreuen: dyt vorscreuen mudde roggen jaerliker gulde vorscreuen jn rechter lenschen weer toe holdenen tot ewighen dagen van den rechten leenheren, daer die erue van toe lene gaen, buten oren cost, hijnder ende schaden. Wert ock zake dat des niet enschede ende hir enich gebreck in volle - dat weer van waershop off betalynghe off wo dat to queme - dat mogen Johan en Johan ende Johane ende oer huesfrouwen ende alle oer erffgenamen off holder sbreffs vorscreuen tot allen tyden jnmanen ende vthwynnen van Pelegrime, Mechtolde ende oren erffgenamen vorscreuen ende vort wt allen oren alingen andelen ende tobehoringen desser twier erue ende guede vorscreuen ende mede van allen den, die em oers andels vorscreuen eyns deils off al onderwynden. Mit

¹²⁰ Zonder r.

¹²¹ In de linker marge staat *js geloeset*.

¹²² De n in de auslaut is kennelijk vergeten.

pandingen, mit besaete, mit allen gerichten geistelick ende wartlick - dat ene recht den anderen niet to hijnderen, onuervolget ende onuerclaget vor jemande, gelike rechte heren pacht - sonder enigerhande hulpereede ende sonder behelpynge eniges rechtes in eniger wijs tegens dessen breiff wesen moghen ende sonder al argelist. Jn orkunde er¹²³ waerheijt der waerheyt¹²⁴ aller puncten vorscreuen soe heb ic, Pelegrym ten Torne vorscreuen, myn segel als eyn rychte¹²⁵ om bede willen van beyden tzyden vorscreuen wytlicken beneden an dessen breiff gehangen. Daer myt my an ende auer weren als cornoten ende gerychtesluede, Johan Rotert, Cord Schomaker, medeborgere in Oldensael, ende mer guede lude genoch, die dat gerichte mede ombestonden ende dat mede segen ende hoerden. Ende om der mere westenisse willen aller puncten ende articule vorscreuen ende eyn ytlick bysonderen, soe heb ick, Pelegrym van Thije vorscreuen, myn segel vor my, vor Mechtelt my¹²⁶ echte wijff vorscreuen omb orre bede willen ende als oer rechter monber, ende vort vor alle onse erffgenamen witlicken

[p. 41]

mede an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer onsses Heren dusent vierhundert acht ende wyftich, des naesten wonsdages na Viti ende Modesti, martirum.

14 juli 1463

[Nanne van Denijnchem en Wygbolt ten Grotenhues, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Johan ten Toerne Mensensoen en zijn gade Gertrud, evenals Johan Peterynck met zijn vrouw Grete, aan het OLV-gilde hebben overgedragen de jaarrente van een mud rogge, gaande uit de erven Reymerijnc en Dat Varenbrock in de buurschap Hasselo in kerspel en gericht Oldensaell]

Transfix vp den seluen breiff.

Wij, Nanne van Denijnchem ende Wygbolt ten Grotenhues, in der tijt borgemestere in Oldenzael, ende wy, gemenen scepenen ende raed der stat van Oldenzael, enkennen ende betugen in dessen apenen transfixbreue, dat vor ons jn scependoem seluen gekomen synt, Johan ten Toerne Mensensoene, Gertrued sijn echte wyf, Johan Peterynck ende Grete, sijn echte wyff, mit Johane ende Johane als mit oren rechten monbers. Ende enkanden vor em ende oer erffgenamen dat se hadden holder gemaeket ende makeden holder myt oren willen tot ewigen dagen, de gemenen

¹²³ De *d* in de anlaut is kennelijk vergeten.

¹²⁴ Twee keer!

¹²⁵ De *r* in de auslaut is kennelijk vergeten.

¹²⁶ De *n* van de auslaut is weggelaten

raetlueden ende prouisoren Onser Leuen Vrouwen-gijlde tot Oldenzael ende oren nakomenen dessen tegenwordigen principalsbreff daer dit transfix beneden dorgesteken ende angehangen is; soe dat die voerscreuen raetluede ende oer nakomenen nv vortan tot ewighen tyden solen wesen rechte vpbores des mudde roggen jaerliker gulde, daer desse vorscreuen principaelbreff van sprect, wthmanres ende jnwynres tot behoeff der armen, sonder al argelist. Jn orkunde der waerheyt aller puncten voerscreuen, soe hebn wy onser stat jngesegel - om bede willen van beiden tzyden vorscreuen - wytlicker beneden an dessen transfixbreif gehangen. Gegeuen jn den jaer onsses Heren dusent virhondert dree ont zestich, vp sancte Plechelmus auent episopi.

11 maart 1463

[Johan Loth en Henrick Lansijnck, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Johan ten Torne Mensenzoon met zijn echtgenote Gertrudt evenals Johan Peterijnck met zijn vrouw Grete aan het OLV-gilde hebben overgedragen de jaarrente van een mud rogge, gaande uit de erven Reymerijnck en Dat Varenbrock in de buurschap Hasselo in kerspel en gericht Oldensaell]

Noch eynen breiff spreckende van j mudde roggen vth Reymarijnck ende Varenbrock.

Wij, Johan Loth ende Henrick Lansijnck, in der tyt borgemeistere in Oldensael, ende wij, gemenen scepenen ende raed der stadt van Oldensael, maken kond ende kentlick allen lueden ende betugen mit dessen apenen breue, dat vor ons jn scependoem¹²⁷ als vor scepenen seluen gecomen sint, Johan ten Torne Mensensone, Gertrudt, syn echte wyff, Johan Peterynck ende Grete, syn echte wyff, mit Johane ende Johane oren echten mans mit em als myt oren rechten monbers. Ende enkanden vor em ende oer erffgenamen, dat sie erfflicken hadden vpgedragen, auergegeuen ende to guede gescholden ende drogen daer vp vor ons vermijs dessen breue – erfflike, ewelicke ende ommermer, myt handen, myt monden, myt allen vertichnissen ende vplatynghen als recht was - Onser Lieuen Vrouwen-raetlude der gjilden tot Oldenzael tot behoeff der armen: eynen erffcopesbreiff spreckende van enen mudde roggen jaerliker gulde, den Pelegrym van Tye ende Mechtelt, syn echte wyff, em eertydes erfflicken vercofft ende gewest hebn wt oren andele ende tobehoringen der twyer erue ende guede geheiten Reymerijnck ende dat Varenbrock, soe die beide belegen sint in der buerschop to Hasselo, jn den kerspel ende gerichte van Oldensael; omb ene summe van gelde, die em wal tot eren willen betaelt weer daer em ende oren erffgenamen vorscreuen altoes wal angenogen solde. Ende sie laueden hijromme vor em ende

[p. 42]

ore erffgenamen vorscreuen dessen voirscreuen raetluden ende oren nakomenen desses vorscreuen erfcopiesbreffs ende des vorscreuen mudde roggen, daer die breiff van spreckt, to staene ende toe waerne ende rechte waerschop toe doene tot ewighen daghen, vor alle diegene die des to rechte willen comen. Ende wert oeck zake, dat den raetlueden vorscreuen daer jenich gebreck anschege - dat weer van waerschop off van betalijnge off wo dat to qweme - dat mogen die vorscreuen raetluede off ore nakomenen tot allen tyden jnmanen ende wthwynnen van Johanne, Gertrude, Johanne, Greten of van oren erffgenamen vorscreuen ende vort ✕ wth oren twen husen ende gaerdenen ende alingen weren belegen beide bynnen Oldensael, - dat ene tusschen Gert Hagenbeken weer ende Clawes weer van Ouerhagen ende dat ander tusschen Wygboldes weer ten Grotenhues ende Sluter Lummen weer - mit pandynge, mit besate, mit allen gerichten, geistelick ende waertlick, dat ene recht den anderen niet to hynderne, onuervolget ende onuerclaget vor jemende, gelike rechte heren pacht; sonder jenigerhande hulperede ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articule vorscreuen ende eyn ytlick bysonderen, soe hebn wy onser stadt jngesegel ombede willen van beyden tzyden vorscreuen wytliken beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer ons Heren dusent vierhondert dree entzestich, des nasten vrijgdages na den hilligen sondaghe Reminiscere.

7 april 1470

[Gerdt de Brunger en Sluter Johan, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Willem Hondepipe en zijn echtgenote Johanna aan het OLV-gilde verkocht hebben een jaarrente van vijftien oude butkens, gaande uit hun huis bij de muur]

Vth huse Wyllem Hundepipe: XV Deuente¹²⁸ krümsterte, dat Hermen Aueresch placht to besijttene; vnde na Thomas Müller; vnde nv her Johan Fabri. To betalene vp Martinj.¹²⁹

Wij, Gerdt de Brunger ende Sluter Johan, yn der tijt borgermeistere yn Oldenzael, ende wij, ghemenen scepene ende raid der stad Oldenzael, doen kond allen luden ende betugen myt dessen apenen breue, dat vor ons yn scependoem als voer scepene seluen gekamen synt, Willem Hondepipe ende Johanna, sijn echte wijff, myt Willeme vorscreuen oren manne als myt oren rechten monber. Ende enkanden voir ons, vor em

¹²⁷ Rechts in de marge staat *js geloeset*.

¹²⁸ De *r* in de auslaut is niet geschreven.

¹²⁹ De tekst *To betalene vp Martinj* is met kleinere letters (later?) toegevoegd.

ende vor oer erfgenamen, dat see reedeliche ende reckeliche hadden vercoft ende vercoften voir ons, vermids dessen breue - jn enen rechten, steden, vasten erfcope - erfflike, ewelike ende ommermer, mit handen, myt monden, myt allen vertichnissen ende oplatinghen, als recht was - den gemenen raetluden Onsser Lieuer Vrouwen-giltscop bynnen Oldenzaell ende oren nakomenen raetlüden: vijfteyn oelde butkens off vyftijn Deuenter krumsterte, genge vnde gheue op data deses breues jarlike gulde vnde renthe, vth oren hues, haue ende alinger weer, so de belegen is bynnen Oldenzaell bij der müren tusschen huese Metten ten Torne an der eenre sijden vnde des kosters garden op de ander zijden; ende vort vth oren alinghen anderen erffnissen ende bynnen ende buten, als see nv ter tijt hebn vnde hijr namals, wilt God, vercrygen moghen; ombene summa van gelde de hem deger al vnde wal to willen betalt weer, daer om vnde oren erfgenamen vorscreuen altoes wal angenogen solde, als se vor ons enkanden. Ende see laueden hijromme voir hem vnde voir oer erfgenamen, den voirscreuen raetluden desser jaerlix gelt renthe ende gulde to

[p. 43]

stane ende to warne ende rechte waerschop to doene to ewigen daghen, voir al deghene de des to rechte komen willen ende gude, rede betalynghe - nv vortan alle jaer kummerloes to leuerne tusschen Sancte Merten yn den winter ende mydwinter - yn hant der vorscreuen raetluede ende oren nakomenen, we se syn yn der tyt, to behoeff der armen. Weert oeck zake, dat des nijt en gesciede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerscop ofte van betalynghe, oft wo dat to queme - dat moghen de vorscreuen raetlude tot allen tijden jnmanen ende vthwynnen van Willeme ende Johannen wijue ende oren erfgenamen ende vort van alle den ghenen, de em deses voirscreuen hueses, haues ende alinger weer ende vort ores alingen guedes vorscreuen eyn deels offt al onderwynnen. Mit allen gerichten, gheistelick vnde waertlick - dat eyne recht den anderen nijt to hinderen, onuervolget ende onuerclaget voir yemande, gelijke rechte heren pacht pacht,¹³⁰ sonder enigerhande hulperede, sonder enich wedderseggen ende sonder al argelist. Vort, so kanden Willem ende Johanna vorscreuen voir onss yn den seluen schependome, dat dit vorscreuen hues, garden noch alinge weer myt ghijnen renthen jaerlix becumert weer dan noch myt eynen haluen jaerlix mudde roggen, dat de vorscreuen raetlude daer oeck jaerlix vth hebn. Jn orkunde der waerheyt aller puncte ende articule voirscreuen ende eyn itlick bijsunderen, so hebn wij, borgermeistere, scepenen ende raid, onsser stad yngezegel - omb bede willen beyden tzyden vorscreuen - witlicke beneden an dessen breiff gehangen. Gegheuen yn den jaer onsses Heren dusent veerhondert vnde tzeüentich, op den naesten saterdach, als men syget Letare lerussalem [...].

1 juni 1485

[Johan Bodeker en Berndt Wijnekens, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Johan van Borchhorst en zijn vrouw Gertrud aan het OLV-gilde een jaarrente verkocht hebben van een mud rogge, gaande uit hun huis naast de stedelijke paardemolen]

Vth huse Johan Borrichorst ende alinge weer: j mudde roggen. Nv eynen haluen goldenen Rinschen guldenen, to betalene vp suncte *Merte et [infra nativitatis Christi]*.¹³¹

Wij, Jacob Bodeker ende Berndt Wijnekens, yn der tijt borgermeistere yn Oldenzael, ende wij, gemeynen scepenen ende rait der stat van Oldenzaell, doen kond ende kentlick allen luden ende betugen auermyts desen apenen bezegelden breüe, dat voir ons yn scependom als voir scepenen seluen gecomen synt Johan van Borchhorst ende Gertrud, syn echte wyff, mit Johanne voirscreuen als mit oren rechten monber. Ende kanden voir ons, voir hem ende voer oer erfgenamen, dat ze redeliche ende reckeliche hadden vercoft ende vercoften vermits desen breue jn eynen rechten, steden, vasten erfcope - erfflickie, ewelickie ende ommermer, mit handen, myt monde, mit allen vertichnissen ende oplatynghen als recht was - dem¹³² olderman der giltscop Onser Lieuer Vrouwen bynnen Oldenzaell ende den alinghen raetluden der giltscap Onser Lieuen Vrouwen voirscreuen, zo de nv synt yn der tijt ende oren nakomenen: eyn mudde gudes, droghen, schonen, claren winterroggen jairlicher gulde by Deuenter mathe vth oren hues, haueken ende alinger weer belegen bynnen Oldensael tusschen huse Gesen

[p. 44]

Scroders an de eyne ende der stadt perdemolen an de ander zijden; vmmme eyn summa van gelde de hem deger al vnde wal toe willen betalt weer, daer hem vnde oren erffgenamen voirscreuen altoes wal angenogen zolde, als se voir ons enkanden. Ende se laueden hijrvmmme voir hem vnde voir ore erffgenamen, desen prouisoren voirscreuen voirscreuen¹³³ ende oren nakomenen voirscreuen desser jairlix roggengulde voirscreuen toe staene, toe warenen ende rechte waershop to doene tot ewigen daghen voir alle deghene, de des to rechte komen willen ende gude rede betalinge nv vortan alle jair kummerloes toe leueren tusschen all sancte Merten yn den wynter ende der hoechtijt toe midwynter bynnen Oldensael yn eyn hues, daer des desen voirscreuen olderman

¹³⁰ Twee maal geschreven.

¹³¹ De tekst *to betalene vp suncte Merte et [infra nativitatis Christi]* is met veel kleinere letters (later?) toegevoegd. Formsma, W. (*Archieven Oldenzaal*, regest nr 101) noemt deze afgeschreven oorkonde per vergissing een charter.

¹³² Met een soort afkortingsteken boven de *m*.

¹³³ Twee maal *voirscreuen*.

ende sijnen medenpruisoren ende raetluden ende oren nakomenen voirscreuen best genoget. Weert oeck zake, dat des nicht en gheschiede ende hijr enich ghebreck yn volle - dat weer van warscopen oft van betalinghen desser voirscreuen renten, dat queme toe woe dat to queme - dat mach dese voirscreuen olderman ende sijne mederaitlude, so de nv synt jn der tyt ende ore nakomenen voirscreuen, tot allen tijden tosaemenen vthmanen ende ynwynnen van Johanne ende van Gertrude voirscreuen ende van oren erffgenamen ende vth desen voirscreuen h̄ues, haue ende weer; ende voirt vth oren alingen anderen gude als ze nv ter tijt hebben ende hijr namaels, wylt Got, verkrijgen mogen ende voirt van allen denghenen, de hem des eyns deels oft al onderwynnen, mit allen gerichten geestlick ende waertlick - dat eyne recht den anderen nicht to hijnderen onuervolget ende onuerclaget voir iemande, gelijke rechte verschenene ende onuerjairde heren pacht - sonder ienigerhande hulperede, sonder ienich wederzeggen ende sonde¹³⁴ al argelist. Vort zo kanden voir ons Johan voirscreuen, dat dijt vorscreuen hoff ende alingeweer nijt mer mit renten beswaert weer dan myt wyff¹³⁵ scepell roddenrenten, welk de raetlude sancti Plechelmi daer jairlixs vth hebn ende den tynsheren sijnen tyns. Jn orkunde der waerheit aller puncten voirscreuen so hebn wij, borgermeistere, schepenen ende rait voirscreuen - vme bede willen van beyden tzijden - vnser stat secretsegel wytliche beneden an desen breiff gehangen. Gegeuen jn den jair onses Heren dusent veirhondert vijff vnde tachtentich, opten naesten wondesdach nae Vrbani pape et martiris.

¹³⁶ Vth huse Hermen van Metele offte Godenhogen; nv j goldenen guldene, to betalen vp martinj

9 september 1467

[Nanne van Denynchem en Wygbolt ten Grotenhues, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldensaell oorkonden dat Henrick Puesters en zijn echtgenote Alijt aan het OLV-gilde verkocht hebben een jaarrente van twee mud rogge, gaande uit een huis aan de Dornyngerstrate]

Wij, Nanne van Denynchem ende Wygbolt ten Grotenhues, borgemestere ende wij, gemenen schepenen¹³⁷ ende raet der stat van Oldensaell, enkennen ende betugen in dessen apenen breue, dat vor ons jn scepdom als vor schepenen seluen gecomen synt, Henrick Puesters ende Alijt, sijn echte wyff, myt em als myt oren rechten monber.

¹³⁴ R in sonder vergeten.

¹³⁵ In plaats van vijf.

¹³⁶ Deze regel is van een andere inktkwaliteit en werd waarschijnlijk later door dezelfde schrijver toegevoegd. De regel was bedoeld te behoren bij de bovenstaande oorkonde.

¹³⁷ De laatste letters en zijn overbodig en waarschijnlijk per abuis geschreven.

Ende enkanden vor em ende ore erffgenamen, dat sie erfflicken hadden vercofft ende vercoften - vermyts dessen breue - rechtes stedes erffcopes - erfflicke, eweliche ende ommermer, myt handen ende myt monden, myt allen vertichnissen ende vplatinghen als recht was - Onser Lieuen Vrouwen-raetluede der gylden tot Oldenzaell ende oren nakomenen tot behoff der armen: twe mudde guedes, schonen, claren wynterroggen jaerliche guldē bij De

[p. 45]

uenter mate vth oren hues, garden ende alinger weer, soe die belegen synt bynnen Oldenzaell in der Dornyngerstraten tusschen husen ende waren Johan Husekens ende Johan Mandemakers; ombene summa van gelde. Ende sie laueden hijromme vor omme ende ore erfgenamen vorscreuen, dessen vorscreuen raetlueden ende oren nakomenen desser twyer mudde rogenrenthe voirscreuen to stane ende to waerne ende rechte warschop to doene tot ewigen daghen, vor alle diegene, die des to rechte willen comen. Ende gude, rede betalynghe nv vortan alle jarlixs kummerloes tho leuerne tusschen sancte Merten ende mydewynter bynnen Oldensael, in eyn hües, daers den vorscreuen raetlueden in der tyt best genoget. Weert oeck saecke dat des niet enschege ende hyr jenich gebreck in volle - dat weer van waerschop off van betalynghe of wo dat to qweme - dat mogen desse vorscreuen raetluede ende oer nakomenen tot allen tijden jnmanen ende vthwynnen van Henricke, Aljde ende oren erfgenamen vorscreuen ende vort vth dessen vorscreuen hues, garden ende alinge weer ende mede van allen dengenen, die em der eyns dels of al onderwynden - myt allen gerichten geistlick ende wertlick, dat ene recht den anderen niet to hijnderene, onuervolget ende onuerclaget voir jemende, gelicke rechte verschennene [ende]¹³⁸ heren pacht - sonder enigerhande wedderseggen ende sonde¹³⁹ al argelist. Oeck soe enkanden Henrick ende Aljlt vorscreuen, dat desse vorscreuen weer nergent vorder mede beswaert en weer dan myt eynen haluen mudde rogen des jaers, dat zellige Grevinchaeus dochter Fenne daer jarlixs vt heuet.¹⁴⁰ Sonder argelist, jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articule vorscreuen, so hebn wy onser stat jnsegel - om bede wyllen van beyden tzyden - wytliken beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jar ons Heren dusent virhondert seuen entzestich, des nasten wonsdages na Onser Leuen Vrouwen dage Natiuitatis.

¹³⁸ Hier heeft de schrijver waarschijnlijk *ende* willen schrijven; hij heeft het woordje echter doorgestreept.

¹³⁹ Hier heeft de schrijver per abuis de *r* van de auslaut vergeten.

¹⁴⁰ Nieuw commentaar: Fenne – selighen Eckbertes dochter ten Grevinchove – eyner gheestlickē sustere in den oelden baghijnenhues tod Aldensale koopt op 14 maart 1407 van Johan van Bevervorde (met toestemming van de leenheer Henrik van den Thoerne) drie mud winterrogge etc. (T. Hesselink – Van der Riet, Bevervorde 2005, p. 21 en 22).

25 augustus 1446

[Johan ten Toerne - richter, en burgemeesters, schepenen en raad van Oldensall oorkonden dat Ludgerd, weduwe van Berent Messemaker, en haar dochter Lyse aan Delse Grothuses een jaarrente van drie mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun huis in de stad aan de Dornyngerstrate, uit hun gaarden naast de Sodenberger Esch bij de stadsgracht, uit hun bouwland op de Grote Esch en nog uit hun twee weilanden. Keurnoten waren Lambert die Gruter en Johan Peterynck die Jonge]¹⁴¹

Toe wettene, dat van dessen breue nabescreuen, spreckende van dreen mudde roggen, js aflost eyn mudde auermyts Gert Bodeker, dat gaende is vth der maeth bij der Kalthaer.¹⁴²

Jc, Johan ten Toerne - jn der tyt een geswaeren rychter tot Oldensaell, ende wij, borgermestere, schepenen ende raet der stadt van Oldensall, maken kond allen luden ende betughen myt dessen apenen breue, dat vor my jnt gerichte met ordele ende gerichte geheget ende vor ons yn schependom, als vor schepenen seluen, gekamen synt Ludgerd, weduwe Berent Messemakers seliger gedachte, Lyse orer twyer echte dochter, myt Ffredericus onser stadtscryuer myt em als myt oren rechten gekoren monber, die em vor ons waert gegeuen als recht was. Ende daer enkanden se Lutgart ende Lyse vorgenomd vor em ende oer erffgenamen, myt Ffredericus oren monber vorgenomd, woe dat sie redeliche ende reckeliche hadde vercofft ende vercofften auermyts dessen breue, jn enen rechten, steden, vasten erffcope – erfflike, ewelicke ende ommermer, mit handen ende myt monden, myt allen vertichnissen ende vpla

[p. 46]

tinghen als recht was - Delsen Grothuses oft holder sbreifs mit oren willen: dree müdde guedes, schonen, claren wynterroggen jaerlicher gulde by Deuenter mathe wth oren huse ende alinger weer belegen bynnen Oldensal in der Dornyngerstraten tusschen husen Johan Mandemakers ende Johan Hükens, wth oren garden buten der Dornyngerporten belegen naest den Sodenberger Essche vp des stadesgrauen, ende vth oren boülande belegen vp den Grotten Essche tot Oldensael; ende schoet mitten eynen eynde vp den Bentemers Grauen ende mitten anderen eynde ende¹⁴³ an Bruens van Dulre

¹⁴¹ Volgens Geerdink, J. (*Calendarium*, 131) woonden de edelen Groot- of Grootenhuis in Gammiklo. Ze werden in de middeleeuwen ook wel Heren van Gammiklo genoemd. Uit het *Calendarium Plechelmi* (p. 22) blijkt dat Delse een dochter was van Theodericus Groethues.

¹⁴² De tekst *Toe wettene* is hoogst waarschijnlijk al overgeschreven uit een vroeger cartularium. Zowel de ruime plaats op pagina 45 als ook de identieke inktsoort van de gehele tekst op pagina 45 wijzen in die richting.

¹⁴³ Waarschijnlijk zijn *eynde* en *ende* in deze regel qua betekenis identiek en dus per vergissing - met een andere spelling - dubbel geschreven.

Gosewinkel;¹⁴⁴ ende vth oren twen maden, belegen die ene vp der ~~enb~~ Onlandes, alre naest des Hilligen Geistes maet, ende Stegemans maet; ende die ander maet is belegen by der Kalthaer; ombe ene summa van gelde die em wal tot oren wullen betalt weer, daer em ende oren erffgenamen *vorscreuen* altoes wal angenogen solde, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden desser jarlixs roggen gulde *vorgenomd* rechte waerschop to doende tot ewigen daghen vor alle dieghene die des to rechte willen comen ende gude, rede betalynghe nv vortan jarlix kümmerloes toe leuerne tusschen sancte Jacobe ende sancte Le[ure]n bynnen Oldenzael in eyn hues, daers Delsen offte holder sbreifs *vorgenomd* best genoget. Wert oock saecke dat hyr enich gebreck yn volle, dat weer van waerschop off van betalynghe of wo dat to queme, dat mach Delse of holder sbreiffs *vorscreuen* tot allen tyden inmanen ende *vthwynnen* van Lutgarde, Lysen ende oren erffgenamen *vorscreuen* ende vort van allen dengenen, die em desser *vorscreuen* alingen erfnissen ende guedes eyns deils off al onderwynnen, myt pandyne, myt besaete mit allen gerichten, geistelick ende waertlick - dat ene recht den anderen niet toe hynderne - onuervolget ende onuerclaget vor yemande, gelijke rechte heren pacht; sonder enigerhande hulperede ende sonder al argelist. Hyr weren mede an ende auer als cornoten des gerichtes Lambert die Gruter, Johan Peterynck die Jonge ende meer gueder luede genoch. Jn orkunde der waerheyt aller puncten *vorscreuen* soe heb ick, Johan ten Torne *vorscreuen*, myn segel als eyn rychter, ende wije borgermeistere, schepenen ende raed *vorscreuen*, onser stat cleyne segel - ombe bede willen van beiden tzyden - sementlick ende wytlike an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer ons Heren dusent veirhondert ses ende viertich, crastine Bartholomei.

27 februari 1482

[Burgemeesters, schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Johan Vasterdynck en Grete, zijn gade, verkocht hebben aan het OLV-gilde een jaarrente van een half mud rogge, gaande uit hun huis in de stad]

Johan Vasterdynck: j halleff mudde roggen. Nv vth huse Wylhem Spelmynck; vnde gjift vor dat halue mudde roggen eyn ort goldes, t betalen vp Martinij.¹⁴⁵

Wij, borgermeistere, scepenen ende rait der stat van Oldenzael, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betughen auemyds dessen apenen bezegelden breue, dat vor ons yn scependoem als vor scepenen seluen gecomen sijnt Johan Vasterdynck

¹⁴⁴ In het copieboek van Wolter van Heijden (Meinsma, K., *Copieboek*, nr 1) is sprake van een Gozewijnckel, gelegen bij Westerwijck, als een kamp in bezit van de St Plechelmuskerk.

¹⁴⁵ De tekst *t betalen vp Martinij* is met andere inkt (en met kleinere letters) geschreven.

ende Grete syn echte wiff mit Johanne voirscreuen als myt oren rechten monber. Ende kanden, dat se vor em vnde voir oer erffgenamen redeliken

[p. 47]

ende reclicken hadden vercoft ende vercoften vermyds desen breue jn eynen rechten, steden, vasten erfcope - erflike, ewelike ende ommermer, mit handen, mit munde, mit allen vertichnisssen ende oplatinghen als recht was - den olderman der giltscop Onser Lieuer Vrouwen bynnen Oldenzael to behoeff der armen: eyn halff müdde gudes, droghen, schonen, claren wynterroggen jairliker gulde by Deuenter marketmathen vth oren hues, hoeften ende alinger weer belegen bynnen Oldenzael tusschen huesen Johans ter Steghen an die eyne ende Gertrud Lottes voderhues an die ander zyden, vmme eyne summa van gelde de hem deger al vnde wal to willen betalt weer, daer hem doe yn der tijt wal anghenogede, daer hem ende oren erffgenamen voirscreuen altoes wal an genogen zolde, als se voir ons enkanden. Ende se laueden hijrvmme voir hem vnde voer oer erffgenamen, dessen voirscreuen oldermane mit synen meden raetlueden ende oren nakomenen desser jairlix roddenrente to staene, to warenen ende rechte waerschop toe doen to ewigen dagen voir alle die ghene, de des to rechte komen willen. Ende gude rede betalynghe nv vortan alle jair kummerloes to leueren tusschen alle sancte Merten yn den wynter ende der hoechtijt to mytwynter bynnen Oldenzaell yn eyn hues, daer des den olderman, prouisoren ende raetlueden voirscreuen ende oren nakomenen best genoget. Weert ock¹⁴⁶ zaeke dat des nicht en scheede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerscop oft van betalynghe desser voirscreuen iaerlix renthe, dat queme toe wo dat to queme - dat moghen desse voirscreuen olderman mit sijnen raetlueden, we die dan synt yn der tyt, tot allen tyden to samenen vthmanen ende ynwynnen van Johanne ende Greten vorscreuen ende van oren erfgenamen ende vth desen voirscreuen huese, haue ende alinger weer ende vort van alle denghenen, de hem des eyn deels oft al onderwynnen, mit allen gerichten geestelick vnde wartlick, dat eyne recht den anderen nijt to hijnderen onuervolget ende onuerclaget voir iemant - gelike rechte verschenene ende onuerjaerde heren pacht - sonder ienige/hande hulperede, sonder ienich wedderzeggen ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articulen voirscreuen zamptlick vnde eyn itlick puncte ende articule voirscreuen bijsunder, soe hebn wij, borgermeistere, scepenen ende rait vorscreuen, vmme bede willen van beiden tzyden, vnser stat secreetsegel wytlich beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jair onses heren dusen¹⁴⁷ vierhondert twe vnde tachtentich opten naesten wondesdach na Mathie apostoli.

16 maart 1458

¹⁴⁶ Het woord *ock* werd later boven *Weert* en *zaeke* toegevoegd.

¹⁴⁷ De *t* in dusent werd vergeten.

[Johan ten Toerne en Gerd die Brunger, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Henrick van Münster alias Die Zuer en zijn vrouw Styne aan het OLV-gilde een jaarrente verkocht hebben van een mud rogge, gaande uit hun huis in de stad]

Wy, Johan ten Toerne ende Gerd die Brunger, jn der tyt borgemeister¹⁴⁸ in Oldensael, ende wy, gemeynen scepenen ende raed der stad van Oldenzael, enkennen ende betugen mit dessen apenen breue, dat vor ~~vn~~ ons jn schependoem seluen gekamen synt, Henrick van Münster geheiten die Zuer ende Styne, syn echte wyff, mit em als mit oren rechten monber. Ende enkanden aldaer vor ons, vor em ende oer erffgenamen, dat sie erflicken hadden vercoft ende vercofften vormits dessen breue – erflicken, ewelicken ende

[p. 48]

ommermer, mijt handen ende mit monden, myt allen vertichnissen ende vplatyngen als recht was - Onser Lieuen Vrouwen gylden-raetluden tot Oldenzael ende oren nakomenen tot behoeff der armen: eyn mudde guedes, schonen, claren wynterroggen jaerliker gulde by Deuenter mathe vth oren hües ende alinger weer belegen bynnen Oldenzael, alre naest Wyneken Scroders weer vp de ene sijde ende die Strate vp die ander sijde; ombe eyne summa van gelde, die em deger al vnde wal tot oren willen betaelt weer, daer em ende oren erffgenamen vorscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijromme vor em ende oer erffgenamen vorscreuen dessen vorscreuen raetlueden ende oren nakomenen desser jarlix roggengulde voirscreuen rechte waershop to doende tot ewigen dagen vor alle diegene, die des to rechte willen comen ende gude, rede betalyngc nv vortan alle jaer kummerloes toe leuerne tusschen sante Merten ende mytwynter bynnen oldensael, in eyn hues, daers den raetlueden ende oren nakomenen vorscreuen best genoget. Weert oock zake, dat des niet enschede ende hijr enich gebreck in volle - dat weer van waershop of van betalyngc of woe dat toe queme - dat mogen die raetluede ende oer nakomenen vorscreuen tot allen tyden jnmanen ende vthwynnen van Henrick, Stynen ende oren erffgenamen vorscreuen ende vort van alle dengenen, die em desses vorscreuen huses ende alinger weer eyns dels oft al onderwynden. Ende mede van al oren reden telbaeren gude als sie in dessen voirscreuen huse hebn, genrehande guet wtgespraken; mit allen gerichten - geistelick ende wertlick - dat ene recht den anderen niet toe hijnderne, onuervolget ende onuerclaget vor jemande, gelike heren pacht, sonder enigerhande hulpereede ende sonde¹⁴⁹ al argelist. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articule voirscreuen, soe hebn wy onser stadt jngesegel - om bede wyllen van beiden tzyden voirscreuen - witlicken beneden an dessen breiff gehangen.

¹⁴⁸ In de linker marge staat nō Quirijn Glase[maker].

¹⁴⁹ Verschrijving voor sonder.

Gegeuen jn den jaer onses Heren dusent veirhundert acht ende viftijch, des naesten donredages na sancte Gregorius dach, des hilligen pawes.

21 maart 1429

[Gemene schepenen en raad van Oldenzale oorkonden, dat Hinrick de Brunger en zijn echtgenote Lise een jaarrente verkocht hebben aan Ffenne ten Greuynchaue en wel van een mud rogge, gaande uit hun huis in de Dornyngerstrate]

Anthonius ten Myddesdarp;¹⁵⁰ vnde gijft nv j goldenen guldelen, tbetalen vp Martinj. Nv Henrick Meyers.¹⁵¹

Wij,¹⁵² gemeynen scepene ende raed der stad van Oldenzale, maken kont ende kentlick allen lueden mit dessen breue, dat vor ons jn scependoem soluen gecomen sint Hinrick de Brunger ende Lise sin echte wijff mit hem als mit oren monber ende enkanden, wo dat sie vor em ende oer erffgenamen hebben erflicke vercoft tot ewigen daghen to Ffennen ten Greuynckhaue ofte holder desses breues mit oren willen: eyn mudde guedes winterroggen by Deuenter mathe rechte yaerliker gulde wth oren hues ende alingen erffnisse als dat bynnen Oldenzael jn Dornyngerstrate gelegen is tusschen husen ende erffnissen Johans des Kettelers ende Arnt Schepers; ombe ene summa geldes, der Hinrick ende Lijse voirscreuen enkanden dat hem wal betalt were; to betalene

[p. 49]

dijt mudde roggen erflicke alle yaer ende kommerloes to leueren tusschen suncte Mertine in den wynter ende midwynter bynnen Oldenzaele voirscreuen in eyn hüs, dars Ffennen voirscreuen of holder desses breues mit oren willen genoget. Oeck hebn Hinrick ende Lijse voirscreuen gelauet vor em ende vor oer erffgenamen, desses mudde rogghen gulde voirscreuen rechte waerscap ende gude betalyng te doene Ffennen of holder desses breues voirscreuen wth dessen hues ende erffnisse voirscreuen ende alle gebreck to verrichtene genslike - dat an waerscap of anbetalinge desses voirscreuen gulde op enige tijd gesche - ende off hijr gebreck jn uolle, dat queme towoe dat to queme ende eyn itlick articule voirscreuen bijsondern, dat mogen Ffenne of holder desses breifs voirscreuen manen ende wynnen van Hinricke ende Lisen voirscreuen van oren erffgenamen off van dengennen, de sick desses hueses ende erffnisse voirscreuen eyns deyls off al onderwynnen mit geistelicken off mit wertliken rechten, dat

¹⁵⁰ Boven vnde gijft nv staat H[er] i mudde roggen.

¹⁵¹ De tekst tbetalen vp Martinj. Nv Henrick Meyers werd met andere inkt, waarschijnlijk later, door dezelfde hand toegevoegd.

¹⁵² In de linker marge staat Tonus ten Middesdorp.

eyne recht den anderen niet enkegen to wesene, onueruolget ende onuerclaget als heren pacht, argelist wtgespracken. Jn orkunde ende vestenisse aller puncten voirscreuen so heb wij onsser stades cleyn segel - ombe bede willen beyder partien voirscreuen - an dessen breiff gehangen. Gegheuen jn den yaer onses heren düsent vierhondert negen ende twintich, des mandages na den hilgen Palmedaghe.

8 februari 1470

[Rotger van Besten en Johan Gerdessoen, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Gertrued ten Greuinghaue de jaarrente van een mud rogge, gaande uit het huis aan de Dornyngerstrate, heeft verkocht aan het OLV-gilde]

Transfix

Wij, Rotger van Besten ende Johan Gerdessoen, yn der tijt borgermeistere yn Oldenzael, ende wij ghemeeynen schepenen ende rait der stad van Oldenzael, doen kond ende kentlick, auermyds dessen apenen transfixsbreue, dat vor ons yn schependoem seluen gecomen is, Gertrued ten Greuyngauwe myt Henrico Hensonis, oren gekoren monber, de oer vor ons wart gegeuen als recht was. Ende enkande vor ons vor or ende vor oer erffgenamen, dat se puerliken v^mme Goids willen ende v^mme salicheit orer zelen hadde ghegheuen ende gaff vor ons - myt handen, myt monden, als recht was tot eynen ewigen testamente tot ewigen dagen: dessen tegenwoirdighen breiff, daer dit transfixs beneden doirsteken ende angehangen is Onsser Lieuen Vrouwen-gilde tot Oldenzael to behoeff der armen, so dat de raetlude desser voirscreuen gilde, so de nü syn ende ore nakomenen, nü vortan tot ewigen daghen moghen opboeren, jairlixs vthmanen ende ynwynnen, myt den rechte oft em des to doene weer, sodane renthe als daer desse principalsbreif van spreckt, vp Ffennen, Gertruden moder, sonder enigerhande wedderseggen ende sonder al argelist. Jn oirkunde der waerheit aller puncten ende articule voirscreuen, so hebn wij, borgermeistere, scepene ende raid vorscreuen - vmb bede willen van beiden tzijden voirscreuen - onsser stat secreetsegel witliken beneden an dessen transfixsbreiff ghehangen. Gegheuen jn den jair onsses Heren dusent veir hondert tzeuentich, vp den nasten donredach na Onser Lieuen Vrouwendach Prurificacionis.¹⁵³

6 juni 1453

---

¹⁵³ Verschrijving voor *Purificacionis*.

[Johan Snoije, richter in Oldenzael, oorkondt dat Gese, weduwe van Herman van Heyden, ter verbetering van het testament van haar overleden ouders, aan het OLV-gilde het goed Deterynck in de buurschap Lemeslo in kerspel en gericht Oldenzael geschonken heeft. Keurnoten waren Johan Schaep (medeschepen) en Pelegrim ten Toerne (medeschepen)]

Gese van Heyden van dat erue Deterynck tlemslo¹⁵⁴

Jc, Johan Snoye - in der tyt eyn geswaeren rychter tot Oldenzael, doe kondt ende kentlick allen lueden ende betughe mit dessen apenen bezegelden breüe,

[p. 50]

dat vor my jn gerichte mit ordel ende rechte geheget seluen gecomen is, Gese, weduwe zeligen Hermans van Heyden zeliger gedachten, myt Johan Swaneken - geheiten Wonder, oren rechten gekoren monber, die oer vor mij in desser zacken waert gegheuen als ordel ende recht wijsede. Ende enkande vor my, woe dat oer zeliche vader ende moder, den Got genade, ertijdes voer oer ende oer olderen zelen erffliken hadden gemacket in die eer Godes tot eynen rechten ewighen testamente: alle jaer dree mudde wynterroggen ende dree virdel boteren wt den Rosengarden jn Onser Lieuen Vrouwen gilde tot Oldenzal, - des eyn apen bezegelt breiff was - wellick testament ende breiff voirscreuen nv vortan doet ende machteloes sal wesen ende van genen werden.¹⁵⁵ Vmme dijt testament to verbetteren voer oer ziele, vor seligen Hermans oers huesheren zele vorscreuen - den got genade - ende voir oer twijer older sielen, soe heft Gese vorscreuen myt Johanne oren monber voirscreuen daer voer my jn den seluen gerichte gegeuen ende gaeff - vormits dessen breue erfflickie ewelicke ende ommermer - mit hande ende mit monde mit allen vertichnissen ende vplatinghe als recht was tot eynen rechten ewighen testamente jn Onser Lieuen Vrouwen-gijlde tot Oldenzael tot behoef der armen: dat alinge erue ende guet to Deterynck; mit water, myt weyde, mit torue, mit twighe, mit aller slachter not, mitten lueden ende sinen alingen ende nyen tobehoerne, so dat belegen is in der buerschap to Lemeslo, jn den kerspel ende gerichte van Oldenzael, so oer olderen oer dat geerft hebben. Mit sodaenen voerwerden, dat die raetluede Onser Lieuen Vrouwe gijlde voirscreuen, we die jn der tijt sijnt, tot ewighen daghen jarlix dree reisen sollen delen ende armen lueden geuen:

¹⁵⁴ Met andere inkt later toegevoegd *van dat erue Deterynck tLemslo*. Daarnaast, maar nu in de marge, is - met weer andere inkt - toegevoegd *nō dat erue Deterynck tLemslo*. Steeds is dezelfde schrijvershand te herkennen.

¹⁵⁵ In Rijssen kwam in vroeger tijd ook een Rosengaerde voor. Hoefer (*VMORG* 1923, p. 56) legt een verband met de Joodse begraafplaats in Wierden. In het *Calendarium St Plechelmi* (p. 120 bij XXVIII december) staat: "Obiit Talle Pothoves, quae contulit unum modium siliginis ex domo Gertrudis de Heyden et ejus orto dictus Rozengarde". De tekst dateert waarschijnlijk van vóór 1416. Op p. 88 van het *Cartularium* wordt dezelfde Rosengarde nog eens vermeld bij een schenking van Lubbertus voer den Woelde.

allent, dat sie jarlix van dessen voirscreuen erue ontfanghen ende vpboeren; item vp alle Onser Lieuen Vrouwen auend Assumpcionis den eynen deirdendeil; den anderen derdendeil vp alle sancte Peters auent ad Vincula ende den lesten derdendeil vp alle sancte Katherinen auent. Ende vp enen ytliken termyn voirscreuen, soe solen die raetlude vorscreuen eyne keirse doen maken van eynen punt wasses. Ende sollen die bernende setten vp Onser Lieuen Vrouwen auent vorscreuen vor Onser Lieuen Vroüwen-belde, dat to desser voirscreuen gjilden hoert. Item vp sancte Peters auent vorscreuen die ander kerse voir suncte Peters belden ende vp sante Katherinen auent die derde kerse vor sancte Katherinen-belde. Ende desse dre kersen voirscreuen solen alijng verbernen so langhe also die waeren. Ende die raetluede vorscreuen en solen dijt vorscreuen erue ende guet niet vercopen, versetten noch verandersaeten nijerleyewijs. Ende wert zaecke dat sie in enighen puncten voirscreuen vellich ofte versümich werden dat kentlick weer, soe sal desse gijftinge ende dit testament aling doet wesen ende machteloes ende desse breiff van genre wearden. Ende dan mogen Gesen erfgenamen vorscreuen dit voirscreuen erue ende guet van stunden an anwierdighen ende oer beste daer ~~deen~~ dan mede doen. Ende vp desse voirscreuen vorwerde heft Gese voirscreuen mit Johanne oren monber vorscreuen gelauet den raetlueden Onser Lieuen Vrouwen-gijde voirscreuen desses voirscreuen erues ende guedes mit sijnen alinghen olden ende nyen tobehoerne to staene ende to waerne ende rechte van waerscop tdoende tot ewighen daghen voir

[p. 51]

vor¹⁵⁶ oer ende oer erfgenamen voirscreuen. Ende vort vor alle diegene, die des to rechte willen comen, jn allen manieren als men eyn vrij edeleygen guet mit rechte waeren sal - beholtlic den decken ende capittel van Oldenzael oers tenden van dessen voirscreuen erue - sonder enigerhande hulperede ende sonder al argelijst. Doe dijt geschien was, doe beden die vorscreuen raetlude Gesen van Heijden vorscreuen, dat sie omb liefte ende truwe willen ore zelen ende oers zeligen huisheren zeile vorscreuen ende vort orre olderen zelen voirscreuen dit testament ende delinge voirscreuen seluen verwaeren wolde, die wijle sie leuede of tot oren wederzegen, dat sie vor mij in den gerichte annam ende lauede to doene sonder argelist. Hijr weren mede an ende auer als cornoten des gerichtes Johan Schaep, Pelegrim ten Toerne - jn der tijt medescepene in Oldenzael ende meer güder luede genoch - die dat mede segen ende hoerden. Jn orkunde der waerheit aller puncten vorscreuen, soe heb ick, Johan Snoije vorscreuen, myn segel als eyn richter - omb bede willen van beyden tzijden - witlicken beneden an dessen breiff gehangen. Ende omb der mere konde ende vestnisse willen aller puncten voirscreuen, soe hebbe ick, Gese, vor my ende myne erfgenamen vorscreuen, myn segel witlicken mede an dessen breif gehangen. Gegeuen jn den jaer

---

¹⁵⁶ Op nieuwe bladzijde (p. 51); dubbel geschreven met verschillende spelling!

onss Heren dusent virhondert dree ende vyftich, des nasten wonsdages na Bonifacij episcopi.

18 februari 1478

[Hermen van Erde en Roleff van Auerhagen, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Lubbert Adelingk en zijn vrouw Hermen aan het OLV-gilde een jaarrente van een halve mud rogge verschuldigd zijn, gaande uit hun huis in de stad]

Lubbert Adelynges hues. Nv Lambert Nijehus; vnde gjift nv voer dat halue mudde roggen eynen ort van eynen golden Rinsche guldenen, to betalene vp Martinj.¹⁵⁷

Wij, Hermen van Erde ende Roleff van Auerhagen, yn der tijt borgermeistere¹⁵⁸ yn Oldenzael, ende wij, gemenen scepenen ende rait der stat van Oldenzael, doen kond ende kentlick allen lueden ende betugen auermids desen apenen bezegelden breue, dat vor ons yn scependoem als vor scepenen seluen gecomen sijn Lubbert Adelingk ende Hermen, sijn echte wijf, mit Lubberte voirscreuen - oren echten manne als myt oren rechten monber, ende enkanden voir ons, vor em ende voir oer erfgenamen, dat see erflike, ewelike ende ommermer schuldigh weren vnde sijn den prouisoren ende raetlueden der giltscop Onser Lieuen Vrouwen bijnnen Oldenzael toe behoeff der armen alle jaer vnuerjairt: eyn halff mudde gudes, droghen, schonen, claren winterroggen bij Deuenter marctmathen vth oren huese, haue ende alinger weer - ghelegen bynnen Oldenzael tusschen huesen Bertolt des Weuers ende Berndes ter Maet - welk voirscreuen hallef mudde jairlicher renthe Lambert Nyehues saliger gedachte ende Alijt sijn echte wijff, Hermens voirscreuen vader ende moder jn de giltscop Onser Lieuer Vrouwen vorscreuen to behoeff der armen voir oir zielen to rechten testamente vth desen voirscreuen huese ende haüe gegeuen ende gemacket hadden. Ende see laueden hijrvmme voir ons, voir hem vnde voir oer erfgenamen desen prouisoren ende oren nakomenen, we die sijn yn der tijt, deses voirscreuen haluen mudde roggen jairlicher renthe to staene, to waerne ende hem der rechte waerscop to done voir alle

[p. 52]

deghenne, de des to rechte komen willen. Ende gude rede betalinge nv vortan alle jair kummerloes to leueren bynnen Oldenzael tusschen alle sancte Martijne yn den winter ende der hoechtijt to midwinter yn eyn hües, daer hem des best genoget. Weert oeck zake dat des nijt en gheschiede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerscap oft van betalinge deser voirscreuen renthe, dat queme to woe dat to queme -

¹⁵⁷ De tekst *to betalene vp Martinj* werd met kleinere letters - later - toegevoegd.

¹⁵⁸ In de rechter marge staat *nv R[ee]t Werner*".

dat moghen dese voirscreuen prouisores ende raetluede ende oer nakomene, we de dan sijn yn der tijt, to behoeff der armen to allen tijden vthmanen ende ynwynnen van Lubberte ende Hermen vorscreuen ende van oren erfgenamen ende voirt van allen denghenen, de hem deses voirscreuen hueses, haues ende alinger weer eyns deels oft al onderwynnen, mit allen gherichten geistelick vnde wertlick, dat eyne recht den anderen nicht to hinderen, onuervolget ende onuerclaget voir yemande, gelike rechte verschennen ende onuerjairde heren pacht, sonder ienigerhande hulpereede, sonder ienich wedderseggen ende sonder al argelist. In orkunde der waerheyt aller puncte ende articule samptlick vnde eyn itlick puncte ende articule voirscreuen bysunder, so hebn wij, borgermeistere, scepenen ende rait voirscreuen - vmme bede willen van beiden tzijden voirscreuen - vnses stades secretsegel witlike beneden an desen breiff gehangen. Gegheuen jn den jair ons Heren dusent veirhondert achte vnde tzeuentich, op den naesten wondesdach na Valentijn *martiris*.

24 september 1470

[Gerd Brungher de Olde en Sluter Johan, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Gerd Trippemaker met zijn echtgenote Hele, evenals Gerd Lansijng met zijn vrouw Alijt, als erfgenamen van Dinckel Johan en Dinkel Geze zaliger, aan het OLV-gilde een jaarrente schuldig zijn van een Arnhemse gulden, gaande uit een huis in de stad]

Nv Jorgen Nyte[r]s.

Wij, Gerd Brungher de Olde ende Sluter Johan, yn der tijt borgermeistere yn Oldenzael, ende wij, ghemeeynen scepenen ende raid der stad van Oldenzael, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betughen auermits dessen apenen bezegelden breue, dat vor ons yn scependom als vor scepenen seluen ghecomen sijn Gerd Trippemaker vnde Hele sijn echte wijff, Gerd Lansijngk ende Alijt sijn echte wijff, Hele myt Gerde vnde Alijt myt Gerde ¹⁵⁹ oren manne als myt oren monbers. Ende enkanden samptlick ende eyndrechtelicken vor ons, vor hem ende oer erffgenamen, dat see als erffgenamen saligen Dinckel Johans ende Dinkel Gezen sijns echten wijües, alle jair onuerjaert als recht erfpacht schuldich weren vnde noch sijn, den raetluden ende prouisoren der giltscop Onsser Lieuen Vrouwen to Oldenzael to behoeff der armen ende oren nakomenen: eynen armschen guldenen; den voirscreuen guldenen jairlixs tusschen sancte Martijn yn den wijnter ende der hoechtijt to mydwijnter bynnen Oldenzael yn hant der voirscreuen prouisoren myt vijfteijn olde bütkens eder myt vijfteijn Deuenter

krumsterte to betalene vth oren hūes, garden ende alinger weer belegen bynnen Oldenzael tusschen huesen Dinkel Arndes an der eynre zijt vnde Johans gaerden ten Torne an der ander zyden, omme eyne summa van gelde, so de Dinkel Johan vnde Gese,

[p. 53]

sijn echte wif saliger ghedachten, voir orre twijer zelen to rechten testamente yn desse voirscreuen giltskop to behoeff der armen ghegeuen ende gemaket hebn. Ende see laueden hijromme voir hem ende ore erfgenamen voirscreuen, den voirscreuen prouisoren ende raetluden ende oren nakomenen, desser voirscreuen geltpensie ende gulde to stane ende to warne ende rechte gude warscop to doene tot ewigen daghen voir al deghene, de des to rechte komen willen. Ende gude rede betalinghe nv vortan alle jaer op alle termijnen so voirscreuen staet. Weert oeck zake, dat des nijt en geschiede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerscop of van betalinghe oft wo dat to queme - dat moghen de voirscreuen raetlude ende ore nakomene tot allen tijden vthmanen ende ynwynnen van Gerde vnde Helen, Gerde ende Alijde ende oren erffgenamen ende van allen denghenen, de hem desses voirscreuen husens gardens ende alinger weer ende vort ores alinghen gudes eyns deels oft al onderwynden, mit allen gerichten, geestlick vnde waertlick, dat eyne recht den anderen nicht to hynderen onuervolget ende onuerclaget vor yemande, gelike onuerjairde heren pacht. Vort so laueden Gerd vnde Hele, Gerde vnde Alijt voirscreuen voir ons yn den seluen scependoem, dat dit voirscreuen hues, gaerden ende alinge weer vrij weer van yeniger jairlixs gulde, vthgespraken eyn mudde roggenrente, dat Slüter Johanne vth Gerd Palten huese ende vth dessen geuestet is, welker Gerd Palte vorscreuen vth dessen huese vrijen sal, als see voir ons enkanden.¹⁶⁰ Alle desse voirscreuen sollen wezen, sonder enich wederzeggen, sonder behelpinge yeniges rechtes ende sonder al argelist. Jn oirkunde der waerheit alle¹⁶¹ desser voirscreuen puncte ende eyn itlick puncte ende articule bijsunderen, so hebn wij, borgermeistere, scepenen ende raid voirscreuen, onsser stad yngesegel witlike beneden an dessen breeff gehangen, jn den jaer onsses Heren dusent veerhondert vnde tzeuentich, op den naesten maendach na Lamberti episcopi.

21 februari 1472¹⁶²

[Johannes Boese, priester en vicarius in Schuttorp, oorkondt dat hij - als executeur-testamentair van Nese des Boezen – haar schenking van een jaarrente van een mud

¹⁵⁹ In de linker marge staat *nv Jorgen Nyters*.

¹⁶⁰ In Schuttorf komt de familie Palte in de vijftiende eeuw herhaaldelijk voor (Specht, H., *Quellen*, 44, 45 en 84).

¹⁶¹ Geen *aller*, zoals men zou verwachten.

¹⁶² Het charter van deze oorkonde is bewaard gebleven (Oud-Archief Oldenzaal, inv. nr 320).

rogge aan het OLV-gilde, gaande uit haar erve De Slynge in de buurschap Bonynghen en in het kerspel Degheninghem, erkent. Voorgenoomde schenking was bezegeld door Arnd de Yeger, richter in Oldenzael en door Egbert van Heijden]

Eyn mudde vth der Slynghen to Bonynghe.

Jc, Johannes Boese - preister ende vicarius der kercken to Schuttorp, kenne auermyts dessen apenen bezegelden breue vor my vnde myn erfgenamen eder hantgetrouwien, so Nese des Boezen erliken omme salicheijt willen orre zielen yn de gyltscop Onsser Lieuer Vrouwen tot behoeff der armen een mudde roggen jarliker renthe vth den erue ende gude geheten de Slynghe, gelegen yn der burscop to Bonynghen yn den kerspel to Degheninghem ende yn den gerichte van Oldenzael mit den rechten erfcomesbreue bezegelt onder zegele Arnd des Yegers, do yn der tijt richter to Oldenzael, ende Egberts van Heijden onwederoepliken ghegheuen hefft, kenne ick, Johannes, preister voirscreuen als eyn recht hantgetrouwien Nesen voirscreuen, dat ick de prouisoren ende raetliueden deser voirscreuen gyltscop hebbe gemacket ende make yn machte deses breues rechte holders des principalen coepbreues myt mynen willen ende rechte volgers, opborres, vthmanres ende ynwynres desses voirscreuen mudde roggen jarliker gulde vnde renthe jn alle maniren als dat de rechte

[p. 54]

principaelsbreiff vthwijset ende ynbegrepen heuet op Nezen vorscreuen, saliger gedachten, ende ore erfgenamen voirscreuen, sonder enigerhande wedderzeggen ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheyt aller puncten vnde eyn itlich puncte bysunderen, soe heb ick, Johannes Boeze - preister voirscreuen, mijn segel als eyn recht hantgetrouwie Nezen den Boezen - omme orre beden vnde begerte willen - witlike beneden an desen breif gehangen. Gegeuen yn den jair onsses Heren dusent veirhondert twe vnde tzeuentich, op sancte Peters auend ad Cathedram.

9 februari 1403

[De gemene schepenen van Aldensale oorkonden dat zij een maagscheiding tussen enerzijds Ecbert die Mesmaker met zijn echtgenote Zwenne en hun beider kinderen en anderzijds Gese - de vroegere weduwe van Engelbert ten Woltkatte (een oom van Zwenne) - tot stand gebracht hebben. De schenkingen d.d. 5 januari 1403, waarin aan de St Plechelmuskerk twee stukken bouwland op de Weijtecamp achter de Greijnchof en daarenboven aan het OLV-gilde de jaarrente van twee mud rogge uit het goed Ter Schuren in Arnd, in de buurschap Lemeslo, overgedragen werden, evenals de twee mud rogge jaarlijks ten gunste van deken en kapittel, blijven van kracht]

Wth der Schuren to Lemslo: ij mudde.

Wij, ghemeynen schepene van Aldensale, maken kundt allen lueden met dessen breue, dat wij liefflickie vnde vrentliche bij rade erre beyder vrende gescheden hebben, Ecbert den Mesmaker, Zwennen zijn echte wijff, Johanne, Egberte ende Aiken, oer kynder an der eyner zijt - vnde Gesen de wandaghes plach to wesen echte wijff zelighen Engelberte ten Woltkatte, de Zwennen moderbroder was an de ande¹⁶³ zijde - van allen gueden ende erfnissen, dat weer an ligghenen erue ofte an reden guede, zo wart geleghen is ende wart de namen eghet dat Swennen voirscreuen van Engelberte oren oem voirscreuen anverstoruen ende angeerff is; jn manieren als hijr na bescreuen is. Jnt eirste dat al testament ende giftijnghe, de Engelbert ende Gesen voirscreuen by oren leuendigen liue gegeuen hefft off dat Gese na Engelbertes doede gegheuen hefft, also: twe stucke boulandes vp den Weytencampe den guden sunte Plechelmüs to sijner tymmeringhe: twe mudde roggen iarlix vth den gude ter Slynghen¹⁶⁴ Schueren in Vnser Vrouwen-gilde ter menen armissen den armen - wan men onser gilde zittet - to geuen ende: twe mudde rocghen iarlix den decken ende capittel van Aldenzaele vth den seluen guede Ter Scuren tot Arnd - ghelegen in den kerspele van Aldenzaele in der buerscap to Lemslo oer memorie darvor to doene - sal altoes stede ende vast blyuen ende vnuerbrocken. Ende desse veir mudde roggen solen vnser raetlude ende deken ende capittel vorscreuen vth den gude ter Schueren vorscreuen alle yaer borene - elick twe mudde roggen van den veer molt roggen, de Enghelbert ende Gese voirscreuen vth den gude ter Schuren pleghen to hebben - na holtenisse des breues, den sie daervp hebbet van den veer molt roggen voirscreuen. Ende wes van den weer molt roggen bouen die veer mudde auer lopt dat is to verstaene - wees de wer molt rogghen beter zijnt dan weer mudde roggen, dat solen Egbert, Swenne, Johan ende Aleke ende Egbert vorscreuen ende oir eruende vth den gude ter Schuren vorscreuen iarlix hebben ende vpboren erflickie ende ommermer ende den breff van den veer molt roggen sal men leggen yn eyne waernehant, daers Vnser Lieuen Vrouwen-raetlüden, dekene ende capittele, Egberte ende Zwennen ende oren kynderen, genoget; offt wens genoget die mach

[p. 55]

eyn transsumpt vth den breue nemen. Oeck synt vorwerde – weert, dat die veer molt roggen al offt eyn deil nicht jarlix vth den gude ter Schuren nich betalt en woerden, des sal elick de dar wat an heuet entberen ende vntgelden na sijnen andele, dat he daer an heuet, zunder argelist. To tughe der waerheit, wantte wij onsen orkund hijr vp ontfanghen dar alle desse dijnghe vor ons gescheen zynt, daer wije zeten in schependoem, soe hebbe wij onses stades cleyne zegel an dessen breiff gehangen.

¹⁶³ Geen *r* in de auslaut.

¹⁶⁴ Hier is een naam, die niet leesbaar meer is, doorgestreept.

Gegheuen int yaer onsses Heren dusent veerhundert ende dree, des vrygdaghes na suncte Aghaten daghe.

26 juni 1480

[Goetzen Schaep en Johan Thies, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Berndt Vasterdynck en zijn vrouw Gese aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun huis in de stad]

Vth huese Hermens ter Hoefstede by der müren¹⁶⁵

Wij, Goetzen Schaep ende Johan Thies, jn der tijt borgermeistere yn Oldenzael,¹⁶⁶ ende wij, gemeynen scepenen ende raet der stadt van Oldenzael, doen kond ende kentlick allen lueden ende betughen auermits dessen ~~breue~~ apenen besegelden breue, dat voir ons yn scependoem als voir scepenen seluen gecomen sijnt Berndt Vasterdynck ende Gese, sijn echte wijff, mit Bernde als mit oren rechten monber ende enkanden voir ons, voir hem ende voir oer erfgenamen, dat se redelike ende reckliken hadde vercoft ende vercoften vermids dessen breüe jn eynen rechten, steden, vasten erfcope - erflike, ewelicke ende ommermer, mit handen, mit mondern, mit allen vertichnissen ende oplatingen als recht was - den alingen gemeynen prouisorem¹⁶⁷ ende raetlueden der giltscop Onser Lieuer Vrouwen bynnen Oldenzael ende oren nakomenen to behoeff der armen: een mudde gudes, droghen, schonen, claren wynterrogen jaerlicher gulde bij Deuenter marctmathen vth oren hues ende alinger weer belegen bynnen Oldensael alre naest Gerd Engessinges weer op de eyne vnde Arnd Wissinges hues op de ander zyden; vmbe eyne summa van gelde, de hem deger al vnde wal tot oren willen betalt weer, daer hem vnde oren erfgenamen voirscreuen altoes wal an ghenoghen solde, als se voir ons enkanden. Ende se laueden hijromme voir hem vnde oere erfgenamen desser voirscreuen jaerlix roggenrente to staene, to waerne ende der rechter waerscop to doene tot ewighen daghen voir alle deghene, de des to rechte komen willen ende gude rede betalynghe nv vortan alle jair kummerloes to leueren tusschen alle sancte Merten jn den wynter ende der hoechtijt to midwynter bynnen Oldenzael yn eyn hues, daer des den prouisoren ende raetluden ende oren nakomenen voirscreuen best genoget. Weert oeck zake, dat des nijt en gesceide ende hijr ienich gebreck yn volle - dat weer van waerscap oft van betalynghe deser jaerlix renthe, dat queme to woe dat queme - dat moghen desse voirscreuen prouisores ende raetluede ende oere nakomenen, we de sijn yn der tijt, tot behoeff der armen tot allen tijden tosamenen

¹⁶⁵ De hierna volgende oorkonde werd gecancelleerd.

¹⁶⁶ In de rechter marge staat de door gestreepte tekst ~~...Johan [Sochtun] [Lambert] ter [Math.]~~.

¹⁶⁷ Verschrijving voor prouisoren.

vthmanen ende ynwynnen van Bernde ende Gesen voirscreuen ende van oren erfgenamen ende vort vth dessen voirscreuen hüese ende alinger weer ende mede van allen denghenen, de hem der eyn deyls

[p. 56]

ofte al onderwynnen, mit allen gerichten, geestelick ende waertlick, dat eyne recht den anderen nijt to hijnderen, onuervolget ende onuerclaget voir iemande, gelike rechte verschenenen ende onuerjairde heren pacht, sonder ienigerhande hulperede, sonder ienich wederseggen ende sonder al argelist. Vort so kanden voir ons Bernd ende Gese voirscreuen, dat dit voirscreuen hues ende alinge weer vry weren ende ombekummert van ieniger jairlix renthen. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articulen voirscreuen samptlick vnde eyn itlick puncte ende articule voirscreuen bijsunder, so hebben wy, borgermeistere, scepenen ende raid voirscreuen, onser stat secretsegel - vmme bede wyllen van beiden tzijden voirscreuen - witlich beneden an dessen breiff gehanghen. Gegeuen yn den jair onses Heren dusent veir hundert ende tachtentich, op den naesten mandach na Nativitatis sancti Johannis Baptiste.

17 maart 1479

[Derick van Thije en Johan Schulte, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Cort Schomaker de Junge met zijn echtgenote Mette een jaarrente van een Overlandse gouden Rijnse gulden, gaande uit een stuk bouwland op de Lutke Stat-Essch, Gotenstuck genaamd, en uit hun gaarden buiten de Stenporte, aan het OLV-gilde geschonken hebben]

Eynen guldenen Rynschen guldenen vth Cort Schomakers lande. Nv Gert Lukens. To betalene vp Martinij. Nv meister Reyner.

Wij, Derick van Thije ende Johan Schulte, yn der tijt borgermeistere yn Oldensael, ende wij, gemeynen scepenen ende rait der stat van Oldenzael, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betugen auermyds desen apenen bezegelden breüe, dat voir ons yn scependoem als voir scepenen seluen gecomen sijn Cort Schomaker de Junge ende Mette, sijn echte wijf, mit Corde voirscreuen oren echten manne als mit oren monber. Ende enkanden voir ons, vor hem vnde voir oer erfgenamen, dat se redeliche ende reckelicke vercoft haddende ende vercoften voir ons vermids desen breue jn eynen rechten, steden, vasten erfcope - erflike, ewelike ende ommermer, mit handen, mit monden, mit allen vertichnissen ende oplatingen als recht was - dem¹⁶⁸ prouisoren ende raetlueden der giltscop Onser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzael to behoeff der armen: eynen guden goldenen Auerlentschen Rynschen guldenen jairlicher renthe, guet van

golde ende zwaer genoch van gewechten, genge ende gheue voir data deses breues oft ander guet payment daervoir, dat yn tijt der jaerlix betalinghe daer guet vor sij, vth oren stucke boulandes gelegen voor Oldenzael op den Lutken Stat-Essche, geheiten dat Gotenstucke, alre naest Bernd Wijnekens lande, ende vth oren stucke gardens, belegen buten der Stenporten tusschen garden Peters ten Torne ende Gerd Loueldinx, vmme eyne summa van gelde, de hem deger al vnde wal to willen betalt wer, daer hem ~~daer~~
~~hem~~ vnde oren erffgenamen altoes wal an genogen solde, als sie voir ons enkanden. Ende se laueden hijrvmme vor hem vnde voir oer erfgenamen, desen voirscreuenen prouisoren ende oren nakomenen, we de dan sijn yn der tijt, tot behoef der armen deser jaerlixs geltrente to staene, to waerne ende der rechte warscop to doene to ewigen daghen voir alle deghene, de des to rechte komen willen. Ende gude rede betalinghe nv vortan alle jair kummerloes to leueren alle sancte Martijne yn

[p. 57]

den wynter ende der hochtijt to mydwynter bynnen Oldenzael yn ende an handen, daer des dese voirscreuen prouisoren ende raetluede samptlick tho vrede sijn. Wert saecke, dat des nyt en gescheide ende hijr enich gebreck yn wolle - dat weer van waerscap oft van betalyngे deser voirscreuen renthe, dat queme to woe dat to qweme - dat moghen dese prouisoren ende raetluede voirscreuen, we de dan sijn jn der tijt, ende ore nakomende to behoeff deser armen tot allen tijden vthmanen ende ynwynnen van Corde ende Metten voirscreuen ende van oren erfgenamen ende vort van allen denghenen, de hem deses vorscreuen landes ende gardens ende vort ores alingen anderen guedes eyns deels oft al onderwynden, mit allen gerichten, geistlick vnde waertlick, dat eyne recht den anderen nijt to hijnderen onuervolget ende onuerclaget voor iemande, gelike rechte verscheneⁿ ende onuerjairde heren pacht, sonder jenigerhande hulperede, sonder ienich wedderzeggen ende sonder al argelist. Vort so kanden Cort ende Mette voirscreuen voor ons, dat dit voirscreuen boulant ende garden vorscreuen vrij weren ende onbezwaert van ieniger jairlix renthen. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen voirscreuen zamptlick vnde eyn itlick puncte vnde articule voirscreuen bijsunder, soe hebben wij, borgermeistere, scepenen ende rait voirscreuen - vmme bede willen van bijden tzijden voirscreuen - vnser stat secreetsegel witlick beneden an desen breiff gehangen. Gegeuen jn den jair onses Heren dusent veirhondert negen vnde tzeuentich, op dem¹⁶⁹ naesten wonderdach na Gregorij.

16 januari 1417

---

¹⁶⁸ Boven de ongebruikelijke vorm *dem* werd weer een soort afkortingsteken gebruikt.

¹⁶⁹ Opnieuw een soort afkortingsteken boven de vorm *dem*.

[Gemene schepenen en raad van Oldenzaele oorkonden dat Trüde Ductes, borgerssche, aan zowel de St Plechelmuskerk als aan het OLV-gilde een jaarrente van elk een half mud rogge geschenken heeft, gaande uit haar huis voor de Dornijngerporte]

Wth Bagemakershüs: eyn mudde roggen. Nü Bernt Storck; vnde gijfft ~~vor dat~~
~~mudde eijnen~~ nv eijnen goldenen guldenen.

Wy, ~~gem~~ gemeynen schepene ende raid der stad van Oldenzaele, maken kundt ende kentlick allen lueden myt dessen apenen besegelden breue, dat vor ons, daer wij satenjn scependoem, seluen gekamen is Trüde Ductes - onsse borgerssche - mit Lubberte, oren echten manne ende gekoernen monber, ende heuet mit oren gueden vryen willen ende mit volbort ors monbers *vorgenomd* gegeuen ende gewijset gaff ende wijsede aldaer vor - ons vermyts dessen seluen breue - vmbe Gods wylle voer oer ziele erffliker yaerliker gulde alz: eyn halleff mudde guedes wynterroggen in de gjildesscap Onsser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzael to troeste der armen ende: eyn halleff mudde roggen den gueden suncte Plechelmus, den patronen der kercken tot Oldenzaele voirscreue, *n* to behoeff ter tymmerynghe. Ende heuet desse voirscreuen gulde gewyset to boerne den raetlueden van Onser Leuen Vrouwen-gilde voirscreuen ende den raetlueden des gueden suncte Plechelmus ock voirscreuen ende de kummerloes wal toe betalene van data desses breües vortmer an alle yaer tusschen suncte¹⁷⁰ Mertijn in den wynter ende der hijlgen hoechtyt to mydwynster vthe oren hues ende alingen erue gelegen bynnen Oldenzael vor der Dornijngerporten benefen Euerdes hues des Roeden. Voert heuet se verwilkoert vor ons - wert zaecke dat desse *vorgenomde* roggengulde yarlix nicht betalt en woerden ofte gescheide bynnen den termynen als voirscreuen steet - soe moeghen die

[p. 58]

raetluede, wij die dan sint in der tijt, desse voirscreuen roggengulde yarlix vpmanen ende vtpanden van dessen voirscreuen huse ende erue ende vort van al denghennen, de sich dusses hueses ende erues vnderwynden eyns deils of al yenigerleywys mit onser stad gesworen baeden den wy dar to doen sollen, wan men den van ons begert. Vort so heuet Trude *vorgenomd* mit oren monber *vorgenomd* gelauet desse giftinge to holdene to ewigen daghen to vnuerbroken ende nicht weder to ropen off anders to versaten jenigerleye wijs ende sunder argelist. Jn orkunde ende to tughe der waerheyt desser voirscreuen puncten, so hebbe wy onsser stad cleyne segel an dessen breiff gehangen. Gegheuen jnt yaer onss Heren dusent veerhundert ende souenteyne, op suncte Anthonius auent, des hilligen marschallix.

10 oktober 1419

[Gerddunck Gerdunckes, kanunnik te Oldenzaele, evenals Mense ten Torne en Gerd Dalkatte als raadslieden van de St Plechelmuskerk, oorkonden dat ze de jaarrente van een half mud rogge d.d. 16 januari 1417, gaande uit het huis van Trude Duchtes zaliger, aan het OLV-gilde geschenken hebben]

Transfix

Wij, Gerddunck Gerdunckes, canonijck tot Oldenzaele, Mense ten Torne ende Gerd Dalkatte, raetluede in der tijd suncte Plechelmus des patronen der kercke tod Aldenzaele voirscreuen, enkennen ende betughen in dessen apenen breue vor ons ende onse nakomenen, dat wij hebben opgedragen ende ouergegeuen vermits dessen breue den raetlueden va¹⁷¹ van Onser Lieuen Vrouwen-gilde bynnen Aldenzael voirscreuen: eyn halleff mudde rogghen iaerliker gulde to troste der armen,.welich Trude Duchtes - de got genade - gegeuen ende gewijset hadde suncte Plechelmus - den patronen der kercken voirscreuen - to behoeff der tymmerynghe, voer oer ziele; so dat wij off onse nakomenen dar nyrhande recht mer an en hebbet in negeenrewijs. Sunder argelist ende des to tughe, so hebbe wij dessen breiff mit ener presselen getogen ende besegeldt vor den principalsbreiff mit suncte Plechelmus segel, dar dit halue mudde voirscreuen irsten jnne gegeuen ende jnne gewijst is. Gegeuen jnt yaer onss Heren dusent veerhundert ende negenteyne, op suncte Victors dach.

24 maart 1519

[Johannes van Vtrecht, prior, en het gemene convent van St Anthonijs in Alberghe oorkonden dat zij aan Johan van Thije met zijn echtgenote Loeff honderd en veertig gouden Rijnse guldens schuldig zijn vanwege twee tienden over de erven Woerliker en Coeldeoort, gelegen in het kerspel Borne bij de Broek]

Desse twe nabescreuene breue¹⁷² is die gijfste des ta testamente vnde vnde vterste wylle Johans van Tye vnde Loeff, sijner huesfrouwen; vnde begert dat also van nser Lieuen Vrouwen-raetluede ende gjildemeisters to holdene.

[p. 59]

---

¹⁷⁰ Het woord *suncte* is door dezelfde schrijver later links in de marge toegevoegd als: # *suncte*.

¹⁷¹ Het woord *va* had uiteraard *van* moeten luiden. De schrijver schrijft het woord *van* daarna nog eens.

¹⁷² Is later boven de regel toegevoegd.

Wy, Johannes van Vtrecht – prior, ende ghemenen conuent van suncte Anthonijs to Alberghe ordinis canonicorum regularum, doen kundt ende bekennen auermyds dessen apenen bezegelden breue voer vns ende vnse nakomelyngh, dat wy den erberen vrommen Johan van Thije ende Loeff, syner echten¹⁷³ huesfrouwen, schuldich syn hundert ende viertich goldenen Rynsche guldenen van gewichte, offte die werde daervoer an golde, herkommenen van twen teenden groeff ende smael ouer die erue ende guden geheten Woerliker ende Coeldeoort, beyde gelegen in den kerspele van Borne by den Broek,, de se vns daer voer vercofft hebn, nae inholt des coepbreues vns daer van gegeuen. Ende dat wij em alle jaer, soe lange sie beyde off eer eyn lyuet ende leuet, daer van to rechter renthe sollen ende willen kommerloes betalen vth vnsen eruen ende guderen: tyen mudde gudes, drogen, schonen, claren wynterroggen Oldensaler marcketmaten ende em den leueren tusschen alle suncte Merten ende der hoechtyt mydwynter bynnen Oldensall in eyn hues,¹⁷⁴ se vns benomenen werden ende daer em dat best beleuet. Ende achte quarte roeff olys ende eyn veth vercken als daer akeren is - anders sollen daervoer mogen geuen eyn guet magher wercken. Ende wanneer des lesten sterffdach komet - den Godt almechtich moet saligen - als dan sall de voirscreuen renthe van roggen olij ende wercken doet sijn ende dan sollen ende willen wy van stunt - sunder alle ~~verteech~~ vertrecken ende indracht - de voirscreuen principael houetsumme, naemtlick hundert ende veirtich goldenen guldenen vorscreuen, hantreken, leueren ende betalen an handen des gildemesters ende oeldermans, we de dan synt in der tyt¹⁷⁵ van Vnser Leuen Vrouwen-gylde bynnen Oldensall buten eren hynder ende schaden se die dan voertan to bestellenen als Johan van Thije ende Loeff vorscreuen en dat beueldenen werden als guede mans van eren nae erer conscrenaen¹⁷⁶ schuldich sijn toe doene ende dijt allent sunder alle argelijst. Oerkunde der waerheit dusses vorscreuen, soe hebn wy, Johannes prior ende conuent voirscreuen, vnses conuentssegell beneden an dessen breiff gehangen. Gegheuen jnt jaer vnses Heren dusent vyfhundert ende negentene, vp auent Vnser Leuen Vrouwen Annunciacio.¹⁷⁷

[p. 60]

15 april 1519

[De officiaal van de proost van de St Plechelmuskerk oorkondt dat Johan van Thije en zijn vrouw Loeff de jaarrente, genoemd in de oorkonde hierboven (d.d. 24 maart 1519),

¹⁷³ Het woord *echten* is later boven de regel toegevoegd.

¹⁷⁴ Hier is het woord *dat* waarschijnlijk vergeten.

¹⁷⁵ Y met twee puntjes erop.

¹⁷⁶ Men kan ook *constrenaen* lezen.

¹⁷⁷ Er is onder aan bladzijde 59 onbeschreven ruimte (ca acht regels) over gebleven.

aan het OLV-gilde geschenken hebben. Getuigen zijn Coert Reyger, olderman en gildemeester, voorts Lambert Lusinck, Frederch van Delden en meester Johan Medicüs, raadslieden van het OLV-gilde]

Wy, officiael des prouestes Den der kercken sunte Plechelmi to Oldenzael, doen kundt ende tughen auermyds dessen apenen besegelden breue, dat voer vns gekomen synt de erber vrome Johan van Thije ende Loeff, sijn echte huesfrouwe, myt em als mit eren echten monber ende bekanden myt gueden vryen willen ende wal voerbedachten mode dat se puerlige vmb Gots willen ende voer salicheijt erer zielen voer eyn testament in Vnser Leuer Vrouwen-gilde to Oldenzael to behoeff der armen ende gemener almissen hadden gegeuen ende geuen voer vns - auermyds dessen breue: sodane hundert ende viertich goldenen Rinsche guldenen van gewechte als em¹⁷⁸ de prior ende conuent Sunte Anthonijs ordinis canonicorum regularium to Alberge vp des lesten sterffdage van em beiden schuldich sijn ende dan betalen sollen na ver mogent des breues daer vp gemaket ende vnder eren conuentes segell besegelt, alsoe dat de gildemeisters ende raetluede der voirscreuen gijlde in der tijt dan van stunt an nae erer twyer doet de voirscreuen hundert ende viertich guldenen van den voirscreuen prior ende conuento sollen eysschen ende boeren. Ende offt se der betalyngē to doenē verweygeryngē deden dan en de mit rechte sollen affmanen ende de hebben tot behoeff der armen in maten nabescreuen bij also dat se voer de hundert ende dertich guldenen der voirscreuen summe to ewijgen tyden sollen doen alle jaer twe gemeyne delynge voer de armen - die eyne vp Vnser Leuer Vrouwen auent Presentacionis, de ander vp sijnen sterffdage. Ende solt oock daervoer bestellen to ewigen tyden vp alle Vnser Leuer Vrouwen auent to vierhochtijden eyne kerse van vyer punt wasses ende setten de vp sunte Annen-altaer in de kercke to Oldenzaell, gestichtet van seligen Simon van Thije sijnen oem.¹⁷⁹ Ende bestellen twe sarcksteyne, den eynen vpt graff des lesten van em beiden ende laten daer vp houwen den datum sijner vtrauert ende syne wapenen, den anderen vpt graff her Johan Wenemarynges, vicarij des altaers voirscreuen. Van den anderen tijn guldenen der summe voirscreuen sollen die gildemester ende raetluede voirscreuen beholden vyer guldenen. Daervoer sollen se to ewigen tijden alle jaer geuen den kerckeren to Oldenzaell eyn scepel roggen, dat die to ewighen tijden voer em beiden bidde ouer den predykestoell. Voer de anderen seess guldene sollen die gyldemester ende raetluede voirscreuen doen de begencknisse des lesten van em beiden voert nae sijnen sterffdage alduss: Se solt kopen vor eynen guldenen voirscreuen wass ende laten daeraff maken vyer kersen ende setten die vpt graff als die begencknisse schiet; wat daervan auer blyfft, als de begencknisse gedaen is, sollen se setten vp sunte Annen-altaer voirscreuen. Daer sall dat voert blyuen ende bernen ende

¹⁷⁸ Met een soort afkortingsteken boven de *m*.

¹⁷⁹ Boven de *m* staat een soort afkortingsteken.

de olderman der gylde voirscreuen saell offeren voer die prauenen bouen vpt choer eynen golt guldenen ende beneden vpt kerspell-altaer eynen golt guldenen ende de achte raetluede der gilden voirscreuen sollen offeren ytlick eynen Brabanschen stüuer, den haluen bouen ende den haluen beneden ende betalen den coster syn lueden ende sunte Plechelm voer die groete klocke to ludenen. Wan de begencknisse gedaen is als voirscreuen staet soll de olderman myt den achte raetluede voirscreuen gaen in eyne güde

[p. 61]

erlike herberghe ende verteren daer ytlick eynen Schrickenbergher, wes dar dan auer blijfft, daervan sollen sie dan den armen wythbroet geuen. Voert soe wolden Johan van Thije ende Loeff vorscreuen - wert sake dat de gjildemesters ende raetluede voirscreuen dyt allent woe voirscreuen staet nicht vullentogen ende daerynne to enyger tijt versomich gevonden worden, de delingen nicht deden, de wasskersse ende saercksteijne nicht bestelden ende de tyn guldenen nicht wthrichtende als vorscreuen is - dat dan den hundert ende viertich guldenen vorscreuen solden komen ende wesen: hundert to der tymmerynghe der kercken sunte Plechelmi to Oldensall ende viertich to sunte Annen-vicarie voirscreuen, dat de vicarius God voer erer twyer sielen bidden solde tot ewighen tyden ende daer geuen sie dan die viert[lic] hundert ende viertich guldenen dan to, beholtlick offt die gjildemeisters¹⁸⁰ ende raetluede voirscreuen van den voirscreuen pennynghen to vorenен wes vthgelacht hadden, naemptlick van den tijn guldenen voirscreuen; dat solden se van den pennyngen nemen ende beholden. Daer dijt alsus, woe voirscreuen voer vns officiaell vorscreuen, geschach, daer weren mit vns an ende auer als tughe daerbij geropen ende gebeden: Coert Reyger, in der tijt olderman ende gildemeister, Lambert Lusinck, Frederch van Delden, mester Johan Medicüs, raetluede der gjilden Vnser Leuer Vrouwen voirscreuen, welcker olderman ende raetluede vorscreuen ter seluer tyt kanden ende laueden vor vns gerichtelicken, voer em¹⁸¹ ende eren nakomenen olderman ende raetlueden der gilden vorscreuen, dat se de gjifftie voirscreuen entfenghen ende wolden de hundert ende viertich guldenen vorscreuen manen, boren, daervan doen ende bestellen delingen, waskersen, sarcksteyne, sceppel roddenrenthe, begencknisse ende anders woe vorscreuen steet, als gute lude van eren by der penen vorscreuen. Ende desser breue synt dree als eyns ludenen; eyn by den raetlueden Vnser Lieuer Vrouwen-gijlde voirscreuen by ~~dessen~~ den principaelbreue van dessen hundert ende viertich guldenen vorscreuen; de ander bij sunte Plechelmi raetlueden; die derde by de breue sunte Annen-vicarie voirscreuen. Jn orkunde der waerheit alle desser voirscreuen punte samptlick ende itlick bisunderen, soe hebben wy officiael voirscreuen, vnses officialitezsegell vmb bede willen Johann

¹⁸⁰ Boven de *r* van *gjildemeister* lijkt een afkortingsteken te staan, alsof men na het doorstrepen van de *s* alsnog *gjildemeisteren* wilde schrijven.

¹⁸¹ Met een soort afkortingsteken boven de *m*.

van Thije ende Loeff vorscreuen ende des oldermans ende raetlueden voirscreuen witliken beneden an dessen breiff - myt handen des notarij vnderscreuen - doen hangen. Gegeuen in den jaer vnses Heren dusent vyfhundert ende negenteyne, vp den naesten dage na sunte Tiburcij ende Valeriani daghe.

Johannes Wenemarinck notarius [scripsit] et [signavit].

17 maart 1463

[Lubbert Dalcatte, richter in Oldensael, oorkondt dat de ambtman van Twente, Arnt van Beruorde, en zijn vrouw Gertruet aan Lücke, weduwe van Frederick Mauriciüs, een jaarrente van vier mud rogge verkocht hebben, gaande uit het erve Kauerick in de marke De Lutte en uit een stuk bouwland, geheten de Benters Graven en gelegen op de Essch in Oldenzael. Keurnoten waren Johannes Fobig en Ludiken ten Toerne, burgers van Oldenzael]

Desse nabescreuene breiff is holdene van Arnt van Bervorde van veir mudde roggen vth der Lutken Caüerick: die twe mudde bort Onse Lieue Vrouwe vnde die ander twe boert dat Gasthues na jntholt des transfixsbreües dar doer gestecken.

[p. 62]

Jc, Lubbert Dalcatte - in der tyt eyn geswaeren rychter to Oldensael, doe kont ende kentlick allen lueden ende betughe myt dessen apenen breue, dat vor my jnt gerichte mit ordele ende rechte geheget seluen gekamen synt die ersame Arnt van Beruorde, in der tyt amtman in Twente ende Gertruet, sijn echte wyff, mit em als mit oren rechten monber. Ende enkanden vor em ende ore erffgenamen, dat sie erfliken hadden vercoft ende vercoften vermyts dessen breue, rechtes, stedes erfcopies - erflike ende ommermer, myt handen ende myt monden, mit allen vertichnissen ende vplatyngen als recht was - Lücken, wedewe seligen Frederix Mauriciüs, den God genade, ende oren erffgenamen off holder sbreffs mit oren willen: veir mudde guedes, schoenen, claren wynterrogghen jaerlicher gulde by Deuenter mathe vth oren erue ende gude to Kauerick, soe dat belegen is jn der marke van der Lütte jn den kerspel ende gerichte van Oldenzael ende vth oren vrijen stucke boulandes, geheten die Benters Grauen, belegen vp den Essche tot Oldenzael. Ende vort vth oren alingen erffnissen ende gueden als sie liggende hebben onder der clocken [v] tot Oldenzael; vmb ene summa geldes die em wal tot oren willen betaelt weer, daer em ende oren erffgenamen voirscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor my enkanden. Ende sie laueden

hijromme vor em ende ore erfgenamen voirscreuen, Lucken ende oren erffgenamen off holder sbreiffs vorscreuen desser voirscreuen roggengulde rechte waerschop to doene tot ewigen daghen, voir alle diegene die des to rechte willen comen. Ende güede, rede betalynghe nv vortan jaerlix kummerloes to leuerene tusschen sancte Marten ende mydwynter bynnen Oldenzael in eyn hues, daers Lucken ende oren erffgenamen of holder des breues voirscreuen best genoget. Wert oeck zaecke, dat des nicht enschede ende hijr jenich gebreck in volle - dat weer van waerscap ofte van betalynghe of woe dat to qweme - dat mach Lucke ende ore erffgenamen off holder desses breues vorscreuen to allen tyden ynmanen ende vthwynnen van Arnde, Gertrude of oren erffgenamen voirscreuen ende vort vth dessen erue ende stucke boulandes voirscreuen ende vort wth oren alinghen erffnissen ende gueden soe voirscreuen staet ende mede van allen dengennen, die em der voirscreuen alingen erffnissen ende gueden eyns deils of al onderwynnen; mit pandingen, mit besaete, mit allen gerichten geistelick ende waertlick - dat ene recht den anderen niet to hynderne, onuervolget ende onuerclaget vor jemende, gelike rechte heren pacht - sonder jenich wederseggen ende sonder al argelist. Hyr weren mede an ende auer als cornoten des gerichtes Johannes Fobig, Ludiken ten Toerne, borgere in Oldenzael, ende voertmer gueder luede genoch die dat mede segen ende horden. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articule voirscreuen, soe heb ick, Lubbert Dalecate voirscreuen, myn segel als eyn richter ombede wyllen van beiden tzyden vorscreuen witliken beneden an dessen breiff gehangen. Ende omme der mere konde ende vestenisse willen aller puncten voirscreuen soe heb ick, Arent van Beruorde - amptman des lants van Twente voirscreuen, myn segel vor my, vor Gertrude myn echte wyff voirscreuen om ore bede willen ende als oer rechte monber voirscreuen ende vort vor alle onse erffgenamen wytliken mede an dessen breiff gehangen.

[p. 63]

Gegheuen jn den jaer ons Heren dusent vierhondert dree entzestich, vp suncte Gertrude dach, eyn hillige joncfer.

12 oktober 1472

[Hermen van Erde en Johan Schulte, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat de erfgenamen van Locke, de weduwe van Mauricius, de jaarrente van vier mud rogge, gaande uit het het erve Kauerick in de marke Lutte en uit een stuk bouwland, geheten de Benters Graven en gelegen op de Essch in Oldenzael, aan het Hospitael of Gasthues en aan het OLV-gilde geschonken hebben]

Transfix.

Wij, Hermen van Erde ende Johan Schulte, yn der tijt borgermeistere yn Oldenzael, ende wij, ghemeijnen schepene ende raid der stad van Oldenzael, doen kond ende kentlick allen lueden auermysts dessen apenen besegelden breue, dat vor ons yn scependoem seluen gekomen syn, Hermen Scap als eyn volmechtich procurator Lambert Gossenynxs, Alijs ter Hulset, Hillen Wijfordinxs, Lubbert des richters to Lemslo ende Johans ten Damme ende Peter ten Torne als eyn volmechtich procurator Johans van Hassel, anders geheiten de Konyngk, ende Bernd Johanssoens ende ore mederuerent van der zijt Lambert ten Maetkaette, Johan Schomaker van Almelo, Ludeken ten Wijmel, Lambert Engessingk, Gerd ter Kemenaden, Berndt ten Houe, Bernt Monekyngk ende Roleff Byuang, de sick alle segheden mede-erffgenamen to wesen tot Locken Mauricij saliger gedachten nalatene guede. Ende enkanden voir hem vnde voir oer erffgenamen ende vort voir al deghene, der se mechtich weren, dat se hadden gemaket ende makeden rechte holders deses principalen breües, daer dijt transfix beneden doirsteken ende anghehangen is, de ersamen prouisores ende raetluede des Hospitaels eder Gasthueses bynnen Oldenzael ende den prouisoren ende raitlueden de¹⁸² giltscop Onsser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzael to behoeff der armen. Ende dese voirscreuen prouisores sijn vort mede gemaket vermits desen voirscreuen erffgenamen rechte volgers, opborres, vthmanres ende ynwynners deser veer mudde roggen jairlicher gulde vnde renthe to behoeff der armen jn allen manieren als dese principaelsbreiff voirscreuen dat vthwijset ende ynbegrepen heuet op Lucken vorscreuen ende oren erffgenamen, sonder enich wederzeggen ende sonder al argelist. Jn orkunde der waerheyt aller puncte ende articule voirscreuen, soe hebn wij onsser stad yngezegel - omb bede wyllen van beyden tzijden voirscreuen - witlike beneden an desen transfixsbreiff gehangen. Gegeuen yn den jair onsses Heren dusent veirhondert twe vnde tzeuentich, op den naesten maendach na Geronis et Victoris.

15 maart 1457

[Johan ter Osterwick en Johan Tyeses, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Wyneken die Scroder en zijn vrouw Hele aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge geschonken hebben]

Vth huse Wessel Pepperlacken, nv Hinrick to Lyndele¹⁸³:eyn mudde rogghen; vnde gyff nv jarlixs dree ort goldes, to betalene vp Martinj.¹⁸⁴

¹⁸² Waarschijnlijk verschrijving voor *der*.

¹⁸³ Boven *eyn mudde rogghen* geschreven.

¹⁸⁴ Met andere inkt en door andere hand *to betalene vp Martinj*.

Wye, Johan ter Osterwick, ende Johan Tyeses, in der tyt borgermeistere in Oldenzael, ende wy, gemeynen scepenen ende raed der stad van Oldenzael, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betughen myt dessen apenen breue, dat vor ons in scependoem als vor scepenen seluen gecomen synt

[p. 64]

Wyneken die Scroder ende Hele, syn echte wyff, mit em als mit oren rechten monber. Ende enkanden vor ons, vor em ende oer erffgenamen, dat sie erflicken hadden vercofft ende vercoften vor ons auermyts dessen breue rechtes, stedes erfcopes - erflicke, ewelicke ende ommermer, mit handen ende myt mondien myt allen vertichnissen ende vplatynge als recht was - Onser Lieuer Vrouwen-raetluede vnde gylde tot Oldenzael ende oren nakomenen tot behoff der armen: eyn mudde guedes, schonen, claren wynterrogghen jaerliker gulde by Deuenter mate, vth oren hues ende alynger weer belegen bynnen Oldenzael, alre naest Gosen Baerscheres¹⁸⁵ weer vp de ene zyde ende Henrick des Zueren weer vp de ander syde; omb ene summa van gelde die em deger al ende wal tot oren willen betalt weer, daer em ende oren erffgenamen voirscreuen altoes wael angenogen solde als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hyromme vor ~~ons~~ em¹⁸⁶ ende ore erffgenamen voirscreuen, dessen voirscreuen raetlueden ende oren nakomenen desser jarlix roggengulde voirscreuen rechte vaerschop¹⁸⁷ toe donde tot ewigen daghen, voer alle diegene, die des toe rechte willen komen ende gude rede betalynghe nv vortan alle jaer kummerloes to leuerne tusschen sancte Merten ende mydwynter bynnen Oldenzael in eyn hues, daers den raetlueden vorscreuen in der tyt best genoget. Weert oeck zaecke dat des nicht en schede ende hijr enich gebreck in volle - dat weer van waerscop of van betalynghe off woe dat to queme - dat mogen die raetlude in der tyt vorscreuen tot allen tyden jnmanen ende vthwynnen van Wyneken, Helen ende oren erffgenamen ende voert van allen dengen, die em desses voirscreuen hueses ende alynger weer eyns deyls of al onderwynnenden; myt allen gerichten, geistelick ende¹⁸⁸ waerlick, dat ene recht den anderen niet to hynderen onuervolget ende onuerclaget voir jemende, gelicke rechte heren pacht, sonder enigerhande hulperede ende sonder al argelist. Jn oirkunde der waerheyt aller puncten voirscreuen, soe hebn wy onser stat jngesegel - om bede wyllen van beyden tzyden voirscreuen - wytlickien benede¹⁸⁹ an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer ons Heren dusent veirhundert seuen ende wyfftich, des naesten dinxedages na Gregorij, pape.

¹⁸⁵ In het *Calendarium Plechelmi* (p. 34) komt Hazeke, *uxor Goswini Barbitonoris* voor. Geerdink spreekt van een een familie van geneesheren en “chirurgijns”.

¹⁸⁶ Het woord *em* staat boven doorgestreept *ons*.

¹⁸⁷ In plaats van *waerschop*.

¹⁸⁸ Twee maal *ende*.

¹⁸⁹ Zonder *n* in de auslaut.

22 september 1473

[Herman van Erde en Jacob Bodeker, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzal oorkonden dat Lubbert Rychters en zijn echtgenote Mette aan het OLV-gilde een jaarrente van een half mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun huis in de stad]

Vth huse Lubbert Rychters: eyn halleff mudde rogghen. Nv Gert Lansynck offte Kystemaker. To betalene vp Martinij. Nu Johan Lansynck vnde Anne syn huesfrouwe, zeligen Ghert Lansijnges sonne.¹⁹⁰

Wij, Hermen van Erde ende Jacob Bodeker, yn der tyt borgermeistere yn Oldenzal, ende wij, ghemenen schepenen ende raed der stad van Oldenzael, doen kond ende kentlick allen iueden auermyds dessen breue, dat voer ons yn scependoem als voir scepenen seluen gecomen is, Lubbert Rychters ende Mette, syn echte wyff, myt Lubberte voirscreuen oren manne als myt oren monber ende enkanden voir ons, vor

[p. 65]

voir¹⁹¹ hem ende voir ore erffgenamen, dat se redelicke ende reckeliche hadden vercoft ende vercoften vor ons vermids dessen breue jn eynen rechten, steden, vasten, erfcope - erflicke, ewelicke ende ommermer, mit handen, myt munden, myt allen vertichnissen ende vplatynghen als recht was - den prouisoren ende raetlueden der giltscop Onsser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzael ende oren nakomene to behoeff der armen: eyn halff mudde guedes droghen, schonen, claren wynterroggen jairlicher gulde bij Deuenter marketmathe, vth oren huse, hofte ende alinger weer, belegen bynnen Oldenzael tusschen huesen Berndt Monekinxs an der eyner vnde Henrick Cleynsmedes hues an der ander sijden; vmb eyne summa van gelde de hem deger al vnde wal to willen betaelt weer, daer hem vnde oren erffgenamen voirscreuen altoes wal an ghenogen soldé, als see voir ons enkanden. Ende se laueden hijrvmme voir hem vnde voir oer erffgenamen voirscreuen, den voirscreuen prouisoren ende raetlueden ende oren nakomenen, we die syn yn der tyt, dese voirscreuen roddenrente to behoeff der armen to staene ende to waerne ende rechte waerscap to doene tot ewighen daghen voir alle dieghene, de des to rechte komen willen. Ende guede, rede betalynghe nv vortan alle jair kummerloes to leuerne tusschen sancte Martyn yn den wynter ende der hoechtyt to midwynter, bynnen Oldenzael yn eyne hues, daer des den prouisoren ende raetlueden ende oren nakomenen voirscreuen best genoget. Weert oeck zake dat des nijt en geschiede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerscop off van betalynghe desser

¹⁹⁰ De stukjes tekst Nv Gert Lansynck offte Kystemaker. To betalene vp Martinij. Nu Johan Lansynck vnde Anne syn huesfrouwe, zeligen Ghert Lansijnges sonne zijn later toegevoegd.

¹⁹¹ Dubbel geschreven.

vorscreuen renthe oft woe dat to *queme* - dat moghen deser voirscreuen gijde proüisores ende raetluede, we de dan syn yn der tyt, ende ore nakomenen vorscreuen tot allen tijden vthmanen ende ynwynnen van Lubberte ende Metten ende van oren erffgenamen voirscreuen ende vort van allen denghenen, die hem deses voirscreuen hueses ende hofte ende alinger weer eyns deels of al onderwynnen, mit allen gerichte, geestelick vnde waertlick, dat eyne recht den anderen nijt to hynderen, onuervolget ende onuerclaget voir yemande, ghelycke rechte vorschene ende onuerjairde heren pacht, sonder enigerhande hulperede, sonder enich wedderzeggen ende sonder al argelist. Vort so kanden vor ons Lubbert vnde Mette voirscreuen yn den selften scependoem, dat dit voirscreuen hues, hofte, spijker ende alinge weer vrij weer ende vnbekümmerd van yenighen jairlixs renten. Jn orkunde der waerheyt aller puncten vnde articulen samptlick vnde eyn itlick puncte vnde articule bysunder, soe hebben wy, borgermeistere, scepenen ende raid vorscreuen, vmb bede willen van beyden tzijden vorscreuen onsser stad van Oldenzael secreetsegel wylke beneden an desen breiff gehanghen. Gegheuen yn den jair onsses Heren dusent veirhondert dree vnde tzeuentich, op den naesten wondesdach na Mathei apostoli et ewangeliste.

7 november 1550

[N.B. Johan Lansynck met zijn vrouw Anne schenken boven op een eerder genoemd half mud rogge ook nog een een *ort goldes* en komen zo op een schenking van een jaarrente van een halve gouden gulden aan het OLV-gilde]

Toe¹⁹² wettene dat Johan Lansynck vnde Anne, syn huesfrouwe, gheuen ock jairlix eyn *ort goldes* tot dessen haluen mudde rogghen also desse breiff. #¹⁹³ Soe is van den *ort goldes* ghene breue, die men vynden kan. Soe ys Johan ende Anne vorscreuen # met den olderman ende sementlicken raetlueden doe jn der tyt, ~~also met den nijen ende oolden nemontlick Johan anno XV^c~~ ende vyftich ~~auerkomen~~ ¹⁹⁴ met makanderen auerkomen dat ~~sie~~ Johan ende Anne hijr noch to hebben gegeuen tot behoeff #¹⁹⁴ eynen golden gulden. Soe macket die summe van der renthe tosamen ~~Tyn golden guldene~~ tyn goldenen guldenen vnde dar sullen sie nv vortan geuen alle jair van geuen ter pensien tusschen alle suncte Merten jn den wynter ende der hochtyt toe mywynter eynen haluen goldenen gulden, den haluen goldenen guldenen jairlix to betalen met veirten valwerden Brabanschen stuuer offte met gueden anderen paymenten an golde offte sijlueren gelde, dat yaerlix in tijt der betalyng dar guet vor ys. Dijt vorscreuene ys alldus met den raetlueden aldus aüerkomen ende auerdraghen vp suncte Wylbrordus dach, anno vyfteijn hundert vyftich, doe Johan van Bathem *an* was met den

¹⁹² Deze tekst is - later - met andere inkt maar wel door dezelfde schrijvershand, nog op pagina 65 toegevoegd.

¹⁹³ In de linker marge is toegevoegd: # vermeldet.

¹⁹⁴ In de linker marge is toegevoegd: # der gilde van Onser Lieuen Vrouwen.

zemenptlijck ratlueden - nije ende olt - als by namen Gosschallick Hellynck, meister Derick Doctor, Johan Vogelsanck, Bert¹⁹⁵ Potken, Johan Hamsynck, Johannes Puester, Johan Dubbels, Merten van Delden, Peter Schaep, vnde Johan Lansijnck. [...].

[p. 66]

29 september 1519

[N.B. Aan de St Plechelmuskerk (suncte Plechem) en aan het OLV-gilde is een halve gouden Rijnse gulden en drie stuivers geschenken via een erfenis van Gese Alynck, afkomstig van Thijes Schoppynck. De raetluede van het OLV-gilde hebben aan de raetluede van St Plechem vijf gouden Rijnse guldens gegeven om hun schenking over te kopen]

To¹⁹⁶ wettene dat desse nabescreuene breiff¹⁹⁷ van eynen haluen goldene Rynsche guldene vnde dree stuuer jaerlicker renthe is geeruet van Thijes Schoppynges vp Gesen Alynges, syner süester, vnde soe hefft die selue Gese die voirscreuen renthe gegeuen suncte Plechem vnde Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde to behoff de¹⁹⁸ armen #¹⁹⁹ vnde die raetluede Vnser Lieuen Vroüwen voirscreuen hebben gegeuen suncte Plechems-raetlüede voir oer apart vnde afsoene der jaerlix renthe vyff goldene Rynsche guldene vnde die raetluede suncte Plechems en sullen na dessen daghen dar geijne anspracke mer vp hebben. Dijt is gescheijn vp süncte Michaels dach, anno XV^c ende XIX, jn der tijt raetluede suncte Plechems: meister Johan Becker, Thoniüs Reyger vnde Ffrederick van Delden vnde jn der tyt olderman Vnser Lieuen Vrouwen, Conradus Reyger. Raetluede: Gert ten Ham, Lambert Loesijnck vnde meister Johan Medicus²⁰⁰ vnde die breiff is holdende als na bescreuuen staet. # Vth Emijrijn Glasemakers hues#; to betalene vp Martinj.

24 maart 1507

¹⁹⁵ Verschrijving voor Bernt.

¹⁹⁶ Links in de marge, helemaal bovenaan in de hoek, staat: *nō[n] a nouo scripti*.

¹⁹⁷ Het woord werd later boven de regel toegevoegd.

¹⁹⁸ Hier zal de letter *r* in de auslaut vergeten zijn.

¹⁹⁹ In de linker marge is toegevoegd: *# vor eijn testament*.

²⁰⁰ NIEUW COMMENTAAR: Johan Medicus, vader van meester Melchior Wijnhoff, wordt in mei 1561 voor rechter Walter van Heiden aangeklaagd door Berendt van Beverfoerden te Weries en Wemeslo (T. Hesselink – Van der Riet, Bevervorde 2005, p. 93v.).

[Johan Jeger en Pelegrym ten Torne, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzall oorkonden dat Johan Holtkamp en zijn vrouw Else verkocht hebben aan Tijes Schopijnges en zijn vrouw Henneken een jaarrente van een halve Rijnse gulden en drie stuivers, gaande uit hun huis in de stad]

Wij, Johan Jeger ende Pelegrym ten Torne, jn der tijt borgemeister yn Oldenzall, ende wye, gemenen scepenen ende raet der stadt van Oldenzael, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betugen myt dessen apenen besegelden breue, dat vor vns yn schependoem als vor schepenen seluen gekomen synt Johan Holtkamp ende Else, syn echte huesfrouwe, myt Johanne oren echten manne als myt oren rechten monber. Ende bekanden daer vor ons, vor em ende vor oer erffgenamen, dat sie redeliche ende reckeliche hadn vercofft ende vercofften vor ons auermits desen breue jn enen rechten, steden, vasten erffcope - erfflicke, ewelicke ende ommermer, mijt handen, myt mondern, myt allen vertichnissen ende oplatynghen also recht was - Tijes Schopijnges ende Henneken, syner echten huesfrouwen, ende oren erffgenamen: eenen gueden haluen goldenen Rijsche guldēnen ende dree stuuers yaerliker geltrenthe off ander guet gelyck payment daervoer, dat yn tyt der betalynghe daer guet voer ys, vth oren huijse, hoffte ende alynger weer so dat belegen is bynnen Oldenzael tusschen huese Corde Schomakers op die eyne zyt ende Wyllem ~~spēl~~ Spelmynges hues op die ander zijt; om ene summa van gelde, die sie em deger alynck ende al wal tot oren willen betalt hadde, dar em doe ter tyt wal angenogede ende oren erffgenamen voirscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor ons bekanden. Ende sie laueden hijromme vor ons ende vor or erffgenamen vorscreuen, Tyese ende Hennekenn²⁰¹ ende oren erffgenamen voirscreuen desser yaerliker geltrenthen vorscreuen to staene ende to waerne ende hem ende oren erfgenamen voirscreuen der rechte waershop to doene tot ewigen daghen vor al dieyenne, die des to rechte comen willen ende guede rede betalynghe nv vortan alle yaer kummerloes to leueren bynnen Oldenzael tusschen alle sancte Mertijn in den wynter ende der hoechtyt to mytwynter yn ende an handen, daer des Tyese ende Hennekenn ende oren erffgenamen vorscreuen best beleuet. Wert oeck zaeke dat desse betalynghe aldus jaerlikes

[p. 67]

nicht en schede ende hijr enich gebreck yn volle - dat wer van waershop ofte van betalynghe desser jaerliker geltrenthe, dat qweme to woe dat to qweme - dat moghen Tyes en Henneken ende oer erffgenamen vorscreuen tot allen tyden tsamen vthmanen ende jnwynnen van Johanne ende Elsen ende van oren erffgenamen vorscreuen ende vort vth dessen voirscreuen huese, hoffte ende alynger weer. Ende vort van alle dengennen, die hem desses voirscreuen hueses, hoffte ende alinger weer eyns deils offt al onderwynnen, die dat besytten ende gebrucken. Ende vort vth oren alyngen

anderen erffnisse ende güede, so sie dat nv ter tyt hebn ende hijr namaels dat, wylt Godt, verkrygen mogen, myt allen gerichten ende rechten, geistelick ende waertlick offte myt beiden gerichten to gelycke - dat eyne recht den anderen nicht to hijnderenen²⁰² - onuervolget ende vnuerclaget vor jemande, gelicke rechte verschennene ende vnuerjaerde heren pacht, sonder jenigerhande hulperede, sonder jenich wedderseggen ende sonder al argelist. Vort so kanden Johan ende Elze voirscreuen vor ons, dat dyt vorscreuen hues, hoefftende ende alynge weer nicht vorder bekommert noch bezwaert en weer mytjenigen jaerlikes renthen. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articulen voirscreuen ende eyn ytlick puncte bysunder, soe hebn wy, borghermeistere, schepenen ende raet vorscreuen, onser stadt sereetsegel om oere bede willen witlike beneden an dessen breiff ghehangen. Gegheuen jn den jaer onses Heren Godes dusent wyffhondert ende seuenen, vp den naesten guedensdach na süncte Gertrude daghe, der hilligen jufferen.

26 november 1515

[Pelegrym ten Toerne en Lambert Luesijnck, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Werner Hellmighes met zijn vrouw Katherina aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit een stuk bouwland]

Werner Varwe: eyn mudde roggen vth eynen stucke landes by Tygijnck Hecke.
To betalene tusschen suncte Merten vnde mytwynter.²⁰³

Wij, Pelegrym ten Toerne ende Lambert Luesijnck, yn der tyt borgermeistere yn Oldenzael, ende wye, ghemenen schepenen ende raet der stadt van Oldensael, doen kondt ende kentlick allen iueden ende betughen auermyts dessen apenen bezegelden breue, dat voer ons yn schependoem als voer schepenen seluen gekamen is Werner Hellmighes ende Katherina, sijn echte huesfrouwe, myt Werner voirscreuen oren manne als myt oren monber. Ende enkanden voir ons, voer hem ende voer oer erffgenamen, dat sie redeliche ende reckeliche hadden vercoft ende vercoften vor ons auermyts dessen breue jn eynen rechten, steden, vasten erffcope - erflicke, ewelicke ende ommermer, mit handen, myt monden, myt allen vertichnissen ende vplatyngh als recht was - den prouisoren ende raetlueden der gjiltscap Onser Lieuen Vrouwen bynnen

---

²⁰¹ Een afkortingsteken te veel.

²⁰² Een onnodig afkortingteken.

²⁰³ De tekst *To betalene tusschen suncte Merten vnde mytwynter* is later met kleinere letters toegevoegd.

Oldenzael ende oren nakomenen raetlueden to behoeff der armen: eyn mudde guedes, droghen, schonen, claren wynterrogghen jairliker gulde ende renthe

[p. 68]

bij Deuenter marketmathe vth oren vryen stucke boulandes soe als dat geleghen is tusschen lande Mergeken Gossens an die eyne zijt ende met der ander zijt an die Steghe met den eynen eynde schetende na Tyggijnck Hecke; vmme eyne summa van gelde, de em deger al vnde wal to wylten betaelt weer, daer hem doe ter tijt wal angenogede vnde oren erffgenamen voirscreuen altoes wal angenogen solde, als sie voir ons enkanden. Ende sie laueden hijromme voer hem ende voer oer erffgenamen voirscreuen, den prouisoren ende raetlueden voirscreuen ende oren nakomenen, wije diejn der tijt sijn, desses voirscreuen mudde rogghen jaerlicker renthe to behoeff der armen to staene ende to waerne ende gude waerscop to doene tot ewighen daghen voir alle deyenne, die des tho rechte komen wylten. Ende gude, reede, vnuertogede betalynghe nv vortan alle jair kummerloes to leueren tusschen alle suncte Merten jn den wynter ende der hoechtyt toe mytwynter bynnen Oldenzael yn eyn hus, dar des den prouisoren ende raetlueden der gijlde, wije die dan in der tyt sijnt, beest genoget. Weert oeck zaecke, dat des nicht en scheide ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van waerschoep ofte van betalynghe desser voirscreuen renthe, dat qweme to woe dat to qweme - dat moghen die voirscreuen prouisoren ende raetluede ende nakomende voirscreuen, wije die in der tijt sijnt, tot allen tijden vthmanen ende ynwynnen van Werner ende Katherinen ende van oren erffgenamen voirscreuen ende vort van allen denyennen, die hem desses voirscreuen landes eyn deil offte al onderwynnen, daer van tellen ofte bouwen - mit allen gerichten, geistelick ofte wertlick, met oere eyn alleijne ofte met beijden rechten to gelycken, dat eyne recht den anderen nicht to hijnderen, onuervolget ende onuerclaget voir yemande, gelijcke rechte verschenenen ende onuerjairde heren pacht - sonder enigerhande hulpereede, sonder enich weddersegghen ende sonder all arglijst. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen samptlick vnde ey²⁰⁴ itlick puncte ende articule bijsonder, soe hebben wije, borgermeistere, schepenen ende raedt voirscreuen - vmme bede wylten van beyden tzijden voirscreuen - onser stadt van Oldenzaell secreetsegell wytlickie beneden an dessen breiff.²⁰⁵ Gegheuen jn den jair onses Heren dusent vyfhondert ende vytteyne, vp den naesten maendach nae sancte Katheryne dach, der hillighen juffer.

24 maart 1437

[Henrick van Echteler, alias Blanke Henrick, oorkondt dat hij voor Ludeken ten Toerne, richter in Oldensael, en voor burgemeesters, gemene schepenen en raad aldaar, aan

²⁰⁴ De auslautende *n* is hier vergeten.

²⁰⁵ Vergeten is kennelijk *gehanghen*.

kerkheer, kapelaans, schoolmeester en koster in Oldensael een jaarrente van vijf mud rogge geschonken heeft, gaande uit zijn *waer* van het erve Hoenhoff in De Lutte.²⁰⁶ De burgemeester, schepenen, raad en de gemene raadslieden van het OLV-gilde dienen - na de dood van Blancke Henrick - er voorts op toe te zien, dat er op iedere zaterdag een lof ter ere van Onze Lieve Vrouwe wordt gezongen]

Dyt nabescreuene sijnt de breue daer de borgemeister ende de raetluede vnser Vrouwen-loff vor sijnghen sollen laten; alle saterdaghe [...] tot ewighen tijden.

[p. 69]

Desse breiff is jnholdende van Salue Regina to sijngene.²⁰⁷

Jck, Henrick van Echteler - geheiten Blancke Henrick, make kondt ende kentlick allen *lueden* cristenen menschen ende enkenne ende betughe vor my ende vor myne erffgenamen vermids dessen apenen breue, dat ick myt gueder andacht ende myt gueden voerberadenen moede ter eer Godes ende²⁰⁸ voert voer alle myne vrende²⁰⁹ zeelen, aüergewijset hebbe ende to eynen ewighen testamente ende memorien gemaeket ende ghegeuen hebbe ende geue ende ouerwijse - vermyts desen breüe - ewelike ende ommermer, den kerckheren in der tijt in der kercken to Oldensaele den Capelanen den scholemeister ende den coster in der voirscreuen kercken: vijff mudde güedes, wynterrogghen erfflicker renthen; eynen yewelicken van em eyn van den vorscreuen mudde - welke mudde voirscreuen ich Henrick vorscreuen desen vorscreuen vorgenomden personen yarlixs geuen ende leueren wijl ende sal ende sie boeren sollen tusschen sancte Merten in den wynter ende mydwynter van mynen redesten gulden ende renthen by mynen lijue ende leuene. Ende voert na myner doet wt ende van eyner mynre waer des erues ende guedes, geheiten de Hoenhoff, als die mijt akeren, holte ende heijde ende vort mijt oere tobehoer gelegen is in Der Lutte ende in den kerspele van Oldensaele ende also als ick die erfflickie gekofft hebbe van Bernde van Asbecke, van sijnen wyue ende oren eruenen nae vthwysijnghe ende inholdende²¹⁰ eyns apenen bezegelden breues als my van Bernde, sijnen wyüe ende oren erffgenamen voirscreuen

²⁰⁶ Volgens Geerdink (*Calendarium St. Plechelmi*, 132) ligt het slot of huis Echteler onder de gemeente Emmelkamp. Anders dan hij schrijft, namelijk niet om 1400 maar pas ca 1600 werd het bewoond door de edelen van Laar te Laar (Bruch, R. vorm, *Rittersitze*, 203).

²⁰⁷ De tekst *Desse breiff is jnholdende van Salue Regina to sijngene* is kennelijk later toegevoegd.

²⁰⁸ In de rechter marge staat: *sijner ghebenededen moder der gloriosen juncfrouwen Marien vor mij, vor mijner olderen, vor seligen Greten, mijner husfrouwen, die God genade ende [vorff].* De tekst in de marge is van een andere inktkwaliteit.

²⁰⁹ De *e* in *vrende* lijkt mogelijkerwijze verbeterd uit een *o*; er zal echter eerder sprake zijn van een verschrijving bij een oorspronkelijke *e*.

²¹⁰ Er is in de tekst verbeterd; waarschijnlijk heeft er eerst *jnholdenge* gestaan.

darvp gegheuen is. Welken breiff men na myner doet voertan vijnden sal bij den raetlueden Onser Leuen Vrouwen gijlde to Oldenzale mijt aldusdanen vorwerden ende bescheide²¹¹, dat die kercker met den capelanen ende de Scolemeester vorscreuen mijt sees sijnen clercken wt der scholen - als hee de in der tijt daer bequemest to heuet - sullen hoechtijtlicke sijnghen. Ende vort in tokomenden tijden to ewighen daghen to trüweliche verwaren Onser Lieuen Vrouwen-loff, also als men dat nijes ende koertlike eirst to sijnghen begunnen heuet vor den prijmaltaer, als up al Onser Leuen Vrouwen-hoechtijden auende, alle saterdage auende ende alle auende jn der vastene, nae mytvastene bet to den scortelwondage to. Ende de koster vorscreuen de kersen daer to sal ontfenghen ende de clocken lueden in alre manieren also dat begunnen is ende also my de erberen heren deken ende Capittel der voirscreuen kercken van Oldenzael dat georleuet ende onder oren segele dijt besegelt hebben. Ende bijn der voirscreuen vijff mudde roggen yarliker renthen in maneren voirscreuen wtgegaen to behoeff der voirscreuen persoenen ende hebbe daer van verteghen myt hande ende myt monde vor mij ende vor myne eruenen voer Ludeken ten Toerne, rychter to Oldensaele, ende vort den erberen borgermeister, schepenen ende raet der voirscreuen stat van Oldensaele als ick mijt rechte solde. Ende hebbe vort gebeden ende bekoert ende bidde ende bekoer

[p. 70]

vermyts dessen breue de erberen borgemeister, scepenen ende raet ~~der voirscreuen~~ / ~~stadt van Aldensale als ick met rechte solde~~ ende vort de gemeijnen raetluede Onser Lieuen Vrouwen-gijlde der voirscreuen stadt van Oldenzael in der tijt, nae mynen dode in de eer Onser Lieuen Vrouwen ende vmme oere ende der myner zeele willen, hir myt vlijte vp te seene – alsoe- dat sie ynnighe ende louelike memorie vp dese vorscreuen tijde geschee ende neet en vergange. Vortmer wil ick, Henrick voirscreuen, ende is myne uollencomene wille ~~ende~~ ganse menynghe: Wert zaecke dat yemant van desen voirscreuen personen wt der kercken voirscreuen dese lichte ende züete bürdene ons Heren ende sijnre werden moder in to komenden tijden niet annemen en wolde - ofte na den, dat hie dijt angenamen hadde myt kentlijker schult neet enverwaerde - welke schult dat alsodanich weer dat sie billix daervmme guder erber manne herte beweghen solde ende oeck offte see alle gader voirscreuen - dat God verbede ende als ick nicht en hope - deses neit en deden noch vullenbrachten, soe wil ick Henryck voirscreuen, dat by my in mynen leüent sij ~~ende~~ blijue vollencomene macht, woe vake hir kentlick ~~met~~²¹² versümynghe ~~ende~~ gebreck an schege sunder kentlick noet des ghens deel de daer in de schult weer ende voert oerer aller deil oft samentlicke hir versümich ynne weren also

²¹¹ In de rechter marge, naast de - kennelijk later, maar wel nog ten tijde van het functioneren van het cartularium - onderstreepte tekst, staat: *no[n] hic*. Die toevoeging in de marge heeft waarschijnlijk betrekking op de onderstreepte tekst.

²¹² Het woord werd deels doorgestreept.

voirscreuen is vorder na my te nemene²¹³ ende ander erberen personen wt der kercken vorscreuen of van anders waer daer my genoget daer mede te desen voirscreuen punten te versokene ende to verweruene oft anders in mynen orber nüt to wendene ende to kerene, of my dat gadelick ~~also~~ ick weer, gelijck also ick muchte doen ende gedaen hebben voer dese voirscreuen auerwijsijnghe. Ende vort wyl ick, Henrick vorscreuen, dat de selue macht in maneren voirscreuen na mynen doede sal wesen vnde blijuen bij den raetlüeden Onser Vrouwen-gijlde, also of hijr gebreck an schäge also voirscreuen is, dat sie dan die vijff mudde voirscreuen sullen keren ende gheuen Onser Leuen Vrouwen-gijlde to behoff der armen, vor salicheyt myne ende mijner vrenden zelen voirscreuen, also also se daer vor antwoeren²¹⁴ wijllen ende reede gheuen, wanner die dach kümpft des strenghen ordels. Ende wyl vortan, dat dese tegenwordighe breiff ende des capitells bref myt den principael copbreüe der voirscreuen waer na mynre doet toe ewighen daghen toe wessen vnde blijuen sollen bij den ghemenen raetlüeden vorscreuen. Vortmer of desse voirscreuen waer toe yenighen tijden van Bernde voirscreuen of van sijnen eruenen geloset worde, soe wil ick dat dan de voirscreuen raetlüede myt den alijnghen loezegelde vijff ewighe mudde ende neet mer wederopen ende wedderbeleggen sullen to desen vorscreuen puncten to verwaerne in maneren also voirscreuen is. Ende hebbe hijr vort vp vertegen in maneren voirscreuen alles rechtes dar my

[p. 71]

ende mijnen eruenen hijr enteghen helpen of baten mach ende desen voerscreuen personen hijnderlick wesen mach ende sunderlinx rechtes ofte recht weer dat secht dat nemant geuen ende holden ~~mach~~ sall,²¹⁵ sunder argelijst. Des to tughe der waerheit heb ick Hinrick voirscreuen my²¹⁶ segel vor my ende myne eruenen an desen bref gehanghen. Ende vmme merre vestenisse willen, soe hebbe ick vort gebeden Ludeken den rijchter voirscreuen ende den borgermeister, schepenen ende raet voirscreuen, desen breff mede ouer my to bezegelen. Ende wij Ludeken, rijchter, ende borgermeister, schepenen ende raet vorscreuen want dese voirscreuen auerwijsijnge myt allen puncten voirscreuen vor ons daer wij samentlicke to gerichte ende in schependoem gesetten waren gescheet ~~is~~ sijnt daer wij onse orkünde vp ontfanghen hebben; soe hebbe ick, rijchter voirscreuen, mijn segel ende wij borgermeister, scepenen ende raet vorscreuen, onses stades secreetsegel mijt segele Henrix voirscreuen - vmme sijnre bede willen - an dessen breff gehangen. Daer mede an ende auer waren also gerichtesluede ende cornoten Johan Rotert ende Lambert de Gruter ende mer güeder luede genoch.

²¹³ Later boven de regel werd *ne* toegevoegd.

²¹⁴ Zonder de gebruikelijke *d* in de inlaut.

²¹⁵ Het woord *sall* is boven het doorgestreepte woord *mach* geschreven.

²¹⁶ Variant zonder *n* in de auslaut.

Gegheuen in den jaer onses Heren dusent veirhundert souene ende dertich, vp Onser Lieuen Vrouwen auent Annunciacio.²¹⁷

10 november 1508

[Burgemeesters, schepenen en raad van Rijsen, oorkonden dat Adolph van den Rütenberghe, proost van de St Mariekerk in Utrecht, evenals de broers Otte en Haeke van den Rutenberghe, aan het OLV-gilde een jaarrente van tien mud rogge en een schepel verkocht hebben, gaande uit de erven Nijehoff, Daelhoff en Detmerdijnck in het wygbold van Rijsen. "Waerborge" is hun "swager", Johan van Weluelde]

[p. 72]

Tyn mudde roggen ende eyn scheppel vth eruen ende güederen Aleff van Rutenberghe, prouest to suncte Marien tUtrecht.²¹⁸

Wij, borgermeisteren, scepenen ende raet der stadt van Rijsen, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betughen mijt dessen apenen besegelden breue, dat vor ons yn schependom als voer schepenen seluen gekamen sijnt die erber ende vrome Adolph van den Rütenberghe, prauest der kercken sancte Marien tUtrecht, mijt Johanne Reyger, sijnen gekornen monber, die em yn desser zaecken gegunt ende gegeuen wart also recht was; Otte ende Haeke van den Rütenberghe, gebrodere, ende bekanden daer vor em ende oer erffgenamen ende hantgetruwen, dat sie redeliche ende reckeliche hadde vercofft ende vercoffen daer vor ons auermyds desen besegelden breüe jn eynen rechten, steden, vasten erffcope - ewelicke ende ommermer, mijt handen ende myt mondern, mijt allen vertichnissen ende oplatynghen als recht was - den oeldermanne myt sijnen raetlüeden van Onser Lieuen Vrouwen-gilde bynnen Oldensaell ende oren nakomenen tot ²¹⁹ behoff der armen, soe die nv sijnt yn der tijt wesende: tyn mudde güedes droghen schonen klaren wynterrogghen ende eyn schepel yaerlicher gulde Oldensaler mathe vth oren dreen erüen ende guederen, gheheiten Nijehoff, Daelhoff ende Detmerdijnck, soe die tosamene gelegen sijnt jn den kerspele ende wygbolde van Rijsen; omb ene summa van gelde die hem deger alijnck ende wal tot oren willen betalt weer, daer hem do ter tijt wal angenogede ende oren erffgenamen ende hantgetruwen vorscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor ons bekanden. Ende sie laueden hijromme vor ons, vor em ende voer oere erffgenamen ende hantgetruwen vorscreuen, dem²²⁰ oeldermanne mijt synen raetlüeden vorscreuen desser vorscreuen tyn mudde roghen ende eyn schepell yaerlicker renthe to staene, to

²¹⁷ De rest van de pagina (ca 2/3 deel) is niet beschreven.

²¹⁸ In 1482 is Alef van den Rutenberg getuige bij een borgstelling in verband met een veemgerechtszaak (Kossmann-Putto, J., *Veemgerecht*, 222).

²¹⁹ In de linker marge staat: *geloest*.

²²⁰ Met een soort afkortingsteken boven de *m*.

waerne ende em ende oren nakomenen voirscreuen der rechte guede waerschop te doen tot ewighen daghen vor alle dieyenne, die des to rechte komen wullen. Ende güde, rede betalynghe nv vortan alle jaer tusschen alle suncte Mertyn jn den wynter ende der hoechtijt to mytwynter, kummerloes to leüeren bynnen Oldenzaell yn eyn hues, dar des den oldermanne myt sijnen raetlueden voirscreuen, so sie nv sijnt jn der tijt wesende, ende oren nakomenen vorscreuen, des best genoget. Weert oeck zaecke dat dese betalynghe aldus yaerlix nicht en geschede ende hijr enich gebreck yn volle - dat weer van warschop off van betalynghe desser voirscreuen yaerliker rogghenrenthe, dat qweme to woe dat to qweme - dat moghen die oelderman myt synen raetlueden vorscreuen, so die nv syn yn der tyt wesende, ende oer nakomenen vorscreuen, wie die dan sijnt jn der tijt wesende, tot allen tijden to samene vthmanen enden jnwynnen van Adolph, Otten ende Haecken vorscreuen ende van oren erffgenamen ende hantgetruwen voirscreuen.²²¹ Ende vort vth dessen vorscreuen dreen eruen ende guede ende vort vth alle oren anderen erfnissen ende guede ende vort van alle dengenen, die hem desser voirscreuen erüe eyns dels off all onderwynnen, die die tellen offte bouwen, myt pandynghe, mijt

[p. 73]

besaete, myt allen gerichten ende rechten, geistelick ende waertlick, oft mijt beyden rechten to gelycke, dat ene recht den anderen nicht to hynderen, onveruolghet ende onuerclaget vor jemande, gelijke rechte verschenennene ende onüerjaerde heren pacht, sonder jenigerhande hulperede, sonder enich weddersegghen ende sonder al argelijst. Des to tûghe der waerheyt aller puncten ende articulen voirscreuen ende eyn ytlijck punkte bijsunder, soe hebn wy, borgemeistere, schepenen ende raet voirscreuen, onser stadtsegell wytliche beneden an dessen breiff gehangen. Oeck soe bekenne ick, Johan van Weluelde als eyn recht waerborghe, vor my ende vor myne erffgenamen, dat ick hebbe gelauet ende laue jn dessen seluen breue: Wert zaecke dat die oelderman myt sijnen raetlueden van Onser Lieuen Vrouwen-gylde bijnnen Oldenzaell desser voirscreuen tyn mudde rogghen ende eyn scheppel yaerlicker renthe, soe die myne swagers hem versegelt ~~hebn~~ ende vercofft hebn der jn enighen hynder ende schaden qwemen - dat weer van waerschop offte van betalynghe, dat qweme to wo dat to qweme - den hijnder ende schaden, den die olderman mijt sijnen raetlueden darbij hebn offte krighen moghen, dat sie den mogen van mij off van mynen erffgenamen vorscreuen ende vort vth alle mynen güede waer ick dat hebbe, ~~off krygen~~ moghen manen myt allen gerichten ende rechten, geistelick ende wartlick, offt myt beyden rechten to gelijcke waer sie dat bekomen konnen, sonder all argelijst. Des to tughe der waerheyt aller punten ende articule vorscreuen, so heb ick, Johan van Weluelde, mijn

²²¹ Zekere Aleff van der Rutenberg werd op 21 april 1457 - na de dood van zijn vader Hake - door de bisschop van Utrecht met Echteler beleend (Bruch, R. vom, *Rittersitze*, 201). Op 8 december 1496 vond er opnieuw een belening plaats.

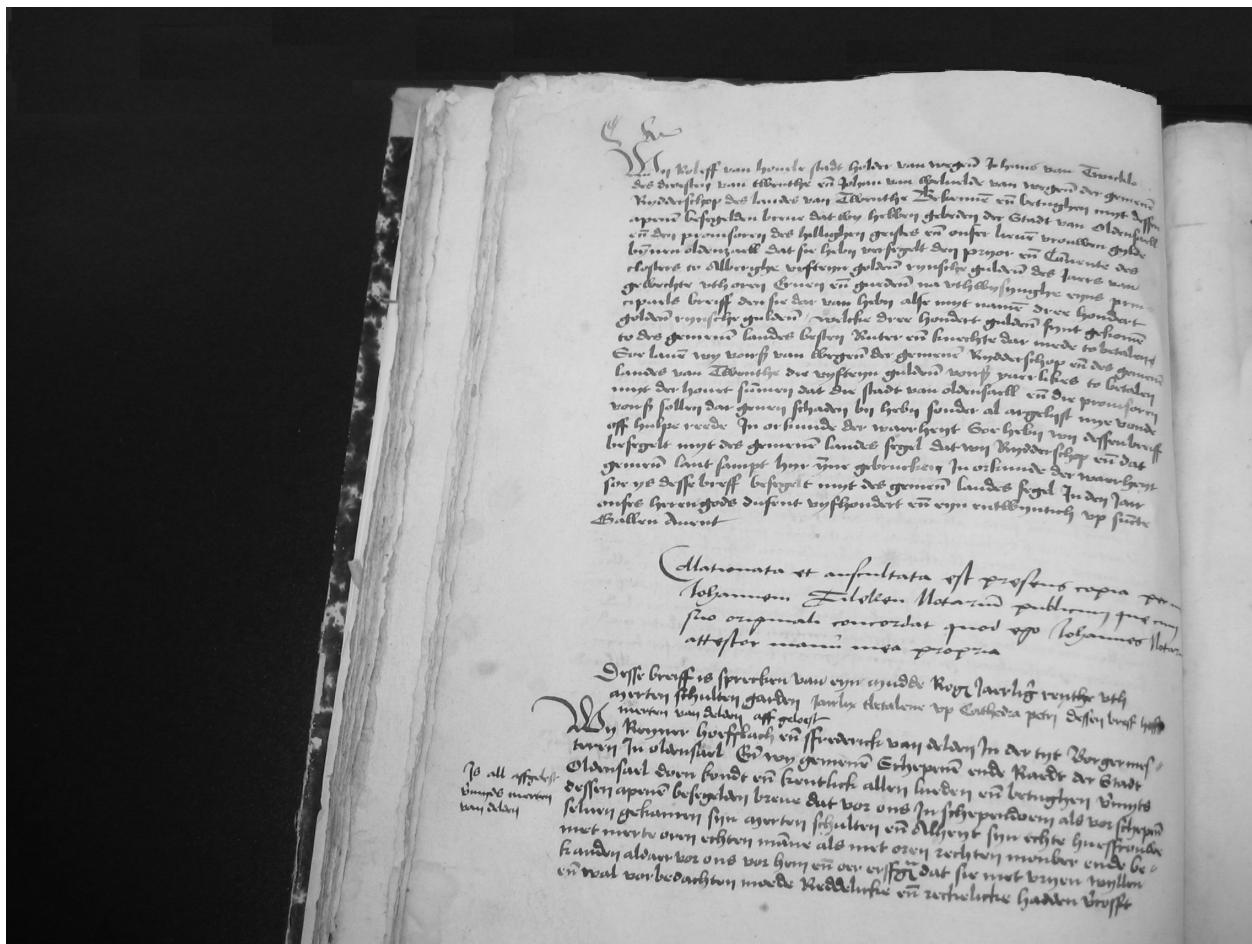
segell vor my ende vor myne erffgenamen voirscreuen wytliche mede beneden an dessen breff ghehangen. Ende omme der merre konde ende vestnisse willen desses breues ende aller punten vorscreuen, soe heb ick Adolph van den Rutenberge, prauest vorscreuen, mijn segel vor my ende ende vor Otten ende Haecken van Rutenberghe om oere bede wijllen ende vort vor alle onse erffgenamen ende hantgetruwen, wytliche mede beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer onses Heren Godes dusent vyfhondert ende achte, op den naesten vrigdach na Willibrordi episcopi.

15 oktober 1521

[Roleff van Hovele, plaatsvervanger van Johan van Twicklo, drost van Twenthe, en Johan van Weluelde namens de Ridderschap van Twenthe oorkonden, dat zij aan de stad Oldensaell en aan de provisoren van de Heilige Geest en van het OLV-gilde gevraagd hebben een jaarrente van vijftien gouden Rijnse guldens te verzegelen ten behoeve van prior en convent van Alberghe, onder de belofte dat de stad en de provisoren daarvan geen schade zullen ondervinden. Het zegel van het gemene land van Twenthe werd bij de originele - niet bewaard gebleven? - oorkonde gebruikt]

Dijt nabescreuene is eyn schadeloesbreiff van vyfteijn goldenen Rijsche guldenen, die die stadt van Oldenzaell ende die prouisoren des Gasthuses vnde Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde vor dat lant den conuent van Alberghe yaerlix versegelt hebben.

[p. 74]

Wij, Roleff van Hovele - stadholder van wegen Johans van Twicklo des droesten van Twenthe, ende Johan van Weluelde - van wegen der gemenen rijdderschop des landes van Twenthe, bekennen ende betughen mijt dessen apene besegelden breue, dat wy hebben gebeden der stadt van Oldensaell ende den prouisoren des Hillighen Geistes ende Onser Lieuen Vrouwen-gijlde bynnen Oldenzaell, dat sie hebn versegelt den prior ende conuente des closters te Alberghe vytteyn goldenen Rijnsche guldenen des jaers van gewichte, vth oren eruen ende guederen na vthwijsinghe eijns principaelbreiff, den sie darvan hebn, alse myt namen dree hondert goldenen Rijnsche guldenen welcke dree hondert guldenen sijnt gekomen to des gemenen landes besten-ruter ende knechte darmede to betalene.²²² Soe lauen wy voirscreuen van wegen der gemenen rijdderschop ende des gemenen landes van Twenthe die vytteyn guldenen voirscreuen yaerliks to betalen mijt der houtsummen, dat die stadt van Oldensaell ende die prouisoren voirscreuen sollen dat genen schaden bij hebn; sonder al argelijst, nijc vonde off hulpereede. In orkunde der waerheit soe hebn wij dessen breiff besegelt myt des gemenen landes segel dat wij Rijdderschop ende dat gemenen lant sampt

²²² De vijftien gulden jaarlijks bedragen vijf procent van de hoofdsom van driehonderd gulden.

hijrynde gebrucken. Jn orkunde der waerheit soe ys desse breff besegelt myt des gemenen landes segel, jn den jair onses Heren Gods dusent vyfhondert ende eijn en twijntich, vp sancte Gallen auent.

Collationata et auscultata est presens copia per me, Johannem Tildem notarium publicum, que cum suo originali concordat; quod ego, Johannes notarius attestor manu mea propria.²²³

14 februari 1527

[Reijner Hoefslach en Ffrederick van Delden, burgemeesters en gemene schepenen en raad van Oldensael dat Merten Schulten en zijn vrouw Alheijt aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun gaarden bij de Dornijnghenmollen en uit nog een andere gaarden]

Desse breiff is spreken van eijn mudde roggen jaerliger renthe vth Merten Schulten garden, jairlix tbetalene vp Cathedra Petrj. Dessen breff hefft Merten van Delden affgeloest.

Wij, Reijner Hoefslach ende Ffrederick van Delden, jn der tijt borgermesteren jn Oldensael, ende wy, gemenen schepenen ende raedt der stadt Oldensael doen kondt ende kentlick allen lueden ende betughen vermijts²²⁴ dessen apenen besegelden breue dat vor ons jn schependoem als vor schepenen seluen gekamen sijn Merten Schulten ende Alheijt, sijn echte huesfrouwe, met Merte oren echten manne als met oren rechten monber ende bekanden aldaer vor ons, vor hem ende oer erffgenamen, dat sie met vrijen wijllen ende wal vorbedachten moede reddeliche ende reckeliche hadden vercofft

[p. 75]

ende vercoffen vor ons, den olderman ende semptlicken raetlueden jn der tijt Onser Lieuen Vrouwen-gijlde edder broderschap bijnnen Oldensaell tot behoff der armen: eyn mudde guedes, schonen, droghen, claren wijnterrogghen des jaers jaerliger renthen vth oren eghenen vrijen gaerdenen der dar ghelegen sijnnen bij der Dornijnghenportenmollen tusschen Arndt Lubbertijnghes gaerden an die ene ende her Hermen Focken garden an die ander. Ende noch eynen garden, liggende tusschen Hermen Helmighes garden an die ejne ende Wylhem Reygers gaerden an die ander zijd; voer ejne summa van gelde, nemenptlick tyn enckede hertoch Philips guldene

²²³ Deze Latijnse tekst is van een duidelijk andere hand, zoals ook uit de inhoud blijkt. De Latijnse tekst is van de hand van de notaris, Johannes Tildem, die - naar we aannemen - alle twee en zeventig voorgaande bladzijden (dus zonder pagina 1 en 2 en ook zonder enkele kleine teksten die beginnen met *To wettene*) aan de hand van het origineel gecollationeerd heeft.

²²⁴ In de linker marge is toegevoegd *Js all affgel[o]sst vermijds Merten van Delden.*

ende vp eijn yttelick gulden gelecht dree olde guede stuuers Brabans, tsamen gelecht vor die geweerde tijn enckeder goldenen Rynsche guldene van gewechte, waer mede Merten ende Alheijt voirscreuen offt oer erffgenamen dijt voirscreuen mudde roggen jairlicker renthen oeck afloesen moeghen; welcke pennijnghen ende somma als vorscreuen Merten ende Alheijt vorscreuen bekanden voer ons, vor hem ende oer erffgenamen van den olderman ende semeptlicken raetlueden Onser Lieuen Vrouwenbroderschop vorscreuen wyllyn al ende wal betaelt was, dar hem wal angenogede ende oren erffgenamen altoes wal angenogen solde. Ende sie laueden hijromme den oldermanne ende raetlueden jn der tijt ende oren nakomenlijnghen oldermans ende raetlueden, dijt voirscreuen mudde roggen jairlieren renthen nv vortan kommervrij al vnde wal to betalene jairlix vp suncte Peters ad Cathedram, achte daghe vor offte bijnnen achte daghe darna jn ende an handen, dar des den oldermane ende raetlueden jn tijt der betalijnghe best genoget bijnnenn Oldensael na Oldenseler marcketmathen to metene. Ock soe loefden Merten ende Alheijt voirscreuen vor ons, vor hem ende oer erffgenamen voirscreuen den olderman ende raetlueden voirscreuen ende oren nakomelijnghen jn der tyt oldermans ende raetlueden, dijt voirscreuen mudde roggen jairlicker renthe to stane ende to waerne ende guede waerschop to doene to allen tijden voir al die genne, die des to rechte komen wijllen, soe vaecke hem des van noeden sijn mach. Weert ock saeke, dat hijr enich gebreck in volle - dat weer van waerschop offte van betalijnghe desses voirscreuen mudde roggen jairlicker ende de Broderschop voirscreuen des jn hijnder ende schaeden quemen - den hijnder ende schaeden moeghen die olderman ende raetluede in der tijt vthmanen ende jnwijnnen van Merten ende Alheijt voirscreuen ende oren erffgenamen vth dessen veer stucke gardens voirscreuen; vort vth allen anderen guederen, die sie nv ter tijdt hebben offt hijrnamals, wyl Godt, verkrijgen moeghen - met wat ~~rechten~~ gerichten ende rechten, geijstelick offt wertlick offt met beyden rechten tho ghelicke; dat ejne recht den anderen nicht to hijnderen, vnuervolget ende vnuerclaget vor yemande, ghelicken rechte verschenenen ende onuerjaerde heren pacht. Ende daer en sal Merten ende Alheijt vorscreuen ende oer erffgenamen genes rechtes

[p. 76]

ofte priuilegien teghen gebrucken ende ghene weer tegens doen offte doen laeten.²²⁵ Allent dijt voirscreuen sal wesen sonder enich weddersegghen oft hulperdden ende sonder alle argelijst. Orkonde der waerheijt aller puncten ende articulen voirscreuen ende eyn ytlick puncte ende artikel bysunder, hebben wy, borgermesteren ende raidt voirscreuen, onser stadt secretsegel beneden - omme bede wyllen beyder partijen - doen hanghen an dessen breiff. Gegheuen jn den jaer vnses Heren Gods dusent vyfhondert seuen ende twyntich, vp dach Valentijn martiris.

25 mei 1518

[Lambert van Reede, richter te Oldensaell, oorkondt dat Adriaen van Reede en zijn vrouw Lucia aan meester Johan Wijenhauw met zijn echtgenote Hermen verkocht hebben een jaarrente van vijf gouden Rijnse guldenen, gaande uit het Schultenhues te Vlederijnghe en uit het Haeckenberch, beide gelegen in de marke en buurschap De Lutte. Keurnoten waren Johan van Thije en Johan Schulte (burgermeesters van Oldensael)]

Desse breyff is spreckende jairlix van vyff goldenen Rijnsche vth des Schultenhues to Vlederen vnde vth den Hackenberchge, die Adriaen²²⁶ van Reede darvth vercofft hefft; # vnde jairlix to betalene vp den hilligen Pallemdach.

Jc, Lambert van Reede - in der tijt rijchter to Oldensaell van wegenen des hoechgeborenen vermogende ffursten ende heren heren Philips van Burgondien, bisschop tVtrecht - mijns genedighen heren, doe kondt ende kentlick allen lueden ende tughe auermijts dessen apenen besegelden breue, dat vor my gekamen sijn in enen apenen gehegeden gerichte, dar ick stede ende stoel des gerichtes met mijnen kornoten ende gerichteslueden hijnae bescreuwen besetten ende beclendet hadde als ick met rechte solde die erber ende vromme Adriaen van Reede ende Lucia sijn echte huesfrouwe met Adriaen vorscreuen als met oren rechten monber. Ende bekanden al dar vor my in den suluen gerychte voer hem ende vor oer erffgenamen, dat sie redeliche ende reckeliche hadden vercofft ende vercoften auermijts dessen breue in eijnen rechten, steden, vasten, ewighen erffcope - erfflickie, ewelicke ende vmmmermer, myt handen, myt monden ende myt allen vertichnissen ende vplatijnghe als sie met rechte solde - meister Johan Wijenhauw ende Hermen, sijner echten²²⁷ huesfrouwen, ende oren erffgenamen offte holder des breues met oren wijllen: vijf guede goldenen Rijnsche guldenen van gewechte jaerlicker gülde ende renthe, vth oren twen vrijen eruen ende guederen geheiten des Schulten hues tho Vlederijnghe vnde dat Haeckenberch, soe als die beijde gheleghen sijntjn den kerspele ende gerichte van Oldensaell ende jn der marcke ende burschop van Der Lutte; vmmae eijne somma van gelde die hem deger darvor van meister Johanne ende Hermen vorscreuen tot oren willen wal betalt was, dar hem wal annegenogede ende oren erffgenamen altoes wal angenogen solde, als sie vor my bekanden. Ende laueden, dat sie den vorscreuen meister Johanne ende Hermen ende oren erffgenamen eder holder sbreiffs vorscreuen der vijff goldenen Rijnsche guldenen iaerlicher gulde ende renthe nv vortan alle yaer guede, rede, vnuertogede

²²⁵ Twee maal *laeten*.

²²⁶ In de linker marge staat *Adriaen van Reede*.

²²⁷ In de linker marge staat, door een andere hand geschreven *Jst gheloset Durch [heyd?] [In ty.. Arent Hufsl..]*.

betalijnghe doen wolden an paimente als voirscreuen staet ofte an anderen paimente,
dat in tijt der betalijnghe

[p. 77]

dar guet vor is ende hem leueren ende wal betalen alle jair kummervrijgh bynnen Oldensael in oer hande ende secker vrijg beholt in eijn hues, dat sie hem dan benomende weerden ende beest beleuet vp den hijlligen Pallemdach, achte daghe vor offte bynnen achte daghe darna vnuerhalt. Ende hem ock der voirscreuen iaerlixs renthe ende gulde vth den voirscreuen eruen ende guederen to staene ende to waerne ende gude vullenkommen waerschop to doene to allen tijden vor hem ende vor oer erffgenamen ende vor alle dieyenne, die des to rechte komen wijllen - woe vaecke ende wanner sie des to doene muchten hebben. Geschege des nicht ende daer enich gebreck in volle - dat weer van waerschop offte van betalijnghe der voirscreuen vijff goldenen Rijnsche guldene iaerliche gulde ende renthe, dat queme to woe dat to queme - ende meister Johan ende Hermen voirscreuen eder holder desses breues voirscreuen darby enighen hijnder ende schaeden bij kreghen offte ledden, koest ende terijnghe vmme deden, dat sollen sie alsdan to allen tijden - soe vaecke als dat gheschege - moghen vthmanen ende ynwynnen van den voirscreuen Adriaen ende Lucien ende oren erffgenamen voirscreuen ende vort vth den voirscreuen eruen ende guederen ende van allen denyennen, die sick der vnderwijnnen, darvan tellen ende bouwen eyn deil offte all; met allen gerichten, geistelick offte werttelick, met oere eijn alleijne offte met beiijden rechten to gelicke - dat ene recht den anderen nycht to hijnderen - vnuervolget ende vnuerclaget vor yemande, ghelick also rechte verschennen ende vnuerjaerde heren pacht, sunder enich weddersegghen ende indracht daerjnne to doene ofte ghescheen to latenene in enigerwijs ende sunder al arglijst. Ende want dijt woe vorscreuen steet vor my, Lambert van Reede - richter voirscreuen, gerichtelike ghescheen is, dar met my an ende auer weren also rechte koernoten ende gerichtesluede Johan van Thije ende Johan Schulte, in der tijt borgermeisteren bijnnen Oldensael, ende mer gueder luede genoch, die dat gerichte mede vmmestonden ende dijt mede seghen ende hoerden. Soe hebbe ick, Lambert - rijchter voirscreuen, yn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen voirscreuen semeptlicke ende eijn ittelick puncte bijsunder, mijn segel - vmme bede wijllen der parthen voirscreuen - wyttelick beneden an dessen breiff gehanghen. Ende vmme merer vestenisse desses breues hebbe ick, Adriaen van Reede vorscreuen, vor mij ende Lucien, mijn echte huesfrouwe, ende vor vnser twijer erffgenamen vorscreuen, mijn segel wijtlicke beneden an dessen breiff gehanghen. Gegheuen in den jaer vnses Heren Gods dusent vyffhundert vnde achtene, vp den vijff vnde twijntigsten dach der maent maij.

[p. 78]

10 november 1526

[Burgemeesters, schepenen en raad van Oldensael oorkonden dat Johan ten Wijnhaue met zijn echtgenote Hermen aan Thoniüs Reijgher met zijn vrouw Lise verkocht hebben de jaarrente van vijf gouden Rijnse guldens uit het Schultenhues in Vlederijnghen en het Haeckenberch – beide in de marke De Lutte gelegen. Thoniüs Reijgher met zijn echtgenote Lise schenken die vijf gouden Rijnse guldens per testament aan het OLV-gilde]

Eijn transfix vp den voirscreuen breiff.

Wij, borgermeisteren, scepenen ende raet der stadt Oldensael, doen kondt ende betughe vermijs dessen apenen, besegelden transfixbreue dat vor ons jn schependoem als vor schepenen seluen gekamen sijnnen Johan ten Wijnhaue ende Hermen, sijn echte huesfrouwe, met Johan voirscreuen als met oren rechten monber. Ende bekanden aldar vor ons, voer hem ende oer erffgenamen, dat sie met vrien wijllen ende wal vorbedachten moede reddeliche ende reckeliche hadden vercofft ende vercofften Thoniüs Reijger ende Lisen sijner echten hüesfroüwen ende oren erffgenamen offte holder desser breue met oren wijllen dessen principaelbreiff, dar dijt tegenwordighe transfix doergetoghen is - jnholdende van vyff goldenen Rynsche guldenen van ghewechte jairliger renthen - vth twen stucken erues, geheten Schultenhues tho Vlederijnghen dat ejne, ende dat ander Haeckenberch, beiide gheleghen jn den kerspel ende gherichte van Oldenzael jn der marcke edder buerschop Lutte, so de vromme Adriaen van Reede marschallick ende Lucia, syn echte huesfrouwe, die seluen vyff guldenen jaerlicker renthe Johan ende Hermen voirscreuen darvth vercofft hebben als die gegenwoordige principaellbreiff dat wyder vermeldet; voer eyne somma van gelde de hem deger alijnck ende al to wyllen wal betaelt was, dar hem doe ter tijt wal angenogede ende oren erffgenamen altoes wal angenogen solde, als sie vor ons bekanden. Ende Johan ende Hermen voirgenomd gengen des vth vor ons ende deden vertijchnisse ende vplatijnghe voer hem ende oer erffgenamen met handen, met monden, met aller vertijchnisse ende vplatijnghe, jn als geliken sie met rechte to behorden to doene tot behoff Thonius ende Lisen, oren erffgenamen offte holder desses breues voirscreuen, also dat Thonius ende Lise ende oren erffgenamen offt holder desser breuen voirscreuen sollen ende moghen vthmanen, jnwijnnen ende vpboren de vijff goldenen Rijnsche guldenen jaerlicker renthe, jn aller volmacht als desse principaelbreiff vthwijset ende vermeldet.²²⁸ Vort so hebben Tonis ende Lise vor hem ende oer erffgenamen verteghen ende auerghegeuen voer eijn testament den olderman ende semptlicken raelueden Onser Lieuen Vrouwen-gijlde tot behoeff der armen desen seluen

principaelbreiff met den transfix *jn* aller ~~macht~~ volmacht, gelijck hem die seluen van Johan ten Wijnhaue ende Hermen voirscreuen was vthgegaen ende auergegeuen, also dat nv vortan na datum des transfix die olderman *jn* der tijdt Onser Lieuen Vrouwen-gijlde sal wesen tot ewighen daghen vthmanner, jnwijnner ende vpborer desser vyff goldenen Rijnsche guldenen jairlicker renthe tot behoff der armen. Ende hijr en sal Thonis ende Lise ende oer erffgenamen ghene weer tegen doen offte doen laeten *jn* enigerleij wijsen. Alle desse voirscreuen puncten ende articulen sollen wesen sunder

[p. 79]

alle argeliste. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen zemptlijck ende yttelijck bijsunder, soe hebben wij, borgermeisteren, schepenen ende raet voirscreuen, onser stadt secretsegel beneden an dessen transfix ende mede an den principaellbreiff gehanghen. Ghegeuen *jn* den jaer onses Heren Gods dusent vijfhondert ~~Seuenvnde Twintich~~ sess vnde twijntich, vp auent Martinj *jn* den wijnter.

29 maart 1525

[Thonius Reijger en Merten Schulten, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldensael, oorkonden dat Arndt Werners en zijn vrouw Agatha aan het OLV-gilde twee mud rogge verkocht hebben, gaande uit de Bijterskamp bij de Meijbrede buiten de Bysschopinckporte]

Arnt Werners: vth ~~der~~ *Bijterschen* Camp twe mudde roggen jaierlix vp Cathedra Petri.

Wij, Thonius Reijger ende Merten Schulten, *jn* der tijt borgermeisteren in Oldensael, ende wij, gemene scheppenen ende raedt der stadt Oldensaell, doen kundt ende kentlick allen lueden ende betughen met dessen apenen besegelden breue, dat vor ons in scheppendoen²²⁹ als vor scheppenen seluen gekamen sijnt Arndt Werners ende Aghata, sijn echte huesfrouwe, myt Arnde voirscreuen oren echten manne als mijt oren rechten monber. Ende bekanden dar vor ons, voer hem ende voer oer erffgenamen, dat sie redeliche ende reckeliche hadden vercoft ende vercofften vor ons auermijts dessen breue in eijnen rechten, steden, vasten erffcope - erfflickie, ewelicke ende vmermer, mijt handen, met monden, myt allen vertchnissen ende vplatijnghe also recht was - den oldermanne myt zampt den anderen raetlueden Vnse²³⁰ Lieuen Vrouwen-gijlde bijnnen Oldenzaell ende oren nakomelinghen: twe mudde guedes, droghen, schonen, claren

²²⁸ In de linker marge staat *nō T.*

²²⁹ In de auslaut een *n*.

²³⁰ Zonder *r* in de auslaut.

wijnterrogghen Oldensaler marketmathen des iaers jairliger renthe vth oren campe geheiten Bijterskamp, geleghen buten der Bysschopinckporten bij der Mejbreden) tusschen kampe Henrick Herijnges an die ene ende Schulte Greuijnckhaues kamp an die ander zijdt, schetende met den eynde an den Esch; omme eyne summa van gelde die sie hem deger alijnck ende al wal tot oren wijllen betalt hadden, dar hem doe ter tijt wal angenogede ende oren erffgenamen altijt wal angenoghen solde, als sie vor ons bekanden. Ende sie laueden hijrvmme vor ons, voer ons,²³¹ vor em ende vor oer erffgenamen voirscreuen, den olderman ende raetlueden ende oren nakomelingen voirscreuen, desser jairlicker roghenrenthe voirscreuen to staene ende toe waerene ende hem ende oren nakomelinghen des rechte guede waershop to doene tot ewighen daghen vor al dieyenne, die des to rechte wijllen kommen. Ende guede, rede betalijnghe nv vortan alle jair vnuerjairt kummerloes wal to betalene bijnnen Oldensael vp suncte Peter ad Cathedram, achte daghe vor offte achte daghe na na,²³² sonder lenger vertoech jn eijn

[p. 80]

hues, dar des den olderman vnde raetlueden ofte oren *n*²³³akomenen best beleuet ende genoget. Wert ock saecke dat desse betalijnghe aldus jairlix nicht en gheschege ende hijr enich gebreck jn volle - dat weer van waershop offt van betalijnghe desser jairlichen roghenrenthe voirscreuen, dat queme to woe dat to queme - dat moeghen die olderman ende raetluede ende oer nakomenen vorscreuen tot allen tijden vthmanen ende ynwijnnen van Arnde ende Aghaten ende oren erffgenamen voirscreuen ende vth desen voirscreuen kampe voirscreuen; voert van allen denghennen, de dessen voirscreuen kamp weijden, bouen offte gebrucken, besijtten offt sijck des eijn deyls offte all onderwijnnen. Vort vth allen anderen guederen die Arndt ende Aghata voirscreuen nv ter tijt hebn off hijr namals, wyl Godt, vercrigene moghen met wat rechte ende gerichte hem geleuet - geistelick offte wertlick offte met beiden rechten to gelijcke, dat eyne recht den anderen nicht to hijnderen - onuervolget ende vnuerclaget voer yemande, gelijck rechte verschennen ende vnuerjairde heren pacht. Ende dar en sal Arndt ende Aghata ende oer erffgenamen voirscreuen geijne weer tegens doen ofte doen laeten ende genes rechtes offt priüilegien tegens brucken jn eniger wise. Mede soe bekanden Arndt ende Aghata vor ons, vor hem ende vor oer erffgenamen, dat desse voirscreuen kamp nicht hoger dan met eijnen Philips guldenen jairlicker renthen bekommert en weer, die welcke vortijdes meister Johan Becker darvth versegelt weer, dijt allent woe voirscreuen is sonder argelist. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen ende eijn yttelick puncte ende articull bijsonderen, soe hebben wij, borgermeisteren, schepenen ende raet - omme bede wijllen beiden parthien vorscreuen - onser stadt

²³¹ Twee maal *vo(e)r ons*.

²³² Twee keer *na*.

²³³ Ne *n* in de anlaut lijkt te zijn verbeterd uit een abusievelijke *r*.

secretsegel wytliche beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jair onses Heren Gods dusent vijfhondert ende vyff ende twijntich, vp godensdach na Letare Iherusalem.

1 september 1529

[Hadewich Grubbe, weduwe van Arndt Grubben, en de gebroeders Hermen en Johan Grubben, oorkonden dat ze aan het OLV-gilde een jaarrente van drie mud en een schepel rogge verkocht hebben, gaande uit het erve Wesselijnck in de buurschap Geisteren, kerspel Otmerssem]

Die ^Nagelatene²³⁴ weduwe seligen Arnt Grubbe; Hermen, Johan - oers soens - hebben jairlix versegelt: ~~eijn~~ dree mudde roggen, eijn sceppel; ende to betalene vp Egidij.

Wije, Hadewich Grubbe, nagelatene weduwe selighen Arndt Grubben seliger gedachten, vnde wy, Hermen ende Johan Grubben, gebroderen, bekennen ende betughen zemenptlick²³⁵ ende ejndrechelyck jn dessen apenen, besegelden breue vor ons ende vnse erffgenamen, dat wije redelicke vnde reckeliche hebn vercofft in eijnen rechten, steden, vasten erffkope - erfflicke, ewelijcke ende vmermer, myt handen, met monden, myt allen vertichnissen ende vplatijnge als sijck dat van rechtes wegene geboert - den olderman ende zamenptlijcken raetlueden jn der tijt Vnser Lieuen Vrouwen-gijlden eder brodershop bynnen Oldensaell ende oren nakomende raetluede der voirscreuen gijlle tot behoeff der armen.²³⁶ dree mudde ende eyn scheppel ~~droeg~~²³⁷ guedes, schoenen, droghen claren wynterrogghen Oldensaeler marketmathe yaerlycker gulde vnde renthe vth vnsen eghenen vryen erue ende gude, geheiten Wesselijnck, soe als dat beleghen is jn den kerspele ende gherychte van Otmerssem ende jn der buerschop to Geisteren; vmme eyne summa van gelde, die vns deger alynck all vnde wall van den voirscreuen raetlueden to wylten betaelt

[p. 81]

syn, daer vns doe ter tijt wall angenogede vnde vnsen erffgenamen voirscreuen altoes wal angenogen soll. Welker voirscreuen gelt als nementlicke negen vnde dertijch

²³⁴ De hoofdletter *N* in de anlaut is ter verbetering recht boven een doorgestreepte *n* geschreven. Vanaf hier is de tekst in het cartularium met veel kleinere letters geschreven. Toch blijven ook vanaf hier in het handschrift dezelfde typische kenmerken van de schrijver zoals bijvoorbeeld de initiaal bij de *J* voorkomen.

²³⁵ Merkwaardige grafie.

²³⁶ Verschrijving voor *armen*.

²³⁷ Vanaf hier begint de schrijver nog compacter te schrijven. Toch blijkt de tekst nog steeds van dezelfde hand te zijn, die praktisch het hele cartularium geschreven heeft.

goldenen Rynsche guldenen van gewechte gekamen sijn tot nüt vnde profijt Johan Vrylijnckman, Derick Hermeldijnck vnde Johan Meyers vp den Hoeff to Geisteren, also tot orer vthsettijnghe der schattijnghe orer hauen vnde beesten van rydderschop, steden vnde den gedepüterden vnde darmede betaelt waert. Ende lauen hijrvmme den voirscreuen raetlueden ende oren nakomelijnghen der voirscreuen dree mudde vnde eyn scheppel rogghen voer vns ende vnse erffgenamen der yaerlicker gulde ende renthe nv vortan alle yaer guede reede vnuertagede, kummervrije betalijnghe to doene, sunder yenighe exceptie offte behelp daerjnne to gebruckene offte voer to nemene, vp alle sancte Egidius eder sancte [Benijen], achte daghe darvor offte bijnnen achte daghe darna vnuerhaelt, bynnen Oldensael yn eyn hues, daer hem ende oren medebescreuen offte holder ~~[met]~~ des breues met oren wylle beest beleuet. Ende wylle hem der voirscreuen iaerlix gulde ende renthe vth den voirscreuen erue ende guede to Wesselynck vor ons ende vnse erffgenamen staen ende waeren ende guede waerschop doen voer all dieyenne, die des to rechte komen wijllen ende sie des to doene muchten hebben. Gescheige des nicht ende daer enich gebreck in volle - dat weer van waerschop offte van betalijnghe der voirscreuen iaerlix gülde ende renthe, dat queme to woe dat to queme - ende die raetluede ende oer nakomenen raetluede offte holder sbreiffs voirscreuen daer enighen hijnder offte schaeden by kreghen offte ledēn, koest offte terijnge vmme deden, dat sie sulckes alsdaen sollen moghen vthmanen ende ynwijnnen van ons ende van vnsen erffgenamen vnde van allen den yennen, die ~~des to rechte wylle komen~~ syck des erues ende guederen to Wesselijnck voirscreuen eijn deill offte all vnderwijnnen ende daer van tellen ende bouwen, eyn deils offte all, ende voert vth all vnsen anderen guederen die wye nv ter tijt hebben offte hijrnamals verkrygende muchten werden, gheen guet vthgescheiden, met allen gerychten geistelick offte wertlijck, met orer eijn alleijne, offte met beiden rechten to gelijcke - dat eyne recht den anderen nicht to hijnderen - vnuervolget vnde vnuerclaget voer yemande gelijcke rechte verschennenen ende vnuerjairde heren pacht, die met allen rechten verwunnen is. Ende daer en wyl wy, noch vnse erffgenamen en sullen, daer gheene weer tegens doen offte doen laeten in eniger wys ende ock genes rechtes, priüilegien, gewoenten, herenveede offte excepçien tegens brucken offte geneten - dat weer lantrecht, stadtrecht, gewoente offte bescreuen recht - dat hem in enigher wijs hynderlick muchte syn. Wert oeck saecke dat desser voirscreuen versegelijnghe ende vestenisse nicht genoch en weer, soe wylle wije ende onse erffgenamen den voirscreuen raetlueden tot aller tyt better ~~ende~~ versegelijnghe ende bewyssijnghe der voirscreuen iaerlix gulde ende renthe doen tot allen tijden, als als sie vns daer to esschen, sunder argelijst, beholtlick vns ^{ende} vnss²³⁸ ende vnsen erffgenamen, dat wye desse voirscreuen dree mudde roggen vnde eyn scheppel alle yaer vnuerjairt van den voirscreuen raetlueden ende van oren nakomenen raetlueden moeghen wedderloesen vnde kopen vp alle sancte Egidius dach, achte

---

²³⁸ Verschrijving?

daghe daervoer offte bynnen achte daghe daernae vnuerhaelt, jnden wijc den raetlueden voirscreuen die loese eijn veirdell jaers eirst to voerne verkundighet hebben ende die renthe eirst betalt is met negen vnde dertich goldenen Rynsche guldenen guet van golde vnde swaer genoech van gewechte offte met gueden anderen valluerden Brabanschen stuuers; vor yttelijcken goldenen guldenen to betalene acht vnd etwyntich valluerde Brabansche stuuer, die vp dach der loese daer ganckbeer ende guet voer sijn. Orkunde der waerheit aller puncte ende articule voirscreuen, soe hebbē ick, Hermen Grubbe, vor mij ende doer bede ende wylle Hadewych, mijner moeder, vnde Johans, mijns broder, vnde voer alle vnse erffgenamen, myn segell wyttelijcke beneden an dessen breiff ghehanghen. Ghegeuen jn den jair vnses Heren dusent vyffhondert neghen vnde twijntich, vp suncte Egidius dach, des hijllighen abbats.

[p. 82]

4 juni 1532

[Van Hermen, weduwe van meester Johan Medicus, werden door het OLV-gilde honderd gouden Rijnse guldens aangenomen om daarvoor - tegen betaling van een jaarrente van acht mud rogge aan haar - de armen te kunnen helpen, toen er geen geld was en de pest in Oldenzaal heerste]

Jtem. Toe wettene dat jn den jair XV^c XXX ij, vp auent Bonifacij, hebben genamen ~~He~~
van Hermen, nalatene weduwe selighen meister Johan Medicus, hundert goldenen Rynsche güldenen van gewechte, an payment nabescreuen alsoe XXX enckede Philips vnde XXV goldenen güldenen²³⁹ an vulen Snaphanen vnde an Deuenter Emmeder ende Hornekens güldenen; dattet tsamen mackede hundert goldenen guldenen van gewechte, dar men oer des jair ~~s~~ van geuen sal, vp suncte Johannes natiuitas (=24 juni) jn den sommer: Vlij mudde roggen die men loesen mach met payment voirscreuen vmme die armen darmede to helpene, wan men doe ~~ghen~~ ghene betalijnge krijgen kunde vnde die pestelencie darmede reguerde. Dit schach dar Meijne Kremer *olderman* was.

21 februari 1533

[Arndt van Hattijnghe, richter in Otmerssem, oorkondt dat Bertholt Ottijnck en zijn echtgenote Berte een jaarrente van vijf mud rogge verkocht hebben aan het OLV-gilde, gaande uit hun erve Ottijnck in kerspel en marke Denykem in het gericht Otmerssem. Keurnoten waren Johan Schulte en Hermen ten Ham]

Vth dat erue Ottijnck, jn den kerspel van Deyginchem; jairlix vp Cathedra Petri vyff mudde rogghen.

Jc.²⁴⁰ Arndt van Hattijnghe - in der tyt rijchter to Otmerssem - van wegenen des alder doerluchtigen ende onuerwynlijken Carelus, van Godts genaden keyser van Romen,, konnijnck van Spanijen, hertoge van Borgondien ende Brabant, greue van Hollandt, erfher jn Vryeslandt ende der landen van Auerysselle, myns alder genedigesten heren, doe kondt, kenne ende betughe jn ende auermyts dessen apenen bezegelden breue, dat vor my dar ick stede ende stoel des gherijchtes met mynen cornoten ende gherijchteslueden nabescreuen bekledet hadde, jn gespannener banck ende gehegeden gherychte als ick met rechte solde, seluen gekommen synnen Bertholt Ottijnck ende Berte, syn echte huesfrouwe, met Bertholde voirscreuen oren echten manne ende rechten monber. Ende bekanden aldaer vor my gherychtelijcke, dat sie vor hem ende oer erfgenamen ende nakomelynghe offte aneruen hadden verkofft stedes, vastes²⁴¹ kopes met rechter vplatyngh ende vertychnisse, den olderman ende gemeynen raetlueden der gjilden Onser Lieuen Vroüwen bynnen Oldenzaell to behoeff der armen ende oren nakomelijngen oldermans ende raetlueden jn der tyt offte holder desses breues met oren wylon: vyff mudde guedes, droghen, schoenen, klaren wynterrogghen Oldenzaler mathen jairlycker renthen alle jair onuerjairt, kummervrijgh wal to betalenen bynnen Oldenzael jn der voirscreuen gjildenspyker offt jn eyn hues, daer den olderman ende raetlueden jn der tyt beleuet vp sancte Peter ad Cathedram, achte daghe daervoer offte bynnen achte daghe darnae vnuerhalt, vth oren vryen, eghenen erue ende guede geheten Ott Ottijnck, soe dat met sijnen alijnghen oelden ende nyen tobehoer geleghen is jn der²⁴² kerspele ende marcke Denykem ende jn den gherichte van Otmerssem; vmme eyne somma van gelde, de de verkopers vor hem ende oer medebescreuene hem to wylon deger alyng ende al wal betaelt bekanden van den voirscreuen kopers. Ende hebben daeromme geloefft vor hem ende oer medebescreuenen den olderman, raetlueden ende oren nakomenen voirscreuen desser voirscreuen rogghenrenthe allelyt toe staene ende to waeren ende guede ewyghte waerschop toe doene, voer alle dieghenne, de des to rechte kommen wijllen - wanner ende waer hem des nodich mach wesen buten der koepers vorscreuen hijnder ende schaeden, woe die ock totjenighen tijden to kommen mach. Vnde satten daervoer to onderpande ende waerschoep oer alijnghe vrije erue ende guet Ottijnck voirscreuen met sijnen alijngen oelden ende nijen tobehoer, voert oer ander zemptlike güedt dat sie nv ter tyt hebben offt hijrnamals, wyl Godt, verkrijghen moghen, woe ende waer dat

²³⁹ In de linker marge is bijgevoegd *Js weder affgeloest*.

²⁴⁰ De afgeschreven oorkonde werd gecanceleerd.

²⁴¹ Boven *vastes* is - per abuis - een afkortingsteken terecht gekomen.

²⁴² Hier vrouwelijk woord!

geleghen ende benomet mach wesen - daer vth to manen ende to wynnen, versettenen renthe ende geleden schaeden met gherichten, geistelick ende wertlijck, eyn alleijne offte beiden toe ghelycke van denghenen, die syck des voirscreuen erues Ottijnck ende alijnges guedes alheel offte eijsdels onderwynnen, tellen, weyden, bouwen, besijtten ende gebruiken dat eijne recht den anderen nicht to hijnderen, tot des kleger koer, onuervolghet ende onuerklaghet voer jemande, gelycken rechte verschennenen ende onuerjaerde heren pacht; sonder jenich infal, weddersegghen ende sonder alle nye vonde excepctien, priülegien, woe men de nomen mach ende sonder al argelijst. Daer dyt geschach weren met my, rijchter voirscreuen, an ende auer also rechte cornoeten des gherichtes Johan Schulte ende Hermen ten Ham ende oer orkunde met my dar vp ontfenghen ende mer gueder luede genoech, die dat gherijchte vmmestonden ende dyt mede seghen ende hoerden. Jn oerkonde der waerheit aller puncten, articulen voirscreuen sampt ende jtliker bysonderen, hebbe ick, Arndt van Hattijngen - rychter voirscreuen, myn segel omme bijder parten beede wyllyn beneden an dessen breff gehangen. Ghegeuen jn den jaer onses Heren Gods dusent vyffhondert dre ende dertijch, vp auent Cathedra Petrj.

[p. 83]

29 september 1534

[Arndt van Hattijnghe, richter in Otmerssem, oorkondt dat Bertholt Ottijnck en zijn vrouw Berte aan Coert van Thije, de olderman van het OLV-gilde, en aan de gemene raadslieden, een jaarrente van vier mud rogge verkocht hebben, gaande uit het erve Ottijnck. Keurnoten waren Johan Schulte en Hermen ten Ham]

Noch jairlix iijj mudde vth Ottijnck. To betalene vp suncte Michaell.

Jc,²⁴³ Arndt van Hattijnghe - jn der tyt rychter to Otmerssem, van wegenen des alder durluchtigen groetmechtigen ende vnuerwynlijken Charalus, van Gods genaden Romesche keyser, konijnck van Hyspanijen, hertoghe van Borgondien ende Brabant, greue van Hollant, erffher jn Frieslandt ende der Aueryssel, myns alder genedichsten heren, doe kondt, kenne ende belije auermyts dessen apenen besegelden breue, dat vor mij, dar ick stede ende stoel des gherichtes met mynen cornoten ende gherychteslueden bekledet hadde jn gespannener banck ende ghehegeden gherichte als ick met rechte solde, seluen gekamen sijnnen Bertholt Ottijnck ende Berte, syn echte huesfrouwe, met Berholde oren echten manne ende rechten monber. Ende bekanden

---

²⁴³ Dit afschrift van de oorkonde werd gecancelleerd.

aldaer vor my gherichtelijchtelijcke,²⁴⁴ dat sie vor hem ende oer erffgenamen ende oer aneruen hadden vercofft stedes, vasten kopes ende rechter vplatijnghe ende vertichnisse, Coerde van Thije, jn der tydt oelderman, ende den gemeijnen raetlüeden der gjilden Onser Lieuen Vrouwen bijnnen Oldenzael to behoeff der armen ende oren nacomelijnghen oldermans ende raetluede jn der tydt: veer mudde guedes, schoenen, klaren wynterrogghen Oldenzaler mathen jairliger renthen, alle jaier²⁴⁵ vnuerjaert kommervrygh wal to betalenen²⁴⁶ bynnen Oldenzaell jn den voirscreuen ~~Jnden voirscreuen~~ gjildespijker offte jn eyn hues, daer den olderman ende raetlueden jn der tijt best beleuet vp sancte Mijchaele, achte daghe daervoer offte achte dage daernae vnuerhaelt, vth oeren eghenen, vrijen erue ende gude, geheijten Ottijnck, soe dat met sijnen alijnghen oelden ende nyen toebehoer gelegen is jn den kerspele ende marcke Deijginchem ende jn den gherychte van Otmerssem; vmme ejne somma van gelde, de den verkopers degher alijnck ende al wal to wijllen betaelt was, als sie vor my bekanden. Ende hebben daeromme gelauet vor hem ende voer oer medebescreuene voirscreuen, den olderman ende raetlueden jn der tyt ende oeren nakomelijngen voirscreuen, desser voirscreuen rogghenrenthen²⁴⁷ renthen altijdt toe staene ende toe waerene ende gude ewyghte waerschoep to doene voer alle diegenne, de des to rechte koemen wyllen, wanner ende waer hem des noedich mach wesen, buten der kopers voirscreuen hijnder ende schaeden, woe die ock to jenighen tyden to kommen mach. Vnde satten daervoer tho onderpande ende waershop oer alijnghe vrije erue ende guedt Ottijnck voirscreuen, met sijnen alijnghen oelden ende nijen tobehoer; voert oer ander zemptlike guedt, dat sie nv ter tydt hebben offt hijrnamals, wyl Godt, verkrijghen moeghen, woe ende waer dat gelegen ende benompt mach wesen, daer vth to manen ende yn to wynnen, versetteten renthen ende geleden schaeden met gherychten geystelyck ende wertlyck - eyn alleyne offte beyden to gelycken - van denghennen, die syck des voirscreuen erues Ottijnck ende alijnges guedes alheel offt eynsdels onderwynnen, tellen, weyden, bouwen, besytten offt gebrucken, van hem to samen offt oerer eyn deel, tot des kleghers koer, onuerfolget ende onuerklaghet vor jemande, gelijcken rechte verschennenende ende onuerjaerde heren pacht, sonder jenich jnval, weddersegghen ende all argelyst. Wert ock zaecke, dat de voirscreuen kopers tot jenigen tyden bevonden offte onderrychtet worden, dat sie met desser verseghelijnghe offt onderpande to behoff der armen nycht genoch verwaert en weerent, so sullen die verkopers tot allen tyden, vp oers selfs onkost ende schaeden, hem des better bewyssijnghe ende onderpant setten ende doen offte die houetsomme met der versettene pensien ende met allen hijnder ende schaeden darby geleden,

²⁴⁴ Zal wel een verschrijving zijn voor: *gherichtelijcke*.

²⁴⁵ Waarschijnlijk een verschrijving.

²⁴⁶ Er is wel - per abuis - een afkortingsteken te veel geschreven.

²⁴⁷ Twee keer!

weddergheuen. Ock synt vorwerde, dat de vorscreuen kopers offte oer medebescreuenen alle jair unuerjaert vp sanct Merten jn den wynter, achte daghe darvor offte achte dage daernae, wedderomme desse veer mudde rogghen moeghen affloessen ende quijtkopen met acht ende vertych enckede Corforster golden Rynsch guldennen, guet van golde - wegende twe Jngelschen ende eyn troyken, soe veer alle versettenen

[p. 84]

renthe ende geleden schaeden daerby verloopen eirst al vnde wal betaelt *sijn* ende de verkopers den kopers voirscreuen de loeze eyn halleff jaer toe woerne vpgesecht hebn. Daer dyt geschah weren met my, rychter voirscreuen, an ende auer also rechte cornoten des gerichtes Johan Schulte ende Hermen ten Ham, die oer orkunde darvp ontfenghen ende mer gueder lueder²⁴⁸ genoch. Jn orkonde der waerheyt aller puncten ende articulen voirscreuen zampt ende jtlyck bysonder, hebbe ick, Arndt van Hattijnghen - rychter voirscreuen, myn segel omme beyder parthen beede wyllen beneden an dessen breff gehanghen. Gegheuen jn den jaer onses Heren Godes dusent vyffhondert veer ende dertich, vp Michaelis.

28 februari 1533

[Lambert van Reede, richter in Oldensael, oorkondt dat Berndt Syuerdijnck met zijn vrouw Grete aan Bernt Quänt, olderman, en aan de gezamenlijke raadslieden van het OLV-gilde, een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit een kamp bij de Thije in de marke Hasloe in kerspel en gericht Oldenzael. Keurnoten waren Egbert Lansijnck en Hermen Schaep]

Bernt Sijuerdynck ende Grete sijn huesfrouwe to Hasselt; jairlix eyn mudde roggen vp Cathedra Petri vth oeren eygenen nijen beslagenen kampe.

Jc, Lambert van Reede - jn der tyt rychter to Oldensael, van wegennen alder duerluchtiger groetmechtigen ende onuerwijnliker Romescher keyserlycker maiestaet, myns alder genedigesten erfheren, doe kondt ende betughe auermijts dessen apenen, besegelden breue, dat voer my dar ick stede ende stoel des gerychtes met mynen cornoten ende gerichteslueden nabescreuen bekledet hadde, als ick met rechte solde, seluen gekamen synnen Berndt Syuerdijnck ende Grete, syn echte huesfrouwe, met Bernde voirscreuen oren echten manne ende rechten monber. Vnde hebben aldaer vor hem, oer erffgenamen ende nacomelyngen verkofft stedes, vasten kopes met rechter vplatijnghen ende vertichnissen, Bernde Quänt - jn der tydt olderman, ende zemptlicken raetlueden der gylde Vnser Leüen Vrouwen to behoeff der armen bijnnen Oldensel ende

oren nakomelijngen jn der tydt oldermans offt raetluede: eyn mudde guedes, droghen, schoenen, claren wynterrogghen Oldenzaler mathen jairlycker renthen alle jaer ²⁴⁹alle jaer vnuerjaert vp sanct Peter ad Cathedram, achte daghe daervoer offte acht dage daernae kummervrijg wal to betalene bynnen Oldenzaell jn eyn hues, daer den kopers beleuet, vth oren eyghenen, vryen, nyen beslagenen kampe by den Thije an Meyerynckkampe jn der marcke Hasloe ende kerspele ende gerychte van Oldenzael geleghen ende vth syner math vp der Weele gelegen; omme eyne somma van gelde, de hem degher alijnck ende al wal to wyllyn betalt was, daer hem doe ter tydt wal angenogede ende sijnen erffgenamen altoes wal angenogen soll met oeren nakomelijngen, als se vor my bekanden. Waer omme hebben de verkopers gelauet vor hem ende oer medebescreuenen den olderman vorscreuen ende sijnen medebescreuenen desser voirscreuen roddenrenthe altyt to staene ende to warenen ende gude ewiche waerschop to doene vor alle diejenne, die des to rechte kommen wyllyn, wanner ende waer des naedich²⁵⁰ mach wesen - buten der kopers voirscreuen hijnder ende schaeden, woe die ock tot jenighen tyden to kommen mach. Vnde satten darvor to onderpande ende waerschop den voirscreuen nijen ende vryen kamp ende maet; voert oer alijnghe ander guet, weggelijck ende vnweeggelijck, beeste ende haue, dat se nv ter tijdt hebben offte hir namaels, wyl Godt, verkrijghen moeghen, woe ende waer dat geleghen ende benompt mach wesen - dar vth to maene ende to wynnen versettenen renthe ende geleden schaeden, myt gherychten, geystelijck ende wertlijck, eyn alleijne offt beiden to gelijcke, van denghennen, des voirscreuen kamps, maedt offt alijnges guedes voirscreuen alheel offt eyn deijs onderwijnnen - tot des kleghers koer, vnuervolghet ende onuerclaghet voer jemande, gelijken rechte verschenene heren pacht, sonder jenich wedderseggen, hulperredden ende sonder al argelyst. Dar dyt geschach weren met my, rychter voirscreuen, an ende auer also rechte cornoten des gerijctes Egbert Lansijnck ende Hermen Schaep, die oer orkonde met my darvp ontfenghen ende mer gueder luede genoch. Jn orkonde der waerheit aller puncten ende articulen zampt ende jtliker bysunder, hebbe ick, Lambert van Reede - rijchter voirscreuen, mijn segel beneden - omme beyder parthen beede wyllyn - an dessen breiff gehangen. Jn den jaer onses Heren Gods dusent vyfhondert dree ende dertijch, vp ffrijgdach naest Petri ad Cathedram.

4 augustus 1534

[Lambert van Reede, richter in Oldensael, oorkondt dat Eyglert van Wullen van de Ravenhorst verkocht heeft aan Coert van Thije, olderman, en aan de gezamenlijke

---

²⁴⁸ Een eigenaardige *r* in de auslaut; waarschijnlijk een verschrijving.

²⁴⁹ Twee keer vermeld.

²⁵⁰ Duidelijk *naedich!*

raadslieden van het OLV-gilde, een jaarrente van drie mud rogge, gaande uit het erve Toesijnck in De Lutte. Keurnoten waren Reyner Hoffslach en Gosschallijck Hellijnck]

[p. 85]

Eenen breff, daer Eyglert van Wullen jnne vercofft hefft: dree mudde rogghen vth den erue Tosijnck jn Die Lutte. Jairlix tbetalene vp suncte Michaell.

Jck, Lambert van Reede - jn der tijt rychter to Oldensael, van wegenen des alderdoerluchtighen groetmechtighen ende onuerwynlijken Charolus, van Gods genaden Romscher keyser, konijnck van Hyspanyghen, hertoghe van Borgondigen ende Brabandt, greue van - erfheer jn Vreyslandt ende der landen van Aueryssell, myns alder genedichsten heren, doe kondt ende betughe jn ende auermijts dessen apenen besegelden breue, dar voer mij, dar ick saet to gherychte myt mijnen cornoten ende gherichteslueden hirnae bescreuwen als ick met rechte solde, seluen gekamen is die vromme vnd erber Eyglert van Wullen van der Rauenhorst ende hefft aldaer voer hem ende sijne erffgenamen offte anerüen verkofft, stedes vasten kopes, myt rechter vplatynge ende vertychnisse, Coerde van Thije, jn der tijt olderman ende den semptlijcken raetlueden Onser Lieuen Vrouwen-gijlde offte brodershop toe behoeff der armen ende oeren naekomelijnghe, jn der tydt oldermans ende raetlude: dree mudde guedes, droghen, schonen, klaren wynterrogghen Oldenzaler mathen, jaerlijcker renthen alle jaer onuerjaert, vp sanct Mijchaels dach, achte daghe darvor offt achte daghe daernae on behaelt, kummervrijgh wal to betalene bynnen Oldenzael jn eyn hues, dar den olderman offte prouisoren jn der tydt des beest beleuet; offt vp Onser Leuen Vrouwen-spyker vth den vryen erue vnde guede, geheeten Toesijnck, met sijnen alijnghen olden ende nijen tobehoer, gelegen jn den kerspele ende gherijchte van Oldenzael ende jn der Lutte Marcke; omme eyne somma van gelde, de hem darvoer degher alijnck ende all to wijllen betaelt was an gueden, reeden gelde, dar hem doe ter tydt wal angenogede ende synen erffgenamen altoes wal angenogen solde, als hie vor mij in den selfften gherychte bekande. Vnde hefft daeromme vor hem ende syne erffgenamen gelaüet den olderman ende raetlueden jn der tijdt ende oeren nakomelijngen desser voirscreuen roggenrenthe altydt to staene ende to waerene ende hem des guede ewige waerschap to doene vor alle dieghenne, die des to rechte kommen wijllen, wanner ende waer des noedich mach wesen; buten der kopers voirscreuen hijnder ende schaeden, woe die ock totjenigen tijden to komen mach. Vnde hie sette darvor to onderpande ende waerschap dat voirscreuen stucke erues vnde guedes Toesijnck met sijnen alijnghen olden ende nijen tobehoer vnde sijn ander alynghe andeel, patrimonium ende erffnisse ende guede, dat hie nv ter tijt hefft ende hem noch jn tokomenen tijden tokommen mach, woe ende waer dat gelegen ende

benomet mach wesen, dat vth to manen ende to wijnnen, versettenen renthe ende geledden schaeden, mijt gherichten geijstelijck ende werttelijck - eyn alleijne offte beiden to ghelycken - van denghennen, die sijck des voirscreuen erues ende guedes alheel offte eijn deels onderwijnnen, telen, weyden, bouwen, gebrucken offte besijtten; tot des kleghers koer, vnuervolghet ende vnuerklaghet voer jemande, gelijcken rechte heren pacht. Ende off die raetlueden to behoeff der armen desser voirscreuen renthe better bewyssinghe behoeffden, die selue hefft Eijlert²⁵¹ voirscreuen hem gelauet tot allen tijden bueten oeren hijnder ende schaeden to doene, sonder jenigerhande jnfal, ommeweghe, weddersegghen, nije voenden, excepctien ende all argelijst; beholtelick den voirscreuen verkoper ende sijnen erffgenamen ~~de alle jaer~~ eijnen wedderkop ende afflosijnghe desser voirscreuen jaerlicker dree mudde roggen renthe – alsoe, dat hie off sijne erffgenamen de alle jaer onuerjaert vp sancte Michaele, achte dage

[p. 86]

daervor offte achte daghe darnae, moeghen affloesen ende qwytkopen met sess ende dertijch enckeden Corforsten goldenen Rynsche guldenen van ghewechte - wegende twe Engelschen ende eyn troyken, soe ver alle versetten renthe ende geledden schaeden ersten deger al ende wal betalt sij. Daer dyt geschach weren met my, rychter vorscreuen, an ende auer alsoe rechte cornoten des gherijctes, Reyner Hoffslach ende Gosschallijck Hellijnck, die oer orkunde met my darvp ontfenghen ende mer guder lüede ghenoch. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articulen sampt ende jttelicker bysonderen hebbé jck, Lambert van Reede - rychter voirscreuen, myn segel als eyn rychter ende ick, Eijlert van Wullen vorscreuen, mijn segel vor my ende myn erffgenamen tot merder vestenysse des breues wyttelicken beneden an dessen breff ghehanghen. Ghegeuen jn den jaer vnses Heren Gods dusent vyffhondert veer ende dertijch, vp dijnxdach naest Vincula Petri.

6 juni 1519

[Wyllem van Beckem oorkondt dat hij aan Alheijt Myllekers een jaarrente van een mud rogge verkocht heeft, gaande uit het erve Heckersche Houe in de marke Berckhusen]

Desse nabescreuene breiff, spreckende van eyn mudde roghen, hefft Myllers Alijt Vnser Lieuen Vrouwen gegeuen nae oerer doet, vth dat erue geheiten die Heckerschehoue, geleghen jn Berckhusen.

Jc, Wylhem van Beckem, bekenne ende betughe myt dessen apenen besegelden breue vor my vnde vor myne erffgenamen, dat ick redelijcke ende reckelycke hebbé vercofft ende vercope auermyts dessen besegelden breue jn eynen rechten, steden, vasten

²⁵¹ Zonder g in de inlaut.

erkope²⁵² - erflicke, ewelick ende vmermer - Alheijt Myllekers ende oeren erffgenamen offte holder desses breues myt oeren wylle: eyn mudde guedes, schoenen, droghen, klaren wynterrogghen Oldenzaler marketmathe vth mynen erue ende guede, geheiten de Heckerschehoue, soe als dat beleghen is jn den kerspele ende gherichte van Oldensael ende jn der burschop ende marcke to Berckhusen; vmb eyne summa van gelde als nementlijck voer twelleff Philips goldenen guldene, die mij dar van Alheijde voirscreuen degher al vnde wall to wylle betalt is, daer my doe ter tijt wal angenogede ende mynen erffgenamen voirscreuen altoes wal angenogen sal. Ende ick laue hijromme vor my ende vor mijne erffgenamen voirscreuen, Alheijde ende oeren erffgenamen offte holder desses breues voirscreuen, desses mudde roggen jaerlijcker gulde ende renthe to staene ende toe waerene ende rechte waershop to doene tot ewighen daghe vor alle die yenne, de des to rechte kommen wylle. Ende guede rede betalijnghe nv vortan alle jaer kummerloes to leuerene vp die hoechtijt van Pynter,²⁵³ achte daghe daervoer offte bijnnen achte daghe daernae, bynnen Oldensael jn eyn hues, dar des Alheijde offte oeren erffgenamen eder holder sbreiffs voirscreuen beest genoghet. Wert ock zaecke, dat des nicht en gescheide ende hijr enich gebreck in volle - dat weer van waershop offt van betalijnghe, dat queme toe woe dat to queme - dat mach Alijt ende oer erffgenamen eder holder sbreiffs voirscreuen voerscreuen²⁵⁴ tot allen tijden van mij ende van mynen erffgenamen voirscreuen vthmanen ende jnwijnnen ende vort van allen denghennen, die hem desses voirscreuen erues ende gueds eijns deijs offte al onderwijnnen offte daer van tellen offte bouwen, myt allen gherijchten, geistelick offte wertlijck, dat eijne recht den anderen nijcht to hijnderen, vnuerfolget ende onuerklaghet voer yemande, ghelycke rechte heren pacht. Ende daer en wijl ick - noch mijne erffgenamen en sullen - gheene wer tegens doen offte geschen toe latene offte vrijheit to bruckene in enijger wijs, sonder enigerhande hulpereede, sonder enich weddersegghen ende sonder al argelijst. Beholtlijck mij ende mijnen erffgenamen ,dat men dyt voirscreuen mudde roggen jaerlicker renthe mach wedderloezen ende kopen van Alheyde offte van oren erffgenamen eder van holder sbreiffs vp die hoechtijt van Pynter,²⁵⁵ achte daghe darvoer offte bynnen achte daghe darnae

[p. 87]

vnbehaelt, met twelleff Philips guldenen offte met anderen paymente an golde, dat yn tijt der loeze daer guet voer is ende met der pensie des jaers verschennen ende dijt allent sunder argelijst. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articulen zemptlick ende yttelick puncte bysunder, soe hebbe ick, Wylhem van Beckem, vor my ende vor mijne erffgenamen myn segel wytlycke beneden an dessen breiff gehangen. Ghegeuen jn den

²⁵² Bedoeld zal zijn *erfkope*.

²⁵³ Twentse vorm voor *Pynxter(en)*.

²⁵⁴ Twee maal.

²⁵⁵ Opniew de Twentse vorm zonder x.

jaer vnses Heren dusent vyfhondert ende negenteijne, des maendages nae Onses Lieuen Heren Hemelvaerdedesdach.

5 mei 1526

[Lambert van Reede, richter in Oldenzell, oorkondt dat Arnt Werners en zijn vrouw Agatha een jaarrente van vier Philipsguldens aan Lambert Vrijlijnck en zijn echtgenote Ffenne verkocht hebben, gaande uit de Tappenkempe in de buurschap Berckhusen. Keurnoten waren Johan Schulte en Reijner Hoefslach]

Arnt Werners - vth Tappenkempe nabescreuen: jairlix veir ~~munde~~ / ~~Reggen~~
Philips gulden; die welker kempe nv juffer Roleff Vosses gekofft hefft vnde hadde
to voerne er ~~sie~~ desse breiff gemacket wart, soe dat sie jairlix nv betalt Vnser
Lieuen Vrouwen dree Philips guldene valwert gelt.

Jc, Lambert van Reede - jn der tyt rychter to Oldenzell, van wegenen des hoechwerdigen hoechgeboeren, doerluchtigen, ver mogenden, ffursten ende heren heren Henrick, elect ende confirmaet tVtrecht, palsgraeff by Ryn, hertoch jn, mijns gueden heren, doe kondt, kenne ende betughe jn ende auermyds dessen apenen besegelden breue, dat vor my - dar ick saet in eijnen gehegeden gerijchte ende gespannene banck met mijnen cornoten nabescreuen als ick met rechte solde - seluen gekammen sijnnen Arnt Werners ende Aghata, sijn echte huesfrouwe, mijt Arnde voirscreuen oren echten manne ende rechten monber. Ende enkanden aldaer voer my jn den seluen gerichte vor hem ende oer erffgenamen, dat sie redeliche ende reckeliche hadden vercofft ende vercofften vermijsd dessen breue in eijnen rechten, steden, vasten erffkope - erflijcken, ewelijcken ende ommermer - Lamberte Vrijlijnck ende Ffennen, sijner echten huesfrouwen, ende oren erffgenamen offte holder sbreiffs mijt oeren wyllen: veir enckede Hertoch Philips guldene off die gewerde an gueden golden offt sijueren pajmente, de jn tijdt der betalijnghe daer guet voer is des jaers, jaierlicker²⁵⁶ renthe ende gulde, vth oeren eijgenen vrijen lande ende kempen, geheeten de Tappenkempe, soe die beleghen sijnnen jn den kerspele ende gherichte van Oldenzael jn der bürschop Berckhusen - tusschen kempen Jorien Nijters an die eijne ende des Hilligen Geistes-kempe an die ander zijdt ende met den eende schetende an dat Nije Velt; voer eijne somma van gelde de hem degher alijnck ende al tho wyllen betaelt was, dar hem doe ter tijdt wal angenogede ende dar hem ende oeren erffgenamen altoes wal angenoghen solde, als se vor my enkanden. Ende sie laueden hijrvmme voer hem ende voer oer erffgenamen Lamberte ende Ffennen ende oren erffgenamen offte holder desses brefs voirscreuen desser veer Philipps guldene jaerlicker renthe ende gulde

voirscreuen to staene ende to waerene ende hem der gueder waerschop to doene tot ewijghen daghen, voer alle dieghenne, die des to rechte komen wijlen. Ende genghen hem die voer mij, rychter voirscreuen, vth myt handen, myt monden, mijt aller vertijchnisse ende vplatijnghe also recht was ende laueden hem guede reede betalijnghe nv vortan alle jaer kummerloes tho leueren bynnen Oldenzael ende wal to betalene vp sanct Philips ende Jacob, achte daghe vor offte achte daghe daer nae, jn ende an handen, dar des Lamberte ende Ffennen ende oeren erffgenamen offte holder sbreiffs voirscreuen beest genoget. Wert ock zaecke dat des nijcht en gescheide ende hijr enich gebreck jn volle - dat weer van waerschop offte van betalijnghe desser voirscreuen jaerlicker renthe, dat qweme toe woe dat to qweme - den hijnder ende schaeden Lambert ende Ffenne ende oer erffgenamen offte holder sbreiffs voirscreuen daerbij kreghen, ~~ende~~ moeghen sie to allen tijden vthmanen ende jnwijnnen tsamen van

[p. 88]

van²⁵⁷ Arnde ende Aghaten ende oeren erffgenamen voirscreuen. Ende vth dessen voirscreuen kempen, geheten Tappenkempe ende vort van allen denghennen, die hem der eijn dels offte all onderwijnnen, bouwen, telen, weijden, gebrucken offte besijtten, van hem to samen offte oer eijn deel, met wat gherichte ende rechten hem best beleuet, gheistelijck offte wertlijck offte met beiden rechten to gelijcke - dat ejne recht den anderen nicht to hijnderen - vnüervolghet ende onuerklaghet voer jemande gelicken rechte verschennen ende onverjaerde heren pacht. Ende daer en sal Arndt ende Aghata ende oer erffgenamen ghene weer tegens doen offte doen laeten ende ghenes rechtes, priuilegien offte nije voende tegens gebrucken jn enijgher wijs, die dessen breiff hijnderlijck moeghen wesen. Allent dijt voirscreuen sal wesen sonder jenich wedderseggen ende sonder al argelijst. Mede soe enkanden sie vor my, rychter voirscreuen, dat desse voirscreuen kempe vry ende onbekummert wesen, gelijcken se de seluen van Lamberte ende Ffennen voirscreuen erdages gekofft hadden. Daer dijt geschach wesen met my, rychter vorscreuen, an ende auer also rechte cornoten des gherichtes, die ersamen Johan Schütte ende Reijner Hoefslach, die oer orkunde met my darvp ontfenghen ende meer gueder lueden, die dat gherichte ommestonden ende dijt seghen ende hoerden. Jn orkonde der waerheit aller puncten ende articulen, ende eyn yttelick puncte ende artikel bysonder, heb ick, Lambert van Reede - rychter voirscreuen, myn segel omme bede wyllen beyder parthien voirscreuen beneden als eyn rychter an dessen breiff gehanghen. Ghegeuen jn den jaer vnses Heren dusent vyfhondert sess ende twijntich, vp saterdach naest Philippi et Jacobi, apostolorum.

25 november 1527

---

²⁵⁶ Inderdaad jaierlicker.

²⁵⁷ Twee keer van.

[Arnt van Hattijnghe, richter in Otmerssem, oorkondt dat Herman Goesenynck en zijn vrouw Alijt aan heer Wygbold Olijslegers, vicaris van de St Annen-vicarie te Oldenzael, een jaarrente van een mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun pas verworven hooien hoger gelegen land bij de Dynckel in de buurschap Latterpe van het gericht Otmerssem. Keurnoten waren Ghert Wulffes en Albert Zwarte to Denichem]

Jtem. Eyn müdde roggen jairlix van Gossenijnckman, dat her Wygbolt Olijsleger gegeuen Vnser Lieuen Vrouwen vor eyn²⁵⁸ testament.

Jc,²⁵⁹ Arnt van Hattijnghe - jn der tyt eyn geswaeren rychter tho Otmerssem mijns genedighen heren, heren Henrick, hertoech van Beyeren, palgreue vp den Ryen, bisschop to Vtrecht, kenne ende tughe jn ende auermyts dessen apenen, besegelden breue, woe dat vor my gekamen sijnt, daer ick saet jn gerijchte mijt gespanner banck ende cornoten ende vmmestenders, apenbaer als recht was hijrna bescreuken, Herman ~~Goesijnc~~ Goesenynck ende Alijt, sijn echte hüesfrouwe. Bekanden voer my, vor hem, oren erffgenamen - hebben vercofft ende vercofften – rechtes, stedes, vastes erffkopes, erflijcke ende ewelijcke, heren Wygbolde Olijslegers, vicarius jn der tijt to Oldenzael vp suncte Annen-vicarie, ende sijnen erffgenamen offte holder desses breues met sijnen wyllen: eyn mudde guedes, droghen, schoenen, claren wynterrogghen jaerlycker renthe Oldenzaler mathe vth oeren nyen angekofften meden ende hoyglande gelegen tusschen Gosenynckhoff ende der Dynckel an Gosenynck Maet jn der burschop Latterpe ende jn den gerychte to Otmerssem; vmme eyne somma van gelde, die sie bekanden hem to wyllen betaelt were; waer omme deden die verkopers voirscreuen vertychnisse voer eyn mudde roghenrenthe vth den hoyglande voirscreuen ende mede vth all oren guede beweckelijcke eder vnbeweckelycke guederen, waer sie ock geleghen sijnt, tot behoeff des copers voirscreuen ende sijnen erffgenamen offte holder sbreiffs; louen to holdene ende to waerene alst bylick is myt handen, myt munden,²⁶⁰ ende ock

[p. 89]

van rechte schuldich syn, sunder argelijst, nye vunde eder weddersegghen; lauen ock desse voirscreuen renthe jairlix to betalene kummerloes vp suncte Merten jn den wynter myt Oldenzaler mathe bynnen Oldenzael offte eyne myle weges van Otmerssem, waer dan den koper voirscreuen beleuet, jn sijn secker beholt. Wert zaecke, desse betalynghe als voirscreuen vp tydt ende termyne nycht gheschege ende die koper des jn hijnder ende schaeden qwemen, mach hie mytter summa jnmanen ende ynwijnnen myt beyden rechte - vnuerclaget, dat eyne recht den anderen nyet to hijnderen - van Hermen voirscreuen ende sijnen erffgenamen offt guederen, gelyck vnuerjaerde heren

²⁵⁸ *Eyn* - met kleinere letters - staat superscript boven de woorden *vor* en *testament*.

²⁵⁹ Dit afschrift werd gecancelleerd.

²⁶⁰ Het lijkt erop, dat men het afkortingsteken boven de *e* heeft willen verwijderen.

pacht. Synt nochtans vorwerden, dat die verkopers moghen loesen ende affkopen dyt voirscreuen mudde rogghenrenthe alle jaer vnuerjairt, vp alle suncte Merten jn den wynter, achte daghe voer offte na onbehalt ende vnbegrepen, myt tyen enckede goldenen Rynsche guldenen offte anderen paymente daer guet vor. Als dyt geschach weren myt my, rychter voirscreuen, daer ick saet jn gherichte ende gespannener banck myt mijnen cornoeten na bescreuen, Ghert Wulffes, Albert Zwarte to Denichem. Jn eyn tecken der waerheyt aller puncten voirscreuen hebbe ick myn segel wytteliche omme beeden parten hijr angehanghen, jn den jaer vnses Heren Gods dusent vyffhondert soeuen vnde twyntich, vp dach beate Katherine *virginis et martiris*.

1 oktober1532

[Wygboldus Olijslegher, vicaris van het St Annen-altaer in Oldenzael, oorkondt, dat hij de jaarrente van een mud rogge, gaande uit hun land bij de Dijnckel in de buurschap Latterpe in het gericht Otmerssem, aan het OLV-gilde heeft geschonken]

Transfix.

Jc, Wygboldus Olijslegher - vicarius vp suncte Annen-altaer jn der kercken sanctj Plechelmj to Oldenzael, bekenne ende betüghe auermyts dessen apenen, besegelden transfixbreue voer my ende myne executoren eder hantgetruwen, dat ick hebbe ghegeuen ende gheue- puerlijcke vmme Gods wylle - vmme zalicheijt mijner zeilen, voer eyn ewich testament jn die gjildeschoep Vnser Lieuen Vrouwen toe Oldenzael tot behoeff der armen: dessen tegenwoerdighen principael vercopsbreiff van eyn mudde rogghen jaerlycker gulde ende renthe ende jnholdende is ende daer dijt transfix daerghestecken is. Ende maeke nv vortan die prouisoren der gjildeschop Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde tot behoeff der armen rechte vpboeres, ~~vp ma~~ vthmaners ende jnwynners des voirscreuen mudde roggen jaerlicker gulde ende renthe, jn allen mathen ende maneren als dat desse prijncipael vercopsbreiff jnholdende ende vthwijsende is vnde dat ick, noch mijne hantgetruwe, ghene anspracke offte tosaeghe mer an dat voirscreuen mudde rogghen na dessen daghe sullen hebben offte holden, sonder argelijst. Jn orkunde hebbe ick, Wygboldus - vicarius voirscreuen, myn segel ende signet wyttelicken beneden an dessen breiff gehanghen ende mynen eghenen namen met mijns selues hant vnder vp spacium des transfixsbreues gescreuen ende ghetekent. Ghegeuen jn den jaer vnses Heren Gods dusent vyffhondert twe vnde dertijch, des dijnkedaghes nae suncte Michaels dach.

Jn eyn tecken der waerheit heb ick dessen wyllebreiff seluen bezegelt ende vndergescreuen ende is eyn hantscrifft mijtten principaellbreiff. Wijboldus Olijslegher.

[p. 90]

10 november 1502

[Gemene schepenen en raad van Almelo oorkonden dat Johan Palser en zijn echtgenote Kunna aan Hermen Kampe een jaarrente van een half mud rogge verkocht hebben, gaande uit hun huis in Almelo]

Vth Paltenstede to Almelo, Vnser Lieuen Vrouwen vnde suncte Plechem: jttelick eyn sceppel: Dat hefft Meme Lottes gegeuen voer testamen²⁶¹ vnde dat dyt eyne scheppel dat Vnser Lieuen Vrouwen toe quam, dat hebben suncte Plechems tot ratluede tot sijck gekofft voer dree goldenen guldene[n].

Wye, gemeynen scheppenen ende raedt der stadt van Almelo, macken kundt allen lueden, bekennen ende betughen mit dessen apenen, bezegelden breüe, dat voer ons sijnt gekamen daer wye seten yn scheppendoem als wye met rechte solden Johan Palser ende Kunna, sijn echte huesfrouwe, ende enkanden daer vor ons, vor hem ende vor oer erffgenamen, dat sie hadde vercofft ende vercofften rechtes, stedes, vastes erffkopes - erfflickē ende ewelycke - Hermen Kampe ende Berta, syner echten huesfrouwen, ende oeren erffgenamen ende holder desses breues met oeren wyllen: een halfeff²⁶² güedes, droghen, schonen, klaeren wynterrogghen Almeler mathe vth oeren huese, hoüe, spijker, als dat geleghen is bynnen Almelo tusschen huese Ffrerick van Cleüe ende Henrick Wantscher; vmme eyne summa van gelde, die hem deger al wal betalt weer tot oeren wyllen, als sie voer ons enkanden, daer hem doe ter tyt wal angenogede ende oren erffgenamen altyt wal angenogen sael. Ende sie deden hijrvmme vertichnisse ende vplatyjnghe vor ons, vor hem ende voer oer erffgenamen van desser voirscreuen jaerliks gulde ende renthe ende genghen des alynges ende al vth met handen ende met munde alsoe recht is, to behoff Hermen ende Berta voirscreuen ende oeren erffgenamen ende holder des breues met oeren wyllen, alsoe dat se noch oer erffgenamen offte nemant van oerer wegen ghenrehande recht noch ansprake mer beholden en hebben noch wachtende sollen wesen an desser voirscreuen jaerliks renthe ende gulde. Vort so laude Joha[n], Kunna voirscreuen vor ons, vor hem ende vor oer erffgenamen van desser voirscreuen jaerliks gulde vnde renthe Hermen, Berten voirscreuen ende oeren erffgenamen ende holder desses breues to staene, to

²⁶¹ Zonder *t* in de auslaut. Vanaf *vnde t/m guldenen* is er met andere (verse?) inkt geschreven.

²⁶² Hier is kennelijk het woord *mudde* door de (af)schrijver vergeten.

waerene ende rechte waerschop to doene tot ewighen daghen to, vor alle dieghenne, de des to rechte wyllen kommen ende erfflicke alle jaer kommerloes to leuerene vnde wal to betalene to suncte Marten jn den wynter - achte daghe vor offte na onbegrepen - bynnen Almelo, dart Hermen ende Berta ende oren erffgenamen ende holder desses breues best genoget. Ende wert saecke, dat hijr enigerhande gebreck jn volle - dat wer van waerschop offte van betalijnghe, dat queme to woe dat to queme - dat moghen Hermen ende Berta ende oer erffgenamen ende holder sbreiffs voirscreuen to allen tijden jnmanen ende vthwynnen van Johanne, Kunna ende oeren erffgenamen voirscreuen ende vort van allen den ghennen, de hem des hueses, haues, spijker vorscreuen, een dey²⁶³ offte al onderwynnen ende - off des noet weer - vth al oeren gude, met geistelicken ende wertlycken gherechte, dat eyne recht den anderen nycht to hijnderen, vnuervolghet ende vnuerklaghet vor yemande, gelijcke verschennenen onuerjaerde heren pacht, sonder al arglijst. Vort soe bekanden Hermen ende Berte vorscreuen vor ons, vor hem ende vor oer erffgenamen, dat se hadden weddergegeuen ende geuen wedder, puerlijcke omme Gods wyllen, Johanne ende Kunnen ende oren erffgenamen, die loze van dessen voirscreuen haluen mudde roggen, alsoe dat se offte oer erffgenamen dat to allen ~~tijden~~ sunte Marten moeghen lozen met der renthe vor seess goldenen guldenen offte ander pajment dat daer guet vor is jn der tyt, noch sunder arglijst. Jn orkunde der warheit aller puncten ende articule voirscreuen, soe hebbe wye, gemenen scheppen voirscreuen, onser stadtsegell wytlycken beneden an dessen breiff gehanghen. Gegeuen jnt jar onses Heren dusent vyfhondert ende twe, vp suncte Mertens auent.

21 april 1533

[Goschallick Hellijnck en Plechem Nijters, raadslieden en provisoren van het OLV-gilde, voorts Berent Quant en Coert then Thije, gildeleden van het OLV-gilde, en verder enkele met name genoemde *dedijngesfrunde* ('middelaars') als naaste verwanten en voogden van de onmondige kinderen van Herman en Alheijt ter Horst zaliger, oorkonden dat zij het erve Ter Hoerst in de marke Bonyngen van het kerspel Degenickem onder bepaalde voorwaarden verpacht hebben aan Johan en Berte ten Dirixhuess]

[p. 91]

Van der Horst tBonynghe.

---

²⁶³ Bedoeld zal zijn *deyl*.

Desse nabescreuene breiff eder cedula js jnholdende dat contract vnde scheijdijnghe van ~~van~~ dat erue ter Horst, gedeynighet vermyts den vrunden met den raetluden Vnser Lieuen Vrouwen, als hijrnae bescreuen staet.

Jn namen der vnuerdelden Hjillighen Dreuoldicheyt Godz, Amen. Kündich ende apenbaer sy allen lueden, de dessen gegenwordighen seedelen sollen seen eder hoeren leesen, dat wy Gosschallick Hellijnck ende Plechem Nijters, raetluede ende verwarees Vnser Lieuen Ffrouwen-gijlde to Aldenzaell, Bernt Quant ende Coert then Thije, gijldegenaten der voirscreuen gijlde, Arndt ter Hulst, Lambert Steuenynck, Luken Wernick, Johan ende Henrick ter Hoerst - gebroderen - Herman Meijerijnck ende Meynert Olbertijnck also rechte dedijngesfrunde ende naeste blodesbewantten ende mumbers der vnmundighen kijnderen zaligen Hermans ende Alheytz ter Hoerst, dem Godt genade, hebben eyndrechtelijcke, leiffliche ende fruntelijcke, mijt rijpen berade ende walbedachtes modes, gedaen, verpachtet to meyerrechte - erfflijcke ende ewelijcke – vermeijert: dat erue *ende* guedt ter Hoerst alss dat gelegen is jn dem kerspell to Degenickem ende jn der marcke tho Bonyngen, mijt alle synen oelden ende nijen to behoer *ende* gherechticheijden, Johanne ende Berten ten Dirixhuess ende oeren erffgenamen, mit naevolgenden voerwerden ende mathen. Ten eirsten wylle *ende* sollen Johan ende Berte vürscreuen dat voirscreuen erue ter Hoerst annemen *ende* hebben achten jairlanck nae datum desser cedulen *ende* dat selue erue tellen, bouwen *ende* gebrucken *ende* alle jair de oelde gewoentliche pacht daervan betalen *ende* voert alle schattijnghe *ende* schulde, daer dat selue erue ytzondt mede beswert *ende* noch van den heren *ende* landtschappe mede beswert mach werden, semptliken affdoen *ende* betalen; daer to sollen *ende* wylle Johan ende Berte *ende* oer erffgenamen hebben *ende* holden in bewarijnghe ter koest *ende* kledijnghe dat kleijne kijndeken van Gerde *ende* zaligen Alheijde ter Hoerst geboren, bes ten tijden *ende* alsoe langhe dat tselue kijndt vpkumpt *ende* sijn broet verdeinen kan. Ende wanner desse vurscreuen achten jair sijnt verlopen, alsdan wijllen *ende* sollen desse voerbenompten fründe van beiden syden dat vürscreuen erue ter Hoerst mijt saligen Hermans *ende* Alheijts ter Hoerst vurscreuen *ende* myt Johans *ende* Berten ten Derixhuess, desser vurscreuen twijer kijnderen, de daer nuttest *ende* beqwemest to sijnt, in echten staet wedder besetten *ende* behijlcken. Ende na der besettijnghe des vurscreuen erues sollen *ende* moghen Johan *ende* Berte vurscreuen de gantze heele lijftucht ter Hoerst oer twijer leuenlanck na lantrechte geneten *ende* gebrucken, gelijck *ende* in allen mathen offte Johan *ende* Berte vurscreuen van oelder tho oelden vpten vurscreuen erue ter Hoerst hadden gewoent *ende* geboeren weren. Alle desse vurscreuen puncten hebben sijck desse vurscreuen parthen *ende* frunde van beiden syden gelauet *ende* lauet auermijts desser cedulen, also erlijcke luede *ende* fromme luede, stede vast *ende* vnuerbracken tholdenen, alle bedroech, archwaen *ende* argelyst alinck *ende* degher vthbescheijden.

Orkunde ende vestenisse der waerheitijt sijnt desser cedulen twe alleens jnholdende wye Gosschallick, Plechem, Berndt ende Coirdt vurscreuen, mit vnsen egenen handen itlick verscheiden mit vnsen christelicken *Dop namen*²⁶⁴ Doipnamen ende gewontlijcken angeboeren namen hebben vndertekente,²⁶⁵ der ijttelicken parthe ene is gegeuen. Datum anno domini vijftienhundert dree vnde dertich, maendages nae Paeschachtedaghe.

18 oktober 1508

[Burgemeesters en schepenen van Oldenzell oorkonden dat de olderman met zijn raadslieden en provisoren van het OLV-gilde het erve Heijnemolle in de buurschap Alberghe aan Henrick ter Heyne en zijn echtgenote Alheitj onder *meyerrecht* verpacht hebben]

[p. 92]

Die erffbreeff vnde verpachtijnghe des erues ter Heijnemolle.

Wy, borgermeistere, schepenen der stadt Oldenzell, doen kondt ende kentlijck allen lueden ende betughen myt dessen apenen, besegelden breue, dat vor ons yn schependoem also vor schepenen seluen gekamen synt die olderman myt sijnen raetlueden ende prouisoeren Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde bynnen Oldenzell ende bekanden dar vor ons, vor hem ende vor oer nakomenen raetluede ende prouisoren, dat sie hadde verpachtet, vermeyert ende vthgedaan to meyerrechte Onser Lieuen Vrouwen-erue ende -guet, geheten die Heynemolle, soe die beleghen is yn der buershop thoe Alberghe yn den kerspele ende gherichte van Otmerssem; myt water, myt weyde ende myt heyde, myt toppe, myt torue, myt twijghe, myt aller slachter nut, myt sijnen alijnghen oelden ende nijen tobehoer: Henricke ter Heyne ende Alheitde, sijnen wyue, die bijde kormedich sijnt Onser Leuen ~~vorscreuen~~ Vrouwen vorscreuen. Toe verstaene: soe wije van hem steruet, sal Vnser Leuen Vrouwen-gijlde hebben eyn oer beste van all oer nalatenen guet. Ende ock sijnt vorwerde, dat Lambert ende Locke hebben sollen - oerer twijer leuent lanck - twe koeweijde, twe verckenganck ende eyn vrijgh stucke landes, gheheiten dat Ylant, daer tegens sal Henrick ende Alheit voerscreuen nijes anmacken ende radden eyn stucke boulandes van eyn halleff mudde geseijdes ende sie sollen dat voirscreuen erue telen, bouwen, messen ende begaden

²⁶⁴ Eerst stond er in de tekst *christelicken namen*. De toevoeging *Dop* werd iets hoger geschreven tussen *christelicken* en *namen* in. Daarna werden beide woorden doorgestreept.

²⁶⁵ De *e* heeft ook nog de vorm van enig afkortingsteken; bij de transcriptie is daarmee verder geen rekening gehouden.

naberlijck gelyck oeren voernoten bauen ende beneden. Ende sie sullen den oldermanne voirscreuen daer jairlixs van geuen vnde wal betalen twyntich mudde guedes, droghen, schoenen, claren wynterrogghen Oldenzaler mathe tusschen alle sancte Mertijnjn den wijnter ende der hoechtijt to mytwijnter bijnnen Oldenzael vp Onser Lieuen Vrouwen-spijker. Ock sal Vnse Lieue Vrouwe hebben dat halue akeren van alle den holte, hoerende tot den erue soe van akeren is ende daertoe jarlixs dree pachthonre. Mede sijnt vorwerde, wert saecke dat Henrick ende Alijt voirscreuen dat voirscreuen erue auergeuen wolden, alsoe dat sie van olderheijt, kranckheijt offte armoet den erue nijcht lengher raden konden, soe sal eijn van oren twijer kijnderen die negeste darto wesen - voer eijnen anderen - vmme eijne redelijcke hueswijnijnghe, soe veer dat kijnt daer beqweme vnde nutte to is. Ende aldan mach Henrick ende Alijt hebben oer leuen lanck datghenne sijn vader Lambert ende Locke dar aff hebben als voirscreuen. Mede synt voerwerde, soe van orer eyn steruet, soe en sal die leuendighe nicht weder vp dat erue hijliken, buten consent ende wylle des oldermans ende der raetluede voirscreuen. Ende sie en sullen gheijn ecken noch bokenholt dar affhouwen, buten consent des oldermans ende der raetluede voirscreuen. Hijr vp hebben die olderman ende raetluede voirscreuen ontfanghenene summa van pennynge, die sie kanden hem guetlijcke heel ende al wal betalt weren, dar hem wal angenogede ende oeren nakomelingen raetlueden voirscreuen wal angenogen solde. Ende sie laueden vor ons, vor hem ende hoer nakomelijnghe oldermans, raetlueden offte prouisoren vorscreuen, desses vorscreuen ghewyns ende vermeyerijnghe Henricke ende Alheijde voirscreuen to stane ende toe waerene ende rechte gude waerschop toe doene die tijt oers leuens, wo men ene verpachtijngende vermeyerynghe mijt rechte waeren sall, sonder al argelijst. Jn orkunde der waerheit aller puncten ende articule vorscreuen ende eijn yttelijck puncte bysunderen, soe hebben wij, borgermeistere, schepenen ende raet vorscreuen, onser stadt secretsegel - omme bede wyllen beilder partijen voirscreuen - wytlickie beneden an dessen breff ghehangen. Ghegeuenjn den jaer onses Heren Gods dusent vyffhondert ende achte, vp suncte Lucas dach, des hijllighen ewangelisten.

8 januari 1543

[De hierna volgende *eirste* koopcedule van het erve Dubbeldijnck in Nortdornynge in het kerspel Deijginchem bevat vele "items"; onder meer een beschrijving van het erve, van de uitgangen, die op het erve rusten en ook aantekeningen over *hueswynnijnghe* en *erffbreue*]

[p. 93]

Die eirste kopcedule des erues Dubbeldijnck to Nortdornynge

Anno XV^C XLijj^o, die Mens(is) lune octua, mensis Janüarij. (= maandag 8 januari 1543)

Item. Dat erue ende guet Dubbeldynck gelegen in den kerspe²⁶⁶ van Deijginchem ende in der buerschop thoe Nortdornynghe. js eyn vrijgh doerslachtich guet ende dat selue hefft ..... mudde geseydes [...].

Item. noch hefft hoyg mede.

Item. Noch yssel gewaert toe bycke ende brande [rn = inde?] ende hefft j waer ackerens ende ij lyckwaerschair.

Item. Dat hues is van Vlij gebunt getymmers met anderen getymmer metten holte jn den hoeff.

Vth dessen erue gheet jairlixs vth.

Item. Die gijlde Vnser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzael Xj mudde roggen. Noch ij mudde roggen. Noch Vj rijders.

Item. Jnt Rekbrant twe mudde roggen.

Item. Her Hermen Baerscher, twe mudde roggen. Ys belecht met enckede goldenen guldenen.

Item. Euese Beckers, iij sceppel roggen. Js belecht met IX Philips guldenen. Js geloest; dat gelt boerde meister Cort Becker.

Item. Johan Nyters, twe mudde roggen. Js gelost.

Item. Melchior Wynhaue, iij mudde roggen. Dat ejne mudde js belecht met X guldenen vnde die twe mudde yttelick met Xij goldenen guldenen. Js geloest.

Item. Johannes Huseken, iij mudde roggen. Js geloest.

Item. Gese Haskijnck, iij mudde roggen. Js geloest van den kapittele.

Item. Twenter Gert, Vj mudde roggen, die dree mudde enckede guldenen het ander. [rn = inde] *Item.* Die dre mudde sijnt gelost.²⁶⁷

Noch synt dar iij mudde gelost.

Item. Koster Wessel, iij mudde roggen. Dat ejne mudde X guldenen, die anderen yttelijck Xij guldenen. Js affgeloest.

Item, Holscher Arent ij mudde. Js affgeloest.

Summa der vurscreuen renthen beloepet $iii\frac{1}{2}$ XXiiij goldenen guldenen, dair vpgelecht $Xviii\frac{1}{2}$ goldenen guldenen.

²⁶⁶ Zonder l in de auslaut.

²⁶⁷ Volgens het schattingsregister van Twente (Hulshoff, A., *Schattingregister*, 44) is er in 1475 sprake van: Twentes Hove: nicht gewart, Herman Fobinck, 1 s., Hermen van Erde. Herman Fobick is overigens in 1475 een "dienaar" van Roelof van Bevervoorde. De ligging - in 1601 - van bovengenoemd onroerend goed is de bewerkers van het *Verpondingsregister van Twente* (Mensema, A., *Verpondingsregister*, 107 - nr 496) niet helemaal duidelijk geworden. Ze schrijven: "Moet echter oostelijk van de Oldenzaalse stadswallen hebben gelegen". De beschrijving vindt plaats onder *Berchuusen*.

Js summa des kopes [...] tot vyffhondert *golden'en gulden'en* ende yset mer, sal vpten meyer staen ende syn güet.

Item. Die pacht ys verdenijget wedder vpten meyer, $\frac{1}{2}$ jairlix to gheüene vp XVijj mudde roggen vnde dree mudde gersten.

Item. Ende dat kijnt, dat volger des erues ys, sal ene behoerlijcke hueswynnijnghe gheuen nae landeswyse ende gheuen syck hoerijch also ander meyers vp Vnser Lieuen Vrouwen erue wonafftijch sijn, toe wettene: eyn dat beste. Soe en sullen ock die kijnder dat erue nicht auerdregen an vromde lüde, buten consent der raetluede.

Ende hijrvan sal men erffbreue maken, alst zedelijck ende gewoentlijck ys ende die kijnder sullen ock vertichnisse doen ende eijnen dachdenst spensireren des jaers.

Item. Thoe Benthem j *golden'en gulden'en* jairlix ende Vj sceppel gersten blijuen vpten meijer toe betalen.

Dijt voerscreuen is die erste kop ende contract gewest. Ende dar was gebreck in gewallen vnde js noch eijn nije accordancie et contract gemacket, als hijrnae volget. [...]

[p. 94]

Data: 29 augustus 1542, 31 augustus 1543, 30 oktober 1543 en 10 november
1545

[Vervolg van de vorige pagina met onder meer de datum 31 augustus 1543 en bijbehorende informatie over bijvoorbeeld de raetluede Johan Hamsijnck, Johan Brijnck, Ghert Bomhouwer, Johan Vogelsanck en over olderman Johan Volkerijnck. Ook bijvoorbeeld 30 oktober 1543 wordt als datum genoemd met de olderman Vift van Halle en de raetluede Johannes van Deuenter, Henricus Wernssijnck en Johan Hamsijnck, die Dubbeldijnck hebben bezocht en vele bijzonderheden over Dubbeldijnck opgeschreven hebben]

Desse nabescreuene renthe ende pensie weren jn den eirsten cop, hijrvoer gescreuen, verswegen.

Item. Kunne Gerdynck: iijj mudde roggen, js gelost vp dach Decollacionis Iohannis A° XLii.

Item. Johan Nijters: $\frac{1}{2}$ mudde roggen; js gelost.

Item. Die Smedesche: jairlix ii $\frac{1}{2}$ *golden'en gulden'en*, dat sal die meyer seluest betalen.

Item. Dominus Johannes Brouwer: ij mudde roggen. Desse twe mudde synt gelost met die versettene pensie van den [e..en] selighen her Johans, vp auent Martinij ann° XV° XLV, nae lude ejner quijtancie, die jn die kiste licht.

Item. Her Hermen, vicarius to Deygenchem: vj goldenen guldenen, js gelost.

Item. Pot Johan: j mudde roggen, js gelost.

Item. Die Doctersche to Schuttorpe: van XX goldenen guldenen ij mudde roggen, js geloest.²⁶⁸

Item. Twenter Ghert met Gert Heyneldynck: j mudde roggen, js geloest.

Item. Johannes Palthe: van iX guldenen, iij sceppel roggen; js geloest.

Summa; i½^c XXXVij ~~mudde~~ goldenen güldenen.

Item. Des vrijgdages nae Decollacionis Johannis Baptiste Anno XV^c Xlijj, Lambert van Reede, rijchter to Oldenzaell, Johannes van Deüenter, anders Trippemaker, Merten Wessels, borgermeisteren, Johannes Puester, Arndt Pastors, Henricus Wernssynck, scholemeister jn der tijt, Johan Hamsijnck, Johan Brjnck, Ghert Bomhouwer, Johan Vogelsanck, raetluede ende Johan Volkerijnck, olderman jn sijnre kranckheyt, hebben beleuet, [...] dat men noch den kummer jn desser voirscreuen syt des bladess by der gilde sall affdoen, vthghescheyden vyftich goldenen guldenen by der Smedesschen baüen gescreuen, welcker Dubbeldijnckman ende die navolgher desses erües aff sal doen metten jnteresse.

Ten anderen ys beleuet, dat die raetluede sullen betalen alle die versettene renthen desses verledenen Jaers ende ock batalen dijt lopende jaer. Des sullen dije raetluede wedder thoe vulste hebben dije pacht ende XViiij goldenen güldenen van den jrsten koep.

Item. Ten derden sal dije pacht wesen XV mudde roggen ende iij mudde gersten.

Item. Ten veirden sal die eyrste erffolgher geuen ter hüeswijnnijnghe Xij Jochemdaller. Des sal men den raetlueden all dat lant in scrijften geuen.

Theodericus ter Becke, Johannes Hueskens, dedijngesluede. Ende die hebben die principael copcedule vnderteckent myt oers selues hant.

Anno XV^c Xlijj vp dinxedach vor alle Godes Hijllighen (30 oktober) hebben die raetluede gewest to Dubbeldijnck, als bij namen: Vijt van Halle, olderman, Johannes ♂ van Deuenter, Henricus Wernssijnck vnde Johan Hamsijnck, vnde hebben dat lant vnde mede beseen vnde bij eijn gescreuen soe is d [cetera desunt].

Item. Eijnen Rouekamp bij den wech. Item. Eijnen Weijdekamp bij den wech. Item. ♂ Eyn stucke landes darby, geheiijten dat Lijnderstucke van ii½ mudde geseijdes. Item. Dat Grote Vlassstucke van iij sceppel geseijdes. Item. Noch twe stucke die Marckeners-acker van ij sceppel geseijdes vnde dat ~~va~~ ander eijn sceppel geseijdes vnde hette dat Lutke Vlassstucke. Item. Noch eijn stucke landes, geheiijten die Slaet van dree sceppel geseijdes. Item. Noch eijn stucke, geheiijten die Kolde Breede van iiiij mudde geseijdes. Item. Dat Kampstucke van i½ mudde geseides. Item. Dat Grote Wenne Roet van twe mudde geseijdes vnde eijnenn garden darbij van ½ müdde geseijdes. Item. noch dat

Lijnder²⁶⁹ stücke van j mudde geseydes. Item. Die Geer van j müdde geseydes. Item. dat Stegenstücke van j mudde geseijdes. Item. Der Moder Stücke vnde heijt dat Lijfftüchterstücke vp die Lange Brack van vyff sceppel geseijdes. Item. Die Lutke Brack van Vj sceppel geseijdes vnde eijnen garden darby van dree sceppel lijs geseydes. Item. Die Veltkamp ~~dree~~ twe mudde vnde j sceppel geseijdes. Item. Dat Roet Stucke vor Loijnijnckstege van twe mudde vnde j sceppel geseydes. Item. Die Olde Maet vnde sijnt twe meede. Item. Die Nije Maet. Item. Noch eijnen garden bij den garden, sint XXiii mudde geseides.

~~Die lyftucht~~ Die lifftucht tot Dübbeldynck verdenygent vermyds den vründen van beiden zyden.

Item. Dat moderstucke vp Lubbertynck Brack, geheiten dat Moderstucke, van Vj sceppel geseydes. Item. Dat Hoylant ouer der ~~grubben~~ Gruppen, negest den houes. Item. Die Oelde Maet. Item. Twe verckenganck als dar ackeren ys.

Item. Twe koeweyde des jaers, dar des Meyers koen gaen. Dyt is Johan Dubbeldijnck vermyds des fründen toegedeynit ter lyftucht.

[Westeressches].²⁷⁰

[p. 95]

IS ONBESCHREVEN

12 juli 1518

[De officiaal van de proost van de St Plechelmuskerk in Oldenzael oorkondt dat Johan van Tye als executeur-testamentair van Wernerus Helmijges en Engele, zijn vrouw, een jaarrente van vier mud rogge overdraagt aan het OLV-gilde, gaande uit het erve Polijnck en voorts nog een jaarrente van drie mud rogge, gaande uit Jacopinck te Hasle en tenslotte nog een jaarrente van vier gouden Rijnse guldens uit hun geldrenten, ten laste van de stad. Getuigen waren Johan Borrichorst, vicarius in Oldensael, Ghert ten Ham die Olde en Johannes Puester, burger uit Oldensael]

[p. 96]

---

²⁶⁸ Waarschijnlijk is uit Schütter Docters Alické, anders Kakessbecke geheten, bedoeld (Specht, H., *Quellen*, 44).

²⁶⁹ In de linker marge toegevoegd *Benters stücke*.

²⁷⁰ Helemaal onderaan bladzijde 94 staan nog enkele kleingeschreven en praktisch onleesbare afkortingen en cijfers.

Desse breiff hirna bescreuen js die copie van dat testament dat zeliche Wernerus Hellemijges ende Engele syn huesfrouwen Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde gegeuen ende gemacket hebben tot behoeff den armen to delene vnde luet aldus als nabescreuen staet:²⁷¹

Wy, officiael des prauestes der kercken sancte Plechelmi toe Oldenzael, doen kondt ende bekennen auermids dessen apenen besegelden breue dat vor ons gekammen is jnt gherichte de erber Johan van Tye ende sachte dat eme selige Wernerus Helmijges ende Engele, syn echte huesfrouwe in eren leuene, voer eren hantgetruwen ende verwarer eres testamentes hadden geset; toende ende brachte aldaer vor ons int gherichte eyn register, darynne gescreuen stonden sommighe puncte der twyer vorscreuen testament beroren dat ock aldaer vor ons int apenbaer gelesen wart ende dat die puncte woe de in den bladen ende register gescreuen stonden ock alsoe in den besegelden testamente bescreuen waren. Ende vpdat dan der twyer vorscreuen testament bij eme nicht verbleue dair vthgerichtet muchte werden, soe gaff he ons ouer dat selue register ende begerde wy darvt eynen ytlichen darynnne benompt bescreuen wolden geuen, wes em vth den testamente toe queme. Ende gaff den seluen soe vele in eme was beuell ende vullemacht sulcke gjifftie ende testament als Wernerus ende Engele vorscreuen en gegeuen ende gemacket hadden vth toe manen ende in toewynnenen van eren erffgenamen ende vth den eruen ende guederen, dar sulckes vth ghegeuen is, woe sijck des best bekommen kunnen ende in allen maten ende maneren als he des mit Johanne Schulten ende Hermanne Hellemyges van den twen vorscreuen beuel gekregen hadde. Soe bekennen wy dat in den seluen register gescreuen stont alsüs: Onser Leuen Frouwen-gijlde vier mudde rogghen erffliger renthe vth eren erue ende guede, geheten Polijnck; twe mudde rogghen toe deelene den armen vp des ersten sterfdage an brode, des gelijken twe mudde an broede vp des leesten sterffdaghe erfflige ende ewelicke sonder wedderopen. Deden die gijlde des nicht, soe sollent die armen int Hijllige Geist ende die seuen armen by der müren to samen deelen. Item den gemenen armen: dree mudde roggen iaerliger renthe vth Jacoby Jacopinck toe Hasle, den armen an brode ende batteren toe deelene alle iaer vp süncte Elseben dage. Item den gemenen armen vier goldenen Rynsche guldenen vth eren geltrenthen, soe sie die jaerlijs hebn van der stadt Oldenzaell, dat men alle jaer twijfe deelen sall an cleijnen gelde ittelicken vp eren sterffdaghe. Dar dyt geschach daer weren mede an ende auer meister Johan Borrichorst, vicariusjn der kercken toe Oldensael, Ghert ten Ham die Olde, Johannes Puester, borger, bynnen Oldensael ende mer gueder luede genoch, de dyt aldüs woe vorscreuen steet mede²⁷² ende hoerden. Jn orkunde der

²⁷¹ Er is ook een charter van deze oorkonde bewaard gebleven (Oldenzaal, Oud-Archief, inv. nr 330).

²⁷² Waarschijnlijk is hier het werkwoord *seghen* vergeten.

waerheit desses vorscreuenen hebben wy, officiael vorscreuen, vnses officialiteytessegel wytteliche beneden an dessen breff gehangen. Ghegeuen jn den jaere vnses Heren dusent vyffhondert ende achteijne, vp suncte Margreten auent.

Zonder datum

[In de onderstaande cedule, die oorspronkelijk door Johan van Thije eigenhandig geschreven werd, schenken Werners en Engele (zijn echtgenote), ten overstaan van de drost van Twente, Johan van Twijckel, met als keurnoten Hermen van Erden en Thonijs Reijger de reeds eerder genoemde twee schenkingen, exclusief de derde, namelijk die uit zijn geldrente, gaande uit de stad. Uitdrukkelijk wordt vermeld, dat deze schenkingen ook in het stadsboek beschreven staan]

Item. By dessen principael breiff, dar desse voirscreuen copie vth gescreuen is, dar licht noch ejne cedula by met seligen Johans van Thije eghene hant gescreuen ende luet aldus, als hijr nae volget:

Jtem. Voer Johan van Twijckel, als eyn lantdroeste des landes van Twente, cornoten Hermen van Erden, Thonijs Reijger ende mer ander; soe hefft Werners ende Engele, syn huesfrouwe seligher, den ghemenen armen vier mudde roggen erfflicker renthe vth Polijnck gegeuen voer oerer twijer seele den armen.

Jtem. Noch soe hefft Werners ende Engele, sijn huesfrouwe zeliger, vp die selfte tijt voer den ²⁷³selfften rijchter ende cornoten den ghemenen armen dree mudde roggen jaerlijcker renthe ²⁷⁴vth eren erue ende guede Jacopijnck - tot Hassele gelegen - gegeuen, die men alle jaer den armen deelen sal vp suncte Eleseven dach. Dijt solle gij ock aldus jn der stadtboek bescreuen ~~is~~ vynden.

Johan van Tye²⁷⁵

6 februari 1545

[Johan van Delden en Merten Wessels, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van de stad Oldenzael oorkonden, dat George van der Marcke en zijn echtgenote joffer Ffenne verkocht hebben aan Johan Vogelsanck, olderman van het OLV-gilde, en aan zijn raadslieden: een jaarrente van twee mud rogge, gaande uit hun Hyllebrandeskamp aan de stadsgracht]

[p. 97]

²⁷³ In de linker marge staat (van een andere hand) *Dit is geloeset.*

²⁷⁴ Direct naast de tekst (rechts in de marge) staat *gegeuen.*

²⁷⁵ De y in *Tye* heeft duidelijk de vorm van een y-psilon, maar dan wel voorzien van twee puntjes op de y.

Georgen van der Marcke; vp Martinj: jairlix ij mudde roggen.

Wy, Johan van Delden ende Merten Wessels, jn der tyt borgemeisteren, ende wye, gemeynen schepenen ende raedt der stadt Oldenzael, doen kondt ende betugen met der waerheyt vermyts dessen apenen besegelden breue, dat voer ons jn schependoem ende stoel des raedes gekammen js die fromme George van der Marcke, vnse medderraedt, ende joffer Ffenne, syn echte wyff, myt hem als oren rechten monber. Vnde hebben aldaer voer syck vnde oer erffgenamen verkofft, stedes, vasten kopes, myt rechter vplatynge ende vertychnysse, Johanne Vogelsanck, jn der tyt olderman met den raetlueden der gylde Vnser Lieuen Ffrouwen bynnen Oldenzael toe behoeff der armen: Twe mudde guedes, drogen, schoenen, klaren wynterroggen Oldenzaler mathen jaerlycker renthen alle jaer vnueraert vp Martinj jn den wynter offte bynnen achte daghe daervoer offte achte dagen daernae vnuerhaelt, kummercryg wal thoe betalenen bynnen Oldenzael vp der gyldenspijker offte daer den oldermaen jn der tijt beleuet, vth oeren egenen vryen Hyllebrandeskampe schetende an der stadtgreffte ende liggende benefen der Steghen na den Claweskempen; omme eyne somma geldes de syck de verkopers deger alynck ende al wal betaelt bekanden. Ende hebben daeromme geloefft vor hem ende oer erffgenamen dem²⁷⁶ oeldermanne ende raetlueden jn der tydt ende oeren nakomelyngen to behoeff der armen desser vorscreuen roddenrenthen altyt²⁷⁷ toe staene ende toe waerene ende guede ewyghte waercop²⁷⁸ to doene voer alle degenne, de des to rechte kommen wylten, wanner ende waer des noedich mach wesen, büthen des kopers vorscreuen hynder ende schaeden, woe die ock tot jenigen tyden to kommen mach. Vnde se satten daervoer toe onderpande ende waerscop den vorgescreuenen Hylbrandeskamp met synen alyngen tobekoer ende alynge guedt, daer vth to man²⁷⁹ ende to wynnen versetten renthen ende schaeden, met gerychten geistelyck ende wertlyck, eyn alleyne offte beyden to gelycken van denghennen, de syck des campes ende onderpandes alheel offte eyn deels onderwynnen, weyden, bouwen, besytten offte gebrucken van hem to samen offte orer eyn deels - toe des klegers koer - onuervolget ende onuerclaget voer jemande, gelycken rechte verschennen ende onuerjaerde heren pacht. Beholtlyck den verkopers ende oren erffgenamen sodaner loese ende quytkoepes, dat se alle jaer onuerjaert vp sancte Merten jn den wynter, offte bynnen achte daghe darvoer offte achte daghen daernae, vnuerhaelt dese twe mudde roggen jaerlicker renthen moegen afflossen ende quytkopen myt acht vnde twyntich Geldersche Ryder guldenen van golde ende

²⁷⁶ Boven de *m* staat een soort afkortingsteken, dat niet getranscribeerd werd.

²⁷⁷ Later boven de regel toegevoegd.

²⁷⁸ De *s* in de inlaut is kennelijk vergeten.

²⁷⁹ Bedoeld zal zijn *manen*.

ghewechte vprechtich offte oer rechte gewerde an paymente jn tydt der affloese dar guedt voer wesende, soe veer alle versetten ende verschennen pensie myt geleden hynder ende schaeden jrsten al vnde wal betaelt is ende de loese den kopers eyn veirdeel jaers tvorenen vpgekondiget, allent sonder argelyst. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articulen voerscreuen sampt ende jtlicker bysunder, hebben wije, borgermeisteren, scepenen ende raedt, vnser stadt secretesegel wyttelicke beneden an dessen breff gehangen. Ende tot merer vestenysse hebbé jck, Georgien van der Marcke, myn segell vor my ende myn huesfrouwe ende erffgenamen ~~med~~ medde beneden an dessen breff gehangen, jn den jaer vnses Heren Gods dusent vyffhondert vyff vnde vertich, vp dach Dorothee virginis.²⁸⁰

20 september 1545

[Laürencius Glasemaker en Johan Bodeker, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael, oorkonden dat meester Cort Becker, kanunnik in Deuenter en Oldenzael, als executeur-testamentair van Euese Tythaues, anders geheten Becker, aan het OLV-gilde een jaarrente van een halve gouden gulden geschonken heeft, gaande uit het Achterhues of Kamer bij de Jegerstoren]

[p. 98]

Desse breiff holt van j goldenen guldelen, den selige Euese Beckers hefft gegeuen vor testament vth.

Wye, Laürencius Glasemaker vnde Johan Bodeker, jn der tyt borgermeisteren, ende wye, gemeynen schepenen ende raidt der stadt Oldenzael, doen kondt, kennen ende betughen auermyds dessen apenen besegelden breue dat vor ons jn schependoem gekomen js die werdighe ende wysgelerde meyster Cort Becker, canonick toe Deuenter ende Oldenzael. Ende hefft vor ons ghehoent eyn vollenkommen loffwerdighen bescreuwen testament zelige Euesen Tythaues, anders Becker genoemt, jn welkeren testamente hem beuallen was dorch zeligen Euesen vorscreuen, dat hie als oer volweldige executoer solde behanden ende vthrichten den olderman ende raetlueden der gylde van Vnser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzael tot behoeff der armen, bewyssinge eyne haluen enckeden golden guldens van ghewechte jaerlicker renthe vth den Achterhuese edder Kamer, gelegen tusschen Lubbert Vogelsanges, des smedes, hues ter eyne ende Henrick Zwaeken hues na der muren by des Jegers torne ter ander zyden, welcker Achterhues eder Kamer nv to behoerende js Johanne Berndesson den Weüer. Ende zelige Euese Beckers dat jngewonnen hefft met stadtrecht voer twyntich enckede

²⁸⁰ Pagina 97 heeft na de bovenstaande tekst nog ca 10 regels onbeschreven ruimte.

golden gulden van ghewechte, syck daer vth preseruerende jairlix eynen golden gulden. Mydes duesken vorwerden ende beschede hefft meyster Cort Becker dorch Johanne Hamsynck synen gekoeren monber ende als eyn executor van seligen Euesen Beckers vorscreuen, vthgegaen, vertichnisse ende vplatynge gedaen an hande Johan Vogelsanges, olderman ende zemptlicken raetlueden der gylde van Vnser Lieuen Vrouwen to behoeff der armen jn der tyt; alsoe dat die olderman jn der tydt alle jaer vnuerjaert vp die hoechtijt van Passchen offte bynnen achte daghe daervoer offte achte daghe darnae, den haluen golden gulden van ghewechte sal mogen vthmanen ende jnwynnen van den besytter, offte vnderwynnen des Achterhueses offte Kameren vorscreuen, met geistelicken offte wertlycken gherichten, tot des klegers offte oldermans koer, vnuervolget ende onuerclaget vor yemande, gelyken rechte heren pacht. Beholtlyck den besytters ende holder desses Achterhueses sodaner loese, dat sie alle jair vnuerjaert vp Passchen dessen haluen goltgulden van gewechte jaerlycker geltrenthe moegen affloessen ende qwytkopen myt thyn enckeder stuuer, vyftten²⁸¹ placken gereckent, tsamen vp eynen termyn offte vp twe. Passchen to elcken myt vyff goltguldenen eyn ort goldes van der renthe vorscreuen aff to lossen, soe veer de versettene renthe ende geleden schaeden jrsten al ende wal betalt is. Ock is desse Kamer offte Achterhues noch beswaert met eynen haluen goltgulden jaerlijcker renthe vp Michaelis toe betalene to behoeff der kercken sancte Plechems bijnnen Oldenzaell. Ock dorch Euesen toe testamente gegeuen jn den jaer vnses Heren Gods dusent vyffhundert vyff ende veirtich, den twijntichsten dach septembris, van ons borgermeesteren, scepenen ende raedt der stadt Oldenzael besegeilt met vnser stadt secreetsegel dorch beede beijder parthijen ende orkunde der waerheitj alles vorscreuenen.²⁸²

14 november 1547

[Henrick Herijnck en Johan Varwer, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzaell, oorkonden dat Johan van Emelken met zijn echtgenote Mette aan het OLV-gilde een jaarrente van een halve Rijnse gulden, en nog een vierde deel van een gouden gulden, geschenken hebben, gaande uit hun huis aan de Dornyngerstrate]

[p. 99]

Eenen breff van dre ort goldes vth Johan van Emelken ende Metten, syner huesfrouwen, hues.

²⁸¹ *Placken*, ook *plackaert* geheten, is de benaming van een muntstuk van ongelijke waarde (MNW).

²⁸² Pagina 98 heeft na bovenstaande tekst nog ca 15 regels onbeschreven ruimte.

Wy, Henrick Herijnck ende Johan Varwer, yn der tyt borgermeisteren yn Oldenzaell, ende wye, gemenen scepenen ende raid der stadt van Oldenzael, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betugen auermyds dessen apenen besegelden breue, dat vor ons yn schependoen²⁸³ als voer scepenen seluen gekamen syn Johan van Emelken ende Mette, syn echte huesfrouwe, met Johanne vorscreuen oren echten manne ende rechten monber, ende kanden aldaer vor ons, vor hem ende vor oer erfgenamen, dat sie redelicke ende reckeliche hadden vercofft ende vercoften auermyts dessen breue jn eynen rechten steden vasten ercope²⁸⁴ - erfflickie, ewelickie ende ommermer, mit handen, met mondien, myt allen vertichnissen ende oplatynge alsoe recht was - den prouisoren ende raetlueden der gyldescop Onser Lieuen Vrouwen bynnen Oldenzael ende oren nakomenen toe behoeff der armen: Eene haluen goldenen Rynschen guldenen ende eyn oert goldes jairlicker gulde ende renthe vnde den haluen goldenen guldenen vnde den oert yaerlix to betalene met een vnde twyntich valwerde Brabanschen²⁸⁵ stuuers ende den stuuer gereckent vor vyftien placken offte met gueden anderen paymente an golde offte sylueren, dat yaerlix in tijt der betalynghe daer guet vor ys, vth oeren vrijen huese ende ganse weer, also dat gelegen is bynnen Oldenzael jn der Dornyngerstraten tusschen huese Cornelius ten Bussche offte Goltsmyt an die eyne zyt ende Stijne Kaluynges hues vp die ander zyt; vmme eyne summa van gelde, de hem deger allynck all vnde wall toe wyllen betalt was, daer hem doe ter tyt wal angenogede ende oeren erffgenamen vorscreuen altoes wal angenogen soll, als sie vor ons enkanden. Ende sie laueden hijromme vor hem vnde voer oer erffgenamen, desen prouisoren ende raetlueden ende oeren nakomenen vorscreuen deser voerscreuen #²⁸⁶geltrenthe toe behoeff der armen to stane, toe waerene ende rechte guede waerscop toe doene tot ewigen dagen vor alle dijegenne, die des toe rechte comen wyllen. Ende guede rede betalynghe nv vortan alle jaer kummerloes toe leueren tusschen alle sancte Merten yn den wynter ende der hoechtijt toe mytwynter bynnen Oldenzael yn eyn hues ende an handen, daer des desen vorscreuen prouisoren ende raetlueden ende oren nakomenen tot behoeff der armen beest genoget. Wert oeck saecke dat des nyt en gheschiede ende hijr enich gebrevk yn volle - dat weer van waerschop offte van betalynghe deser vorscreuen yaerlix renthe, dat queme toe woe dat toe queme - dat mogen dese prouisoren ende raetluede ende oer naekomenen, we de dan syn yn der tijt tot behoeff der armen, tot allen tijden toe samen vthmanen ende ynwynnen van Johanne ende Metten vorscreuen ende van oeren erffgenamen ende vth desen vorscreuen huese ende alijnger weer. Ende vort van allen denghennen, die hem des vnderwijnnen offte gebrucken - mijt allen rechten, geistelick offte wertlyck, met oerer eyn

²⁸³ Wel verschrijving voor *schependoem*.

²⁸⁴ Zonder *f* in de inlaut.

²⁸⁵ Boven de regel toegevoegd.

²⁸⁶ Dit is een verwijzing naar een toevoeging, die - in de linker marge - onder een restauratielaagje (soort ondoorzichtig plakband) verdwenen zal zijn.

alleyne offte met rechten toe gelijcke - dat eyne recht den anderen nicht to hynderen, onuervolget ende onuerclaget vor yemande gelycke rechte verschenenen ende vnuerjairde heren pacht, sonder ienigerhande wedderseggen ende sonde²⁸⁷ all argelyst. Vort soe kanden Johan ende Mette vorscreuen, dat dyt vorscreuen hues ende alijnge weer mijt jaerlix renthen nyt forder bezwaert weer dan myt eynen haluen goldenen Rynschen gulden, den die prouisoeren²⁸⁸ ende raedtluede Onser Lieuen Vrouwen-gijlde daer bevorens voer vth gehaet hebben jaerlix. Beholtlijck nochtans Johanne ende Metten vorscreuen ende oeren erffgenamen, dat sie dessen haluen goldenen Rynschen guldenen ende eyn ort alle yaer vnuerjaert van den prouisoeren ende raetlueden ende van oeren nakomenen mogen wederkopen ende loesen, tusschen alle suncte Merten jn den wynter ende der hoechtyt toe mytwynter, achte dage daervor offte bynnen achte daghe daernae vnuerhaelt, met vyffteyn goldenen Rynsche guldenen, den gulden gereckent tot acht vnde twyntich ~~bra~~ gude valwerde Brabansche stuuers offte met gueden anderen paymente an golde offte sijlueren gelde, dat yn tijt der loese dar guet voer ys ende jnden dat alle versettene ende verschennenen renthe eirst betalt ende vermoget synt. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articulen vorscreuen ende eyn yttelick puncte ende articuel bysunder, soe hebben wij, borgermeisteren, scepenen ende raidt vorscreuen - vmme bede beyder parthijen vorscreuen - vnser stadt secretsegel wytteliche beneden an dessen breiff gehangen. Ghegeuen jn den jair onses Heren dusent vyff hondert soeuen vnde veirtich, des mandages na suncte Mertens dach.

31 juli 1537

[Lambert van Reede, richter in Oldenzael, oorkondt dat Cornelis then Bussche, goudsmid, met zijn vrouw Trude aan de weduwe Hermen ten Wynhaue, weduwe van meester Johan ten Wynhaue, een jaarrente van zes schepel rogge verkocht heeft, gaande uit hun stuk bouwland op de Stadt Essche aan de Groene Weeghe. Keurnoten waren Albert Herijnck en Egbert Lansijnck]

[p. 100]

Dessen naebescreuen breiff, jnholdende ende spreckende van sess scheppel roggen, hefft Hermen, nagelatene huesfrouwe zeligen meister Johan ten Wynhaue, Onser Lieuen Vrouwen-gijlde gegeuen to behoeff den armen by alsoe dat men oer jairliks sal geuen vnde betalen van die scheppel roggen, soe langhe als sie lijft vnde leuet: eyn mudde roggen. Vnde als sie nicht lenger jn den leuen

---

²⁸⁷ Zonder r.

²⁸⁸ Prouisoeren is door de schrijver verbeterd.

en js, sal dat mudde ock mede doet wesen vnde sal dan blijuen by der gijlde vnde die sollen dat alle jaer boeren. Vj scepel rodden.

Jc, Lambert van Reede -jn der tijdt rychter toe Oldenzael - van wegenen des alder dorluchtigen groetmechtigen onuerwynnenlijcken Charolus, van Godts genaden Romscher keyser konnijnck van Hyspannijen, hertooge van Boergondien ende Brabant, graue van Hollant, erffheer jn Ffreslandt ende der landen van Aueryssel, myns alder genedichsten heren - doe kondt ende betughe met der waerheyt apenbaer, dat vor my daer ick stede ende stoell des gherichts met mynen nabescreuen cornoeten beklebet hadde als syck dat met recht behoerde, jn macht ende krachte desses apenen bezelden²⁸⁹ breues, seluen gekammen synnen Cornelis then Bussche, goltsmyt, ende Trude, syn echte huesfrouwe, myt hem als met oren echten monber vnde hebben aldaer vor sijck ende oer erffgenamen vercofft steedes vasten kopes myt rechter vplatynge ende vertichnisse Hermen ten Wynhaue, weduen, ende oeren erffgenamen, seess scepel guedes, schoenen, drogen, klaeren wynterroggen Oldenzaler mathen, jaerlicker renthe alle jaer vnuerjaert vp sancte Jacobs dach jn den sommer, achte daghe daervoer offte bynnen achte dage daerna onbehaelt, kummervrijg to leueren ende wal thoe betalene bynnen Oldenzael jn eyn hues, dar dem²⁹⁰ koper beleuet, vyth oeren stucke boulandes gelegen in den Stadt-Essche an den Groenen Weghe tusschen Sweder Bomhouwers lande an die eyne zydt ende eyn stucke landes, dat Gert ter Westerick boewet, horende in die prauestye, an die ander zijdt vmme eyne somma van gelde de syck die kopers deger alijnck ende all wall to willen betalt bekanden. Ende laueden daeromme vor hem ende oer erffgenamen Hermen²⁹¹ ten Wyenhaue vorscreuen ende oeren erffgenamen desser vorscreuen roddenrenthe altijt toe staene ende toe waeren ende guede ewige waerschap toe doene vor alle dieghenne, de des toe rechte komen wyllyn, wanner ende waer des noedich mach wesen - bueten der kopers vorscreuen hijnder ende schaeden - woe die ock to jenigen tyden to komen mach vnde satten daervoer to onderpande ende waerscop dat vorscreuen stucke boulandes; voert oer ander alynghe guedt, dat sie nv hebben ofte krijghen moghen, woe ende waer dat belegen ende benompt wesen mach, daer vth to manen ende to wynnen, versetten renthe ende geleden schaeden met ghrechten, geistelickē offt wertlyck, eyn alleyne ofte beiden to gelycke, van denghennen, de syck des vorscreuen stucke boulandes ende alinges guedes alheel ofte eyn deil onderwynnen - tot des klegers koer - onuerfolget ende onuerclaget voer jemande, gelicken rechte heren pacht, sonder jenich wedderseggen, jndracht ende al argelyst. Dar dyt geschach weren met my, rychter vorscreuen, an ende auer also rechte cornoten des gerichtes Albert Herijnck ende

²⁸⁹ In plaats van *bezegelden*?

²⁹⁰ Boven de *m* staat een soort afkortingsteken, dat niet getranscribeerd werd.

²⁹¹ Ook hier staat boven de *m* een soort afkortingsteken, dat niet getranscribeerd werd.

Egbert Lansijnck, die oer orkunde met my darvp ontfenghen ende mer gueder luede genoech. Jn orkunde der waerheit alre puncten ende articulen zampt ende yttelicker bysunder, hebbe ick, Lambert van Reede - rychter, myn segel vor my ende myne cornoten vorscreuen - omme beyder parthijen beede willen - beneden an dessen breff gehangen. Ghegeuen jnt jaer onses Heren vyfteyn hondert seuen ende dertich, vp auent Petri ad Vincula.

Desse sess sceppel roggen sijnt loesber vnde die mach men loesen met achtein goldenen guldenen offte met gueden anderen valwerden Brabanschen gelde an golde offte sijlueren paiment.

9 maart 1548

[Johan Reyners en Merten Wessels, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Hermen, weduwe van Johan ten Wynhaue, de jaarrente van zes schepel rogge, gaande uit hun stuk bouwland op de Stadt-Essche aan de Groene Weeghe, aan het OLV-gilde verkocht heeft]

Transfix vp dessen vorscreuen breiff.

Wy, Johan Reyners ende Merten Wessels, yn der tyt borgermeisteren yn Oldenzael ende wij, gemeynen scepenen ende raedt der stadt van Oldenzael, bekennen ende betughen jn dessen apenen bezegelden transfixbreue, dat voer ons jn schependoem als voer schepenen seluen gekamen ys Hermen, nalatene weduwe zeligen meister Johans ten Wynhaue met Gosschallick Hellijnges, oren gekaren monber die oer gegeuen ende gegunt woert²⁹² also recht was. Ende bekande voer oer ende vor oer erffgenamen, dat sie holder hadde gemacket ende makede holder tot ewigen daghen mijt oeren wylle, vermyts dessen transfixbreue, den gemenen raetlueden ende prouisoren Onser Lieuen Vrouwen-gijlde tot Oldenzael ende oeren nakomenen tot behoeff der

[p. 101]

der²⁹³ armen, dessen tegenwoerdighen principaelsbreff, daer dyt transfix beneden doerghestecken ende angehangen is, soe dat desse vorscreuen raetluede ende prouisoren tot behoeff der sollen wesen rechte besytters, vthmanres, vpboeres ende ynwynres der sees scheppel roggen jaerlijcker renthe, in allen maneren also desse vorscreuen principaelsbreff ynne begreppen hefft ende vthwyset vp Hermen vorscreuen ende oeren erffgenamen vorscreuen, sonder argelijst. Jn orkunde der waerheit aller

²⁹² De leesvariant *waert* is ook te verdedigen.

²⁹³ Twee maal *der*.

puncten vorscreuen, soe hebben wye onser stadt secretsegel om bede wyllen van beiden ~~te~~ sijden wytteliche beneden an dessen transfixbreff gehangen. Ghegeuen jn den jaer onses Heren dusent vyffhondert acht vnde veirtich, des vrijgdages nae den hijlligen sondach Oculij, vnde was die negede²⁹⁴ dach der maent marcij.

4 maart 1506

[Burgemeesters, schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat de raadslieden en provisoren van het Gaesthues en de olderman en raadslieden van het OLV-gilde *toe meyerrechte* het erve Auenhües in de buurschap Alberghe verpacht hebben aan Albert ten Auenhuesen en zijn vrouw Gese]

Albert Auenhueses erffbreff.²⁹⁵

Wy, borgermeistere, schepenen ende raedt der stadt Oldenzael, doen kondt ende kentlick allen lueden ende betughen myt dessen apenen besegelden breue, dat voer ons jn schependoem als vor schepenen seluen gekamen synt die raetluede ende prouisores des gaesthueses ende die oelderman myt synen raetlueden van Onser Leuen Vrouwen-gylde, beide belegen bynnen Oldenzael. Ende bekanden daer vor ons, voer hem ende voer oer nakomenen raetluede, dat sie hadden vermeyert, verpachtet ende vthgedaan toe meyerrechte oer erue ende guet gheheiten Auenhües, soe dat belegen is jn der buerscap van Alberghe, jn den kerspele ende gherichte van Oetmerssem, myt water, myt weyde, myt heyde, myt toppe, myt torüe, myt twyghe, myt aller slachter not, myt sijnen alyngen oelden ende nyen toebehoer - ²⁹⁶vthgeseget den camp myt den holte ende eyne hoygmaet, soe die Hermen Gerdijnck plach toe hebben, dat nv syner kynder eyn hebben sal - Alberte ten Auenhuesen ende Gesen synen echten wyue ~~ende~~ tot oerer twyer lyue soe lange als sie beyde off oerer eyn van hem beyden lyuet ende leuet, jn dusdanen vorwerden soe hijr nae bescreuen staet. Dat is toe verstaene, dat Albert ende Gese voerscreuen daer dessen raetlueden ende prouisoeren alle jaer van sollen geuen ende wall betaelen sesteyne mudde guedes, droghen, schoenen, klaren wynterrogghen jaerlickes die to leueren bynnen Oldenzael, Oldenzaeler mathe, yn eyn hues, daers dessen raetlueden ende prouisoren vorscreuen des beest genoeght tusschen sancte Mertyn²⁹⁷ den wynter ende der hoechtyt toe mytwijnter. Ende wanner dat daer ackeren kumpt jaerlickes, soe sullen Albert ende

²⁹⁴ De *n* in negende is vergeten.

²⁹⁵ In de rechter marge staat nogmaals: # *Auenhues*.

²⁹⁶ In de linker marge staat *non hic*.

²⁹⁷ Het woordje *yn* is hier wellicht vergeten.

Gese vorscreuen dessen vorscreuen ~~dessen~~ raetlueden ende prouisoren geuen een guet pachtvercken, daer men eyn guet pachtvercken mede betalen mach. Ende daertoe sollen sie alle jaer den raetlueden ende prouisoren vorscreuen doen ene Deuenter-voer toe suncte Johannese jn den #²⁹⁸ sommer, beholtlick den thenheren syns tendes, groff ende smael; om ene summa van gelde, die sie den raetlueden ende prouisoren vorscreuen deger ende all wael tot oeren wyllyn betaelt hadden, als sie voer ons bekanden. Ende desse voirscreuen raetluede ende²⁹⁹ laueden vor ons, voer em ende voer ore nakomenen raetluede ende prouisoeres Alberte ende Gesen vorscreuen desses ghewynnes desses voerscreuen erues to staene ende toe waerene ende em des rechte guede waerscap toe doene vor alle degenne, die des to rechte comen wyllyn, jn allen mathen ende maneren, woe men eyne ver

[p. 102]

pachtijnghe ende vermeyerynghe myt rechte waeren sall. Ock en sollen Albert ende Gese vorscreuen gheen eekenholt houwen op dessen vorscreuen, buthen consent ende doen heeten der raetluede ende prouisoeren vorscreuen by verlües oere hueswynnynge. Ende daer sullen sie dat hues holden yn daecke ende raeke ende wantdychte ende dat erue holden yn gueden grefften ende vrüchten ende tunen. Ock synt vorwerde - wert zaecke dat sie afflijuijch woerden, dat Goedt verbeede - soe sael oerre kynder eyn die naeste wesen tho dessen erüe wesen, jnden dat kynt daer nutte to is ende daervoer doen wyl, dat daer eyn ander voer doen wil, to kennynge der raetluede ende prouisoren vorscreuen,³⁰⁰ beholtlick den raetlueden ende prouisoren all oer rechticheit van dessen voerscreuen erue. Ende wert zaecke dat men schattynghe solde geuen, soe sal die ghenne, die den camp vorscreuen onderhefft Alberte ende Gesen vorscreuen thoe vulste geuen, na anparte syns landes, toe kennynge gueder luede, sonde³⁰¹ al argelyst. Jn orkunde der waerheyt aller puncten ende articule vorscreuen ende yttelijck puncte bysunder, soe hebn wy, borgermeistere, schepenen ende raedt vorscreuen, onser stadt secreteegell - om bede willen beider partyen vorscreuen - witlike beneden an dessen breiff gehangen. Gegeuen jn den jaer onses Heren vyffhondert ende sesse, vp den vierden dach jn merthe.

25 april 1551

[Henrick Herynck en Johan Varwer, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzaell oorkonden dat Alheit, weduze van Hermannus Schaep, in tegenwoordigheid van haar zoon Johan en haar dochter Engele, aan de *Ffraterniteit* of OLV-gilde een

²⁹⁸ Als vergeten werd in de linker marge het woord # *middel* toegevoegd.

²⁹⁹ Voor de tweede keer *ende*. Waarschijnlijk is het woord *prouisoeres* vergeten.

³⁰⁰ In de linker marge is (met andere inkt) een woord toegevoegd, nl.: # *nō va[n] de lyftiught*.

³⁰¹ Zonder *r* in de auslaut.

jaarrente van een mud inheemse rogge en een halve gouden verkocht heeft,
gaande uit hun Gattenstuck, gelegen voor Oldenzael op de Lutke Eesch]

Alheyt Schaepes, nagelatene huesfrouwe zelighen Hermannus Schaep, jairlix
een mudde roggen vnde eyn haluen goldenen guldenen vp meye t.. vth eyn oerer
lande p³⁰² vp den Gatten Essche.

Wij, Henrick Herynck ende Johan Varwer, borgermeisteren jn der tijt ende wy, gemenen
scepenen ende raidt der stadt van Oldenzaell, doen kondt ende betugen auermyds
dessen apenen bezegelden breue, woe dat vor ons jn schependoem ende stoell des
raedes seluest persoenlick synnen erschenen, Alheit nagelatenen huesfrouw zalighen
Hermannus Schaep, myt Johanne Clumper oren gekoeren ende vergunthen momber
vnde Johan oer soen ~~ende~~ myt Engelen oer doechter. Ende bekanden aldae³⁰³
eyndrechelycke, woe dat sie hadden vercofft ende vercofften myt aller vertychnysse
ende vplatynghe also recht was der ffraterniteitader gylden Onser Lieuen Vrouwen
~~gilde~~ bynen³⁰⁴ Oldenzael: Een mudde guedes droeghen claeren schoenen hyrlentschen
wynterrogghen Oldenzaler marcketmathe ende eynen haluen goltguldenen yaerlycker
renthe vth oer vryg eygen Gattenstucke - gelegen voer Oldenzael vp den Lutken Eesche
tusschen Gwer van Beuvordes stücke offte campe ter eynrer ende an Cornelius
Egbertijnges lande ter anderen zyden - vp alle Philippi et Jacobi apostolorum, acht offt
veyrten dage voer offte nae onuerhaelt, bynnen Oldenzaell wal toe betalen jn huese
ende an handen, daer des den prouisoeren beest beleuet; vmme ene summa van gelde,
de hem alijnck al deger ende wal thoe wyllyn betaelt weer, als sie gerychteliche
erkanden. Ende laueden derwegen den koperen vnde oeren successoren sodanen
mudde roggen ende haluen goltguldenen jaerliker renthe toe staene ende toe waeren
ende gude, reede, onbedragen, kummervrije waerschop ~~toone~~ ende betalynghe,
welcker yrste betalynghe vp mey des jairs [rn-ite] twe ende vyftich sal syn - Jtdoenen
voer alle degenne, die des toe rechte kommen wyllyn. Geschege des nicht ende daer
enych gebreck jn volle - dat qweme thoe woe dat thoe kommen muchte - sollen de
koperen om den lande voirscreuen, vort van allen hoeren anderen edder erffgenamen-
guederen, nv ter tijt hebbende offt naemaels durch Godt verkryghen moegen, verhaelen
myt geistelycken offt wertlicken rechte tot der koperen ende hoeren medebescreuenen
koer, sonder enych weddersegghen van jemande, gelyck verschenenende

[p. 103]

³⁰² Slechts één *n*; verschrijving voor *vp*?

³⁰³ De *r* in de auslaut is vergeten.

³⁰⁴ Slechts een enkele *n* in de inlaut.

ende³⁰⁵ vnuerjaerde heren pacht, myt den voerbeholde, dat die vercoperen ende oer erfgenamen alle jaer onuerjaert tot ewighen daghen soedaene mudde roggen ende halue guldenen jaerlicker pensioen sollen moegen qwyttenkopen vp alle Philippi ende Jacobi, apostolorum, acht offte veirtijn daghe voer offte nae vnuerhaelt, myt twe ende twyntich goltguldenen van acht vnde twyntich stuuer Brabans valwerdes geldes jnden alle achterstedighe pensionen ende geleden schaeden, soe wes verloopen, der zaecke haluen yrst guetlijcken betalt synt, sonder bedroech ende argelyst. Oerkunde der waerheyt aller vorscreuen puncten ende articulen hebben wy, borgermeisteren, scepenen ende raidt der stadt Oldenzaell, onse stadtzegell wyttelick beneden an dessen breiff gehangen. Jn den jaer onses Heren dusent vyffhondert eyn vnde vyftich, vp saterdach post Dominicam Jubilate.

25 augustus 1551

[Laurencius Glasemaker en Johan Bodeker, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Fenne Clantes, met haar voogd Bernt Clantes uit Losser, aan het OLV-gilde een jaarrente van een halve gouden gulden verkocht heeft, gaande uit haar huis aan de Stenstrate]³⁰⁶

Vth Ffenne Clantes hues³⁰⁷ jarlix vp Egidij eynen haluen golden gulden.

Wy, Laurencius Glasemaker ende Johan Bodeker, borgermeisteren jn der tyt, voert gemeynen schepenen ende raedt der stadt Oldenzael, doen kondt ende betugen vermyts dessen apenen besegelden breue, woe dat voer ons in schependoem als voer schepenen seluest persoenlick sy gekamen Fenne Clantes, bynnen Oldenzael myt Bernde Clantes tho Losser als hoeren ende oeren³⁰⁸ kynder monber, ende bekanden aldaer voer ons, voer oer kynder, voer oer seluest ende oeren erffgenamen, dat se hadden vercoft ende vermyts dessen breue vercofften myt aller vertichnisse ende vplatynge also recht den olderman ende raetlueden jn der tyt Onser Leuen Vrouwen-gijle bynnen Oldenzael tot behoeff den armen eenen haluen goltgulden, den gulden tot acht ende twyntich stuuer valwerdt, treckene vp alle Egidy des jaers twe ende vyftich, angaende achte daghe offte veirtendaghe voer offte nae onuerhaelt, bynnen Oldenzael wal tbetalenen an handen daer des den kopers vorscreuen geleuet vth oeren huese ende haue gelegen bynnen Oldenzael jn der Stenstraten tusschen Gerdt Sodenberges

³⁰⁵ Twee maal *ende*.

³⁰⁶ In het GA Oldenzaal (Oud-Archief, inv. nr 300) is ook het charter aanwezig.

³⁰⁷ Het woord *hues* werd later boven het woord *Clantes* toegevoegd.

³⁰⁸ Hier is in het woord een niet veel duidelijker verbetering aangebracht.

ende Euert ter Maetes hueseren; omme eyne somme geldes, de hem wal betaelt weer. Ende laueden derwegen voer ons, vor hem, oeren erffgenamen den koperen ende oren successoren den haluen goltgulden jaerlijcker pensionen to staene ende toe waerenen ende guede onbedragene kommervrye waerscap ende betalynghe toe doene voer alle degenne, die des toe rechte komen wullen. Geschege des nycht ende daer enich gebreck jn volle, den hynder ende schaden sullen die koperen mogen verhaelen an den onderpande. Voert an alle dier verkoperen ende oer erffgenamen guederen, die sie nv ter tyt hebben offte namaels durch godt verkrygende moegen werden, myt geistelycken offte wertlickien rechte - tot der *koeren*³⁰⁹ koperen ende hoeren medebescreuen koer - sunder enich wedderseggen van jemande, myt den beschede dat die verkoperen sodaenen haluen goltgulden jaerlijcker pensionen sollen moegen affloesen vp alle tyde vorscreuen myt tyn goltgulden van acht ende twyntich stuuer Brabansch valwert an gueden golde jn tyt der loeze daer guet voer wesende, sonder all bedroech ende argelyst. Orkunde der waerheyt aller vorscreuen puncten vnde articulen hebben wye, borgermeisteren, schepenen ende raedt der stadt Oldenzaell, onser sadt³¹⁰ secretsegel wytlicken beneden an dessen breff gehangen, jn den jaere dusent vyffhondert een ende vyfftich, vp dynxedach post Bartholomei apostolj.

19 maart 1519

[Johan Schulte en Werner Varwer, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Herman Rotghers en zijn echtgenote Gertrudt aan Lambert Hegehues en zijn vrouw Hylle een jaarrente van een gouden Rijnse gulden verkocht hebben, gaande uit een huis bij de markt]

[p. 104]

Vth Hermen ten Bauels hues an den marckede, jairlix vp Cathedra Petri; eenen golden gulden van ghewechte.

Wy, Johan Schulte ende Werner Varwer, jn der tyt borgermeisteren yn Oldenzaell, ende wy, gemenen schepenen ende raet der stadt van Oldenzael doen kondt ende kentlick allen lueden ende betugen myt dessen apenen besegelden breue dat vor ons yn schependoem als vor schepenen seluen gekamen synt Herman Rothgers ende Gertrudt, syn echte huesfrouwe, myt Hermanne vorscreuen oren echten manne als met oren rechten monber. Ende bekanden daer vor ons ende vor oer erffgenamen, dat sie

³⁰⁹ Hiervoor heeft een woord gestaan dat ongeveer als *koeren* te ontwaren is; waarschijnlijk een mislukte poging om *koperen* te schrijven.

³¹⁰ Schrijfffout voor *stadt*.

redelycke ende reckelycke hadden vercofft ende vercofften vor ons, vermyds dessen
 breue, jn enen rechten, steden, vasten, erffcope - erfflycke, ewelycke ende ommermer,
 myt handen, myt monden, myt aller vertychnysse ende vplatynghe als recht was -
 Lambert Hegehues ende Hyllen, syner echten huesfrouwen, ende oeren erffgenamen:
 enen gueden goldenen Rynschen guldenen van gewechte yaerlycker geltrenthe vth
 oeren huese ende alynger weer, soe dat belegen ys bynnen Oldenzael by den
 marckede tusschen huese Albert Hoetmakers op die eyne zyt ende Metten Mertens
~~weer~~ hues op die ander zyt; omene summa van gelde die sie hem deger alynck all
 ende wal tot oeren wylle betalt hadden, daer em doe ter tyt wal angenogede ende
 oeren erffgenamen vorscreuen altoes wal angenogen solde, als sie vor ons bekanden.
 Ende sie laueden hijromme vor ons, vor em ende voer oer erffgenamen vorscreuen
 Lamberte ende Hyllen ende oeren erffgenamen vorscreuen desser yaerlycker geltrenthe
 vorscreuen toe stane ende toe waerene ende em ende oren erffgenamen vorscreuen
 der rechte guede waerschap toe doene tot ewigen daghen vor alle diegenne, die des
 toe rechte wylle kommen. Ende guede, rede betalynghe nv vortan alle yaer kummerloes
 wal to betalene bynnen Oldenzael - vp alle suncte Peters dach ad Cathedram - achte
 daghe daer voer offte na onbegrepen, sonder lenger vertoech yn ende an handen, daer
 des Lamberte ende Hijllen ende oeren erffgenamen vorscreuen best genoget. Wert
 oeck saecke dat desse betalynghe aldus yaerlixs nicht en ghesche ende hijr enych
 gebreck yn volle - dat weer van waerscap ofte van betalynghe desser yaerlijcker
 geltrenthe vorscreuen, dat qweme toe woe dat toe qweme - dat moghen Lambert ende
 Hille ende oer erffgenamen vorscreuen tot alle tyden toe samenne vthmanen ende
 ynwynnen van Herminne ende Gertrude offte van oeren erffgenamen vorscreuen. Ende
 vort vth dessen vorscreuen huese ende alynger weer vorscreuen, eyns deils off all
 onderwynnen die dat besytten offte gebrucken. Ende vort vth al oeren anderen erffnyssse
 ende guede, soe sie dat nv ter tyt hebben ende hijrnamaels, wylt Godt, verkrygen
 moeghen, myt alle gherichte ende rechten geistelyck ende wertlijck offte met beiden
 rechten toe gelycke; dat ene recht den anderen nicht toe hynderen, onuerfolget ende
 onuerclaget, voer gelycke rechte verschennen ende onuerjaerde heren pacht, sonder
 enigerhande hulperede, sonder enich wedder, dat desen breeffe in enygen puncten
 hinderlijck wesen mach ende dyt allent, woe vorscreuen steet, sal wesen sonder all
 argelyst. Voert so kanden vor ons, Hermen ende Gertrudt vorscreuen, dat dyt
 vorscreuen hues ende alinge weer nicht hoger bekommert noch bezwaert en weer dan
 met sess Louensche to tynse, die daer vth hefft Johan van Tye des jaers. Jn orkunde
 der waerheyt aller puncten ende articulen vorscreuen ende eyn yttelyck puncte
 bysunder, soe hebn wy, borgermeisteren, schepenen ende raet vorscreuen, onser
 stadtsegel om bede wylle beyder partyen vorscreuen wylieke beneden an dessen breff
 gehanghen. Gegeuen jn den jaer onses Heren Gods dusent vyfhondert ende negentine,
 op den naesten saterdach nae suncte Gertrude daghe, der hylligen junfferen.

17 juni 1551

[Johan Koytenbroüwer³¹¹ en Johan Hamsynck, burgemeesters in Oldenzael, oorkonden dat Lambert ten Hegenhues en zijn vrouw Hylle de jaarrente van een gouden Rijnse gulden, gaande uit het huis van Hermen ten Bauel bij de markt, aan het OLV-gilde hebben verkocht. Met het secreetzelg van burgemeesters, schepenen en raad van de stad Oldenzael]

[p. 105]

Een transfix vp den vorscreuen copbreff.

Wy, Johan Koytenbroüwer ende Johan Hamsynck, borgermeisteren in der tydt der stadt Oldenzael, doen kondt ende betugen auermyds dessen transfixbreue, woe dat voer ons in schependoem als voer scepene seluest persoonlijck synnen gekamen Lambert ten Hegenhues vnde Hylle syn echte huesfrouwe ende Hijlle met Lamberte als myt oren echten ende rechten manne ende monber ende bekanden aldar vor ons, voer hem ende voer oer erfgenamen, dat sie hadden vercofft ende vercoften myts dessen transfix den prouisoren Onser Lieuen Vrouwen-gylde bynnen Oldenzael tot behoeff der armen: eynen goldenen goldenen³¹² guldene des jaers, gaende vth Hermens ten Bauels huese an den marckede, nae vermoege des principaelbreues, daer desse transfix doergestecken. Vnde deden des rechte vertichnisse ende vplatynghe also recht, myt gelofftenysse sulx kopes tstane ende to waerene, want hem die pennyngh³¹³ daervoer gelauet wall betaelt weer, sonder bedroech ende argelyst. Orkonde der waerheyt hebben wye, borgermeisteren, schepenen ende raedt der stadt Oldenzael, onser stadt secretsegel wytlick beneden an dessen transfixbreff gehangen jn den jaer dusent vyffhondert een ende vyftich, vp gudensdach post Viti et Modesti martirum.

25 augustus 1551

[Wolter van Heyden oorkondt dat voor Henrick van Thije, onder-richter in plaats van zijn vader, de Lewe te Bonynghe en zijn echtgenote Grete aan het OLV-gilde een jaarrente van twee mud rogge verkocht hebben, gaande uit de Nye Maet in de buurschap

³¹¹ *Koyte* is een uit gerste- en tarwemout gebrouwen, sterk gehopt bier.

³¹² Twee maal hetzelfde woord.

³¹³ “Benaming van eene kleine koperen munt, *penning*, een zestiende gedeelte van een stuiver, en het dubbele van een *hallinc* of *mite*. Eene gewone afkorting van *penninc* was *d.*, de eerste letter van *denarius*” (MNW).

Bonynghe bij de Zyngrauen aan het Hauerlandes Hecke. Johan van Bathmen en Cornelius Byll waren keurnoten van Henrick van Thije]³¹⁴

Die Lewe to Bonynghe; vth eyner maet genoempt die Nye Maet, jairlix twe mudde roggen vp meye.

Jc,³¹⁵ Wolter van Heyden - jn der tyt rychter thoe Oldenzael, van wegenen Roemsscher keysserliker maiestaat, myns aldergedichste ende heren, doe kondt ende betughe vermyds dessen apenen, besegelden breue, woe dat Henrick van Thije gegichtet dat voer hem, daer hie zaet wegenen syns vaders jn stadt manner toe gherychte jn eyner gespannener banck myt synen cornoten nabescreuen als recht seuest³¹⁶ personlyck sy gekamen die Lewe thoe Bonynghe myt Greten, syner echten huesfrouwen, ende sie met hem als myt oeren echten manne ende monber. Ende bekanden aldaer gherichteliche voer hem ende oeren erfgenamen, dat sie hadden vercoft ende vercofften myt aller vertichnysse ende vplatynghe also recht, den olderman ende prouisoren jn der tyt Onser Lieuen Vrouwen-gylde bynnen Oldenzael tot behoeff den armen: twe mudde gudes, schoenen, claren, ~~wynter~~ droeghen, hyrlendeschen wynterroggen Oldenzaeler marcketmathe jairlix - vp alle mey offte Philippi et Jacobi apostolorum bynnen Oldenzael jn huse ende an handen wal to betalenen, daer des den koperen best beleuet - vth hoere vrye maet, genoempt die Nye Maet, ghelegen jn den kerspele van Deyginchem jn den gherichte van Oldenzael jn der burschop Bonynghe by den Zyngrauen an den Hauerlandeshecke; om eyn somma geldes, die den verkoperen wall betaelt weer. Ende laueden derwegenen voer hem ende oeren erfgenamen den koperen ende oeren succesoren der twyer mudde roggen jairlicker pensioen toe staene ende toe waerenen ende guede, reede, onbedragene, kummervrye waerscap ende betalyng toe doene vor alle diegenne, die des toe rechte komen wullen. Geschege des nicht ende daer ennich gebreck

[p. 106]

jn volle, den hynder ende schaeden sollen sie moegen verhaelen an den vorscreuen onderpande. Vorts van allen hoeren ende hoeren erfgenamen guederen, die sie nv ter tyt hebben offte namaels durch godt verkrygen moegen werden, myt geistelicken offte wertlycken rechte - to koer der koperen - gelyck verschennene ende onuerjairde heren pacht, sonder wedderseggen van jemande, myt de genaede, dat die verkoperen ende

³¹⁴ Wolter van Heyden liet hij zich wel eens vervangen door Henrick van Thije, die vervolgens “gichtede” (‘verslag deed’) aan zijn vader Cordt van Thije, gezworen *vroen* en onderrichter in Oldenzaal. Laatstgenoemde bezegelde en ondertekende in die gevallen, waarin Wolter van Heyden in eigen zaken gericht moest zitten. In 1555 (op 13 oktober) blijkt bovendien Adolph van Rensen als richter in Oldenzaal actief in verband met een overdracht van een weidekamp bij Cruisel in De Lutte (Enschede Oudheidkamer, charter G Oz Lu 1).

³¹⁵ De tekst van dit afschrift (op p. 105) is gecancelleerd.

³¹⁶ Wel verschrijving voor *seluest*.

oer medebescreuenen sodaner twyer mudde roggen jairlicker renthen sollen moegen affloessen vp alle mey vorscreuen, achte offte veirten dage voer offte nae onuerhaelt, myt acht ende twijntich enckede goldene Geldersche ryder van munthe ende ghewechte oprechtich, jnden alle achterstedige pensioen, soe wes dar vp verloopen, jrst all ende wal betalt synt, sonder bedroech ende ~~arg~~ argelyst. Ende want Henrick van Thije voirscreuen sulx voer hem ende Johan van Bathmen vnde Cornelius Byll, cornoten, gerichtelicken geschedt tsijne ghegichtet, soe hebbe ick, Wolter van Heyden, rychter vorscreuen, myn angebaeren ende gherichtsegel wytlicken beneden voer hem ende synen cornoten an dessen breiff ghehangen ende mynen namen daeronder gescreuenjn den jaer onses Heren dusent vyfhondert een vnde vyfftich, vp dynxedach post Bartholomei apostolj.

Wolter van Heijden.³¹⁷

27 februari 1553

[Johan Hamsynck en Merten van Delden, burgemeesters, en gemene schepenen en raad van Oldenzael oorkonden dat Hermen Brungher en zijn echtgenote Anna aan het OLV-gilde een jaarrente van twee mud rogge verkocht hebben, gaande uit de Veltbreede op de Lutke Esch aan de Thye]

Eynen breff van twe mudde roggen spreckende, die Hermen Brungher vnde Anne ten Toerne, syn huesfrouwe, hebben yaerliks versegelt vth der Veltbrede vp den Lutken Essche. [rñ]

Wy, Johan Hamsynck ende Merten van Delden, borgermeistere jn der tyt, ende wye, gemeynen scepenen ende raedt der stadt Oldenzael doen kondt ende tughen auermijds dessen apenen besegelden breue woe dat voer ons in scependoem als vor schepenen suluest persoonlyck synnen gekammen, Hermen Brungher myt Anna, syne huesfrouwe ende Anna myt hem als myt oren echten manne ende monber. Ende bekanden aldaar voer ons, voer hem ende oer erffgenamen myt Gosschallick Hellynck als der kijnder monber, dat sie eyndrechtelicke hadden vercofft ende vercofften aldaer myt aller vertichnisse ende vplatynghe also recht: twe mudde guedes, schonen, claren, droghen wynterroggen Oldenzaler marcketmathe vp alla³¹⁸ Cathedra Petri na data desses bynnen Oldenzael, veyrten daghe voer offte nae wal kumervrijg toe betalen den armen Onser Lieuen Vrouwen-gylde offte den verwaeres jn der tyt vth oere Veltbreede, geleghen voer Oldenzael vp den Lutken Essche an den Thye, ende voert vth al hoeren

³¹⁷ Ondertekend met dezelfde hand als van de afschrijver.

³¹⁸ Verschrijving voor alle.

guede; voer eyne somma geldes, de hem wal betalt weer ende tot betalynghe juffer Annen da^ochter Elseken brutschat gekannen als Hermen, juffer Anna ende Gosschallijck erkanden. Ende sie laueden daeromme voer ons, voer hem ende oeren erffgenamen ende den kynderen~~en~~ wegen vorgenomd, sodane twe mudde roggen to stane ende to waerene ende guede, onbedragene, kummervrye waerscap ende betalijnghe tdoenen voer alle deghenne, de des toe rechte komen wyllyn. Geschege des nycht ende daer ennich³¹⁹ in volle - den hynder ende schaeden sollen de kopere ende oer medebescreuen vorscreuen offte holder sbreffs myt oren wyllyn moghen verhalen an den vorscreuen onderpanden - woe ende waer de gelegen ende genompt moegen wesen; myt geistelicken offt wertlicker rechte, tot den koperen koer, ghelyck verschenenen ende onuerjaerde heren³²⁰ pacht, sonder wedderseggen van jemande. Wert ock zaecke, dat desse verkoperen veirten daghe voer offte nae ~~myt roghen~~ sancte sanct³²¹ Peter myt seuen ende twyntich stuuer Brabansch jder mudde wolden ~~sollensie~~ loezen, sollen se moegen dan anders myt roggen betalen.

[p. 107]

Beholtlycken hem ende hoeren erffgenamen vp alle Martinj vorscreuen veirten daghe voer offte nae onuerhaelt³²² t mogen loezen ende die twe mudde roggen qwyt te kopen myt vier ende twyntich goltguldenen, ider guldenen van acht ende twyntich stuuer Brabans trecken, jndem alle acherstedighe pensionen ende gerychte schade, soe wes daer op verlopen, jrst betalt; sonder argelyst. Orkunde der waerheyt aller puncten hebben wye, burgermeistere, schepenen ende raet der ~~te~~ stadt Oldenzall, onser stadt secretzegel wyttelicken beneden an dessen breff doen hangen,jn den jaer dusent wyffhondert dree vnde vyftich, op maendach post Reminiscre.³²³

4 maart 1553

[Wolter van Heyden, richter in Oldenzail, oorkondt dat Johan de Leewe te Bonyge met zijn vrouw Grete aan het OLV-gilde een jaarrente van een mud rogge verkocht heeft, gaande uit hun maat bij het Haverland in de marke Bonynghe in het kerspel van Deynichem. Keurnoten waren Jacob van Bermetloe en Gregorius Focke]

Johan ter Leuwet tBonijnghe ende Grete sijn huesfrouwe hebben vercofft: eyn mudde roggen vth oer vrije maet gelegenjn Bonijnge.

³¹⁹ Hier is waarschijnlijk het woord *gebreck* vergeten.

³²⁰ Het woord is bijna onleesbaar (gemaakt?).

³²¹ Twee maal.

³²² Er is een afkortingssteken door de schrijver vergeten.

³²³ In plaats van *Reminicere*.

Jck,³²⁴ Wolter van Heyden - jn der ter³²⁵ tijt eijn rychter toe Oldenzail, van wegenen Roemscher keiserlicke maiestaet onses aldergenedichgeden heren, doen kondt ende betughe auermijts dessen apenen apenen³²⁶ bezegelden breue, woe dat vor my daer ick saet toe gherichte mijt mijnen cornoten nabescreuen in eyner gespanner banck gesetten seluest persoenlyck ys gekamen Johan de Leewe toe Bonynge myt Greten, syner echten huesfrouwen, ende se met hem also met oeren echten manne ende monber. Ende bekanden aldaer voer my, vor hem ende oeren erffgenamen, dat sie hadden vercofft ende vercofften, myt aller vertichnisse ende vplatynge also ~~re~~ recht, den armen Onser Lieuen Vrouwen-gylde bynnen Oldenzaell: een mudde guedes, schoenen, claeuen, ~~wy~~ droeghen, hyrlendeschen wyntterroggen Oldenzaler marketmathe jaerlijcker renthe op alle Cathedra Petri - veirteijn daghe voer offte veyrten daghe ofte nae onuerhalt - bynnen Oldenzael wal to betalenen jn huese ende an handen, daer des den olderman ende prouisoren alder beest beleuet, vth hoere eygen, vry math beleghen jn den kerspele van Deynichem jn den gherychte van Oldenzael jn der marcke Bonynghe by den Hauerlande; voer eyne somma geldes, de sie hem wal betalt erkanden. Ende laueden derweghen vor my, voer hem ende hoeren erfgenamen den armen vorscreuen sodane mudde rogghen jairlix tstaene ende toe waerene ende guede, onbedragene, kummervrye betalyngende ende betalynghe³²⁷ tdoene vor all diegenne, die des toe rechte komen wullen. Ende die jrste betalijnghe ~~salsyn~~ darvan sal syn vp Petrij dess jaers [...] vier ende vyftich. Gheschege des nycht ende daer enich gebreck in volle, den hynder ende schaeden sollen die koperen moegen verhaelen an den vorscreuen onderpande; vort van aller vercopere offt oer erffgenamen ander guedere, de sie nv ter tyt hebben offt namals durch Godt verkryghen werden, met geistelicken offte wertlycken rechte tot oeren koer, ghelyck verschennenen ende onuerjaerde heren pacht, sonder wedderseggen van jemande myt den bescheide, dat die verkopere ende hoer erffgenamen sodaene mudde roggenrenthe alle yaer onuerjaert tot ewighen daghen sollen moegen affloesen vp Petri ad Cathedram, veyrten daghe voer offte na onuerhaelt, myt twelft goltguldenen van acht ende twyntich stuuuer Brabans valwert ider guldenen, soe alle achterstedighe pensionen ende gherichte schade, soe wes darvp verlopen, jrst betalt, sonder argelijst. Daer dyt alsus gherychtelijcke geschah weren met my Wolter van Heyden, rychter vorscreuen, an ende auer als cornoten ende gherychtesluede, de erbaer Jacob van ~~B~~ Bermetloe ende Gregorius Ffocke, de oer orconde met my daerop ontfengen. Dese in getuijch der waerheyt heb jck, rychter vorscreuen, myn angebaeren ende gherychtzegel wytlyck beneden voer my ende myne cornoten an dessen breiff gehangen ende mijnen namen

³²⁴ Dit afschrift is gecancelleerd.

³²⁵ Dubbel op!

³²⁶ Twee keer.

³²⁷ Twee maal.

daeronder gescreuen. Jn den jaer dusent vyffhondert dree vnde vyftijch, am saterdach post Reminiscere.

Wolter van Heyden.³²⁸

[p. 108]

IS ONBESCHREVEN

[p. 109]

1549, 1550, 1551, 1552 en 1553

[Losse aantekeningen uit bovengenoemde jaren over onder anderen: Egbert Robertijnck - Johan Assijnck - Johan van Delden - Henrick Dubbeldynck (2x) - Ghert ten Ottynckhaue - Ghert Meynen - Iohan Vrylynck - Lubbert ter Horst - Ghert Deterynck de Junghe en Hynneveld toe Almelo]

Item. Egbert Robertijnck: gedaen vp sijne hantsrijff XXiiij D^{329} goldenen guldenen. Vnde sal dar³³⁰ des jairs van gegeuen twe mudde ~~roggen van~~ geuen vnde isset saecke, dat hie des bijnnen jaer nicht aff en loeset, soe sal hie dat vth gueden guede bewyssen.

Item. Johan Assijnck te Loneker hefft sijnnen tenden gedynget groff ende smal ses jair lanck, dar dat irste jair van angenck vp sancte Jacob jn den bouw, Anno XV^c vnde³³¹ XLIX, vnde was doe dat yrste jair. Vnde sal alle yaer geuen Vj mudde roggen vnde eyn punt wasses. Desse tenden is hem gedaen vermijsd Johan Hamsijnck vnde Johan Dubbels vth doen heyten ende beuel den gemenen raetlueden Vnser Lijeuven Vrouwen.

Item. Johan van Delden hefft ontfangen vp sijne hantscrifft³³² van den raetlueden vnde prouisoren Vnser Lieuen Vrouwe XXiiij goldenen Rynsche guldenen, den guldenen gereckent tot XXVij valwerde Brabanschen stuuer vnde sal darvp ter pensie van betalen vp sancte Michael negest kommende Anno XV^c vyftich. Vnde $\pm$ yset zaecke dat hie die twe mudde roggen nicht wedder en loset met der pensie,³³³ soe sal hie altijt better

³²⁸ Onderaan deze pagina 107 is nog onbeschreven ruimte voor ca zeven regels.

³²⁹ Niet meer goed leesbaar.

³³⁰ In de rechter marge staat *Egbert Robertinc*.

³³¹ In de rechter marge staat *Assijnck tLoniker*.

³³² De woorden *vp sijne hantscrifft* werden later boven de regel toegevoegd.

³³³ In de rechter marge staat: *Jo(han) van Delden js gelost vnde betaalt*. Het tekstgedeelte dat daarop betrekking had werd gecancelleerd.

bewijssinge doen. Desse pennijnghen sijnt gekamen tote der stadt ende gemenen raet ende borgermeisters profijt, dar sie Merten van Delden mede betalden.

Item. Toe gedencken dat Henrick Dubbeldynck ende Gese, syn huesfrouwe, hebben Ghert ten Ottynckhaue vnde Greten verpachtet met consent der raetluede eyne maet, geheiten die Olde Maet, soeuen jair lanck, dar dat eerste jaer is van angande ~~Anno~~ vp Martinj [ ] feria post Martinj, Anno XV^c Lij, vnde wedder vthgande vp Martinj Anno XV^c LiX vnde Ghert vorscreuen sal dar des jaers darvor geuen vnde betalen an handen der raetlueden alle yaer Vj Jogemdaller.

Item. Ghert Meynen js gedaen vp sijne hantscrifft vp suncte Lucien auent, Anno XV^c vnde vyfftich, ~~XX~~ twelleff goldenen guldenen an golde ende sijlueren gelde, vnde sal darvan to pensie geuen vp suncte Lucien dagh anno Lij: þeyn mudde roggen.

Item. Iohan Vrylynck sal geuen vp Lechtmisse vp eyn ~~Noet~~ noettarius-schijn Anno Lij^o: IX sceppel vnde sal dat dan wedder affloesen.

Jc, Lubbert ter Horst, ~~ter Horst~~ bekenne³³⁴ dat jck hebbe ontfanghen van den raetlueden Onser Lieüen Vrouwen Vi½ goldenen guldenen, den guldenen gereckent to XXVij valwerden stuuer, die my Johan Hamsijnck hefft gedaen ende toe getelt van Vnser Lieuen Vrouwen-lude, die hem geleuet sijnt hent to suncte Johannes, als men scrijff XV^c Lij (24 juni 1552). *Item.* Dyt vorscreuene hebben hem noch wedder gegunt ende gelent hent to suncte Johannes, als men scrifft XV^c Lij.

Dyt nabescreuene ys men Onser Lieuen Vrouwen noch van oldes schuldych, also dije samenptlyck raetluede gereckent hebben gereckent hebben³³⁵jn Peter Schapes hues, vp sondach nae suncte Katherine *virginis*. Anno XV^c Lij.

Item. Ghert Deterynck de Junghe, noch schuldich van oldes XV mudde roggen; dar ys hem eyn mudde van toe guede gescholden to vulste tot syner tymmerynghe vnde mach yttelick mudde betalen met XXV Brabansch stuuer.

Item. Henrick Dubbelynck, noch schuldich Vj Philips guldenen vnde X stuuer Brabansch; den guldenen gereckent tot XXV stuuer Brabansch.

Item. Hynneveld toe Almelo, van Keyns jar restat j mudde roggen, noch restat j mudde. Van Potkens jar eyn mudde.

[p. 110]

[heb]domada Paschali [15]41 [23 april?]

[Henricus Wernsijnck, olderman van het OLV-gilde, en Johan van Couerde leggen financiële verplichtingen vast]

³³⁴ Boven deze regel werd toegevoegd *vp dach [Iacobi] A(nn)o XV^c Lij. Jn domo J(ohannes) Puester.*

³³⁵ Twee maal.

Copie van Johan van Couerde's handschrift.

Jtem.³³⁶ Johan van Couerde hefft noch XXX goldenen guldenen, den guldenen XXVij Brabans, den Brabans stuuer Xij placken; behaluen die XXij goldenen guldenen, daer hie jairlix ~~heff~~ j guldenen hefft van gegeuen. Soe ys verdraghen met hem, dat hie dye XXX goldenen guldenen mach verhantgelden beess vp Petri Anno XLij³³⁷ eyn ende alsdan metten hantgelde loezen. Ende geschuet sulx nicht, sal he dan voertan van dijs tweijerleye summa voirscreuen halleff rogghe ende halff geltpensie ende van die summa der XXij guldenen sal hie den olderman van stonden an wedder ~~geue~~ doen ij goldenen guldenen. Soe blijfft die hele summa vyftich goldenen guldenen als voerscreuen. Ende seet daervoer dije Eecketmaet, daer men alsdan oeck vth versegelen sall. Est accordatum [heb]domada Paschali Anno XLj. Johan van Couerde, mij, Henrico Wernsijnck olderman, betalt die twe goldenen guldenen van die XXij guldenen als bauen.

Jck, Johan van Kouerden.

18 april 1542

[Wernerus Hellemyges en zijn echtgenote Anna hebben twee mudde rogge uit hun drie stukken bouwland, gelegen buiten de Dornynghoepoort op de Lutke Essch, aan het OLV-gilde verkocht. In hetzelfde item worden als burgemeesters Johan Koytenbrouwer en Johan Hamsijnck vermeld]

Jtem. Wernerus Hellemyges ende Anna, sijn huesfrouwe, hebn den prouisoren ende raetluede Onser Lieuen Vrouwen-gylde tot behoeff den armen jairlix vercofft: twe mudde roddenrenthe wth oeren³³⁸ dren stucke boulandes beleghen buthen der Dornyngh v den Lutken Essche tusschen der Veltbrede to behoerende Anne ten Torne vp die eyne sijt vnde des conuentes lant an die ander zijt vnde sal die renthe jairlix betalen vp suncte Tybur³³⁹ Tijburcius dach nae vthwijsinge ende jntholt des principae/s breiff, die jn Onser Lieuen Vrouwen-kist light vnde Wemerus mach desse twe mudde alle jar vnuerjait wedder loesen vp suncte Tyburcius dach met XXij goldenen guldenen, den guldenen gereckent ~~met~~ tot XXVij volwerden Brabansch stuuer offte met gueden anderen payment an golde, dat jn tyt der loeze daer guet vor ys ende jnden dat die loeze eijn halleff jaer toevoerne ys vpgekundight. [An] Datum Anno XV^c XLij^o, des mandages nae Tyburcij. Borgermeisteren Johan Koytenbrouwer vnde Johan Hamsijnck. [...].

³³⁶ Deze copie is gecancelleerd.

³³⁷ In de linker marge staat *Js gelost vnde nv doet.*

³³⁸ In de linker marge staat *Wernerus Hellemiges.*

[vp Pijnxtermarckede] 1542

[Jorgen van der Marcke en zijn vrouw Ffenne hebben aan het OLV-gilde een mud rogge jaarlijks verkocht, gaande uit een gaarden gelegen buiten de Steinporte op de Haghen]

Jtem. Jorgen van der Marcke et Ffenne, syn huesfrouwe, hebben Vnser Lieuen Vrouwe-gilde versegelt jairlix eijn mudde roggen ~~versegelt~~ vth eijnen garden, geleghen vth der Steinporten vp den Haghen vnde vort vth all or anderen garden die sie ¶ v mme Oldenzel liggen hebn, vor loese vp Pijnxteren vnde mach loezen mijt Xij enckede *logemdaller* vnde men sal die loze eijn veirdel jairs tovorne vpkundighen. Actum vp Pijnxtermarckede A° XV^c XLij^o.

Die breiff is jn die kiste.

28 juli 1549

[De provisoren en Berndt Potken, olderman van het OLV-gilde, hebben aan Cort ten Krumenhaue voor een periode van zes jaar de tienden – grof en smal – verpacht over het erve Ten Krumenhaue. De pachter zal daarvoor jaarlijks zeven mud rogge en drie mud haver leveren]

³³⁹ Jtem. Die prouisoren Vnser Lieuen Vrouwen met den olderman Berndt Potken hebben zementlicke Cort ten Krumenhaue vthgedaan den tenden groff vnde smael auer dat erue ten Krumenhaue, seess jair lanck, daer dat eirste jair is van angaende nv vp Jacobi, Anno XV^c XLiX, vnde sal daer desse sess jair alle jair [¶] van geuen vnde leueren bynnen Oldenzel soeuen mudde roggen vnde dre mudde haueren to wetten, dat hie van die soeuen mudde ~~soe~~ roggen den capitell sal van leueren j mudde roggen vnde dan noch den derden deil van den roggen vnde haueren; soe kompt den capitell toe jn alles iij mudde roggen vnde eyn mudde haueren. Soe beholt Vnse Lieue Vrouwe noch des jairs veir mudde roggen vnde twe mudde haueren. Desse verpachtijng is geschen jn die kercke, des mandaghes nae suncte Jacob, Anno XV^c XLiX.

Jtem. Johan Vogelsanck gedaen vp ejne ³⁴⁰ hantscrijfft: Vj goldenen guldenen Rynsche guldenen, ~~Vnde sal dat~~ den guldenen gereckent tot XXVii stuuer valwert, vnde sal die wedder affloesen vp Martinij, Anno XV^c vnde vyftich, met eijn halfeff mudde roggen offte hie sal better bewijssinghe doen. Dijt gelt is hem to getelt van Johan Hamsijnck, Gosschallick Hellijnges vnde Bernt Potken.

Vóór 22 februari 1513

³³⁹ In de linker marge staat *Cort ten krumenhaue*.

³⁴⁰ Boven *ejne* is het woord *sijne* toegevoegd.

[Op verzoek van de burgemeesters, de gemene meente en de stad Oldenzael hebben de raadslieden van het OLV-gilde, toen Oldenzael verwoest, verbrand en verschroeid was door de hertog van Gelre, aan Wolter Engesijnck in Drijne - met hun zegel – toegezegd: zes mud rogge ten behoeve van de stad Oldenzael, gaande uit de tienden van Assijnck in Loniker. Daarna volgt de wijze van betaling en aflossing tussen 22 februari 1513 en 1547]

[p. 111]

Die ratluede [husf] Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde hebben dorch begerte der borchmeisterenen³⁴¹ vnde der gemeijne menten ende stadt van Oldenzael versegelt - doe Oldenzael destruert, verbrant ende gespekert was vermijs den hertijch³⁴² van Gelre - Wolter Engesijnck to Drijne: viij sess mudde roggen vth Vnser Lieuen Vrouwen-tenden to Assijnck tLoniker vor die stadt van Oldenzael met aldusdanighe pajmente, alse die bormeister van Wolter vorscreuen darvor ontfangen nae lude eijner cedulen, dar die pennijnghe jnne bescreuen sijnt #³⁴³ vnde luet aldus: vt sequitur:

Jtem. Wolter Engesijnck

Jtem. A X guldenen, twe Hornekens guldenen vor den guldenen an Brabans stuuer. Ende sijnt mestelick Hasseler.

Jtem. An stuueren ende butken Vj guldenen iX Gosseler.³⁴⁴

Jtem. Noch iij guldenen mijn iiiij stuuer.

Jtem. XXXij goldenen Rinsche guldenen ~~guldenen~~ an Brabanssche guldenen.

Jtem. XX Horneken guldenen. Jtem. Noch iX Scryckenberger.

Jtem. Noch vyff Vressche guldenen.

Jtem. Noch iiiij Philipps guldenen ende vyff Scrickenberger. Macket vyff guldenen.

Noch³⁴⁵ steet jn die selue cedule gescreuen aldus, mer dat is vthgedaan aldus.

Jtem. Ontfangen X guldenen an Hasseler stuuer gemont vp Brabansche stuuer. Sijnt gelecht de XXiiij vor den guldenen vnde sulck gelt sal ment wedder loesen noch der selfften vor eijne guldenen.

³⁴¹ Deze laatste letters *en* zullen wel op een schrijffout berusten.

³⁴² Verschrijving voor *hertoch*.

³⁴³ In de rechter marge is toegevoegd # *vnde lijcht noch jn der stadtbock*.

³⁴⁴ Een Gosseler is benaming van een munt, die vooral in de oostelijke provincies in omloop was, ter waarde van acht plakken (*Elck gosseler doen VIII placken ende die vyftien* (nl. *placken*) enen stuver *Brabandts* (Racer, J., *Gedenkstukken*, IV, 327. *Twee gosselers maeckende eenen stuver Brabandts ende enen penninck*, ald.).

³⁴⁵ De volgende vier regels (t/m *guldenen*) werden gecancelleerd.

Toe wettene vnde to gedenckene, dat Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde desse vorscreuen sess mudde roggen jaerlicker renthe vor doe stadt van Oldenzael hefft jarlix betalt van den jaeren eirst angaende, doe men screff XV^C vnde Xijj, vp Cathedra Petri, hent tot den jaer toe, doe men screff XV^C XLVijj, vnde dat macket tsamen ii½^C vnde XLij mudde. Hijr enbauen hebn noch desse seess mudde roggen jairlicker renthe vor die stadt affgeloest vp dach Mathie, Anno XV^C XLVijj, met alle verschenne renthe yttelix mudde vor Xij goldenen guldenen, den gulden gereckent tot XX^{Vijj} valwerde Brabansch stuuer ende den guldenen gereckent tot X^V placken. Macket tsamen LXXij goldenen guldenen.

1517 en [15]25

[Hueswynnyngh ('bepaalde procedure van pachtovername van een boerderij') door Horstman en Volmerijnck]

Toe gedenckene: Van hueswynnyngh.

Item. Anno XV^C X^{Vijj} gaff die jnnighe Horstman t' hueswynnynghe Xij goldenen guldenen.

Jtem. Anno XX^V jn Engelbert Pynnynges jar olderman doe gaff Volmerijnck to [N]utterr] tor hueswijnnijnghe XX^{Vijj} goldenen guldenen.³⁴⁶

27 janari 1552

[De raadslieden van zowel het OLV-gilde als van de Plechelmuskerk zijn in de Raetkamer (of Scheppenhues) met Lambert Bruens (of Boukamp) – via diens procurator Gerdt Tymmerman (of Vphus) – in een proces tot overeenstemming gekomen na een meningsverschil met betrekking tot het huis waarin op dat moment Johan Suchtun woonde, maar waarin Ghert ter Wuesten tot zijn overlijden gewoond had]

Jtem. Die raetluede Vnser Lieuen Vrouwen-gylde ende die raetluede suncte Plechelms sijnt met meister Gerdt Tymmerman offte Vphus als eyn vulmechtich procurator Lambert Bruens offte Boukamp met malkanderen verdraghen vnde geschoet vp [ga...]die Raetkamer affte Scheppenhues des goedensdages nae suncte Pauwels dach, Anno XV^C twe vnde vyftich, van alsodane twyst ende schellijnghe vnde pleyt, als sie tosamen hadden van selighen Ghert ter Wuesten, hues, dar nv jnne [wend] woent Johan Süchtun - by alsoe dat Lambert vnde Ghert nocht nemant anders van oere wegenen enyge anspracke tot den huesse vorscreuen sullen nae dessen daghe hebn. Vnde die raetluede hebben den ansprekers ghegeuen jn vrünschop - vnde nicht van rechtes wegenen - iij Philips guldenen vnde hijrmede synt sie geschoet vnde allen twist nedergelecht.

---

³⁴⁶ In 1624 staan de raadslieden van het OLV-gilde aan Geese, weduwe van Geert Volmers, het levenslang vruchtgebruik toe van het Kempken, behorende tot het erve Volmerinck in Tijbbergen (Formsma, W., *Archieven Oldenzaal*, regest nr 247).

[p. 112]

30 mei 1545

[Ghert ten Notsele en Arnt Segerdynck uit Nortdornijnghe hebben onder bepaalde voorwaarden veertien Gelresche rijdders ontvangen van de raadslieden van het OLV-gilde]

Item. Ghert ten ~~Nettse~~ Notsele vnde Arnt Segerdynck to Nortdornijnghe[e] hebben ontfangen van den raetlueden Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde jnt yaer vnses Heren XV^c vnde XLV, des saterdages nae suncte Vrbanj dach, welik dat was die XXX dach van den meye, tot behoff Johan Dubbeldijnges: Xiiij Gelresche rijdders, dar Ghert vnde Arnt voirscreuen borge voer geworden synt. Vnde hebben daervoer gelaüet den voirscreuen raetluede also principael saeküolde wedder to betalen jnt jaer als men scrifft XLVj, vp saterdach nae Vrbanj, met eyn mudde roggen ende met der principael summe als voirscreuen steet. Vnde hijr hefft vns Ghert ten Notzele vor to vnderpande #³⁴⁷ j maet by die Varenhorst vnde vort ~~vth~~ ~~sijnen~~ al sijn andere guet. [...] Arnt voirscreuen hefft darvor geseet to vnderpande ~~sijnen~~ vrijen angekofften Nijen Camp vnde vort al sijn ander guet. Dijt is aldus gelauet vor die gemenen raetlueden.

19 december 1545

[Johan ter Brugghe heeft Ghert Sodenbergh, ten overstaan van de burgemeesters, aan de raadslieden van het OLV-gilde als borg gesteld voor vier en twintig gouden Rijnse guldens, die hij nog schuldig was vanwege de koop van het huis van Roleff Reijmerijnck in Hasselt]

Item. Anno XV^c XLV, vp mandach nae *Lucie virginis*, js Johan ter Brugghe vor die borgermeisters gekammen vp die Ratkamer vnde hefft den ratlueden Vnser Lieuen Vrouwen-gylde dar Ghert Sodenberch ~~de~~ toe borghe gesaet vor XXiiij goldenen Rijsche guldenen, die hie noch schuldich was van *sijnen* huese, dat hie van Roleff Reijmerijnck to Hasselt gekofft hadde, welcker XXiiij goldenen guldenen zeliche Roleff voirscreuen Vnser Lieuen Vrouwen jn sijn leeste hefft gegeuen voer eijn testament. Soe hefft Ghert Sodenberch vor Johan ter Brugghe ~~te~~ Vnser Lieuen Vrouwen raetlueden gelaüet vor die borgermeisteren als eijn recht principael saekewolder, ~~vn~~ dat hie nv to Passchen negestkommende, Anno XV^c XLVj, wyl betalen die Xij goldenen guldenen met ³⁴⁸ ~~met den hantgelde~~ ³⁴⁹ vnde dar ^{na} ³⁵⁰ ~~nac te passchen~~ des anderen Passche, auer

³⁴⁷ In de rechter marge staat het vergeten woord *gesat*.

³⁴⁸ In de rechter marge staat iets bijna onleesbaars doorgestreept, wellicht *j[mudde roggen]*.

³⁴⁹ In de linker marge staat *den hantgelde*.

eyn jaer nementlick Anno XV^C XIVij, soe wijl hie betalen die anderen Xij goldenen guldenen met ~~den hantgelle~~³⁵¹#. Hjir hebben bij gewest Johan Hamsijnck, borgemeister, Gosschallick Hellijnges, Ghert Bomhouwer, olderman, Johannes Puester, vnde der mer. [...]

Dat hantgeld *beopt* j guldenen Vj Brabansche stuvers iij [placken]

3 april 1545

[Gosschallick Hellynges en zijn vrouw Katherine hebben aan de olderman van het OLV-gilde, Johan Vogelsanck, en aan de raadslieden en provisoren, namelijk o.a. Johannes Trippemaker, meester Derick Doctor, Henricus Wernssynck, Johan Volkerijnck en Gosschallick Hellijnck zes en vijftig Gelderse ridders gegeven. Het geld wordt gebruikt om de vier mud rogge jaarlijks af te lossen aan heer Ghert Teghederinck, vicaris in Losser. Daarna zullen de raadslieden de vier mud rogge jaarlijks aan Gosschallick en Katherine betalen, met ingang van Ambrosius dag in 1546]

Jtem. Toe wettene vnde toe gedenckene, dat Gosschallick Hellynges vnde Katherine, syn echte huesfrouwe, hebben gedaen den raetlueden vnde prouisoren Vnser Lieuen Vrouwen-gylde also by namen jn der tyt olderman der voirscreuen gylde Johan Volgensanck vnde sijnen ratlueden als Johannes Trippemaker, meester Derick Doctor, Henricus Wernssynck, Johan Volkerijnck, Gosschallick Hellijnck, jn der tijt raetluede vnde vort den gemeijnen anderen ~~Raelueden~~ samentlicken raetlueden - nije vnde olt - sess vnde vyftich enckede guldenen Gelresche Rydders, yttelick Rijder wegende twe ~~ene~~ Engelsche vnde eyn ³⁵²troyken,³⁵³ welcker voirscreuen #³⁵⁴ LX rydders die raetluede wedder hebben aff gelost die veir mudde roggen die sie jairlixs blogen to betalene her Ghert Teghederinck, vicarius to Losser. [...] Vnde die raetlueden Vnser Lieuen Vrouwen-gylde ~~sullen~~ [nv] vnde oer naekomelijnghe ³⁵⁵sullen nv vortan alle jaer vp suncte Ambrosius, achte daghe vor offte achte daghe darnae vnuerhalt, Gosschallick vnde Katherinen offte oren erffgenamen betalen bijnnen Oldensael: veir mudde goedes, schonen, droghen, claren wynterroggen; dar die eirste betalijng sal ^{van} wesen vp suncte Ambrosiüs, als men scrijfft dusent vyffhondert vnde sess vnde veirtijch. Vnde wert saecke dat Gosschallick vnde Katherijne voirscreuen ander better bewyssijnghe hebben³⁵⁶ # dan hijr jn Vnser Lieuen Vrouwen-register gescreuen steet, soe sullen hem die raetlüde tot allen tijden better ~~bewij[singhe]~~ bewyssijnghe doen, als hie des beghert,

³⁵⁰ In de linker marge staat *na [aduennat]*.

³⁵¹ In de linker marge staat *# met den hantgelle*.

³⁵² Een *troyken* heeft vooral betrekking op het gewicht van goud en zilver. Een *Troysch* gewicht is een „gewicht van 12 oncen in het pond, voor edele metalen en medicijnen”(MNW).

³⁵³ Boven de regel staat *[met]*.

³⁵⁴ In de linker marge staat *# LVj*.

³⁵⁵ In de linker marge is toegevoegd *Js affgelost vnde betalt*. Het tekstgedeelte werd gecancelleerd.

³⁵⁶ In de linker marge staat *# wolden*.

sunder enich wedderseggen, beholtlick den raetlueden vnde oren nakomelijngen, dat sie desse veir müdde roggen jairlicker renthe alle jaeir vnuerjaert vp suncte Ambrosius dach, achte daghe darvoir offte bynnen achte daghe darnae vnüerhalt, van Gosschallicke vnde Katherinen vorscreuen offte van oren erffgenamen moghen wedderloesen met sess vnde vijftich rijders pajment als voirscreuen steet. Ghescheen vnde gegeuen jn den jar dusent vyff hondert vnde vyff vnde veirtich, vp suncte Ambrosius aüent.

8 september 1548

[De raadslieden en provisoren van het OLV-gilde en van het Heilige-Geest-gasthuis hebben aan Aüenhus en zijn vrouw onder beperkende voorwaarden een kamp met een maat verpacht, die daarvoor Johan Gerdynck lange tijd gebruikt had]

Aüenhus

Jnt jaer XV^c vnde XLViij, vp dach Natiuitatis Marie hebben die prouisoren ende raetluede Vnser Lieuen Vrouwen-gy[I]de #³⁵⁷ des Gasthueses verpachtet ~~Aue~~ ende vthgedaen Auenhues ende syner huesfrouwen, eynen kamp met eyner maet ~~vth~~ also Johan Gerdynck dus langhe gehaet hefft; vthgesheyden dat holt dat vp den kampe steet, tot oer twyer lijue ende leuent lanck, vnde nicht lenger. Vnde wije dat erue nae oer twyer leuent dan wedderwyndt vnde annympt, die mach dan dat erue met den campe ende maet wedder vp dat nye wedderwynnen, als syck dat dan van rechteswegen vnde nae older gewonte geboeren soll. #³⁵⁸ Hjr hebben medde an vnde auer gewest meyster Gelms Nyppert ~~A~~ als eijn raetman des gasthueses Johan Dubbels, olderman Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde, met Johan Hamsijnck, Merten Wessels, meister Derick Doctoer, Johannes Puester, Gert Brandes vnde Johan van Batthem. [...] Datum [vts].³⁵⁹ Vnde die raetluede moegen dat holt dat vp den camp steet verkopen lathen kerent vnde wenden buthen yemandes bespreck offte toesegghen.

[p. 112a]

zonder datum

³⁵⁷ In de linker marge is toegevoegd *ende*.

³⁵⁸ Er staat op de betreffende hoogte in de linker of rechter marge niets m.b.t. het (verwijs)teken #. Waarschijnlijk is de tekst verdwenen doordat later p. 112a daar overeen geplakt werd.

³⁵⁹ In de linker marge staat - ca 4 regels lager - een soortgelijk verwijsteken als in de vorige noot bedoeld; zonder verdere toevoeging.

[Losse items over o.a. Krijstofer Helmijgges, Koert ten Hamme, Assink Schultten, Egbert Roberttijnk (2x), Wernerus Helmigges, Lambert Rijcters, Johan van die Marrijck, Van Kappel, Smit en Gert Soddenberrijcht]³⁶⁰

Jtem. Ontfangen van Krijstofer Helmijgges: L gulden, den gulden XXVijj stuver Brabans ffailwijrt.

Jtem. Ontfangen van Koert ten Hamme: Xij gulden.

Jtem. Ontfangen van Assink Schultten: XXVijj rijder gulden, dair de boermeijsters van gehalden h[ebben] twe golt gulden. So is des ontfangen [der] Gelressche XXVij rijder gulden. Maket an goldenen guldene XX goltgulden ende XX stuver Brabans.

Jtem. Hijr va veder van belecht an Wernerij[.] Helmigges: XXiiij gld goltgulden, dair hi van gefen sal twe mudde roggen des iairs. Nota der betalijnghe altos vp Tijburcij.³⁶¹ Jtem. Noch an Egbert Roberttijnk belacht: XXiiij goltgulden, daer he van gefen sal twe mudde roggen.

Jtem. Noch belacht an Lambert Rijcters hijr [bijnnen]: Xij goltgulden, dair he van gefen sal eijn mudde roggen. Hijr voer hef Johan van die [Marrijck] laeten vth sijnen twe [.jaesschen voor segelen. It(em). Die betalijnghe vp Pijnteren.³⁶²

Jtem. Noch van Van Kappel afgelosset: ij³⁶³ goltgulden des iairs ter summa met XXX goltgulden, de [w] Smit alle [g..t] placht to hebbene.

Jt(em). Noch Gert Soddenberrijcht betalt: Xij eijnked dallers herkomend van Xij mudde roggen, de wijt van em gelijnt hadden.

[p. 112b]

zonder datum

[Losse items]

Jtem. So sijnt der upgeboerden penninghe, de dijt iair af sijnt gelosset ~~XXXij golt gl~~³⁶⁴ maeket LXXXij goltgulden ende XX stuver Brabans.

Jtem. Sijnt ~~dar~~ weder van wtgegefene ende weder belac[ht] van den pennijnghe voirgeschreuen: hondert goltgulden ende twe gulden ende Vj stuver Brabans, so is dat vt gijf [mir] peni(n)g [j..] die vp geboerden penij(n)ge ~~dar der vp ge ge boire penijnghe~~ XX golt gulden ende XXij stuver Brabans.³⁶⁵

³⁶⁰ De hand op de bladzijden 112a, 112b, 112c is duidelijk een andere dan die van de "hoofdschrijver".

³⁶¹ De tekst *nota die betalijnghe altos vp Tijburcij* is duidelijk weer van een andere hand, namelijk opnieuw van dezelfde "hoofdschrijver".

³⁶² De tekst *Item die betalijnghe vp Pijnteren* is weer van de in de vorige voetnoot vermelde andere schrijver.

³⁶³ Boven de lijn werd *ij* nog eens - duidelijker - geschreven.

³⁶⁴ Boven de doorgehaalde tekst staat iets onleesbaars doorgestreept.

³⁶⁵ Ca ¾ deel van de pagina bleef onbeschreven.

[p. 112c]

zonder datum

[Losse items over Lambert Boeker, Qwrijn Luekensens, Van Delden en Wolgelsanck]

Jtem. Nocht ontfangen ffangen van Lambert Boeker ende [Qwrijnen] Luekensens LXV rijder gulden [herkomend] van den kop des holttes.

Jtem. Hijr an desse voergeschreuen summa hebben se an betallinge gedaen eijn ffaet boetteren voer [negentijn der] X rijder gulden met der [af.er] wecht X stuver Brabans.

Jtem. Hijr van desse voergeschreuen v^f peninge weder afge[namen] XXiiij golt gulden, welke XXiiij golt gulden hebben gedaen ~~va~~ van Van Delden, daer he van gefen sal twe müdde rogen des iaers.

Jt(em). De anderen ~~des aff~~er penijnge des aferlappes des [gel..] maeken XVij rijder gulden ende XViiij stuver Brabans; dee soluen penijnge des af[err]lappen - dee pej penijnge sijnt in de kijste gelacht.

Jtem. Van desse voergeschreuen XVij rijder ende XViiij stuver Brabans sijnt van Wolgelsanck ^{gedaen} Vj gulden; den gulden van XXVijj stuver Brabans vp [X] mud(de) rogen des iaers.³⁶⁶

[p. 112d]

IS ONBESCHREVEN

[p. 112e]

IS ONBESCHREVEN

[p. 112f]

11 mei 1553

[Losse items over Johan ten Buessche, Johan van Batthem, Alijt Schapes, Peter Schap, deij Doctor en Johan/Jahan van Delden]

---

³⁶⁶ Er is op deze pagina nog onbeschreven ruimte voor ca 8 regels.

Jtem. Toe gedencken dat Johan ten Buessche ys gedaen dree goldenen guldenen vp dach Ascencionis Domini, Ann^o XV^c Lijj. Vnde sal die betalen dat ander jaer met eyn sceppel roggen ter pensie. Hjr js borghe vor Johan van Batthem als eyn pryncipal na vthwijsijnghe sijner hantscrifft.

10 augustus 1553

Jtem. To gedencken dat Alijt Schapes noch gedaen is vp sancte Laurencij, Ann^o XV^c Lijj: X goldenen guldenen. Vnde dar hefft hie vor geset to pande eynen breff to pande, ~~eynen breff~~ spreckende van dree olt goldenen vth Johan Kappelmannshus. Vnde hij hefft gelauet, dat ghelt wedder to geuenen ~~s[ic]l~~ conuersionis Pauli, ao [...] Lijj met iij ort goldenen ter pensie. Vnde hijr hefft Peter Schap vor gelauet als eyn prijncipael, na luede sijner hantscrifft.

Ano 1560

[Hierna volgt - in ander, later handschrift]

Ano 1560 ald[er]ma(n) deij Doctor

Jt(em). Johan van Delden heijf genamen van Vnser Leuen Wrowe-raetlüde vp [w..m..üora] ejde Katedra Petri LXXX enckede of lescheden daler, dar heij van geüen sal iijj enckede ^{daler} [int] Anno LXj ([15]61). Noch heijf Jahan van Deld(en) genamen van den raetluden wth ter kijsten Visitasionis Marie Anno LX (2 juli [15]60) XXV enckede daler, dar heij van sal ge g[e]üen Anno LXj (1561). Vort golden of daler vnde dat Johan vorscreuen eijn hantscrijf van geuen sal.³⁶⁷

[p. 112g]

IS ONBESCHREVEN

[p. 112h]

9 juli 1550

[Johan Reyners ontvangt zes en dertig gouden guldens uit de OLV-kist tegen de belofte binnen een half jaar terug te betalen]

Jtem. Toe gedencken dat Johan Reyners gedaen is vth der kysten vp dach octaua Visitationis Marie, Anno XV^c vnde vijftich, XXX^{vj} goldenen guldenen an enckeden

Jogemdaller vnde *Engellotten*³⁶⁸, den gulden gereckent tot XXVijj Brabansche stuuer vnde hefft gelauet wedder toe geuen ~~by~~ bynnen eyn haluen jaer mit haluer pensie als mit ij mudde roggen. Ysset zaecke, dat hie des nicht en doet, soe hefft hie gelauet gude bewyssinghe tdoene vor iij mudde jarlijcker pensie, nae vthwysinghe syner hantscrifft.

25 april 1551

[Alyt Schapes met als voogd Johan Klüpper ontvangt, in bijzijn van de burgemeesters Henrick Herynck en Johan Varwer, onder bepaalde condities twee en twintig gouden guldens]

Jtem. Toe gedencken dat Alyt Schapes synt gedaen vp suncte Marckes dach, Anno XV^c vnde eyn vnde vyftich, XXij goldenen guldenen, den gulden ~~den~~ gereckent tot XXVijj valwerde Brabansche stüuer. Vnde sal dar jairlix van geuen ter pensie vp ~~den~~ seluen dach ~~ter~~ Philippi et Jacobj: ~~pensie eyne~~ eyn mudde roggen vnde eyn haluen goldenen guldenen vnde hefft ~~hij~~ dijt [verse] aldus vthgedaan vor die borgermeisteren doe jn der tijt, Henrick Herynck vnde Johan Varwer, vp den seluen dach met oren monber, Johan Klüpper, vnde met oren kynderen, vth eyn stucke landes [b] lijggende vp den Gatten Essche vp den Lutken Essche; Anno [vts]. Hijr van js eyn besegelt breff vnde licht jn Vnser Lieuen Vrouwen-kyste [...] vnde ys mede ~~jnt~~ copijert jn Vnser Leuen Vrouwen-register.

2 november 1552

[Aflossingen aan het OLV-gilde door Deryck Olen en de Greue to Losser. Voor laatstgenoemde stond zalige Gert Trippemaker borg]

Jtem. Toe gedencken, dat Deryck Olen hefft affgeloest des daghes nae alle Gods hylligen dach, Anno XV^c Lij, vyff scheppel roggen, die vth Lottes hues pleghen toe gaene, also die registeren vthwysen, myt XV encked Jogemdaller ende dar noch toe van den Greuen to Losser, dar zelighe Gert Trippemaker borghe vor stont, jairlix eyn sceppel roggen, geloest met dree enckede Jogemdaller vnde desse selue vorscreuen XXVijj Jogemdaller worden vp den seluen dach jn Onser Lieuen Vrouwen-kyste gebracht.

[p. 113]

³⁶⁷ Het stuk tekst achter het laatst *Jtem* werd gecancelleerd.

³⁶⁸ Een *lot* is volgens het *Middelnederduits Handwoordenboek* (van Lübben-Walter) o.a. het zestende deel van een mark.

12 mei 1539

[Kwijschelding onder bepaalde voorwaarde ten gunste van Rotger Wyggeringe door OLV-gilde]

Vp mandach jn den bedeldagen jnt Jaer XV^cXXXiX hebben de gemeijnen raetluede Onser Lieuen Ffrownen Rotger Wyggeringe omme Gots wijlen quytgegeuen alle versettenen pensie van den haluen goltguldenen versettener renthen vijf sijnen hüese ende weer to dessen dage tho, beholtlick dat Rotger nü voirt veer jaer lanck betaelen eijnen haluen goltguldenen versetten tot den bijnnenjaerschen haluen guldenen. Hijr van sal ^{he} Gert Tripmaker den jrsten versettenen haluen guldenen betalen ende dan vort dre jar lanck darna.

12 mei 1539

[Roloff Kuper verklaart o.a. ten overstaan voor olderman Gert Trypmaker en de raadslieden van het OLV-gilde, dat hij de hoofdsom van elf Philips guldens op 22 februari van het komend jaar zal aflossen]

Up dessen seluen dach heft Roloff Kuper vor Gert Trypmaker, olderman jn der tydt, myt den gemeynen raetlueden geloeft, dat he dessen naesten sanct Peter ad Cathedram de hoftsomme als eluen Philips guldenen tot XXV valuerden stuuer den gulden, dat he dat mudde roggen vnde geloest heft to bewijssen wyl vpbrengen met den pensie oft dan de bewyssinge ende versegelinge dan doen. Des ter orkonde heft Roloff Küper dijt met syns selfs hant ende namen ondertekent.

Rolleff Kuper, mijt mijns suluest hant.

23 februari 154[6]

[Aflossing van delen van schuld door Christoffer Helmiges]

Dyt nabescreuene heff Crijstoffe to samen betalt ende geloest.³⁶⁹

Vp dinxedach³⁷⁰ in octaua Petri ad Cathedram hefft Christoffer Helmiges geloezet vyftich goldenen^{Gl}³⁷¹ van die hundert goldenen guldenen Cristoffer ontfangen hadde vp achte mudde roggen jairlix, vnde³⁷² die ander viftich hem ouergelaeten vp [derch] haluen goldenen güldenen jairlix vnde der [seluingen] to loezen in tijt der loeze [an] guldenen met acht vnde twintich [stuuer Brabants] [...] tbetalen nae Hollansen valware. Ende

³⁶⁹ Christoffer Helmich blijkt op 18 okt 1563 Oldenzaals afgevaardigde naar de rechtsdag in Deventer te zijn (Formsma, W., *Archieven Oldenzaal*, regest 210).

³⁷⁰ De tekst beginnend bij *Vp dinxedach t/m vp dach als ba[uen]* is weer van een duidelijk andere hand.

³⁷¹ De afkorting *Gl* is met andere inkt - later - toegevoegd. Het stukje tekst is duidelijk niet door de hoofdafschrifver opgeschreven.

³⁷² In de linker marge staat een onleesbaar woord, dat deels door plakband verdwenen is.

wanneer die olderman ende raetluede midd tijt die loeze van hem [coffttich] offt hem better erffnisse to behoiff der armen sta[des] to kopen, sullen zee hem eijn halff jaer to voern seggen ende alsdan sal Cristoffer [ge] [...] tho loezen vnde die vifftich *golt guldenen* vp tbrengen a[ctum] jnth jar [vn]sses heren XV^c [Vⁱ] vnde virtich, vp dach als ba[uen]. Desse vijftich *goldenen guldenen* voirscreuen hefft Crisstoffer affgeloest vp mandach nae ~~letare~~ [judica], anno XV^c XliX (8 april 1549).

21 oktober 1543

[Vyt van Halle, olderman, samen met Henricus Wernsijnck, Johannes van Deuenter, Arnt Pastors en Johannes Puester ontvangen honderd Jogemdaller van Morbecke Olthus]

Jtem. Jnt Jair XV^c XLijj^o vp dach der Xj^m megede hebben die ratluede Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde met den olderman also Vyt van Halle olderman, Henricus Wernsijnck, Johannes van Deuenter, Arnt Pastors, Johannes Puester met consent der anderen prouisoren [...] van Morbecke Olthus onfanghen hündert enckede Jogemdallers, dar sie hem alle jaer vp ....³⁷³ sullen van gheuen ter pensie vyff mudde rogghen vnde twe goldenen guldenen.

31 oktober 1543

[Aflossing van achterstallige betaling bij Dubbeldijnckman door Ghert Twenthe]

Jtem. Twenthaler Ghert was do noch achterstedige pensie by Dubbeldijnckman Xijj mudde roggen, soe hebben die ratlüede met Gherde voirscreuen geconpanert dat-s vp alle Gods hillighen auent anno Xlijj, dat sie die vijff mudde roggen hebben geloest met vijff Jogemdallers. Vnde die Vlijj mudde hebben sie betalt met Vii Rijdders vnde hebben hem dijt gelt reede betalt.

na 18 Oktober 1543

[Alheijt, weduwe van Wessel Koster – burger van Schutterpe Schüttorf (D) in verband met achterstallige pacht bij Dubbeldijnckman]

Jtem. Alheijt, nalatene weduwe seligen Wessel Koster - borgher to Schutterpe was noch achterstedich bij Dubbeldijnckman van versettene renthe; dar is mede jn gereckent eijn mudde roggen dat vp suncte Lucas dach was verschenne anno XV^c Xlijj ...³⁷⁴ Xijj mudde roggen soe is verdendiget dat me oer sal geuen iijj mudde roggen vnde die ii½

---

³⁷³ De datum is nog oningegeven gelaten.

³⁷⁴ Opzettelijk leeg gelaten (om later te kunnen invullen?).

mudde dar is oer vor betalt ...³⁷⁵ ii½ rijdder. Ende vp den selue(n) dach is oer eijn mudde affgeloeset, dat sie jaerlix borde vp suncte Lucas dach met ...³⁷⁶ X Jogemdaller.

[p. 114]

3 februari 1538

[Johan Dubbeldijnck in Nortdornynge en zijn echtgenote Grete verkopen tegen acht en veertig gouden Rijnse guldens aan Egbert Robertijn, olderman, en de raadslieden Gosschallick, Merten Wessels, Johannes Puester en Johan Hamsijnck van het OLV-gilde jaarlijks vier mud rogge, gaande uit hun erven Dubbeldijnck. Daarna volgen twee andere items met o.a. de namen Grete ten Toerne en Johan Dorrehoff]

Jtem. Johan Dubbeldijnck to Nortdornijnge vnde Grete, sijn huesfrouwe, hebben Vnser Lieuen Vrouwen-raetluede tot behoff der armen vercofft jaerlix vth oeren eruen Dubbeldijnck: veir mudde ~~jaer~~ roggen jaerlix to betalene vp Lechtmisse dach, achte daghe vor offte bijnnen achte daghe nae, bijnnen Oldenzaell. Daer hefft hie voer ontfanghen an klaren valwerden gelde, an kronen vnde an valwerden Hollandeschen Scrijckenbergers, XLVij goldenen Rijsche guldenen; den guldenen gereckent tot XXVijij ~~v[a]~~ valwerden Brabanschen pennijnghen. Desse pennijnghe sijnt Johan Dubbeldijnck to getalt van Egbert Robertijn,³⁷⁷ jn der tijt olderman, vnde Gosschallick, Merten Wessels³⁷⁸, Johannes Puester vnde Johan Hamsijnck, raetluede jn der tijt. Geschen des daghes nae lochtmisse dach, Anno XV^c vnde XXXVijij.

Jtem. To gedenckene wanner hie dat loesen wijl, soe sal hie die loese ½ jaer tovoerne vpsegghen.

Jtem. Desse voirscreuen XLVij goldenen guldenen sijnnen belecht van den gelde, dat Grete ten Toerne van Johan Dorrehoff affloesede.

21 februari 1538

[Cristoffer Hellemijghes en zijn vrouw Grete ontvingen vijftig gouden guldens tegen levering van acht mud rogge. Aflossing is mogelijk. Er volgt nog een bijbehorend item met daarin de naam Cristoffer (Hellemijghes)]

Jtem. Noch synt belecht an Cristoffer Hellemijghes vnde Greten, sijner huesfrouwen, ~~veir~~ achte³⁷⁹ müdde rogghen voer #vyftich³⁸⁰ goldenen guldenen van gewechte offte

³⁷⁵ Opzettelijk leeg gelaten (om later te kunnen invullen?).

³⁷⁶ Opzettelijk leeg gelaten (om later te kunnen invullen?).

³⁷⁷ Zonder *k* in de auslaut.

³⁷⁸ De naam *Merten Wessels* is in de rechter marge, maar wel qua plaats direct aansluitend bij de opsomming van namen, toegevoegd.

³⁷⁹ Boven het doorgehaalde [veir] geschreven.

~~mit~~ toe loesene mijt gueden anderen paymente an golde offte valwerde paijmente an sijluer offte golde, den guldenen gereckent tot XXVij valwerden Brabanschen ende Hollandeschen Brabanschen stuuer vnde wanner hie loesen wyl, sal hie die loese eirst eijn halfeff jair toevoerne voer suncte Peter ad Cathedram vpkundighen den prouisoren Vnser Lieuen Vrouwe vnde die jaillix renthe sal men ock betalen vp Kathedra Petri. Ghescheijn vp suncte Peters da auent ad Cathedram, Anno XV^c XXXVij.

Jtem. Noch wart Cristoffer gegunt na der tijt, dat hie die loese eijn veirdel jairs to voerne sal vpsegghen.³⁸¹

11 november [15]37

[Aflossingen door Johan Volkerijnck, Johan Doerrehoff en Grete ten Toerne]

Jtem. To gedenckene dat Johan Volkerijnck hefft affgeloest eijn mudde roggen vth eijn stucke landes vp den Lutken Essche vp suncte Merten, Anno [...] XXXVij mijt Xij goldenen gülden. Daer mede is affgeloest j mudde roggen van Vleiderkatte vnde dar kapen Vnser Lieuen Vrouwen van toe van ijttelicken guldenen Vj stuuer valwert.³⁸² Jtem. To gedencken dat Johan Doerrehoff vnde Grete ten Toerne³⁸³ hebben affgeloest Vij mudde roggen vnde eyn scheppel, yttelick mudde met Xij goldenen Rynsche guldenen, den guldenen gereckent tot³⁸⁴

22 februari 1538

[Aflossing door burgemeesters, schepenen en raad van Oldenzael]

Jtem. Die borgermeisteren ende schepenen ende raet van Oldenzael hebn affgeloest vp Cathedra Petri, Anno XXXVij, van den prouisoren Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde alsodaene X mudde roggen van [ ] her Henricus Becker also sie ertijdes selighen heren Henrick Becker versegelt hadden, yttelick mudde met Xij goldenen guldenen. ~~den guldenen gereckent~~ Hjr sijnt met dessen gelde gewest vnde gebort XLVij enckede goldenen guldenen vnde die anderen guldenen sijnt ontfangen tot XXVij valwerde stuuers.

22 februari [15]38

[Aflossing door Adriaen van Reede]

³⁸⁰ In de marge is de vervanging van de doorgestreepte tekst, waar het verwijsteken (#) op duidt, niet meer aanwezig. Waarschijnlijk heeft er in de verlorengegane marge gestaan: *hondert*.

³⁸¹ Deze regel werd later - kleiner geschreven - toegevoegd.

³⁸² Deze anderhalve regel tekst is met andere inkt - later - toegevoegd.

³⁸³ Boven de regel is *Torne* (met een duidelijker hoofdletter T) geschreven.

³⁸⁴ Werd niet verder ingevuld.

Jtem. Adriaen van Reede hefft affgeloest vp Cathedra Petri, a^o XXXVijj, twe mudde roggen die Vnse Lieue Vrouwen-gijlde jairlix vth der Schueren to Lemsle hadde voer XXiiij goldenen Rijnsche guldenen, ytlick guldenen gereckent voor XXVijj valwerden Brabanschen stuuer.

26 april 1540

[In bijzijn van Hughe van Beüerüorde en Johan Wijhues, burgemeesters, en de gemene burgemeesters in Oldensael ontvangen Engelbert Pijnnijnck en zijn vrouw Alijt vier en twintig gouden guldens tegen een jaarlijkse levering van twee mud rogge]

Jtem. Engelbert Pijnnijnck vnde Alijt, sijnt huesfrouwe, sijnt gedaen XXiiij goldenen guldenen, den guldenen gereckent tot XXVijj gude stuuer an golde vnde sullen dar jairlix ^{dar} van geuen vnde betalen vp alle suncte Peters dach ad Cathedram bijnnen Oldenzael ij mudde roggen, die vthganck is gescheen vor Hughe van Beüerüorde vnde Johan Wijhues, jn der tijt borgermeisteren tot Oldensael vnde vor die gemeijnen borgermeisteren. Gegeuen, des mandages nae suncte Marcus ewangelisten dach a^o XV^c XL°.³⁸⁵

18 november 1543

[Bernt Quant blijft nog rogge en geld schuldig aan het OLV-gilde. Aanwezig zijn Vijf van Halle, olderman, Johannes van Deventer, Johannes Püester, Johannes Brijnck, Johannes Wullenweue, Johannes Volkerijnck, Johannes Vogelsanck, Arnt Pastors en Cort van Thije offt Richter]

Jtem. Die ratluede hebben gereckent met Bernt Quant octaua Martinj Anno XV^c XLijj dat hie schuldich bleff iij mud roggen vnde j scepel vnde ij spijnt vnde dar noch thoe XVij Gelresche rijders vnde Vij Gosseler; jn bijwesen Vijf van Halle, olderman, Johannes van Deventer, Johannes Püester, Johannes Brijnck, Johannes Wullenweue, Johannes Volkerijnck, Johannes Vogelsanck, A[r]nt Pastors, Cort van Thije offt Richter.

Zonder datum

[Cort ten Thije mag aflossen]

Jtem. Toe gedenckene dat Cort ten Thije sijne Vj scheppel rogghen jarliger renthe van Vnser Lieven Vrouwen-ratlüede mach wedderloesen met achteijn goldenen guldenen; den guldenen gereckent dertich [c]laweskens vnde dat k clawesken gereckent tot Xij placken. Vnde hijr hefft hie breue vor geset to vnderpande vnde die liighet jn Vnser Lieuen Vrouwen-kiste]

---

³⁸⁵ Engelbert Pynnink is op 18 mei 1545 en 1552 richter te Enschede (Enschede, Oudheidkamer, charter nr GE E 87 en INA, VI, p. 37).

[p. 115]

zonder data

[Verschillende items, waarvan de schriftelijke bewijzen in de OLV-kist liggen. Assijnck (tienden - 2x), Auenhues, Heynenmolle, Ter Horst en Visscherynck]

Bescreuene breue sijnt noch in der kysten.³⁸⁶

Jtem. .... van den tenden to Assijnck.]

Jtem. .. erue to Auenhues).]

Jtem. ....]

Jtem. [Van der Heynenmolle.]

Jtem. [Van den tenden to Asssynck.]

Item. Van dat erue ter Horst vnde met den katte to Visscherynck.

[Euert Trippemaker en zijn vrouw Henneken kopen uit Harbert Gerdynge's huis een oord goud en een mud rogge. Na de dood van Euert is daaruit een mud rogge aan het OLV-gilde geschenken. De oord goud heeft Ghert Trippemaker gehouden, maar daarna doorverkocht aan Henrick Herynck en die op zijn beurt weer aan de raadslieden van het OLV-gilde met geld van Gosschallick Hellrijnges. Voorts volgt ook andere informatie zonder datum]

Jtem. Dar is eyn breiff vnde holt van eynen ort goldes vnde eyn mudde rogghen, dat Euert Trippemaker ende Henneken, sijn ~~eij~~ viff, hebben gekofft vt Harbert Gerdynge's hüs vnde is nae dode seligen Euerdes gekamen an Hennen, soe is bij tijden Mathies Schoppinges ende Henneken jn der pestelencie Vnser Lieuen Vrouwen darvth gegeuen j mudde roggen vnde anders nicht.³⁸⁷ Vnde die breiff is by Vnser Lieuen Vrouwen-breue vnde ~~na~~ den ort behelt Ghert Trippemaker. Darnae hefft Gert vorscreuen den ort vort vercofft Henrick Herynck vnde Vnser Lieuen Vrouwen-raetluede hebben den ort vort gekofft van Henrick Herijnck vor vijff goldenen guldenen vnde dat gelt betalde hem Gosschallick Hellrijnges vth [.].ren [he(re)n] der ratlude.³⁸⁸

[Twee losse items zonder datum volgen met o.a. een aflossing door Gertrud Lukens en een testamentsbeschikking van een halve mud rogge door Pelegrijm Pastors ten gunste van het OLV-gilde]

³⁸⁶ Pagina 115 en 116 zijn aan de bovenkant zwaar beschadigd.

³⁸⁷ Mathias was in ieder geval olderman in 1509, 1510 en 1512.

³⁸⁸ De tekst vanaf *gold[enen]* t/m *ratlude* is in de linker marge - met een verwijsteken - toegevoegd.

Jtem. Daer is eyn lozebreiff van Gertrud Lukens vp veir mudde roggenrenthe vnde die mach men nae oere doet loezen met dren mudde i vnde daervor ~~ge~~ tb[et]alene sees vnde dertich guldene.

Jtem. Zeliche Pelegrijm Pastors hefft gegeuen $\frac{1}{2}$ mudde roggen vor testament vnde dat sal men boren vth Johan Nijters hus nae vthwijsinghe segel vnde breue, die jn Vnser Lieuen Vrouwen-kiste liggen.

Vóór 25 juni 1515

- A. [Het conuent (Agnesklooster) placht vier mud rogge aan het OLV-gilde te geven, die Rotger van Besten al aan het OLV-gilde had geschonken, toen Gosschallick Hellijnges olderman was]

1518 - doe Conradus Reijger die gjilde hadde

- B. [Lambert Luesijnck heeft die vier mud enige tijd in bezit gehad en weer afgelost in het jaar dat Conradus Reijger olderman was en daarna kocht Andres Kremer de vier mud]

Jtem. Dat Conuent plach to geuenen Vnser Lieuen Vrouwen iiiij mudde roggen, die seliche Rotger van Besten Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde hadde gegeuen vnde worden geloest anno dusent vyffhondert vnde X^v, [...] vp suncte Johannes, doe Gosschallick Hellijnges olderman was, vnde met XLViiij goldenen Rijnsen guldenen vnde sijnt wedder belecht an Lambert Luesijnck [...] vnde sal dar jailix van betalen vp suncte Johannes Baptiste jn den sommer. Vnde Lambert Luesijnck hefft die *iiij* mudde wedder affgeloeest jnt jaer XV^c XViiij, doe Conradus Reijger die gjilde hadde vnde die *iiij* mudde worden wedder belecht aan Andres Kremer.

Zonder datum

[Johan Vrijlijnck en zijn vrouw Gese verkopen uit erve Vrijlijnck in Nortdornijnghe zeven en halve mud rogge aan het OLV-gilde. De *vthganck* geschiedde voor Arnt van Hattijnge, Hermen Willems en Hermen Pijl]³⁸⁹

Jtem. Johan Vrijlijnck vnde Gese, sijn *husfrouwe*, hebben Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde vercofft vth den erue Vrijlijnck geleghen in Nortdornijnghe *Vii½* mudde roggen jarlicher renthe to betalene vp Petri ad Cathedram. [~~vor~~] [] dat mudde ~~vor Xij goldenen guldenen; den guldenen tot XXX stuvers valwert~~. Die *iiij½* mud dat mud *Xij guldenen*. [den

³⁸⁹ Een Gerlach van Pyl is tussen 1430 en 1446 ambtman van het Emsland en woont dan in Meppen (Bruch, H. vom, *Rittersitze*, 59). Zijn broer Gert is borgman van Meppen en wordt aan het begin van een veemgerechtszaak in 1464 genoemd (Kossmann-Putto, J., *Veemgerecht*, 194 en 195).

guldenen gerekent] to XXX valwerde stuvers vnde die iij mud sin sijnt gekofft vor Xij geld enckede guldenen vnde [ ]che ijtelick ij Engelsche vnde j troijcken der guldenen [ ] XXXVj. Gescheijn den vthganck vor Arnt van Hattijnge [ ] Hermen Willems vnde Pijl Hermen. Actum vp sancte sondach vor meije anno XL.³⁹⁰

Zonder datum

[Johan Dubbelijnck en Gecke verkopen 4½ mud rogge uit Dubbeldinck in Nortdornijnghe aan het OLV-gilde. Gerbert Smijt (burger) wordt in verband met een halve mud rogge genoemd]

Jtem. Johan Dubbelijnck vnde Gecke [v..] hebn vercofft Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde vth den erue Dubbeldinck to Nort-Dornijnghe vijfft halleff mudde ijtelick mudde vor Xij guldenen vor dat j mudde Xij enckede guldenen ijtelick. [.....] voir die ander [...] gedan Xiiij [krone] gelacht tot XXXViii stuver vulwert [...vnde dat ander gelt an guden goldenene vnde [Actum vts] XXX stuver.

It(em) to gedenckene [ ] [½] mud(de) rog(ge) [borger Gerbert Smijt]

[p. 116]

9 augustus 1534

[Heyneman verklaart voor de gemene raetluede, dat hij en zijn vrouw "cormedich Vnser Lieuen Vrouwuen-broderschop" zijn]³⁹¹

Jtem. To gedenckene dat Heyneman hefft bekent vp auent Laurencij Anno [XV^c]XXXiiij vor die gemenen raetluede, dat hie vnde syn huesfrouwe synt cormedich Vnser Lieuen Vrouwen-broderschop jn der gijlde tot behoff der a armen vnde na oerer doet sal Vnse Lieue Vrouwe hebben van yttelijken eyn dat best.

9 augustus 1534 (?)

[Ottijnckman in Nortdornijnghe verzegelt vijf mud rogge aan het OLV-gilde]

Jtem. Ottijnckman to Nortdornijnghe hefft Vnser Lieuen Vrouwen vth dat erue Ottijnck versegelt [V] mudde rodden jairlxs tbtalene vp Cathedra Petri.

³⁹⁰ Hierna zijn stukken tekst deels doorgestreept, deels zeer slecht of helemaal onleesbaar (ca drie en halve regel).

³⁹¹ De keurmedigen - in Twenthe ook kamerlingen genoemd - waren vrij in hun huwelijkskeuze, behalve met een eigenhorige. Bij huwelijk hoefden ze geen opvaart te voldoen en bij het aanvaarden van het gebruiksrecht van het goed geen erfwinning. Bij overlijden van de keurmedige moest het beste roerende goed dat op het erf aanwezig was aan de (hof)heer worden afgestaan. Op grond van hun geringe verplichtingen neemt men aan dat de keurmedigen tot de arbeidersklasse behoorden. In het Twentse bisschoppelijke hofrecht uit 1546 was een speciaal aanhangsel aan hen gewijd (vgl. Aalbers, P., *Horigheid*, 18).

10 en 29 augustus 1534

[Opnieuw Ottijnckman in Nortdornijnghe, die 3 mud rogge versegelt. Aan Ottijnckman werden op 29 augustus 1534 twaalf gouden guldens gegeven tegen een jaarlijkse uitkering van een mud jaarlijks]

Jtem. Noch hefft hie versegelt Anno XXXiiij, vp dach Laurencij vth den seluen erue ij mudde roggen, to betalene #³⁹² tusschen suncte Michael vnde sante Merten: die eirste betalijnghe a° XXX^V. Vnde ~~ij~~ mud r. # die mach hie loessen vp alle sancte Merten met XXXVj engede korforster goldenen Rijnsche guldenen van gewechte van hie sulx gelt ontfangen heff vnde sal die lose ½ jair to vorne vpkundighen. Hijr hem noch to gedaen vp dach Decollacionis jn dat seluen jair ann° XXXiiij, tot Xij enckede goldenen guldenen vor j mudde jairliger renthe, to betalene ende to losene jn allen mathen als voirscreuen steet.

21 maart 1536

[Johan Volkerijnck en Johan Dubbeldynck als voogden van hun echtgenotes schenken per testament aan het OLV-gilde in aanwezigheid van Merten Wessels (olderman) en gemene raadslieden tien gouden guldens uit Vlakesbecke in Losser]

Jtem. Anno [...] XXXVj^{to} vp suncte Benedictij dach sijnt gekamen ve Johan Volkerijnck vnde Johan Dubbeldynck also monbers oer twyer huesffrouwen vor Merten Wessels, jn der tijt olderman Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde, vnde voer die gemeyne ratluede der vorscreuen gijlde, dat sie hadden gegeuen vnde geuen voer eyn rechte testament tot behoff den armen voer seligen .....³⁹³ oerer twijer moder zeylen, alsodane tyen goldenen guldenen als oer Vlakesbecke to Losser schuldet vnde Vlakesbecke sal die nv to meije negest kommende van #³⁹⁴ den ratlueden affloesen met eijn mudde roggen ter pensien.

14 februari 1538

[Heer Hermen Wytroeck, meester Cort Becker en Henrick Herijnck beslechten een kwestie tussen het OLV-gilde en het St Agnesklooster in Oldenzael. Van de zestig gouden guldens, die juffer Allegunt van Auerhagen - na haar overlijden – aan het OLV-gilde vermaakt had, zullen – na haar overlijden - er dertig aan het OLV-gilde worden betaald, terwijl de resterende dertig guldens aan het Agnesklooster zullen toevallen. Het

³⁹² Toegevoegd in de linker marge # *Jairlix*.

³⁹³ De naam, vermoedelijk, is hier niet ingevuld.

³⁹⁴ In de linker marge is ten overvloede toegevoegd *van*.

klooster zal daarentegen aan juffer Allegunt – zo lang ze leeft - een uitkering geven van drie gulden jaarlijks]

Jnt jair XV^c XXXVijj, vp suncte Valentijns dach, hebben die vrunde alse her Hermen Wytroeck, meister Cort Becker vnde Henrick Herijnck geschoet den twijst vnde schellijnge herkommende van der gjifftē die der LX goldenen gulden, die juffer Allegunt van Auerhagen den armenjn Vnser Lieue Vrouwen-gijlde nae oere doet gemacket hadde & vnde dat dat³⁹⁵ conuent bijnnen Oldenzaell nae doede juffer Alegundt der gijlde betallen soelde. Soe is verdedijnget dat die pater ende conuent van Oldenzael sal geuen den prouisoren Vnser Lieuer Vrouwen sal tot behoeff der armen, nae juffer Allegundes doet, XXX goldenen guldenen van der LX guldenen voirscreuen vnde die ander XXX goldenen guldenen sullen dan nae oer doet blijuen jnt conuent vnde sullen den suesters in conuent daer dan van geüen alse oer vterste wylle is geuest bij oere sielen salicheit. Beholtlick dattet conuent alle jair vp Ascensionis Domini juffer Allegunt sullen betaelen [XX] dree guldenen ter pensie, soe langhe als sie liuet vnde leuet vnde wanner sie nijcht lengher jn den leuen is, soe sullen die LX goldenen guldenen blijuen halleff to behoff der armen #³⁹⁶ vnde die ander helfftē jnt conuent, als voirscreuen staet. Actum [vts].

[In het cartularium liggen twee losse fragmenten – door ons fragment A en B genoemd - die hierna volgen]

Fragment A

mei 1541, mei 1543, en in de jaren 1544, 1545, 1546-1548
 [Financiële besluiten aangaande Arnt Schulden, Johan Brijnck, Ghert Bomhouwer, die Doctor en Johan Dubbels]

Jtem. Doe meister Henricus Wernssijnck olderman was jn dat jaer XLij vp meije wart Arnt Schulden gedaen XXVijj Gelresche rijdders, dar hie jarlix van geuen sal ij mudde roggen. Jtem. Dar Johan Brijnck die eirste pensie sal van boerde jnt Jaer XLij.

Jtem. Die anderde pensie was verschennen jnt jar XV^c XLijj, vp meije, doe Johan Volkerijnck olderman was.

Jnt Jtem. Jn Vyttes jaer, Anno XLijj, was wedde verschenne ij mudde roggen.

---

³⁹⁵ Twee keer dat.

³⁹⁶ In de rechter marge is - met verwijsteken - toegevoegd # in Vnser Lieuen Vrouwen-gijlde.

Jtem. Jn Johan Vogelsanges jaer nv vp meije A³⁹⁷ lest leden, ann^o XLV, verschennen ij mudde.

Jtem. Nv meye nestkommende, als men schrifft XLVj, soe sal Ghert Bomhouwer die renthe boeren.

Jtem. Die die³⁹⁸ Docter sal boren vp meij, a^o XLVij, ij mudde.

Jtem. Johan Dubbels sal boeren, Ann^o XLVij, vp mey.

Fragment B

26 maart 1533

[Fragment B, in een ander handschrift dan de hoofdschrijver, is duidelijk uit een groter geheel geknipt. Van het eerste - net nog niet weggeknipte - deel is, behalve [Rolleff] ...jars weinig definitief leesbaar overgebleven. Daarna staat er kort samengevat: Rolleff Kuper vnde Ghrete hebben ontvangen van Bernt Quant, olderman, twaalf gouden guldens en leveren daarvoor aan Bernt Qua[n]t een mud rogge]

Jtem. Yck, Rolleff Kuper, vnde Ghrete,, mijns husfrouwe,³⁹⁹ bekenne met mijns selueste hantschrijft, dat ijck hebbe ontfanghen van Bernt Quant, Vnser Lijeuer Vrouwen olderman, twalleff gholdenen ghuldenen, den ghuldenen gherekent tot XXVij Brabantsschen stuuers ffalüerts gheldes, dar yck Rolleff Kuper van sal gheüen Bernt Quant⁴⁰⁰ eyn mudde roggen. Jtem. Dijt ghelt hebbe ijck ontfanghen des ghuedendaghes nae nae anunn[eio(nis)] Vnser Lijeuer Vrouwen daghe ijn der fastene, anno XV^c XXXij, Roleff tA,⁴⁰¹ ghescreuen met mijns seluest hantsc[rifft].

---

³⁹⁷ Niet goed meer leesbaar.

³⁹⁸ Twee keer *die*. De laatste twee items zijn van andere inkt, maar wel van dezelfde (hoofd)schrijver.

³⁹⁹ Ook op de *w* staat een umlautachtig teken.

⁴⁰⁰ De *n* achter de *a* (in *Quant*) is bijna onzichtbaar.

⁴⁰¹ Het teken, dat ongeveer op een tA lijkt, is wellicht bedoeld als een soort handtekening. De hand van Rolleff Kuper is ook te zien in een toegevoegde handtekening op p. 113. In 1546 wordt een Roelof Kuyper als burger van Oldenzaal genoemd in een zaak tegen Zweder van Overhagen (Doorninck, J. van, *Karel V*, 432).

